

VIII. ULUSLARARASI
SOSYAL BİLİMLER
KONGRESİ 20-23 Ekim 2022

8th INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES / 20-23 October 2022

ULUSLARARASI
BALKAN
ÜNİVERSİTESİ

www.rumelikongresi.com

incsostekirdag@nku.edu.tr

Tekirdağ/TÜRKİYE

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

ABSTRACTS BOOK

DÜZENLEYEN/ORGANIZED BY

TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
2022

PAYDAŞLAR/PARTNERS

**ULUSLARARASI
BALKAN
ÜNİVERSİTESİ**

**VIII. ULUSLARARASI
SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ**

October 20 - 23 Ekim 2022

8th INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES

İletişim/Contact

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Rektörlüğü
Değirmenaltı Yerleşkesi

Süleymanpaşa/Tekirdağ, 59030, Türkiye

e-mail: incsostekirdag@nku.edu.tr

web: <https://www.rumelikongresi.com/sosyal/index.php/tr/home-tr-tr>

BİLİM KURULU/SCIENCE BOARD

Prof. Dr. Erhan AFYONCU *Milli Savunma Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Akmatali ALİMBEKOV *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (Kyrgyzstan)*

Prof. Dr. Nikolaos APERGİS *University of Piraeus (Greece)*

Prof. Dr. Ahmet BEŞE *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (Kyrgyzstan)*

Prof. Dr. Camgırbek BÖKÖŞOV *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (Kyrgyzstan)*

Prof. Dr. Hakkı BÜYÜKBAŞ *Erciyes Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Kadir CANATAN *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Nicoleta CINPOES *University of Worcester (United Kingdom)*

Prof. Dr. İsmail COŞKUN *İstanbul Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Birol ÇETİN *Türk Tarih Kurumu Başkanı/Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Eleni GAVRA *University of Macedonia (Macedonia)*

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN *Türk Dil Kurumu Başkanı / Ege Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Osmonakun İBRAİMOV *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (Kyrgyzstan)*

Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ *Afyon Kocatepe Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Georgios PAPAZOĞLOU *Democritus University of Thrace (Greece)*

Prof. Dr. Burul SAGINBAYEVA *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (Kyrgyzstan)*

Prof. Dr. Dimitris STAMATOPOULOS *University of Macedonia (Macedonia)*

Prof. Dr. Ana STULIC *Université Bordeaux Maigne (France)*

Prof. Dr. Refik TURAN *Gazi Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Hazretaly TURSUN *Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi (Kazakhstan)*

Prof. Dr. Layli ÜKÜBAYEVA *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (Kyrgyzstan)*

8th International Congress on Social Science

- Prof. Dr. Celalettin YANIK *Bandırma Onyedİ Eylül Üniversitesi (Türkiye)*
- Assoc. Prof. Lacramioara BERECHET *International Balkan University (Macedonia)*
- Assoc. Prof. Şener BİLALLİ *Ovidius University (Romania)*
- Assoc. Prof. Alina BUZATU *Ovidius University (Romania)*
- Assoc. Prof. Estella Antoaneta CIOBANU *Ovidius University (Romania)*
- Assoc. Prof. Adriana CITEIA *Ovidius University (Romania)*
- Assoc. Prof. Etienne DAMOME *Université Bordeaux Montaigne (France)*
- Assoc. Prof. Cristina DUHNEA *Ovidius University (Romania)*
- Assoc. Prof. Silvia GHITA MITRESCU *Ovidius University (Romania)*
- Assoc. Prof. Denis IBADULA *Ovidius University (Romania)*
- Assoc. Prof. Stavros KAMAROUDIS *University of Western Macedonia (Macedonia)*
- Assoc. Prof. Viorica LIFARI *State University of Moldova (Moldova)*
- Assoc. Prof. Ioannis MPAKIRTZIS *Democritus University of Thrace (Greece)*
- Assoc. Prof. Veronica Cristina NEDELICU *Ovidius University (Romania)*
- Assoc. Prof. Georgios SALAKIDES *Democritus University of Thrace (Greece)*
- Assoc. Prof. Tatjana SPASESKA *University St. Kliment Ohridski (Macedonia)*
- Assoc. Prof. Georgios TSIGARAS *Democritus University of Thrace (Greece)*
- Assoc. Prof. Paschalis VALSAMIDIS *Democritus University of Thrace (Greece)*
- Assoc. Prof. Faton SHABANI *University of Tetova (Macedonia)*
- Asst. Prof. Leonidas KARAKATSANIS *University of Macedonia (Macedonia)*
- Asst. Prof. Nikolaos LIAZOS *University of Macedonia (Macedonia)*
- Dr. Angelo MITCHIEVICI *Ovidius University (Romania)*

DANIŞMA KURULU/ADVISORY BOARD

Prof. Dr. H. Veli AYDIN *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Petru GOLBAN *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Tatiana GOLBAN *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Hatice KALKAN *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Murat ÖZYAVUZ *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Prof. Dr. Ali TİLBE *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Doç. Dr. Mehmet Güven AVCI *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Doç. Dr. Hasan DEMİRHAN *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Doç. Dr. Elif KIRAN *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Doç. Dr. Cansu Özge ÖZMEN *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Doç. Dr. Sezai ÖZTAŞ *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Dr. Öğr. Üyesi H. Selçuk ETİ *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

DÜZENLEME KURULU/ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Celalettin VATANDAŞ *(Başkan) Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Rektör Yardımcısı*

Dr. Yeşim ÇAĞLAR *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Dr. Mehtap POLAT *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Abdurrahman ÖZDEMİR *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

BİLDİRİ KİTABI DÜZENLEME/BOOK EDITED BY

Sümevra Betül TAYFUR *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Türkiye)*

Bu kitapta yer alan tüm özetlerin dil, bilim ve hukuk açısından sorumluluğu yazarlarına aittir. Özetler gönderildiği halleri ile yayınlanmıştır. Yalnızca gereken yerlerde küçük düzeltmeler yapılmıştır.

The responsibility of all abstracts in this book in terms of language, science and law belongs to the authors. Abstracts are published as they were submitted. Minor corrections were made only where necessary.

Balkanlarda Aliya İzzetbegoviç Algısı

Fredinant Hasmuça^{1*}

*: fredinant.hasmuca@hotmail.com

¹: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyoloji, Tirane, Albania

Tarihte iz bırakan ve nam salan bir şahsı ele alındığında o şahsın doğduğu, yaşadığı ve yetiştiği toplumu, çağı ve etkilediği çevresini de ele alınmak zorundadır. Aksi yapıldığında o şahsın öz anlamını ve tarihteki önemini yitirmekle birlikte hakkını da tam anlamıyla verilmiş olamaz.

Eski Yugoslavya öncesi ve sonrası Aliya İzzetbegoviç şahsiyet olarak bir yana tanındığı fikir ve mücadeleler öbür yana Balkan milletleri için bir semboldür fakat bu sembolün önemi kendi coğrafyasında yitirildiğinden dolayı bir Balkanlı olarak Aliya ile Türkiye'de tanışmış olmamdan dolayı bu konuya önem verdim. Aliya kimdir ve Balkanlarda Aliya'nın Algısının ne olup olmadığı konusunda bir çalışmanın olmaması bu konunun önemini daha da artı.

Bu çalışma, Giriş, Aliya İzzetbegoviç'in Hayatı ve Eserleri, Yugoslavya ve Bosna Hersek Cumhuriyeti Dönemlerinde Aliya ve asıl konumuz olan Balkanlarda Aliya İzzetbegoviç Algısı başlıklar altında ele alınmıştır. Son başlıkta kaynakların oldukça az olmasından dolayı Balkanlarda yaşayan bazı kimselerle birebir görüşmeler yaptık. Onların düşünce ve fikirlerine yer vermeye çalıştık.

Çalışmamızda yer alan Balkanlar kavramı, Avrupa Birliği üyesi olmayan, Müslüman kimliğine sahip olan ve çoğunluğu Müslüman topluluklardan oluşan ülkeleri içermektedir. Söz konusu ülkeler; Arnavutluk, Kosova, Makedonya, Sırbistan, Karadağ ve Aliya İzzetbegoviç' in memleketi olan Bosna Hersek'tir. Balkanlarda Aliya İzzetbegoviç ele alındığında onu ikiye ayırmak zorundayız; Yugoslavya döneminde Aliya ve Bosna Hersek Cumhuriyetinin kuruluşundan hayatın son nefesine kadar İzzetbegoviç'tir. Çalışmamda ayırt edeceğim iki kavram daha vardır. Biri Aliya diğer kavram ise İzzetbegoviç'tir.

Keywords: Boşnaklar, Arnavutlar, Balkanlar, Yugoslavya, Aliya İzzetbegoviç

The Ottoman State's Actions to Open the Port of Tekirdağ to International Trade (1840-1920)

Haydar Çoruh^{1*}

*: haydarcoruh@hotmail.com

¹: Mustafa Kemal University, Faculty of Arts and Sciences, Dept. of History, Hatay, Türkiye

Since the 1840s, the Ottoman State has carried out a series of studies for the improvement of Edirne Meriç River and Enez Port and their introduction to international trade. The inspiration for these works is the Paris Embassy, written by 28 Mehmet Çelebi during the Paris Embassy. While the Ottoman Empire prioritized the use of its rivers and lakes only for military reasons, after this date, it was faced with the fact that rivers and lakes could also be connected to international trade routes. However, the Ottoman Empire could not take the necessary steps in this regard for a long time. Among the reasons for this is that Ottoman engineers did not have the developing river technologies and engineering knowledge in European countries such as France. For this reason, Sultan Abdülmecid wanted to benefit from foreign experts. Although Monsieur Borel, one of the experts he had brought from France, worked on the Meriç and its tributaries for a while, he stated that it would be more profitable and more practical to connect the Rumelian trade routes to the newly established docks, piers and ports by opening new channels instead of rehabilitating this river. has prepared the sheet. In this statement, he also attached great importance to Tekirdagi (Tekfurdağı) Port. He emphasized that if the Tekirdagi port, which was a very small port at that time, was enlarged and expanded, it would be the shortest way to transport all the goods and commodities to be produced in Rumeli to the Mediterranean and Istanbul. Indeed, when Monsieur Borel's statement is examined, it is understood that the port of Tekirdağı can be a very busy and comprehensive port if the proposed roads and the channels to be opened are built.

Although there is no mention of river improvement works among the renovation works initiated by the Ottoman Empire after the Tanzimat, it has been revealed by the recent studies that the Ottoman Empire had a great desire and desire to establish national and international trade routes. In this paper, the works and results of the Ottoman Empire's efforts to establish and expand the Tekirdagi port between 1840-1920 and to make it the busiest port of Rumelia and the Balkans will be emphasized by using original documents.

Keywords: Improvement, port, Ottoman, Tekirdağ

“Alinjagala” Historical Monument and Museum

Nilufer Aghayeva^{1*}

*: nuraagaoglu@gmail.com

¹: Nakhchivan Department of Azerbaijan National Academy of Science, Nakhchivan, Azerbaijan

In connection with the implementation of the Order signed by the Chairman of the Supreme Assembly of the Nakhchivan Autonomous Republic "On the organization of protection and certification of historical and cultural monuments in the Nakhchivan Autonomous Republic" on December 6, 2005, historical and cultural monuments in the autonomous republic were registered and certified. Detailed information on the history of Alinjagala was also collected, and the necessary research was carried out. Researchers, referring to historical sources, date the castle to the I-VI centuries. The oldest source mentioning the fortress is the epos "Kitabi-Dada Gorgud". In the saga (along the "Ushun goja oglu Sagrek") Alinjagala is described as a strong fortification. The Alinja fortress monument was included in the list of monuments of world importance in 2007. On February 11, 2014, the Chairman of the Supreme Assembly of the Nakhchivan Autonomous Republic signed an order "On the restoration of the historical monument" Alinjagala " in Julfa." After the order, the State Committee for Urban Planning and Architecture of the Nakhchivan Autonomous Republic together with the Nakhchivan Branch of ANAS prepared a scientific-restoration project of the monument. During the restoration of the castle, great importance was attached to the preservation of the history of the castle. According to the order signed by the Chairman of the Supreme Assembly in 2014, the Alinjagala Historical and Cultural Museum was established here. The museum opened on June 17, 2016. The museum consists of 1 exhibition hall and 2 study rooms. There are more than 250 exhibits in the museum's fund, 192 of which are exhibited in the museum's exposition. Pottery pots and lamps, painted ceramic fragments found in the territory of “Alinjagala” are displayed in the museum. They are considered as unique exhibits which show formation of the tradition of craftsmanship in Azerbaijan from ancient times. Ceramics exhibited in museums date back to the IX-XV centuries while lamps date back to the IX-XII centuries. For the study of the history of “Alinjagala”, the coins discovered during archeological excavations are of great importance. The oldest coin that was found in “Alinjagala” dates back to the VII century. The fact that this coin was minted in Tashkent confirms trade relations of “Alinjagala” with Central Asian states. Different kinds of socks, skull-cups and other knitting samples, tools, and supplies that are exhibited in the Museum deserve attention like valuable artifacts. These exhibits date back to the XIX-XX centuries.

Keywords: Nakhchivan, Alinjagala, historical and cultural monument, museum, restoration

Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetleri ve İnovasyon Eğilimlerine Sosyal Çevrenin Etkisi

Yasin Akkuş^{1*}

*: yasinakkus@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Edirne, Türkiye

Girişimcilik ve inovasyon, bölgesel ve küresel kalkınmada önemli aktörler olarak rol almaktadır. Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarında hem girişimciliğe hem de inovasyona dair vurgular bulunmaktadır. Girişimciliğin artırılması ve inovasyon becerilerinin geliştirilmesi için hem destek mekanizmalarının oluşturulması hem de girişimcilik ve inovasyon önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir. Girişimcilik ekosisteminde girişimcilerin inovasyon yapmalarını teşvik edecek finansal destek mekanizmalarının her geçen gün arttığı gözlemlenmektedir. Ancak girişimde bulunma ve inovasyon yapma süreçlerinde girişimcinin önüne çıkan sosyal engelleri azaltacak mekanizmalar oldukça sınırlı kalmaktadır. Sosyal engellerin tespitine dair akademik çalışmaların da yetersiz kaldığı söylenebilmektedir. Bu kapsamda Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu öğrencilerine yönelik yarı deneysel modelin uygulandığı bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan altmış altı deney grubu katılımcısına arkadaşları tarafından olumsuz manipülasyon yapılmıştır. Otuz yedi katılımcı ise kontrol grubu olarak rast gelen atanmış ve manipülasyona maruz tutulmamıştır. Deney sırasında hem kontrol grubu hem de deney grubu katılımcılarına yaratıcı bir çözüm bulmalarının talep edildiği basit bir düzenek yöneltmiştir. Katılımcıların deney öncesi ve sonrasındaki girişimcilik niyetleri ve inovasyon eğilimleri toplanmış ve karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre girişimcilik niyeti açısından deney grubu ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Ancak inovasyon eğilimlerinin deney ve kontrol grubunda anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Olumsuz sosyal manipülasyona maruz kalan deney grubu katılımcılarının inovasyon eğilimlerinin manipülasyon öncesine göre düştüğü tespit edilmiştir. Buna göre sosyal çevrenin olumsuz değerlendirmelerinin inovasyon eğilimini negatif yönlü olarak etkilediği sonucuna varılmıştır.

Keywords: Girişimcilik niyeti, inovasyon, sosyal çevre, yarı deneysel model, meslek yüksekokulu

16. Yüzyılın İkinci Yarısında Rumelide Kallablık (Kalpazanlık) Sorunu

Galip Çağ^{1*}

*: galipcag@gmail.com

¹: Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Science and Literature, Dept. of History, Bolu, Türkiye

Kuruluş döneminden itibaren Osmanlı Devleti, para basımı konusunda önemli değişim ve dönüşümler yaşadı. Hem iktisadi hem de siyasi manada gelişen şartlara bağlı olarak gerçekleşen başta tağşiş gibi uygulamalar ile bu dönüşümler takip edilebilir hale geldi. Ancak konunun bir de hukuk dışı, sahteciliğe varan kallablık [kalpazanlık] boyutu vardır ki bunun özellikle klasik dönem divan hükümlerine yansıyan kısımları ile para basımı ve buna bağlı eylemler çok daha farklı bir boyuta taşındı. Mustafa Akdağ, bu dönem paralarının içerdikleri altın ve gümüşün hakiki kıymetleri ile sikke halinde damgalandıkları zaman kendilerine takdir olunan kıymetlerinin hemen hemen eşit olmaları dolayısıyla, o devir için para sistemini devlet maliyesi bir arada mütalaa etmek daha doğrudur der. Bu durumda paranın modern kriterlere bağlı belirlenen alım gücünden farklı olarak tamamı ile ağırlığı ve muhtevasına göre belirlenen çalışmaya konu dönemdeki sistemde, altın ve gümüşün bir memlekette miktar olarak arttığı/bollaştığı zaman paranın muhtevasındaki gümüş ya da altının artması değerini belirlerken düşmesi de kullarımdaki kıymetli madenin miktarını gösterir bir delildir.

15. yüzyılda gelişen fetihler ve özellikle Rumelide elde edilen maden bölgeleri ile yukarıda bahsedilen kallablık meselesi darphanelerin var olduğu muhitlerde yaygınlık göstermeye başladı. Bunun bilhassa gümüş madenlerinin Rumeli'deki yaygınlığı ile gümüş paranın Rumeli'den Anadolu'ya doğru hareket etmesi olan irtibatı yanında, Fatih devrinde artan tağşiş ile bağlantısı da ayrıca değerlendirmeye muhtaçtır.

Bu çalışma, Kanuni sonrasında 17. yüzyıl başına dek Rumeli'de vaki olan kallablık faaliyetlerini ve devletin buna dair tavırlarını inceleyecektir. Bu manada özellikle divan hükümlerine yansıyan bazı vakaların gerekçelerinin sadece hukuki anlamda değil ahlaki, etnik ve iktisadi manadaki analizlerine de başvurulacaktır. Konuya dair çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu bir alanda; para politikasına geçiş döneminde yaşanan bu gelişmelerin farklı örneklerinin ortaya konması, hem klasik dönem iktisadi düzeni hem de merkez taşra ilişkilerinin sosyolojik boyutlarının tespiti manasında bir katkı sunması umut edilir.

Keywords: Osmanlı, para, tağşiş, kallablık, Rumeli

Trakya Bölgesi Kooperatif Ortaklarının Yağmur Duası Ritüeli

Aydın Gurel^{1*} Ebru Irmak²

*: agurel@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

²: Lalapaşa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Edirne, Türkiye

İnsanoğlu tarih boyunca hayatta kalabilmek için pek çok sıkıntılara göğüs germek zorunda kalmıştır. Bu sıkıntılı zamanların başında açlık, kıtlık gibi doğal afetler gelmektedir. Bu duruma 3 büyük kitap olarak kabul edilen yazılı kaynaklarda vurgu yapılmıştır. Bu kitaplarda yağmurun yağması için yapılan dualardan bahsedilmektedir. Yazılı olmayan Şamanizm gibi kökeni oldukça eski olan dinde de yağmurun yağması için çeşitli ayinler düzenlendiği anlatılmaktadır ki, bunlar günümüze kadar gelebilmiştir. Geçmişte dinin etkinliği ve duaların önemi yadsınamazken, günümüz modern dünyamızda ise bazı dini uygulamaların (ritüellerin) işlevsel olarak değişmiş olabileceği ünlü sosyologlarca kabul edilmektedir. Bunlardan Gusfield, Michalowic, Durkheim gibi sosyologlar sosyolojinin temel konularından olan ritüellerin, modern dönemde yeterince araştırılmadığı kabul edilmektedir. Bu bağlamda bir ritüel olarak yağmur duasının Trakya Bölgesi tarımsal amaçlı kooperatif ortaklarının konu aldığı bu araştırma önemli ve gereklidir. Nitel yöntemin benimsendiği bu araştırmada, yağmur duası ritüeline katılan 167 kişi ile anket yöntemi ile elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Türkiye Trakya Bölgesi illerimizde bulunan Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne illeri yağmur duası ritüeli incelemeye konu olmuştur. Araştırma bulgusuna göre, Trakya Bölgesi'nde yağmur duası ritüelinin işlevsel olarak değiştiği saptanmıştır. Bunun nedenleri arasında mekandaki değişim, büyüye dayandırılan bir kısım ritüel içi etkinliğin artık hiç yapılmıyor olması, dini uygulamalarda eskiye nazaran farklılıklar vb. gösterilebilir. Sosyal bir etkinlik olarak bu ritüelin ilerleyen yıllarda da devam edeceği sonucuna varılmıştır.

Keywords: Trakya bölgesi, kooperatif, yağmur duası, rituel, dua

Does the Serb Nation Belong to European Civilization? The Encounter Between Jerusalem and Athens in the Determination of National Identity

Damjan Krnjevic Miskovic^{1*}

*: dkrnjevic@ada.edu.az

¹: Ada University, Baku, Azerbaijan

Building on the work of thinkers like Leo Strauss, Rémi Brague, Pierre Manent, Isidora Sekulić, and Ivo Andrić, this paper argues that for a nation to belong fully to European civilization, its original encounter between “Jerusalem” (wisdom sought or acquired through divine revelation) and “Athens” (wisdom sought or acquired with unassisted human reason) must have (i) occurred at the right time and under the right set of circumstances and (ii) effectually been accepted as an integral part of its identity. The case of the Serb nation is examined within this normative framework concerning the status of wisdom. The first part of the paper consists of an exegesis of relevant philosophical and theological texts: various works by the representatives of “Athens” (e.g., Homer, Plato, Aristotle, Machiavelli, Hegel, Nietzsche, and Heidegger) and “Jerusalem” (e.g., Old and New Testament, the works of several Church Fathers). The second part reviews key moments in the political and intellectual history of the Serb nation and compares it to various neighbors. An assessment is made that both the initial encounter of the Serb nation with “Jerusalem” and “Athens” as well as the acceptance of the dynamic interplay between the two as an integral part of Serb national identity occurred only in the nineteenth century (unlike in the case of some neighboring nations). By then, the dialogue between “Jerusalem” and “Athens” on the fundamental question of the status of wisdom and much else had moved almost entirely beyond its original and most thoughtful manifestation. The paper concludes that at virtually no time did the experience of the Serb nation attach it to the main currents of European civilization.

Keywords: Jerusalem and Athens, Serbian nationalism, European identity, Western civilization, politics and religion

İslam Ekonomisinde Para Piyasaları ve Türev Piyasası Araçları

Şahin Çetinkaya^{1*}

*: sahincetinkaya@aksaray.edu.tr

¹: Aksaray Üniversitesi, Aksaray, Türkiye

Finansal piyasalar çeşitli kriterlere göre sınıflandırılırlar. Para ve sermaye piyasaları finansal piyasaların en önemlileri olarak görülebilir. Para piyasaları kısa vadeli fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasalar, sermaye piyasaları ise orta ve uzun vadeli fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasalardır. Para piyasalarının en önemli uygulayıcıları bankalardır.

Dünya da İslami kuralların geçerli olmadığı iktisadi sistemler İslam ekonomisinin karşısında yer almaktadır. İslam ekonomisi tüm iktisadi araçlar ile yaygın uygulanmadığından farklılıkları ve sonuçları bilinmemektedir. Aslında İslam ekonomisi de her türlü iktisadi enstrümana sahiptir.

Finansal piyasalarda İslam ekonomisi enstrümanları da bulunmaktadır. Günümüz bankacılık ve diğer finans piyasa uygulayıcılarının kullandığı araçların İslami finans sisteminde karşılıkları bulunmaktadır. Uygulamadaki birçok finansal araç İslami finans sisteminde kabul edilmemekte, birçoğunun benzerleri kullanılmaktadır.

Finansal piyasalardaki birçok araç yanında türev piyasaları da İslam ekonomisinin karşı çıktığı konulardandır. Türev piyasaların en temel işlevi, bu piyasaların ortaya koyduğu riskten korunma fonksiyonudur. Korunma işlevi sayesinde risk, istekli olan spekülörlere transfer edilmiş ve korunma mekanizması ile bir çeşit sigortalama sağlanmış olmaktadır. Türev araç; değeri başka bir finansal varlığın veya malın değerine doğrudan bağlı olan finansal araçlar türev araç olarak adlandırılmaktadır. Türev araçlar, dayanak varlığın sahipliğinin el değiştirmesine gerek olmaksızın bu varlıkla ilgili hak ve yükümlülüklerin ticaretine imkân sağlar.

İslam ekonomisine göre yatırımlarda "garar" kavramı son derece önemlidir. Bu açıdan bakıldığında türev piyasaları sakıncalı bulunmaktadır. Bu çalışmada bankacılık sisteminde ve sermaye piyasaları incelenecektir. Buradaki uygulamalar ve finansal riskler açısından değerlendirilmesi yapılacaktır.

Keywords: İslam ekonomisi, İslami bankacılık, türev piyasalar

Belh Ekolü Coğrafyacılarında El-Cezîre Bölgesi

Murat Ağarı^{1*}

*: muratagari@hotmail.com

¹: Karabük University, Faculty of Letters, Department of History, Karabük, Turkey

İslâm coğrafyacılığının klasik dönemlerini 9. ve 10. yüzyıllar oluşturur. 9. yüzyılın ortalarında Irak'ta tasvirî coğrafya ekolü, 10. yüzyılda da Belh coğrafya ekolü ortaya çıkmıştır. Irak'ta ortaya çıkan ekolün en önemli temsilcileri İbn Hurdazbih(ö. 300/912), Ya'kubî(ö. 292/905), Mes'ûdî(ö. 345/958), İbnü'l-Fakîh(ö. 289/902), İbn Rûsteh (ö. 300/913'ten sonra) ve Kudâme b. Ca'fer(ö. 337/948) iken, Belh coğrafya ekolünün önemli temsilcileri Belhî(ö. 322/934), İstahrî(ö. 340/952'den sonra), İbn Havkal(ö. 367/977den sonra) ve Makdisî'dir(ö. M. 10. yüzyılın sonları). Irak coğrafya ekolü ile Belh coğrafya ekolü arasındaki en temel farklılık, "bölgesel coğrafyaya geçiş" olarak adlandırabileceğimiz yeni yapılanma biçimidir. Irak coğrafya ekolünün temsilcileri "Ekümenik/Yaşanabilir Dünya"yı bir bütün olarak ele alıp eserlerinde bir dünya tasnifine ve tasvirine yönelirler. Halbuki Belh coğrafya ekolünün temsilcileri, Dünya tasvirinden ziyade, İslâm ülkelerinin ve halklarının geniş ve ayrıntılı anlatımları üzerinde dururlar. Çalışmalarında, İslâm topraklarının dışında kalan ülkelerin bahislerine yer vermezler. IX. ve X. yüzyıllar arasındaki bu ayrım, ilerleyen ve genişleyen İslâm coğrafyası ile birlikte bu coğrafyanın detaylarını bilmenin bir zorunluluk olması ile açıklanabilir ve ayrıca değişen ve gelişen koşulların İslâm dünyasının daha detaylı tanınmasını gerektirdiği söylenebilir.

Bu bildiriye, İbn Havkal (IV. /X. yüzyıl) Sûretü'l-Ard (10. Asırda İslâm Coğrafyası), İstahrî (ö. 340/951-52'den sonra) Ülkelerin Yolları ile Makdisî'nin (ö. 390/1000 civarı) İslam Coğrafyası (Ahsenü't-Tekâsim) adlı eserlerinde el-Cezîre üzerine verdikleri bilgilere yer verilecektir. Bildiriye öncelikle söz konusu iki ekol hakkında bilgi verilecek ve ekollerin temsilcilerinin hayatlarına değinilecektir. Ardından Belh ekolüne mensup müelliflerin eserlerinde bulunan bilgilere yer verilecek ve gerekli görüldüğü yerlerde açıklamalar yapılacaktır.

Keywords: Belh ekolü, El-Cezîre, İstahrî, İbn Havkal, Makdisî

Azerbaijani Jews

Sara Ahmadova^{1*}

*: saraahmad0289@gmail.com

¹: Milli Azərbaycan Tarihi Müzesi, Bakü, Azerbaijan

Azerbaijan with its old history and rich cultural heritage is a hometown of a lot of nations. Some of these nations live in its territory from ancient times till today. Representatives of different nations and religions migrated to Azerbaijan in various times of history.

One of these nations which took special place in Azerbaijan history is Jewish people. Azerbaijani Jews are divided into groups such as Juhuro (Mountain Jews), Ashkenazi, and Georgian Jews by historians. Jews currently live in Baku, Sumgayit, Guba and Oguz districts. The Gyrmyzy Gasaba (Red Settlement) is the most densely populated area in the world by the number of Mountain Jews. Askenaz Jews (Poland, Russia, Belarus, Ukraine, Germany and Hungary) are called Central and Western European Jews. Ashkenazi Jews first came to Baku in the early 1800s. It is not known whether local Jewish communities had ties to Georgian Jews before the tsarist period. However, it is known that Georgian Jews lived in Baku in the 1910s and there was a training center for them. Today, several hundred Georgian Jews live in Azerbaijan. There is a synagogue in Baku serving Georgian Jews. There are various opinions about their appearance in the history of Azerbaijan. Some groups of historians claim that they came here during the Sassanid period; other groups say that they were members of that ethnic group (Iranian people). Which thought is true is complicated, but it is indisputable that Jewish people live in Azerbaijan territory without any restrictions. All different facts about their history and ethnography would be researched in the article.

Keywords: Jews, mountain Jews, Ashkenazi Jews, Georgian Jews, ethnic minorities

Fetret Dönemi Şehzadelerinin Bizansla İlişkileri ve Bizans'ın Politikası

Muhittin Kapanşahin^{1*}

*: mksahin@erciyes.edu.tr

¹: Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Karabük, Türkiye

Altı asırlık Osmanlı Devleti tarihinde en büyük ilk sarsıntı, Yıldırım Bayezid ile Timur arasında gerçekleşen ve Osmanlıların mağlubiyeti ile sonuçlanan Ankara savaşıdır. 1402 tarihinde meydana gelen bu savaşla Osmanlı Beyliği yok olmakla karşı karşıya kalmış ve on bir yıl sürecek fetret devri başlamıştır. Anadolu'ya doğrudan hükmetmek yerine itaat altına alma politikası izleyen Timur, bir taraftan Anadolu beylerinin beklediği isyanın kapısını aralamış, diğer taraftan şehzadeleri saltanat için mücadele etmeye teşvik ederek güçlü bir merkezi idarenin yeniden ortaya çıkmasını engellemiştir. Süleyman, İsa, Musa ve Mehmet Çelebi arasında süren taht kavgalarından en çok yararlanmak isteyenlerden biri Bizans olmuştur. Bu devlet şehzadeleri birbirlerine karşı kendi menfaati yolunda kullanmaya çalışmış, şehzadeler de kendi iktidarlarını oluşturabilmek için buna imkân sağlamışlardır. Bizans'ın kimi şehzade ile çok yakın kimi şehzade ile düşmanca sürdürdüğü bu ilişkiler, Osmanlı fetret döneminin şekillenmesinde başat rol oynamıştır. Fetret dönemi taht mücadelesinden başarı ile çıkan Mehmet Çelebi'nin bütün rakiplerini saf dışı ederek ülkenin yönetimini yeniden tek elde toplamayı başarılmasında da Bizansla olan ilişkileri önem arz etmektedir.

Bu makalede Osmanlıların fetret döneminde taht mücadelesi veren şehzadeler ile Bizans'ın ilişkileri bütün yönleri ile ele alınacaktır. Bizans'ın ve şehzadelerin hangi koşullarda birbirleri ile ilişki içinde oldukları ve bu ilişkileri belirleyen tarihi süreçler ortaya konulmaya çalışılacaktır. Makalede nitel araştırma metodu kullanılacaktır.

Keywords: Osmanlı, Bizans, fetret, şehzade, ilişki

Proto-Macarlar ve Erken-Ortaçağda Türklerle İlişkileri

Egemen Çağrı Mızrak^{1*}

*: ecmizrak@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Fin-Ugor zümresinin Ugor kolu menşeli Proto-Macarların tarihi, başlangıç sahası olarak kabul edebileceğimiz kadim ana-yurt coğrafyası (Urheimat) olan Ural Dağlarının doğusundan Batı-Güney Sibiryaya uzanan geniş coğrafyada Türk kökenli halklarla iç-içe olmuştur. Günümüzde dahi bu ortaklığın (Türk-Ugor) maddi verileri ilk yurt diyebileceğimiz Sibiryada gerek antropolojik ve genetik gerekse de kültürel safhalarda görülmektedir. Eski Ting-ling (Kao-ch'e/Tölis) – Hun – Ogur-Sabir, Yenisey Kırgız ve Gök Türk boylarıyla doğrudan bağlantılı bu bölgeler Yenisey-Ket gruplarıyla da birlikte Türk-Ugor ortaklığının eski çağlara inen çekirdeğini şekillendirmiştir. Özeldir "Proto-Macarların" ilk yurtlarına dair veriler ise bizi daha çok Ural Dağları'nın güneyi, Kama-Yayık nehirleri arası ve doğusuna günümüzde Rusya Federasyonu'na bağlı Başkurdistan, Kurgan Oblastı ve Tümen Oblastı (Tobolsk) ile bu hattın aşağısına kuzey batı-orta Kazakistan'a götürmektedir. Bilhassa Başkırıya sahası Magna Hungaria adıyla Macar tarihinin gerçek anlamda bilinen en eski anavatanı konumuyla ayrı bir yere sahiptir.

Tarihi ve coğrafi kayıtlar bağlamında Macar-Türk bağlantısının en etkin bir şekilde varlığından bahsedebileceğimiz dönem M.S. V. yüzyıla başlamaktadır. V. yüzyılın ikinci yarısında başlayan büyük Ogur göçlerinden IX. Yüzyılın sonlarına uzanan zaman diliminde Proto-Macarlar'ın, Hun – Onogur; Onogor – Bulgar; Sabir; Göktürk ve son olarak Hazar Türk unsurlarıyla güçlü bağlar kurdukları ve daimi bir etkileşimleri olduğu görülmektedir. Macarların bir bölümünün Ogurlarla birlikte V.–VI. yüzyıllarda Hazar – Azak arası bozkırlara geldikleri düşünülmekle birlikte, esas kitlesinin uzun bir süre daha merkezleri Başkırıya'da kalmaya devam ettiği ve M.S. 750-800 arasında Azak Denizi'ne bitişik olarak Don-İtil-Kuzey Kafkasya üçgenine göç ettikleri tahmin edilmektedir. 820-830 civarında yedi Macar boyunun (Nyek/Negmen, Kurt-Gyarmat/Yurmat, Jenö/Yeney, Keszi/Kese, Tarhan, Megyer/Mişer-Yurmatı?, Ker) oluşturduğu konfederasyon, Don–Dinyeper nehirleri arasındaki Levedya denilen sahaya hareket etmiştir. Kısa bir süre sonra ise kendilerine isyancı üç Hazar boyu da (Kabarlar) katılmıştır. Yeni gelen Türk unsurlarla birlikte Árpád hanedanının temelleri filizlenmiş, sonrasında muhtemelen doğudan gelen Peçenek baskıları nedeniyle (889 civarı) önce kısa süreli ikametleri Etelköz (Dinyeper–Dinyester arası) mntikasına ardından da büyük bir Bulgar–Peçenek saldırısıyla nihayet Karpat Havzası geçilerek IX. Yüzyılın sonlarında bugünkü yurtlarına muhaceret etmişlerdir. 860'lara kadar açık bir şekilde Hazar Kağanlığı'na bağlı oldukları anlaşılan Macarlar; Kağanlıktaki iç-karışıklar, Peçenek baskıları, yükselen Kiev Rusyası ve Slav etnogenezi gibi tesirler nedeniyle Batı yönündeki göç süreçlerini devam ettirmişlerdir. Bu çalışmamızda bilhassa Proto-Macarların, Türkler'in bir parçası olarak görüldükleri ve şekillendikleri (etnik, siyasi-askeri, kültürel) M.S. V. yüzyıldan bugünkü yurtlarına geçiş zamanları olan IX. yüzyılın sonlarına kadar ki dönemleri üzerinde duracağız.

Keywords: Proto-Macar, Macar, Türk

“Saatleri Ayarlama Enstitüsü Rolünü Yapmıştı”: Modern Ulus-Devletin Bellek Politikalarının Yapısökümü Olarak Teatrallik Kavramı

Esra Dicle^{1*}

*: esradicle@gmail.com

¹: Boğaziçi University, Faculty of Arts and Sciences, Turkish Courses Coordinatorship, İstanbul, Türkiye

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* eseri, Osmanlı'nın son dönemine ve Cumhuriyet'in tek parti yıllarına odaklanan önemli bir toplumsal hiciv romanıdır. Yeni Cumhuriyetin modern ve millî karakterini temellendireceği yeni bir tarih, dil, bellek ve kimlik politikalarının oluşturulduğu; bu politikaların kurumlar aracılığıyla toplum tabanına yayılıp benimsetilmeye çalışıldığı; devlet-millet, kamusal alan-özel alan bütünleşmesinin sağlanmasıyla modern ulus-devletin ihtiyaç duyduğu vatandaş kimliğinin biçimlenmeye başladığı bir sürece yakından bakar. Bunu yaparken Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün ortaya çıkışı, yapılışı ve işleyişi ile bu enstitünün kurucusu Halit Ayarç karakterini, yeni Cumhuriyetin kimlik politikalarının ve kamusal bellek oluşturma edimlerinin bir parodisi hâline getirir.

Romanın en önemli ama bu zamana kadar hiç değinilmemiş özelliklerinden birisi, romanda modernleşme deneyimine, bellek ve kimlik meselelerine dair eleştirilerin teatrallik olgusuyla geliştirilmesidir. *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* romanında teatrallik olgusu, bütünleşmiş bir gösteri olarak sunulan modernlik deneyimini ve modern toplumu araştırmak amacıyla kullanılır. Romanda yer alan Halit Ayarç, Hayri İrdal, Pakize, Ramiz Bey, Seyit Lütfullah, Belediye Reisi, Salahiyetli Kişi, Devletli gibi karakterler; Psikanaliz Cemiyeti, İspiritizmacılar Kulübü gibi topluluklar; kahve-kıraathane gibi mekânlar ve Saatleri Ayarlama Enstitüsü gibi kurumsal organizasyonlar aracılığıyla, toplumun modernleşme öncesi ve sonrasına dair deneyiminin hakikat-yanılsama ekseninde tartışılması, bu unsurların barındırdığı farklı teatrallik biçimlerinin sergilenmesiyle mümkün olur.

Teatrallik kavramı tiyatro sanatından doğmuş olsa da kendi sınırlarını aşarak siyasetten sosyolojiye, resimden felsefeye, edebiyattan sinemaya kadar geniş bir sahada kullanılır hâle gelmiştir. 20. yüzyılda teatrallik; modern insanı, onun benliğini, deneyimlerini, sanatını anlamaya yönelik eleştirel çalışmaların kavramsal zeminini oluşturur. Bu alanda Erwing Goffman, Richard Sennett, Josette Feral gibi isimlerin yaklaşımlarıyla teatrallik; kamusal alanda duygunun ifadesi, benliğin sunumu, toplumsal rollerin gerçekleştirilmesi, kamusal hafızanın oluşturulması süreçlerini açıklayan bir metafor olarak işlev görür.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü romanında farklı tarihsel dönemler, sosyal yapılar, kültürel değerler, zihniyetler, farklı teatrallik biçimleriyle temsil edilir. Konuşmanın sınırları içinde; yeni cumhuriyetin yeni bir tarih yazımı, dil politikası, gündelik hayat pratikleri, gayri şahsi bir kamusal alan düzenlemesiyle gerçekleştirdiği bellek ve kimlik politikalarının, romanda Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün kuruluş (modern devlet bürokrasisinin oluşum süreci), organizasyon (giyim-kuşama, dile, mimariye vs.ye dair düzenlemeler ve hızla açılan şubelerle ülke sathına yayılma süreci) ve etkinliklerinin (slogan üretimi, törenler vs.), enstitünün kurucusu Hayri İrdal karakterinin teatral niteliği ortaya çıkarılarak nasıl sergilendiğini tartışacağım. Bunu yaparken Goffman, Sennett ve Feral'ın teatrallik kavramı ve benlik, bellek, kamusal yaşam ile ilgili tartışmalarına başvuracağım. Böylece *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* romanında teatralliğin bir metafor ve eleştirel bir yöntem olarak nasıl çalıştırıldığını; modernleşmenin toplumun hakiki deneyiminin, gerçekliğinin yerini almasını, kamusal belleği kurgulayışını nasıl açığa çıkardığını göstermeye çalışacağım.

Keywords: Ahmet Hamdi Tanpınar, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, teatrallik, modernleşme

Popüler Tarım Ürünlerinin Turizm Bakımından Kullanılmasına Bir Örnek: Tekirdağ Kanola Günü

Emre Özşahin^{1*}

*: eozsahin@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Art and Science, Dept. of Geography, Tekirdağ, Türkiye

Küresel ekonominin en eski ve en temel parçalarından biri olan tarım ile bu ekonominin en yeni ve en hızlı parçalarından biri olan turizm arasında güçlü bir etkileşim vardır. Tarım ve turizm arasındaki bu sinerji, küresel tüketim kalıplarındaki değişikliklerle birlikte daha belirgin bir boyut kazanmıştır. Böylece çeşitli türden tarım ürünlerin turizm bakımından değerlendirilmesi için yeni fırsatlar ortaya çıkmıştır. Bu durum daha etkili markalaşma araçlarının ortaya çıkmasına ve destinasyonların marka stratejilerine daha fazla yatırım yapma çabalarını güçlendirmiştir. Bu çalışmada kanola bitkisinin turizm ve rekreasyon amacıyla kullanımının “Tekirdağ Kanola Günü (Tekirdağ Foto Kanola)” isimli festival örneğinde açıklanması ve coğrafi açıdan değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Gözlem ve görüşme yöntemiyle toplanan çalışma verileri, SWOT analizi ile değerlendirilmiştir. Kanola bitkisinin Türkiye’de en fazla yetiştirildiği alanda yapılan bu organizasyon, 28 Nisan 2022 Perşembe günü 16.00-19.00 saatleri arasında gerçekleştirilmiştir. Festival içeriği halkoyunları gösterisi, müzik organizasyonları, foto safari, enstrümantal müzik dinletisi, resim yapma, fotoğraf çekme atölyesi, davul şov, okçuluk gösterisi ve gitar orkestrası gibi alternatif etkinliklerle desteklenmiştir. Çok kısa sürede birçok etkinliğin gerçekleştirilmeye çalışıldığı bu festivalin güçlendirilmesi gereken en zayıf yönü, süresinin çok kısa olmasıdır. Ancak etkinliğin ilk defa yapılması ise önemli bir fırsattır. Dolayısıyla gelecekte düzenlenecek benzer festivallerde organizasyonun sürdürülebilirliği ve markalaşmasını tehdit eden zayıf yönlerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Çalışma popüler tarım ürünlerinin turizm ve rekreasyon amacıyla çekicilik oluşturabilecek şekilde değerlendirilmesine yönelik etkinliklerin önemine dikkat çekmektedir.

Keywords: Kanola, tarım, turizm, coğrafya, Tekirdağ

Kırgız Tiyatrosunda Kadının Varoluşu (1920-1990)

Gökcan Çelik^{1*}

*: gokcan.celik@manas.edu.kg

¹: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Dil Hazırlık Bölümü, Bişkek, Kırgızistan

Çağının aynası ve kısaltılmış tarihi olan tiyatronun temel düsturu, insanı insana insanla ve insanca anlatmaktır. Bu temel ekseninde toplumun temel taşı olan birey de tiyatronun temel aracıdır. Tarihî kaynakların verdiği bilgilere göre, 1917 Ekim Devrimi'ne kadar Kırgız toplum hayatında ve edebiyatında tiyatronun varlığından söz edilemez. Tiyatro, 1917 Ekim Devrimi sonrası Kırgızların yaşamına bizatihi devlet eliyle sokulmuş bir türdür. Amaç, Sovyetler Birliği'nin sahip olduğu sosyalist ideolojiyi okuma yazma oranı düşük bir topluma eğitim gibi uzun vadeli bir süreçle değil, hem eğlendiren hem de öğreten bir araçla benimsetmektir.

Bu çalışmanın amacı, en eski halklardan biri olan Kırgız halkının tiyatro tarihine kısaca değinerek dönem bazında tiyatro metinlerinde ve oyunlarında birey olarak kadının çoğul kimliklerini yani kadın imajını ayrıntılı bir biçimde irdelemektir. Bu bağlamda Kırgız tiyatrosunun başlangıcından Sovyetler Birliği'nin resmen dağıldığı 1990 yılına kadar sahnelenmiş, Kırgız kadınlarının temel sorunlarını merkeze alan ve dönemin şartlarına paralel olarak değişen kadın tiplerine yer veren belli başlı oyunlar incelenmiştir. Böylece 1920-1990 yılları arasında Kırgız tiyatrosunda/metinlerinde yazarlar/dramaturglar tarafından yaratılan kadın tiplerinin oluşturduğu doku ortaya konmakla birlikte dönemin piyeslerine yansıyan önemli kadın sorunları da gözler önüne serilmiş olacaktır. Ayrıca Ekim Devrimi'nin Kırgız toplumu ve aile yapısını nasıl etkilediği, Sovyet Hükümetinin kendi ideoloji doğrultusunda kadın meselesini nasıl ele aldığı dolayısıyla Kırgız kadınının toplumdaki yeri ve öneminde ne gibi değişiklikler yaşandığına da temas edilecektir.

Keywords: Kırgız, tiyatro, kadın, varoluş, kimlik

Cumhuriyet Döneminin Bir Kültür Politikası Olarak Türkiye’de Radyo Yayıncılığı

Olca Özkaya^{1*}

*: oozkayaister@gmail.com

¹: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya, Hatay, Türkiye

Modernleşmenin cumhuriyetçi bir yorum aracı ve simgelerinden olan Radyo, süreçte etkileri bakımından oldukça önemli bir yeri doldurmuştur. Özellikle Cumhuriyet’in ilanı ile çağdaşlaşmanın bir ön girişi olarak modernleşme ve batılılaşmanın taşıyıcı ve yürütücüsü olan radyo bu anlamda etkili bir kitle iletişim aracı olarak da dikkat çekmektedir. Bu şekilde modernleşme çabaları radyo ile güçlü bir aracı elde etmiştir. Atatürk’ün idealize ettiği ve tasarladığı uygar toplum modelinin sesi ve yüzü olarak da değerlendirilebilen radyo, Türkiye’de cumhuriyet kültürünün bir resmi olarak da karşımıza çıkmıştır.

Radyo, Cumhuriyetin kültür programını toplumun her kesimine sunarak bu yönde etkili bir kurum ve okul olarak da halkın yetişmesine katkı sağlamıştır. Geleneksel ile modernitenin bir arada ancak modern yorum ve tarzlarda yeniden inşa sürecinin başladığı kökten inkılapçı yılların, tüm çaba ve hedeflerinin halka tanıtımı, benimsetilmesi ve yaygınlaştırılmasında Radyo’nun tartışılmaz bir rolünün olduğu anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede Türkiye’de radyo, Cumhuriyet’in ilanından birkaç yıl sonra faaliyete başlamıştır. Cumhuriyet’in ilanı ve kuruluşu ile radyonun yayın faaliyetine başlaması eş zamanlı gerçekleşmiştir. Toplumun kültür hayatında etkili olmaya başlayan radyo, bu yönde toplumsal değişimi yaratmada öncelikli bir etkiye sahip olmuştur. Yeni devletin kimliği ve hedefleri radyonun yayın politikası ve yayın üslubunu da belirlemiştir. Radyo bu disiplin içerisinde Türk toplum yaşamının neredeyse pek çok yaşam alanında modernize olmaya başladığı uygar ve çağdaş girişimlerin önemli bir aracı olarak yerini almıştır. Söz konusu çalışma sınırları kısaca belirlenen Cumhuriyetin ilanı sonrası çağdaş ve milli bir toplumun inşa sürecinde radyonun bir kitle iletişim aracı olmanın ötesinde bu çabaların taşıyıcı ve yürütücü gücü olarak rolü ve etkisini anlamayı amaçlamaktadır.

Keywords: Ulus devlet, radyo, Türkiye Cumhuriyeti, radyo yayıncılığı.

Doğuyu Batıdan Okumak: 19. Yüzyıl Osmanlı Türk Kimliğinin Avrupa'daki Yansımaları

Muhsin Önal^{1*}

*: muhsinmengusoglu@gmail.com

¹: Yalova University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yalova, Türkiye

Bir toplumun kimliği, inanç ve geleneksel değerleri, kültürü, alışkanlıkları ve davranışları doğrultusunda şekillenir. Her toplumun kendine has bir kimliği bulunmakla birlikte aynı dine ve ırka mensubiyet ile komşu coğrafyalarda mukim olmak bu husustaki benzeşmeyi arttırmakta ve birlikteliği kuvvetlendirmektedir. Dinsel farklılaşma ve coğrafi manada uzaklaşma ise tezatları çoğaltmaktadır. Diğer taraftan kimlik edinimi konusundaki farklılıklar ne kadar belirgin ise şahit olunan ayrışma da o kadar ilginç neticeler üretecektir. Zira bir toplum için son derece sıradan ve anlaşılır bir tutum yahut yaklaşım başka bir toplumda aksi bir biçimde yorumlanarak telafi edilemez sonuçlar üretebilecektir. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde dış dünyayı tanımanın en belirgin ölçütünün onun kimliğini anlamak ve anlamlandırmak olduğu yönünde bir sonuca varılabilir. Bu durum özellikle de keskin çizgilerle birbirlerinden ayrılmış Doğu ve Batı kutupları için geçerlidir. Nitekim Batı'da var olan her şey Doğu'da neredeyse tamamen zıddıyla kaimdir. Kuşkusuz tersi bir cihetten değerlendirildiğinde de benzer bir durum söz konusudur. Dolayısıyla söz konusu bu iki farklı kutbun kimlikleri tarihin her döneminde her iki taraf için de ciddi merak konusu olmuştur. Ancak tanımlama ve yorumlama konusunda Doğu kutbuna göre daha mahir olan Batının bu mücadelede bir adım önde olduğu söylenebilir. Onu rakibinden üstün kılan asıl unsur ise seyahatler çağı olarak adlandırılabilir 19. yüzyılda çok sayıdaki meraklı gezginini Doğu dünyasının gizemli topraklarına yolcu etmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz söz konusu asırda hâlâ kendisinden ciddi manada söz ettiren Osmanlı Devleti de bu yolculuklardan kendi payına düşeni fazlasıyla almıştır. Bütün bu bilgiler ışığında bu çalışmada dönemi itibarıyla Doğu kutbunun en önemli temsilcilerinden birisi olarak kabul edilebilecek Osmanlı Devleti'nin Türk kimliğinin Batılılar nazarında nasıl değerlendirildiğinden bahsedilecektir. Bu kimliğin Avrupa'daki yansımalarıyla birlikte iki farklı kutup bağlamında farklılaşan ve benzeşen özellikleri Batılı bir seyyahın bakış açısıyla analiz edilecektir. Son tahlilde bu çalışma Doğuyu Batıdan okumak maksadıyla kaleme alınacak ve okuyucusuna sunulacaktır.

Keywords: Doğu, Batı, Osmanlı Devleti, kimlik, seyahat

Sosyal Olayları Fizik Kuralları ile Açıklamak Mümkün Mü?

Ahmet Çelik^{1*}

*: ahmetcelik2@firat.edu.tr

¹: Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye

Doğadaki olayları genel ya da geçici yasalarla inceleyen bilim dalı olarak basit bir şekilde tanımlayabileceğimiz fizik, meydana gelmiş veya meydana gelen olayları, farklı zamanlarda, farklı fizikçiler tarafından tanımlanan kanun veya teorilerle açıklamaktadır ve her geçen gün inceleme alanını genişletmekte, yeni yöntemlerle yeni araştırmalar yapmaktadır. Sosyal Bilimler ise, tıpkı fizikçilerin yasalarla doğa olaylarını incelediği, gibi sosyal olayları incelemekte, ancak fizik gibi genel ya da geçici yasalar koymadan bu incelemeyi gerçekleştirmektedir. Her ne kadar sosyal olayların incelenmesinde bazı metotlar kullanılsa bile, bunlar sadece araştırma yöntemini işaret etmektedir. Ancak, birey ve toplum davranışlarının sebepleri ve sonuçları ele alınırken, bunlar belirli yasa ve teorilerle tanımlanmamaktadır.

Ancak, doğadaki fiziksel fenomenlerin gerçekleşmesi gibi, sosyal hadiseler de belirli yasalar çizgisinde gerçekleştiğini anlamamız gerekmektedir. Tarihi süreçte meydana gelen sosyal hadiselerle baktığımızda; bu olayların sebeplerinin ve sonuçlarının, tıpkı fizik kuralları gibi, belirli bir olay örgüsü içinde cereyan ettiğini görmekteyiz. Hem birey, buna bağlı olarak, hem de toplum davranışları da tıpkı fizik kuralları gibi, belirli yasalara bağlı olarak gerçekleşmiştir. Çünkü birey ve toplum da doğanın bir parçasıdır ve hareketleri de doğanın kuralları ile örtüşmesi gerekmektedir. Bu durum ise aklımıza sosyal olayların fizik kuralları ile açıklanabilirliği tezini getirmektedir.

Bu amaçla çalışmamızda; tarihten günümüze toplumsal olayların bazı fizik kuralları ile örtüşen yönlerini tespit etmeye çalışacağız. Bu amaçla, tarihteki uzun ve kısa süreli bazı olay örneklerini, sebep-sonuç ilişkisi bakımından rezonans, entropi, etki-tepki ve kepler yasaları gibi, birtakım fizik kuralları ile açıklanıp açıklanamayacağını değerlendirmeye çalışacağız.

Keywords: Sosyal olaylar, fizik kuralları, mukayese

Osmanlı Toprak Sisteminin İşleyişi, İşlevleri ve Dönüşümü

Saniye Vatandaş¹

Celalettin Vatandaş^{2*}

*: cvatandas@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Osmanlı devlet ve toplumunun kesişim noktasında toprak sistemi vardır. Dönemin tüm dünyasında geçerli ve egemen üretim tarzının bir temsilcisi olarak, Osmanlı toplumu da bir tarım toplumu idi. İnsanların geçim kaynakları ağırlıklı olarak tarıma dayanmaktaydı. Toprağı işleyen ve tarım ürünleri yetiştiren insanlar üretimden verdikleri vergiyle devletin en önemli gelir kalemlerinden birisine kaynaklık yaparlardı. Osmanlı toplumunun tipik bir tarım toplumu olmasına karşılık, Osmanlı Devleti ise askeri karakteri baskın olan bir devlet sistemini temsil ediyordu. Devletin doğal refleksi askeri sistemin gereklerine göre şekillenirdi. Askeri sistem hem sosyal ve siyasal yapının temel niteliklerini belirlemişti hem de ekonomik bir kaynak olarak işlev görüyordu. Zira savaş ve fetih Osmanlı ekonomisinin en önemli can damarlarından birisiydi. İşte bu iki ayrı yapı; *tarım toplumu* ve *askeri sistem* toprak sisteminde birleşip bir bütün oluşturmuştu. Bunun ismi ise *Tımar sistemi*'ydi. Tımar sistemi hem toprak ve hem de askeri sistemin bir parçasıydı. Osmanlı toprak sistemi 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bozulmanın ilk güçlü işaretlerini vermeye başladı. Bunda gerek *suhte* ve gerekse *Celâli* eşkıyasının terör estirmeye başlamasının etkisi büyüktür. Devlet otoritesinin zayıflaması asayiş problemini üst düzeyde gündeme getirmiş, asayişin zayıflaması kişisel menfaatini önceleyen ve kanun-nizam tanımaz kişilerin cesaretlenmesine yol açmıştır. Bunlardan bazıları, mevcut tımarların sahipleriydi. Bunlar, mevcut arazileri gasp veya yok pahasına bedellerle satın alarak kişisel mülkiyet haline getirme çabası içerisindeydiler. Bu makale Osmanlı toprak sisteminin işleyiş tarzını ve sistemin genel çözülmesinin hem sebeplerinden birisi hem de sonucu olarak değişim ve dönüşümünün konu edinmektedir.

Keywords: Osmanlı Devleti, tımar sistemi, tarım toplumu, askeri sistem

Osmanlı'da Medrese Kurumunun İşleyişi, İşlevi ve Dönüşümü

Saniye Vatandaş¹

Celalettin Vatandaş^{2*}

*: cvatandas@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

İslam/Osmanlı geleneğinde bir eğitim ve öğretim kurumu olan 'medrese'nin ismi, 'okumak' anlamındaki Arapça 'derase' kökünden gelmektedir. Buna göre medrese, talep edilen şeyin okutulduğu yer, mekân, ders okutulan yer anlamındadır. Medrese, genel olarak sıbyan mektebi sonrasında eğitim ve öğretim yapılan kurum olup, orta ve yüksek tahsile karşılık gelmektedir. Kamuya açıktır. Medresesi İslam dışı dinlere mensup toplumlardaki eğitim kurumlarından ayıran en önemli fark, bir vakıf birimi olmasıdır. Yani kuruluş ve işleyiş itibarıyla 'sivil' sayılabilecek bir niteliğe sahiptir. Her medresenin bir vakfiyesi bulunur, bu vakfiyede vakfı kuran kimsenin şartlarına göre medresenin nasıl işleyeceği; müderris ve memurların ne kadar maaş alacakları; talebeye ne tür maddi imkanlar sağlanacağı ve daha başka konular yer alırdı. Medreseler, başlangıçtan itibaren vakıflarca idare edildikleri için, temelde bir eğitim-öğretim birimi olmaları rağmen, bunu aşan bir özelliği de sahiptiler. Birçok medrese, varlığının sebebi olan vakfın imkânları doğrultusunda imâret, kütüphane, hamam gibi diğer bazı birimlere de sahipti. Bu itibarla birçoğu çok yönlü bir yapıya ve fonksiyona sahipti. Medreseler, bir vakıf birimi olmaları sebebiyle sahip oldukları 'sivil' özellikleriyle bugün 'olumlu' sayılabilecek bir nitelik taşımalarına karşılık; vakfın kurucusunun getirdiği sınırlama ve ilkeler sebebiyle işleyişi ve eğitim niteliği açısından bugün 'olumsuz' değerlendirilebilecek bir özelliğe de sahiptiler. Bu durum, ilk günlerden itibaren böyledir. Bu makalede Osmanlı dönemi medreselerin işleyişi, işlevi ve zaman içerisinde sahip olduğu dönüşüm sürecinin karakteristik özellikleri incelenecektir.

Keywords: Osmanlı Devleti, Osmanlı eğitim sistemi, medrese

Yurt Dışındaki Türkçe Temsiliyet Tehlikede mi?

Kemal Dil^{1*}

*: kemaldil@yahoo.com

¹: Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Çankırı, Türkiye

Bu çalışmada, yurt dışında yaşayan Türkiyeli göçmenlerin, Türkçeyi temsil devamlılıklarının sonlanmasına ilişkin tehlike, farklı kuşaklardaki katılımcıların dil kullanma deneyimleri üzerinden sorunsallaştırılmıştır. Yapılan alan çalışmalarında bu tehlikenin varlığını işaret eden üç olgu, bu çalışmanın tartışma zeminini oluşturmuştur. Birinci olguyu, ev sahibi ülkenin dilini bilmemenin, birinci kuşak Türkiyeli göçmenler için buldukları ülkelerdeki gündelik yaşamda toplumsal varlıklarının önünde engel olarak görülmesi; bu engeli aşma noktasında Türkçenin işlevselliğine ilişkin önemin düşmesi oluşturmuştur. İkinci olguyu, ev sahibi ülkenin dilini kullanma önceliğinin birinci kuşak üzerinden aile içinde ikinci ve sonraki kuşaklara telkin edilmesi; buna bağlı olarak Türkçenin aile içi ilişkilerde ve Türkiye'yle ilişkilerde kültürel bağ olma işlevinin önemsizleşmesi oluşturmuştur. İkinci ve sonraki kuşakların Türkçeyi, sadece ebeveynlerinin kültürel kimliklerinin bir parçası olarak görmeleri; kendi toplumsal aidiyetlerinin işlevsel bir aracı olarak görmemeleri ise üçüncü olguyu oluşturmuştur. Genel olarak göçmenlerin ev sahibi ülkede karşılaştıkları dil sorunları, özel olarak yurt dışında yaşayan Türklerin deneyimledikleri dil sorunları çeşitli araştırmaların konusu olmuştur. 2012 yılından beri İsviçre, Fransa, İtalya, Almanya ve Avustralya'da Türk göçmenler üzerinde kuşaklar arası düzeyde yürüttüğüm alan çalışmalarında yaptığım gözlemler ve elde ettiğim bulgular, göçmenlerin dil sorunlarına ilişkin bulgularıyla genel olarak paralellik taşımıştır. Bununla birlikte, birinci kuşak göçmenlerin aidiyetlerinin güçlü tanımlayıcısı olan Türkçe'nin, ikinci ve/veya sonraki kuşaklar üzerinden temsil edilmeme tehlikesiyle karşı karşıya kaldığını işaret eder bulgular, bu çalışmaya özgül yanını oluşturmuştur. Gelinek noktada yurt dışında yaşayan Türkiyeli göçmenlerin dil sorunu, ev sahibi ülkenin dilini bilmemenin ötesinde ebeveynlerin dilini konuşamama, ebeveynlerin aidiyetlerine yabancılaşma, bununla birlikte ev sahibi ülkedeki ilişkilerinde kimliksizleşme, Türkçeyi bulunduğu ülkede temsil edememe gibi sorunlarla içi içe geçerek varlığını devam ettirdiği gözlemlenmiştir. Tam da bu noktada bu çalışmada Türkiyeli göçmenlerin genelde çok yönlü dil sorunu, özeldede ise Türkçeyi ev sahibi ülkede temsilde devamsızlık sorunu, İsviçre, Fransa, İtalya, Almanya ve Avustralya'da Türkiyeli göçmenler üzerinde yürütülen nitel araştırma yöntemine dayalı saha çalışmaları bulguları üzerinden tartışılmıştır.

Keywords: Göç, Türk göçmenler, Türkçe, dil

Batı Trakya Türklerinin Güncel Meseleleri: Kimlik, Din, Siyaset

Ali Hüseyinoğlu^{1*}

*: alihuseyinoglu@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Balkan Araştırma Enstitüsü, Edirne, Türkiye

Batı Trakya Türkleri, Yunanistan'daki tarihi toprakları üzerinde asırlardır varlığını devam ettiren Avrupa'nın yerli (otokton) azınlık grupları arasında yer almaktadır. 1923 yılında Batı Trakya'nın Yunanistan'ın bir parçası olmasından günümüze kadar olan süreçte birçok bireysel ve kolektif hak ihlaline maruz kalmış olan bir azınlık toplumdur. Etnik Türk kimliğinin inkarından kendi dini liderlerini seçememeğe, iki dilli Türk okullarının kapatılmasından Yunanistan Vatandaşlık Yasası'nın 19. Maddesi kapsamında vatandaşlıktan ıskat edilmeye kadar Yunanistan'da Türk ve/veya Müslüman olmalarından dolayı karşılaştıkları farklı zorluklara rağmen yaşamlarını Batı Trakya coğrafyasında devam ettirebilmişlerdir. Bu tür temel hak ihlalleri, 1981 yılında Avrupa Birliği üyesi olmasının yanında 1950'lerden günümüze Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi gibi farklı uluslararası bölgesel ve küresel kuruluşlara da üye olmuş olan bir ülke olan Yunanistan'da gerçekleşmektedir. Türklerin gündelik yaşamlarını adeta yaşanmaz kılmış olan temel bazı hak ihlalleri 1991 sonrası dönemde Yunanistan hükümetleri tarafından sonlandırılmasına rağmen, bazı alanlardaki hak ihlalleri 2022 itibarıyla devam etmekte, hatta bir takım yeni hak mağduriyetlerinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, günümüz Batı Trakya'da Müslüman Türk azınlık toplumunun tarihi varlığını üç temel alanda analiz etmektedir: Etnik Türk kimliğinin inkarı, dini özgürlükler ve siyasi katılım. Bu konularla ilgili gelişmeler 2000'lerden günümüze farklı yönleriyle ve bölgesel, ulusal ve uluslararası boyutlarıyla analiz edilecek, günümüzdeki boyutları ele alınacaktır. Bu amaçla önemli bir kısmı Batı Trakya'da yayınlanmış Türkçe kaynaklardan oluşan bir Türkçe literatürden faydalanılacak ve araştırma konuları kapsamında Yunanca ve İngilizce kaynakların kullanımı çalışmaya ayrı bir zenginlik katacaktır. Böylelikle bu çalışma, son yıllarda Batı Trakya Türklerinin günümüz meselelerine yönelik 1990 öncesi döneme kıyasla oldukça kısıtlı seyreden Türkçe literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır.

Keywords: Yunanistan, Batı Trakya Türkleri, kimlik, din, siyaset

Osmanlı Tarihi Üzerine Bir İngiliz Tanıklığı: "A Handbook of Turkey in Europe" ve Tekirdağ

Özlem Kutkan^{1*}

*: ozlembfd@gmail.com

¹: Kastamonu University, Faculty of Letters, Dept. of History, Kastamonu, Türkiye

Bu araştırma, İngiliz seyyah ya da görevlilerince kaleme alınan eserlerin Osmanlı tarih yazımındaki katkısına Tekirdağ örneği üzerinden dikkat çekmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, Venedik idaresine geçtiğinde Rodosto olarak anılmaya başlanan Tekirdağ'ın yine Rodosto başlığı altında söz konusu eserlere konu olduğu belirtilmelidir. Tebliğde öncelikle, XIX. yy ve sonrasında İngiliz seyyahlar ve yetkililerin bölgeye ilişkin kaleme aldığı çalışmalara kısaca değinilecektir. Ardından bu tebliğin ana konusu olan ve Büyük Britanya Deniz Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Bölümünce kaleme alınan *A Handbook of Turkey in Europe* adlı eserin tahliline sonrasında da eserin Tekirdağ'a ilişkin gözlem ve raporlarına yer verilecektir. 1917 yılında basılan sözkonusu eserin içeriği büyük ölçüde resmi raporlardan, seyahatnamelerden ve Balkanlar'da yakın tarihte gelişen savaş bilgilerine dayanmıştır. İki bölümden oluşan eserin ilk bölümü bölgenin coğrafi özelliklerinden sosyolojisine ve ekonomisine değin uzanan on alt başlıktan oluşurken ikinci bölümü güzergahlar başlığı altında demiryolları ve yollara ayrılmıştır. Ve, ikinci bölüm birinci bölüme oranla oldukça dar hacme sahiptir. Farklı konulardaki içeriği ile Balkan tarihini farklı temalardan çalışan tarihçilere büyük ölçüde hitap eden eser bu hali ile ayrıca bütüncül bir bölge tarihi çalışması niteliğini de taşır. Dolayısıyla, bu tebliğ Tekirdağ'ın da söz konusu bütün içinde ne ölçüde ve ne şekilde yorumlandığının bir kıymet olduğu düşünülmüş ve çalışma bu doğrultuda kaleme alınmıştır.

Keywords: Kitap, İngiliz, istihbarat, Balkan, Tekirdağ

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Türkiye’de Tüketici Fiyat Endeksindeki Değişimin İncelenmesi

Fuad Selamzade^{1*}

*: f.salamov@alparslan.edu.tr

¹: Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Dept. of Health Management, Muş, Türkiye

11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilen COVID-19 salgını ülkelerin sağlık sistemleri ile birlikte ekonomilerini de önemli ölçüde sarsmıştır. Pandemiden korunmanın önlemlerinden biri olarak bütün dünyada uygulanan sokağa çıkma yasakları ülke üretimlerine, dolayısı ile milli hasılaya negatif yönde etki etmiştir. Üretimin azalması, ekonomik dengelerin bozulması fiyat artışlarını, dolayısıyla yüksek enflasyonu beraberinde getirmiştir.

Çalışmamızın amacı; Türkiye’de Covid-19 pandemisinin görüldüğü tarih olan Mart 2020’den pandemi tedbirlerinin kaldırıldığı Mayıs 2022 tarihine kadar geçen süreçte aylık olarak COVID-19 verileri olan toplam vaka sayısı, milyon kişi başına düşen toplam vaka sayısı, toplam ölüm sayısı, milyon kişi başına toplam ölüm sayısı, toplam test sayısı, bin kişi başına düşen toplam test sayısı, toplam aşı sayısı, yanı sıra bu verilerin aylık değişim oranlarının Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve bazı mallarda olan fiyat değişimlerinin karşılaştırılmasının yapılmasıdır. Sağlık Bakanlığının verilerine göre 31.05.2022 tarihinde toplam vaka sayısı 15.072.747, toplam test sayısı 163.164.533, toplam ölüm sayısı 98.965, toplam aşı sayısı 147.734.958, aşılınmış kişi sayısı ise 57.843.685 olmuştur.

Araştırmada Türkiye’de pandemi sürecinde vaka sayılarının artması ile yanı sıra enflasyonda da artış görülmüştür. Türkiye’de COVID 19 pandemi verilerinin aylık değişimi incelendiğinde görülüyor ki, yapılan test sayılarındaki aylık değişim her geçen ay azalmıştır. Vaka sayısındaki en yüksek artış 2020 Aralık ayında %245 olarak gerçekleşmiştir. Ölüm sayısındaki aylık değişim ise dalgalı seyr etmiş, en yüksek ölüm sayısı değişimi Aralık 2020 ve Nisan 2021’de gerçekleşmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Nisan 2020 ve Ekim 2021 dönemlerinde Tüketici Fiyat Endeksinde (TÜFE) yüksek artışlar olmamış, fakat Aralık 2021 döneminde önceki aya göre değişim %13,58 olarak gerçekleşmiştir. TÜFE’de bir önceki yılın aynı ayına göre değişim ve oniki aylık ortalamalara göre değişim sürekli artma eğiliminde olmuştur. Çalışma sonuçları incelendiğinde pandeminin gelişim sürecinde Türkiye’de enflasyon oranında göreceli değişim olmadığı, fakat pandeminin sonlarında doğru TÜFE yükseldiği görülmüştür. Bu durum Türkiye’de pandemi sürecinden önce elde edilen varlıkların pandemi sürecinde tüketildiği, pandemiden sonra ise pandemi döneminde üretilmeyen mal ve hizmetlere talebin artmasından dolayı fiyatların yükseldiğini sonucuna varmamıza neden olmaktadır. TÜFE’nin artmasında ulusal ve uluslararası diğer faktörler de etkili olması muhtemeldir, lakin bu ayrı bir çalışmanın konusu olarak incelenebilir.

Keywords: Covid-19, pandemi, Türkiye, TÜFE

“Dowry Agreements” (Proikosymfona) of Greeks in the Ottoman Thessaloniki That Went Awry (Late 19th – Early 20th Centuries)

Maria Ntisi^{1*}

*: disdis2011@hotmail.com

¹: İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

The purpose of this study will be to approach documents which refer to some cases of “Dowry Agreements” (Proikosymfona) that were drafted within the Greek Community of Thessaloniki in the Ottoman Empire, but which went wrong and lost their primary aim.

As emerged from the research of the Archive of the Metropolis of Thessaloniki [For instance, from the following folders: Private Documents of Holy Metropolis of Thessaloniki (Engrafa Idioton Ieris Mitropolis Thessalonikis) 1881-1882 and 1883-1884. Private Documents of Holy Metropolis of Thessaloniki (Engrafa Idioton Ieris Mitropolis Thessalonikis) 1902/G7kd (1902/Γ7κδ’). Private Documents of Holy Metropolis of Thessaloniki (Engrafa Idioton Ieris Mitropolis Thessalonikis) 1902/G7ke’ (1903/Γ7κε’)], the “Dowry Agreements” were many times subject of disputes, directly or indirectly, between the couple or other persons associated with them. It was about agreements signed during an engagement, which set out the dowry that the bride would give to the groom. In addition, any other legal content related to the issue will be utilized as fully as possible. Most theoretical points will be enriched by relevant literature.

These documents were written by Greeks, Ottoman subjects in Thessaloniki and they were addressed to “Panagiotatos”, to “His Holiness”, to “the Honorable Elder”, but sometimes also to “the Most Holy Commissioner and Representative of His Holiness the Most High Metropolitan Bishop of Thessaloniki”. Their writing time is between the late 19th and early 20th centuries.

The ultimate aim of depicting some of these “deplorable incidents” of some marriages that had already be done or were about to take place but were cancelled or simply threatened is the attempt to understand the consequences of a system that operated in the Greek society of the Ottoman Empire focusing to the fact that it was implemented by and over a group of people who identified as Ottomans. In the context of the “Millet” System, it will be shown how marriage unfolded as a social phenomenon of that time. An Ottoman Greek Orthodox Christian who had a legal problem could apply to the court of his Community. Understanding the position of the woman vis-à-vis the man through the “marriage agreements” or the apparent purpose of the dowry and who was ultimately secured by the agreed dowry, will take part in this study.

Keywords: Dowry agreements, Greek millet, Greeks Ottoman subjects, Ottoman Thessaloniki, family law

Fazlı Necip'in Bir Balkan Göçmenini Merkeze Aldığı Muhacir Romanında Göç Olgusu ve İktisadi Hayat Münasebeti

Bilal Kas^{1*}

*: bkas2322@gmail.com

¹: Millî Eğitim Bakanlığı, Kırşehir, Türkiye

Fazlı Necip, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında dünyaya geldiği Selanik'te ömrünün mühim bir kısmını geçirmiş, Balkan Savaşları'nın acı tecrübelerle dolu sürecini bizzat müşahede etmiştir. Yazar, bu müşahedelerin neticesinin yansıdığı Balkan Türklerinin büyük Osmanlı coğrafyasından kopuşunu, Türk kimliğinin inşasındaki merhaleleri eserlerinde canlı tasvirlerle, millî romantik bir tavırla işlemiştir. Selanik, Fazlı Necip'in bizzat yaşadığı, romanına yansıttığı ve Osmanlı'ya her türlü siyasi-sosyal fikrin yayıldığı, hem yazar için hem de devir için önemli bir mekân vazifesi görür. Bu mekânda İttihat ve Terakki hükümeti ve Atatürk Devri idarecilerinin de sıkı sıkıya benimseyeceği "millî iktisat" politikalarının hedeflediği millî orta sınıfın, müteşebbis fikrin besleneceği bir tip de doğar. Fazlı Necip, muhacir kahramanı ile Selanik'ten İstanbul'a ve İzmir'e bir göç romanı kurar. Bu romanda Balkanlar'da gayrimüslimlerle büyüyen ve yaşayan muhacir genç, reelde değişen, dönüşen Türk kültür coğrafyasının hakikatlerine ilave olarak iktisadi değişimin tesirindeki örnek Türk gencinin meydana gelişini de yansıtır. Atatürk Devrinde yayımlanan romanın kurgusu, yeni kurulan Türk devletinin Balkanlardan, Osmanlı kültüründen koparken yeni bir iktisadi yapıyı da yaratmak isteğinin bir karşılığıdır.

Çalışmada, muhacir gencin muhitiyle beraber şahsi gelişimi incelenirken müteşebbis millî tipin özellikleri belirlenmiş, Balkanlar'dan koparak İstanbul'a göç eden bu tip üzerinden Türk kimliği inşasının yansımaları da yine devrin tarihî gerçekleriyle ortaya konmuştur. Fazlı Necip'in Muhacir romanına dair bugüne kadar özel bir çalışmanın olmayışı göç olgusu-iktisadi hayat ilişkisi üzerinden incelenen romanın tanıtılmasına da bir katkı sağlayacaktır.

Keywords: Atatürk devri, göç, millî iktisat, muhacir, müteşebbis tip

Artificial Intelligence, Big Data, Robotic Systems and Human Rights

Murat Aktaş^{1*}

*: muratmha@hotmail.com

¹: Muş Alparslan Üniversitesi, Muş, Türkiye

With the developments in ICTs, online activities, automation, Artificial Intelligence (AI) and algorithms, radical changes and transformations have occurred. Not only the use of computers, internet, smartphones, applications and social media but also AI, big data, algorithms and robotic systems have become important components of our daily lives. From SIRI to self-driving cars, AI and robotic systems are progressing very rapidly. No question that the impact of AI, big data, algorithms, robots and automation is and will be profound.

The use of AI, big data, algorithms and robotic systems can have some positive as well as negative impacts on human rights too. The use of AI and big data can contribute to the development of human rights and therefore may have some positive effects on them in some cases. However, we can observe that they have some negative effects as well. Some people, particularly vulnerable individuals and groups such as coloured people and immigrants, may face more negative effects of the use of AI, big data and algorithms than others may. For instance, nowadays in many countries AI, big data and facial recognition technologies are used in the criminal and justice systems to categorise suspects for predictive policing and control to relieve the burden of police and security forces. Human rights defenders and many scholars denounce serious human rights violations resulting from the errors related to the use of these technologies on human rights.

Artificial intelligence, big data algorithms are also increasingly used in the business world by many companies. These systems are having serious effects especially on many professions and jobs. As such technologies continue to advance, it seems that many jobs and professions that we think are protected from mechanization, computerization or atomization will eventually be replaced by artificial intelligence and robots. The technological developments on AI, big data, algorithms and robotic systems have influenced the national security and military sectors too. For example, nowadays the use of AI and big data on the surveillance, armed drones and robots in fighting terrorism and warfare have been criticised many times as a violation of human rights in the United Nations reports. Thus, AI, big data, algorithms and robotic systems have proven to be a serious threat to fundamental rights, equal protection and economic rights. This study aims to investigate and analyse the effects of AI, big data and robotic systems on human rights.

Keywords: Artificial intelligence, big data, robots, human rights, AI

Akçakızanlık Gül Bahçeleri

Hava Selçuk^{1*}

*: hselcuk@erciyes.edu.tr

¹: Erciyes Üniversitesi, Kayseri, Türkiye

Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde yeni bir yerleşim birimi olarak kurulan Kızanlık ya da Akçakızanlık, gülleri ile meşhur bir şehirdir. Günümüzde şehir Kazanlık ismi ile Bulgaristan sınırları içerisinde yer almaktadır. Karlova ve Kızanlık bölgelerinde gül yetiştiriciliği başladıktan sonra şehir, gül suyu ve gül yağı üreten önemli bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Balkan Dağlarının eteklerinde Bulgaristan'da Kızanlık kasabasında bulunan Gül Vadisi gül yetiştirmek için ideal çevre koşullarına sahiptir. İlık geçen kışların ardından Mayıs ve Haziran aylarında bol yağış alması neticesinde burada yetişen yüksek kalite çiçeklerde yüksek oranda yağ çıkarılmaktadır. Bulgaristan'da gül yağının damıtılması 1670 civarında başladı. 1805 yılında, Kızanlık şehri 600 ton gül yaprağını işleyerek yılda bir buçuk tondan fazla yağ ürettiyordu. Yağ gülü Türkiye'de Isparta Gülü olarak 1888'den beri (133 yıldır), Bulgaristan'da ise Kızanlık Gülü olarak 1664'ten beri (357 yıldır) yetiştirilmekte olup, bu gül türünden elde edilen gül yağı dünya piyasalarında Türk gül yağı ve Bulgar gül yağı olarak bilinmektedir. Bu çalışmada Akçakızanlık gül bahçeleri, Temettuat defterlerinde yer alan verilere göre bölgede gül ekimi yapılan arazilerin miktarı, onlardan alınan vergiler incelenmiştir. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı ile Bulgaristan'ın Kızanlık, Karlova, Filibe, Eski Zağra bölgelerinden Anadolu'ya göç eden Balkan muhacirleri çeşitli vilâyetlerde iskân ettirilmişlerdir. Osmanlı'nın Anadolu'daki vilâyetlerine gelen bu muhacirler sayesinde gül yetiştiriciliği hızla yayılmaya başladı. Bu bağlamda Akçakızanlık Osmanlı hakimiyetinden çıktıktan sonra Anadolu coğrafyasında gül ekimi için yapılan çalışmalar ve teşvikler ele alınmıştır.

Keywords: Akçakızanlık, gül bahçeleri, Osmanlı Devleti

19. Yüzyıl Tekirdağ Silüetini Süsleyen Saat Kulesi ve Tarihi Serüveni

Veli Sirim^{1*}

*: vsirim@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde yer alan 19. yüzyıl sonlarına ait Tekirdağ fotoğraflarına bakıldığında, şehir silüetini şekillendiren en önemli eserlerden birisinin Saat Kulesi olduğu görülecektir. Kanuni dönemine ait en önemli tarihi eser olan Rüstem Paşa Camii'nin hemen yanında yer alan Saat Kulesi, tarihî kaynaklara ve hatırat türü eserlere göre 1800'lü yılların hemen başında, dönemin Tekfurdağı Âyânı (yöneticisi) Çelebi Süleyman Ağa tarafından yaptırılmıştır. 1912 yılında meydana gelen Mürefte Depreminde büyük hasar gören Saat Kulesi, kısa zamanda yıkılmıştır.

Bu tebliğde, 19. yüzyıl boyunca Tekirdağ silüetinin en önde gelen unsurları arasında yer alan Saat Kulesi hakkında bilgi verilecektir. Aynı zamanda, resimlerdeki görünümünden hareketle yeniden inşa edilmesi halinde şehrin tarihi kimliğine ve mirasına önemli katkı yapılacağı üzerinde durulacaktır.

Keywords: Tekirdağ, saat kulesi, Çelebi Süleyman Ağa

Ödeme Emrine İtiraz Sonucu Haksız Çıkma Zammı Uygulamasının Değerlendirilmesi

Arzu Polat^{1*} Onur Uçar²

*: arzupolat@osmaniye.edu.tr

¹: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Osmaniye, Türkiye

²: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Osmaniye, Türkiye

Devlet bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için mal ve hizmet sunmakta, sunduğu mal ve hizmetlerin finansmanını ise tahsil ettiği vergiler ile sağlamaktadır. Bu noktada devlet ile bireyler arasında bir borç ilişkisi doğmaktadır. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (AATUHK), geniş anlamda vergilendirme sürecinin tahsil aşamasına ilişkin kuralları düzenleyerek, devletle birey arasındaki bu borç ilişkisine yönelik esaslara ayrıntılı olarak yer vermektedir.

Bireylerin vergilerini zamanında ödememesi durumunda alacaklı kamu idaresi cebren tahsil yöntemine başvurmaktadır. Bunun için yetkili olan vergi dairesi borçluya ödemede bulunması için bir ödeme emri düzenleyerek tebliğ etmektedir. Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu (2018 yılı itibari ile) 15 gün içerisinde ödeme yapabilmekte, mal bildiriminde bulunabilmekte veya ödeme emrine itiraz edebilmektedir. Bu süreler 2018 yılı öncesinde 7 gün olup, hem idare hem de mükellef açısından sıkıntılar yaratmakta idi, 7061 sayılı Kanun ile sürelerde değişiklik yapılarak olumlu bir gelişme sağlanmıştır.

Ödeme emrine itiraz edilmesi ve dava açılması durumunda, dava kabul edilebilir, kısmen veya tamamen reddedilebilir. Borçlu, davasının reddedilmesi durumunda reddedilen kısım üzerinden %10 zamlı bir şekilde kamu alacağını ödemek durumunda kalmaktadır ki bu zamma "Haksız Çıkma Zammı" denilmektedir. Bu uygulama ile iyi niyetli olmayan borçluların yargı merciini oyalaması ve kamu alacağının tahsilini geciktirmesi engellenmeye çalışılmaktadır, ancak iyi niyetli olan borçluların da dava açmasını caydırarak anayasaya aykırı bir durum yaratmaktadır. Bu kapsamda çalışmada ödeme emri ve ödeme emrine karşı dava açılması ve reddedilmesi durumunda alınan haksız çıkma zammı konusunda değerlendirme ve önerilerde bulunulacaktır.

Keywords: Ödeme emri, kamu alacağı, haksız çıkma zammı

Askeri Dijitalleşmede Siber Savaş: Türkiye

Elif Gürdal^{1*}

*: elif.gurdal@gumushane.edu.tr

¹: Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Gümüşhane Merkez, Türkiye

Devletlere, devlet dışı aktörlere ve bireylere etki eden dijital bir dönüşüm gerçekleşmektedir. Bu dönüşümün yapay zekâ destekli seviyede ileri bir aşamaya gelmesi, dijitalleşmenin bir rekabet konusu olmasına sebep olmaktadır. Dijital rekabet dijital dönüşümden faydaların sağlanması üzerine kuruluyken aynı dijital ortam güvenlik risklerine de neden olmaktadır. Bunun en büyük nedeniyse belirsizliktir. Daha önce tecrübe edilmemiş dijital gelişmelerin risklerinin neler olacağına dair belirsizlikler, özellikle ulusal güvenliğin bir parçası olarak görülen siber güvenlik olgusuna etki etmektedir.

Günümüzde siber savaşın gerçekleştiği siber alan; kara, deniz, hava ve uzay olan savaş alanlarına beşinci savaş alanı olarak eklenmiştir. Savaş olgusu devletlerin ordularına yüklenen önemli misyonlardır. Tehdidin bertaraf edilmesi vazifesi yüklenen orduların siber savaş ortamındaki fonksiyonları tartışmalıdır. Siber orduların oluşturulması devletlerin ulusal güvenlikleri için aldıkları yeni sayılabilecek tedbirler arasındadır. Diğer yandan askeri birimler dijital kabiliyet konusunda tedbirler de almak zorundadır. Savaş yönetim sistemleri (SYS) ve askeri haberleşme sistemleri (AHS) gibi askeri teçhizatların dijital dönüşümü gerçekleşmekte, bu dönüşüm askeri iletişim ve komuta kontrol başta olmak üzere önemli alanlarda avantajlar sağlamaktadır. Ancak en önemli konu bu dijital dönüşümün riskleridir. Dijital dönüşüm için yazılım tabanlı ürünlerin ithal edilmesinde siber saldırı riskleri nedir? Bu tür sorular önemli çalışma alanlarıdır. SYS'ler askeri birliklerin komuta ve kontrolünü merkezi bir konumdan yapabilen sistemlerdir. AHS'ler ise sivil kullanım haricinde askeri birimler arası iletişim sağlayan özel dönüştürücülerdir. SYS'ler yazılım temelli sistemlerdir. AHS'ler ise taktik data link denilen ağlar üzerinden iletişim sağlamaktadır. Böylesi önemli askeri sistemlerin dış bağımlılığı, belirsizliğin ve saldırı kaynağının tespit edilmesinin zor olduğu siber savaş ortamında bir güvenlik meselesi haline gelebilmektedir.

Türkiye bahsi geçen askeri dijitalleşme konularında rekabete ayak uyduran önemli adımlar atmaktadır. Savunma sanayi konusundan askeri bir dijitalleşmeden bahsetmek mümkündür. Bu dönüşümde en önemli başarılar SYS'ler ve AHS'lerdir. Türkiye SYS ve AHS'lerde dış bağımlılıktan kurtulmak için yerleşme ve millileşmeye önem vermektedir.

Bu çalışma tüm bu bahsi geçen askeri dönüşüm alanlarında riskleri ortaya koymak, askeri alandaki millileşmenin ulusal güvenliğin bir uzantısı olduğunu tespit etmeye çalışmak ve siber güvenlik için askeri anlamda iş birliğinden ziyade devletlerin kendi başlarının çaresine bakma eğiliminde olduklarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın soruları askeri dijitalleşme ile askeri teçhizatlarda millileşmeye yönelik eğilimin artması arasında bir bağlantı olup olmadığı ve bunun siber savaş ile ilintili olup olmadığıdır. Çalışmanın kavramsal çerçevesi savunmacı realist perspektiftir. Yöntem olarak savunma sanayi şirketleri açık kaynakları taranmış, ilgili resmi kurumlarla iletişime geçilmiş ve veri elde edilmeye çalışılmıştır.

Keywords: Askeri dijitalleşme, askeri haberleşme sistemleri, siber savaş, savaş yönetim sistemleri, siber güç

XIX. Yüzyıl İstanbul Mutfağı Işığında Hazırlanmış İlk Bulgar Yemek Kitabı

Meryem Salim-Ahmed^{1*}

*: meryemslm@abv.bg

¹: Shumen University, Faculty of Humanities, Dept. of Turkish Language and Literature, Şumen, Bulgaria

Her toplumda tarih boyunca yemek kültürünün oluşmasında temel olarak siyasi, ekonomik, sosyal, dini şartlar etkili olmuştur. Dolayısıyla, lezzetin de kendi tarihi vardır, denilebilir. Yemekler, pişirme teknikleri, isimleri, tatlar ve hatta sofraya kurulumları geçmişten günümüze değişerek gelmiştir. Yemek kültürlerinin tarihsel birikimlerinin oluşmasında etkili olmuş birçok faktör ve unsur vardır.

İstanbul, Osmanlı döneminde asırlar boyu sayısız lezzet yarattığı ve kendine has bir mutfak oluşturup geliştirdiği bilinmektedir. Bu mutfak anlayışı günümüze kadar birçok uzman tarafından Türk Mutfağı olarak da kabul edilmektedir. Dünyanın önemli mutfaklarından biri olan İstanbul mutfağının değişik malzemelerle hazırlanmış sayısız lezzetleri Bulgar sofrasına da yansımaktadır. Osmanlıların Balkan coğrafyasındaki siyasi ve askeri etkisiyle birlikte, Türk kültürü ile Bulgar topluluğunun etkileşimi de başlamıştır. Bu kapsamlı ve büyük etki sonucunda, yemek kültürlerine de değişik lezzetler girmiştir. Bulgar edebiyatında, hemen hemen tüm türlerin ilk örneklerini veren ünlü şair Petko Slaveykov, 1870 yılında ilk Bulgar yemek kitabı olarak nitelendirilen Bulgarca bir derleme hazırlar. Kitap İstanbuldaki Makedonya adlı yayınevinde basılmıştır. Yazarı Bulgar olmasına rağmen yemek kitabı İstanbul'un tarihi yemek kültürü ile ilgili geniş bilgi vermektedir. Ayrıca eser, bir yemek kitabı değeri taşımakla birlikte, zamanı ve yerini yansıtan kültür, di ve sosyal bileşiminin bir ürünü, bir toplumun yani Bulgarların gelişimi ve uyanışı için yol gösteren rehber de sayılmaktadır. "*Gotvarska kniga ili postavleniya za vsyakakvi gostbi, spored kakto gi pravyat v Tsarigrad*" (Yemek Kitabı ya da İstanbul Usulü Hazırlanan Her Türü Yemek Tarifleri) adlı kitapta yazar Slaveykov'un ustaca yansıttığı yemek tariflerinin yanı sıra, pratik bilgiler de verilmektedir.

Keywords: Bulgarca, yemek, kitap, İstanbul

Türkiye- Ermenistan Uyuşmazlık Çözümünde Toplular Arası Diplomasi İçin Yeni Bir Öneri: Adil Ticaret

Emre Kalay^{1*}

*: emrekalay@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

Türkiye, 1991' de bağımsızlık ilanından sadece birkaç ay sonra Ermenistan' ı tanımış olsa da, daha iki ülke arasında diplomatik ilişkiler kurulamadan 1993' te Ermenistan' ın Kelbecer bölgesini işgal etmesi nedeni ile iki ülke arasındaki doğrudan ticaret son bulmuş, sınır kapatılarak kara/demiryolu ve havayolu bağlantıları kesilmiş ve böylece hem devletler hem de toplumlar arasında kuşku ve gerginliğin kök salmasına zemin hazırlayan bir ortam doğmuştur. İlişkilerin normalleştirilmesi çabaları için 18 yıl geçmesi gerekmiştir. 2009' da ilişkilerin normalleştirilmesi için iki protokol imzalanmış olmasına rağmen protokollerin hayata geçirilmesi Ermenistan tarafından engellemeler ile karşılaşmıştır ve sonunda 2018' de Ermenistan' ın protokollerini hükümsüz ilan etmesi ilişkilerin normalleşme umutlarına darbe vurmuştur. 2020 Dağlık Karabağ Savaşı süreci ile Türkiye- Ermenistan ilişkilerinde yeni bir safha başlamıştır. Bu savaşta Türkiye' nin Azerbaycan' a destek vermiş olmasının Türkiye-Ermenistan ilişkilerini daha da kötüleştirme beklenirken aksine bir durum yaşanmıştır. Savaşın ardından 2021'de Türkiye ve Ermenistan ilişkileri normalleştirmek adına doğrudan görüşmeler gerçekleştirmek amacıyla özel temsilciler atadıklarını açıklamışlardır. 2022' de iki ülke dışişleri bakanları Antalya' da görüşmüş, bu görüşmeyi Türkiye ve Ermenistan Normalleşme Süreci Özel Temsilcilerinin görüşmeleri izlemiştir. İşte bu şekilde yeniden başlayan ilişkileri normalleştirme çabalarının sonucunda kalıcı bir barış tesis edilebilmesi için yalnızca siyasi temasların yeterli olamayacağını daha önceki tecrübeler göstermiştir. Yaşanmış ve yaşanmakta olan pek çok çatışmada görüldüğü üzere "negatif barış" durumundan "pozitif barış" a geçebilmek için siyasi temasları destekleyecek diğer kanallara da ihtiyaç vardır. Bu kanallardan biri "*birbirlerine düşman grup veya ulus bireyleri arasında, mevcut soruna ilişkin çözüm yolları üretmek amacıyla gerçekleşen resmîyet dışı iletişim bütünü*" olarak tanımlanan toplumlar arası diplomasi (*second-track diplomacy*) dir. Türkiye-Ermenistan arasında da kalıcı bir barış için siyasi temasların yanı sıra toplumlar arası diplomasi yöntemine başvurulması da barışa ulaşmayı kolaylaştıracak ve barışın kalıcılığını sağlamlaştıracaktır. Bu çerçevede iki toplum arasında etkileşimi artırmak ve böylece karşılıklı kuşku ve gerginliklerle perçinlenen psikolojik bariyerleri aşmak amacıyla adil ticaret uygulamalarına başvurulabilir. Her iki ülkede; dezavantajlı üreticilere fırsatlar sağlamak, şeffaf ve hesap verebilir olmak, adil ücretler ödemek, ayrımcılık yapmamak, cinsiyet eşitliğini sağlamak gibi adil ticaret ilkelerini kabul eden ve uygulayan işletmeleri destekleyerek ve bunlar arasında her türlü işbirliğini özendirerek özellikle küçük ve orta ölçekli üreticiler arasında etkileşim artırılmalıdır. Bu şekilde Türk ve Ermeni üreticiler arasında başlayacak marjinal işbirlikleri Türkiye-Ermenistan yakınlaşmasının ilerlemesinde sağlam bir zemin oluşturacaktır.

Keywords: Türkiye, Ermenistan, normalleşme, uyuşmazlık çözümü, adil ticaret

**Blok Zinciri Teknolojisinin Farklı Sektörlerde Kullanımını Etkileyen Özelliklerinin
DEMATEL ve WASPAS Yöntemleri ile Belirlenmesi**

Arif Arifoğlu¹

Tuğrul Kandemir²

Elçin Güneş^{3*}

*: gns.elcin79@gmail.com

¹: Afyon Kocatepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Dept. of Business Administration, Afyonkarahisar, Türkiye

²: Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fak., İşletme Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye

³: Afyon Kocatepe University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Afyonkarahisar, Türkiye

Bilgi toplumunun son devrimi olan Endüstri 4.0 ile birçok teknolojik ve yapısal gelişmeler meydana gelmektedir. Endüstri 4.0 sürecinde kritik bir rol oynayan Blok Zinciri Teknolojisi, şifrelenmiş bloklar halinde her bir sözleşme, işlem, ödeme gibi tüm işlemlerin katılımcı taraflar arasında yürütülen, paylaşılan ve herhangi bir zamanda doğrulanıp kaydedildiği kriptografik tabanlı bir dijital protokoldür. Bu teknolojinin dağıtık ağ yapısı, değiştirilemez olması, kimlik gizliliği, şeffaflık gibi kendine has özelliklerinden dolayı birçok faaliyet alanında tercih edilebilir hale gelmektedir. Blok Zinciri Teknolojisinin, önümüzdeki yıllarda şu an çok etkin kullanılan finansal hizmetlerin yanında, tapu devir işlemleri, telif hakları, sigortacılık işlemleri, kamu ve sağlık hizmetleri gibi birçok alanda hayatımıza entegre olabileceği düşünülmektedir. Buradan hareketle Blok Zincir Teknolojisinin hangi sektör ve uygulama alanlarında kullanıldığı ve kendine özgü olan özelliklerinden hangisinin daha çok bu teknolojiyi tercih edilebilir hale getirdiği bu çalışmanın çıkış noktası olmuştur. Bu çerçevede Blok Zinciri Teknolojisinin özelliklerini ağırlıklandırma yöntemi olan DEMATEL, sektörler arasında bu teknolojinin kullanım sıralaması, sıralama yöntemi olan WASPAS yöntemleri ile analizi edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre şeffaflık ve bağımsızlık özelliklerinin en önemli özellikler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Hukuk, Kamu ve Sigortacılık Sektörü ise Blok Zinciri Teknolojisinin kullanımında tercih edilebilecek çalışma alanlarının başını çekmektedir. Tespit edilen bulgular ışığında bu teknolojinin sadece finans ve bankacılık sektöründe değil birçok farklı iş alanının da odağına alması gerektiği önerilmektedir. Ayrıca bu sektörlerde faaliyet gösteren yönetici ve farklı departman müdür ve çalışanlarının Blok Zincir Teknolojisinin kullanım farkındalığı kazanılması adına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Keywords: Blok zinciri teknolojisi, DEMATEL, WASPAS, ÇKKV

Turizm Sektöründe Yapay Zeka Teknolojileri Kullanımının Önemi

Mehmet Emin Baynazoğlu^{1*}

*: meminbaynazoglu@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Keşan Yusuf Çapraz School of Applied Sciences, Dept. of Management Information Systems, Edirne, Türkiye

Hizmet sunumu yapılan sektörler için en önemli konulardan biri de teknolojik gelişmeleri yakından takip edebilmektir. Turizm, hizmet sunumu yapılan sektörler arasında emeğe en yoğun şekilde ihtiyaç duyulan sektörlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Turizm, emek yoğun özelliğiyle ön plana çıkan bir sektör olmakla birlikte, yapısı itibarıyla önemli ölçüde teknoloji kullanımına ihtiyaç duymaktadır. Teknolojik gelişmelere uyum sağlamak turizm alanında faaliyet gösteren tüm iş grupları için büyük önem arz etmektedir. İş yapış şekillerinin farklı birçok sektörde olduğu turizm alanında da önemli ölçüde değişime uğradığı görülmektedir. İnternetin yaygın olarak kullanılmaya başlanması ve endüstri alanında dördüncü safha olarak tanımlanan Endüstri 4.0'ın ortaya çıkmasının tüm sektörler için etkisi olduğu ve bu iki gelişmenin en önemli iki kırılma noktası olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde önümüzdeki yıllarda mevcut teknolojilerde ortaya çıkacak gelişmeler ya da tamamen farklı teknolojilerin ortaya çıkmasıyla birlikte iş yapış şekillerinin farklılaşmaya devam edeceği öngörülmektedir. Son yıllarda turizm endüstrisinde yoğun olarak kullanılmaya başlanan yapay zeka teknolojileri de bunlara örnek olarak gösterilebilir. Bu çalışmada, mevcut turizm işletmelerinde kullanılmaya devam eden ve gelecekte farklılaşması beklenen teknolojilerle ilgili konular ele alınmış; sektör çalışanları ve bu hizmetleri satın alan tüketiciler açısından değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, örgütsel davranışın önemli çalışma konularından birisi olan örgüt çalışanlarının iş tatmini ve performans konuları da turizm işletmelerinde kullanılan teknoloji ve yapay zeka uygulamalarıyla ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada ayrıca dünyanın önde gelen otel zincirleri başta olmak üzere seyahat acentası, havayolu şirketleri, tren, otobüs, kruvaziyer turizmi ve benzer alanlarda faaliyet gösteren işletmelerle ilgili örnekler ele alınmış sektör paydaşlarına konuyla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Keywords: Örgütsel davranış, İletişim, teknoloji, turizm işletmeleri, yapay zeka.

Bilgi Güvenliği Risk Değerlendirmesinde Bilişim ve Teknoloji Hukuku

Senem Demirkıran^{1*}   Mehmet Kenan Terzioğlu²

*: senemdemirkıran@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, İpsala MYO, Hukuk Bölümü, Adalet Programı, Edirne, Türkiye

²: Trakya Üniversitesi, İİBF, Ekonometri Bölümü, Edirne, Türkiye

İnternet ile binlerce ağ birbirine bağlanmakta ve dünya düzeni her geçen gün gelişen bilgi iletişim teknolojileri ile değişmektedir. Bu hızlı gelişim devlet ve özel sektör organizasyonları için bilgi iletişim teknolojilerini vazgeçilmez kılmaktadır. Nesnelerin İnterneti birbirleri ile ilişkili bilgi işlem yoluyla veri aktarımında yer almakta ve insandan insana veya insandan bilgisayara veri iletimini gerçekleştirmektedir. Nesnelerin İnterneti cihazlarının ve uygulamalarının sayısının her geçen gün daha da artması bilgilerin ağlar ile toplanması, işlenmesi, kaydedilmesi ve dağıtılması yoluyla bilgi alışverişini sürekli kılmaktadır. Nesnelerin İnternetinde güvenlik sorunları bilgi sisteminde bilgilerin kullanımını etkileyen endişeler ortaya çıkarmaktadır. Bilginin bu süreçlerin herhangi birinde güvenlik açıklarından birini kullanma fırsatına sahip sistemin işleyişini bozacak bir tehdit ile karşılaşmaması ve güvenliğin sağlanması için güvenlik açıklarının tespiti ve düzeltilmesi çok önemlidir. Güvenlik düzeylerini ve sorunlarını ele almak için güvenlik riski değerlendirme, sistem güvenliği, ürünler, süreç ve hazırlık için etkili bir araç olarak görülmektedir. Bilginin güvenlik açıkları nedeniyle oluşan tehditlerden korunması bilgi güvenliği risk değerlendirme tekniklerini ve hukuki düzenlemeleri gerekli kılmaktadır. Risk analizi, bilgi varlıklarını ve ilgili güvenlik risklerini belirlemek için düzenli olarak yapılması gereken, sistem güvenlik açıklarını ve tehditlerini değerlendirme uygulamasıdır. Bilginin paylaşımını ve İnternetin kullanımındaki yasal çerçeveyi belirleyen hukuk dalı ise bilişim hukukudur. İçinde bulunduğumuz çağda bilgi güvenliği risk değerlendirmesi yapılırken bilişim ve teknoloji hukuku dikkate alınmalı ve süreç adımları bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Keywords: Bilgi güvenliği, risk değerlendirme, e-devlet, bilişim hukuku, teknoloji hukuku

Kosova Cumhuriyeti Anayasasında Etnik Toplulukların Yeri: Kosova Türkleri

Esin Ömer Ulukaya^{1*}

*: esinomer@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

Eski Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti döneminde, Sırbistan'a bağlı iki özerk bölge bulunmaktaydı: Vojvodina (*Vojvodina*) ve Kosova. 1999 yılında bölgede yaşanan çatışmaların ardından, Kosova Cumhuriyeti, 17 Şubat 2008 tarihinde tek taraflı bağımsızlığını ilan etmiştir. Bağımsızlık ilanının 43 ülke tarafından kabul edilmesinden sonra uluslararası hukuku ve temel insan haklarını baz alan yeni bir Kosova Cumhuriyeti Anayasası (*Kushtetuta e Republikës së Kosovës*) kabul edilmiştir. Söz konusu Anayasa, 9 Nisan 2008 tarihinde kabul edilerek Kosova Cumhuriyeti Resmî Gazetesinde yayınlanmış ve 15 Haziran 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Anayasa ile birlikte insan hakları ve temel özgürlükler güvence altına alınarak, Kosova'da yaşayan tüm etnik toplulukların uluslararası hukukta yer alan haklardan yararlanması hedeflenmiştir. Söz konusu Anayasada, "azınlık" yerine daha kapsayıcı bir terim olan "topluluk" (*komunitet*) ifadesi kullanılmıştır. Bu Anayasa, temel hak ve özgürlükler alanında 1974 Eski Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti Anayasası ile farklılıklar içermektedir. Kosova dilsel ve dinsel açıdan farklı olan birçok etnik topluluğa ev sahipliği yapmaktadır. Bunlar sırasıyla: Arnavutlar, Sırplar, Türkler, Boşnaklar, Goranlar, Romlar, Aşkaliler ve Mısırlılardır.

Bu çalışmada, Kosova Cumhuriyetinde yaşayan en eski ve köklü etnik topluluklardan biri olan Kosova Türklerine, 2008 Kosova Cumhuriyeti Anayasasında tanınan haklar incelenmektedir. Ayrıca, 1974 Eski Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti Anayasası ile 2008 Kosova Cumhuriyeti Anayasasında etnik topluluklara tanınan haklar karşılaştırılarak analiz edilecektir.

Keywords: Kosova, Kosova Türkleri, Kosova Anayasası

XIX. Yüzyılda Rumeli'den Göçlerin Osmanlı Eğitim Hayatına Etkisi

Eralp Yaşar Azap^{1*}

*: eralpyasarazap@gmail.com

¹: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, İstanbul, Türkiye

XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Balkanlardaki topraklarını ciddi oranda kaybetmeye başlayan Osmanlı Devleti'nin yaşadığı en büyük problemlerin başında, tebaası olan nüfusun göç etmek zorunda kalacak olması gelmekteydi. Osmanlı Devleti'nin Rumeli vilayetlerinde yaşayan nüfusunun Anadolu topraklarına göçmesi ve bu nüfusun ülke topraklarının çeşitli bölgelerinde iskân ettirilmesi, beraberinde birçok problemin ortaya çıkmasına da sebebiyet vermekteydi. Başta sosyo-ekonomik problemler olmak üzere Rumeli muhacirlerinin karşılaştığı sorunlar arasında yer alan eğitim hayatına ilişkin sorunlar, modernleşmeye çalışan Osmanlı maarif sisteminde bir başka entegrasyonun teminini de zorunlu kılmaktaydı. Bu bağlamda; Rumeli muhacirleri arasında yer alan muallimlerin Anadolu'da yer alan mekteplerde istihdamı, muhacir çocukların mekteplerde eğitimlerine devamının sağlanması, her iki grupta yer alan muhacirlerin yaşadıkları bu meselelerden neşet eden ilgili sorunların çözüme kavuşturulması zorunluluğu gibi olguların, Osmanlı maarif sistem içerisinde çözülmeye çalışıldığı görüldü. Bu çalışma kapsamında; başta Şarki-i Rumeli'den gelen muhacirler olmak üzere, Anadolu'ya Balkan Harpleri ve I. Cihan Harbi sonunda gelen Rumeli muhacirlerinin eğitim problemleri ve bu problemlere Osmanlı Devleti'nin çözüm arayışları irdelenmeye çalışıldı. Sınırları bu şekilde belirlenen çalışmayı şekillendiren bilgileri ihtiva eden belgeler büyük oranda, Osmanlı Arşivi katalog sistemi içerisinde yer alan Maarif Nezareti fonu dahilindeki alt fonlardan temin edildi. Bunun yanı sıra, yine arşivde yer alan diğer fonlardan da istifade edildi ve literatürde yer alan kaynaklarla çalışma tekmil edilmeye çalışıldı.

Keywords: Balkan, Muhacir, göç, Rumeli, eğitim

Çorlu (Tekirdağ) İlçesinde Hava Kirliliğinin Coğrafi Açından Değerlendirilmesi

İlker Eroğlu^{1*}

*: ieroglu@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Science and Literature, Department of Geography, Tekirdağ, Türkiye

Marmara Bölgesi'nin Trakya Yarımadası'nda yer alan Çorlu ilçesi idari bakımdan Tekirdağ iline bağlıdır. İlçe doğusundan İstanbul ili, kuzeyinden Çerkezköy ve Ergene, batısından Muratlı ve Süleymanpaşa, güneyinden Marmara Ereğlisi ve Marmara Denizi ile çevrilidir.

İlçenin arazi yapısı genelde hafif dalgalı bir topoğrafya özelliği gösterir. 63 yıllık (1958-2021) ortalamalara göre yıllık Çorlu'da ortalama sıcaklık 13,1 °C ve yıllık yağış ortalaması 576,6mm dir. İlçede yıl boyunca kuzey sektörlü rüzgarların frekansı (%57,7) diğer yönlere göre daha yüksektir. Yıllık egemen rüzgâr %54,4 frekansla K13,5°D yönünden esmektedir.

Tekirdağ ilinin en kalabalık ilçesi olan Çorlu'nun 2021 yılı nüfusu 284 907 kişidir. Bu nüfusun 275 734 kişisi (%96,8) şehir merkezinde, 9173 kişisi (%3,2) kırsal kesimde yaşamaktadır. Yine toplam nüfusun %51'i (145 330 kişi) erkek, %49 (139 557 kişi) kadın nüfustan oluşmaktadır.

Bölgenin ve ilin önemli sanayi tesisleriyle birlikte büyük bir nüfus kitlesini barındıran Çorlu ilçesinde, sosyo-ekonomik gelişmelere koşut doğal çevrede önemli bozulmalar yaşanmakta ve çeşitli çevre kirliliği sorunları ortaya çıkmaktadır. İnsan sağlığı açısından son derece önemli olan bu sorunlardan biri de hava kirliliğidir. Çorlu ilçesine 2017 yılı sonunda T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı Marmara Temiz Hava Merkezi Müdürlüğü tarafından kent merkezinde ve Organize Sanayi Bölgesi'nde olmak üzere iki adet Hava Kalitesi İzleme İstasyonu kurulmuştur. Bu istasyonlarda PM10, PM2.5, SO2, NO2, NOx, O3 emisyon ölçümü yapılmaktadır.

Çorlu ilçesinde 2017-2022 yılları arasındaki yıllık ortalama konsantrasyon değerleri partikül madde PM10 40,90 µg/m3, PM2,5 23,67 µg/m3, kükürtdioksit (SO2) 18,98 µg/m3, azot dioksit (NO2) 29,87 µg/m3, azot oksit (NOx) 50,95 µg/m3 ve ozon (O3) 33,53 µg/m3 dir. Konsantrasyon değerleri Türkiye, Avrupa Birliği ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından kabul edilen sınır değerler ile karşılaştırıldığında partikül madde PM10, PM2,5 ve azot oksit (NOx) ortalamalarında sınır değerlerin aşıldığı tespit edilmektedir.

Bu çalışmada Çorlu ilçesinde görülen hava kirliliğinin ve hava kirliliğine etki eden doğal ve beşerî faktörlerin coğrafi açıdan değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Böylece ilçenin hava kalitesinin artmasına yönelik planlamalara önemli bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Keywords: Çorlu, coğrafi özellikler, hava kirliliği, emisyon değerleri

Osmanlı Modernleşme Döneminde Trakya Rum Cemaatinde Eğitim Faaliyetleri (1839-1912)

Nikolaos Liazos^{1*}

*: nliazos@gmail.com

¹: Univesity of Macedonia, Thessaloniki, Greece

Osmanlı İmparatorluğu'nda demokratikleşmesinin bir parçası olarak ve büyük güçlerin baskısıyla 1856 yılında Sultan Abdülmecit döneminde Islahat Fermanıyla yeni reformlar ilan edildi. Islahat Fermanı, 19. yüzyıl Osmanlı toplumunu oluşturan ve ayrıcalıkları yeniden teyit edilen gayrimüslim cemaatlerin yeniden örgütlenmesine vesile oldu. Gayrimüslim milletler ilk defa iç işlerini yeniden düzenlemek için kendi meclislerini kurmaya davet edildi. Osmanlı coğrafyasında ikamet eden Rum Milletine, mevcut kiliseleri ve hastaneleriyle beraber yeni okullar inşası ve eski binalarını onarabilme imkânı tanındı. Aynı zamanda fermanla, büyük bir yenilik olarak, cemaat okullarının kurulmasına izin verilerek, cemaat öğrencilerine ilköğretimden sonra yüksek öğrenim görme hakkı da tanındı. Osmanlı İmparatorluğu'nda, özellikle Tanzimat (1839), Islahat (1856) ve II. Abdülhamit reformlarıyla Rum öğrencilere daha modern bir eğitim imkanı sağlandı. Bu çalışmada, 1839'da başlayan Tanzimat reformlarından 1908'de II Meşrutiyet'in ilanına kadar süren dönemde Trakya'da, özellikle de Doğu Trakya'da, Osmanlı Rum Ortodoks cemiyetleri tarafından geliştirilen eğitim yönetimleri, okulları, eğitimin örgütlenmesi, eğitim derneklerinin kurulması, hayırsever dernekleri ve Rum cemaati üzerindeki etkileri genel hatlarıyla ele alınacaktır. Ayrıca Patrikhane ve yerel kiliselerin bu faaliyetler üzerindeki denetimi ile Yunanistan devletinin Rum cemaatleri eğitim faaliyetleri üzerindeki etkilerine değinilecektir. Yunan devletinin bu cemaatler için ortak bir eğitim modeli oluşturma çabası da vurgulanacaktır. Çalışma genel hatlarıyla Yunanca kaynaklara ve dönemin Osmanlı salnamelerinde yer alan konuyla ilgili verilere dayanmaktadır.

Keywords: Trakya, Rum okulları, eğitim faaliyetleri, Rum Ortodoks cemaatleri, Osmanlı reformları

Vatandaş İçin Medeni Bilgiler Kitabına Göre Dinin Hakikati ve Sosyolojik Değeri

Arif Olgun Közleme^{1*}

*: olgunkozleme@gmail.com

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Çanakkale, Türkiye

Osmanlı Devleti'nin yıkılmasının ardından kurulan Türkiye Cumhuriyeti, bir ulus-devlet mantığına göre şekillenirken, dine (İslam'a) karşı da yeni bir anlayış geliştirmiştir. Daha çok menfi yönde olan bu anlayışın ortaya çıkması bir ulus-devlet olmaktan çok, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetimine ve bürokrasına hâkim olan aşırı seküler devletçi-seçkincilerin hayata bakışlarından kaynaklanmıştır. Halifeliğin kaldırılması ve Medeni Kanun'un kabul edilmesi gibi süreçlerin ardından, dinin siyasal, sosyal hayattan çıkarılması ve bireyin gözünde ise değerinin azaltılması gibi bir yaklaşım söz konusu olmuştur. Bunun en somut hali, Afet'in (İnan) bütün okullarda okutulmak üzere kaleme aldığı (veya kaleme aldırılan) "Vatandaş İçin Medeni Bilgiler" kitabında görülmektedir. Kitaba göre, din bir hakikat değildir. Sosyolojik bir fenomendir. Türk milletinin teessüsünde müessir ve tabii bir unsur olmayan din (İslam), daha önce büyük bir millet olan Türklüğü zaafa uğratmıştır. Milli bağlarını gevşetmiş ve milli heyecanını da uyuşturmuştur. Gelinen noktada akıl ve bilim insanlığın tek rehberi olduğu için, din artık hayatın hiçbir yönünde referans olmamalıdır. Millet in ahlaka ihtiyacı bulunmaktadır; ama ahlak dinden bağımsız olarak topluma ait bir cevherdir. Öyle ki geçmiş istibdatlarının sebebi olan din, henüz gerçeği göremediği için küçük (sıradan) insanın bireysel yaşamında bulunabilir. Geçmişten sert bir kopuşu ortaya koyan bu yaklaşım, pek çok yönüyle tarihi ve sosyal hakikatlerden de varestedir. Aşırı pozitivist düşüncenin müessir olduğu bu yaklaşımın icraat boyutuna ulaşması, sonraki dönemlerde pek çok sıkıntının da kaynağını teşkil etmiştir. Söz konusu kitabın önemi ise, üzerinde yazar olarak Afet (İnan) ismi bulursa da, kitabın yazılmasını tavsiye edenin ve hatta pek çok yerini kaleme aldırmanın Gazi Mustafa Kemal olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bildiri, söz konusu kitabın 1932 İstanbul Devlet Matbaası basımını temel alınarak hazırlanmıştır. Kitabın, Başvekil İsmet Paşa ve Reiscumhur Gazi Mustafa Kemal'in sunuşu ile başlaması da ayrıca dikkate şayandır.

Keywords: Medeni bilgiler kitabı, din, toplum, devlet

Şerif Mardin’de Din ve Modernleşme: Türkiye Örneği

Rıfat Aydın^{1*}

*: rifataydin7@hotmail.com

¹: TBMM, Ankara, Türkiye

Bu çalışma Türk modernleşmesini tarihsel ve sosyolojik bir perspektiften ve toplumsala ilişkin tüm değer ve inanışları da göz ardı etmeyen bir yaklaşımla ele alan Şerif Mardin’in Türk modernleşmesi ile din arasında kurduğu ilişkiye dair bakış açısını incelemektedir. Türkiye’nin batılılaşma süreci Tanzimat’tan Cumhuriyet’e üç temel düşünce akımı (Batıcılık, Türkçülük, İslamcılık) etrafında tartışılmış ve Cumhuriyetle birlikte devrimin temsilcileri milli ve seküler bir modernleşme tercihte eylemlerini somutlaştırmıştır. Mardin, uzun akademik hayatı boyunca Türkiye’nin modernleşme serüveninin izlerini takip etmiştir. ABD başta olmak üzere önemli üniversitelerde görev alan Mardin’in odağı her zaman Türkiye olmuştur. Mardin içinden geldiği (kendi tabiriyle merkezden) sosyal gruplarca zaman zaman eleştiriye maruz kalsa da akademik ilkelerinden taviz vermeden Türkiye’nin modernleşme serüvenini anlamaya dönük istencini sürdürmüştür. Özellikle Türkiye’nin modernleşme serüveninde dinin önemini kavramış bir düşünce insanı olarak Türkiye’de sosyoloji ve siyaset bilimi alanına önemli katkı sunmuştur. Yöntem ve yaklaşımı açısından ise Mardin dönemi içerisinde özgün bir görünüm sergilemiştir. Mardin’i bu noktada farklı kılan üç özelliği bulunmaktadır. Bunlardan ilki merkez-çevre kuramı kapsamında saray ve bürokrasi etrafında gerçekleşen batılılaşma hareketinin benzer bir şekilde Cumhuriyet devrimlerinde de merkezden çevreye doğru aksiyon alan yönlemselliğinin toplumsal fay hatları kurduğuna dönük vurgusudur. Mardin, devrimlerin karşısında kendisini çevrede konumlandıran kitlelerin olduğuna işaret etmiş ve bu kitleyi modernleşme çalışmalarında bir özne olarak konumlandırmıştır. İkinci olarak Mardin, din gibi önemli bir sosyolojik olguyu Türk modernleşmesinde bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kapsam dışı tutulmasının yanlışlığını tespit etmiştir. Mardin dini sosyolojik bir olgu olarak Türk modernleşmesi çalışmalarında bir değişken olarak kullanarak önemli bir açılıma ve yeniliğe cesaret etmiştir. Son olarak ise bu iki unsurla ilgili olarak sivil toplumun modernleşme sürecinin başarıya ulaşması hususundaki önemini ortaya koyması noktasında olmuştur. Bu çerçevede çalışma; Mardin’in din olgusu ekseninde, Türk modernleşmesi üzerine yaptığı tahlilleri açıklamayı amaçlamıştır.

Keywords: Şerif Mardin, din, modernleşme

Mehmed Şakir Paşa'nın Osmanlı Terminolojisine Dair "İstilahât-ı Kadîme"si

Göker İnan^{1*}

*: gokerinan@gmail.com

¹: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, Türkiye

Halikarnas Balıkcısı ismiyle tanınan Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın (ö. 1973) babası ve Sultan II. Abdülhamid döneminde dört yıl sadrazamlık yapan Ahmed Cevad Paşa'nın (ö. 1900) kardeşi olan Mehmed Şakir Paşa (ö. 1914) görev aldığı askerî ve idarî vazifelerinin yanında "Yeni Osmanlı Tarihi" adıyla yazdığı tarih kitabıyla da tanınmaktadır. Şakir Paşa söz konusu eserini Osmanlı Devleti'nin başlangıcından 1876'ya kadar getirmek istemiş ve çalışmasının büyük bir kısmını tamamlamıştır; fakat Osmanlı matbaalarında eserin ancak ilk iki cildi basılabilmektedir. Kitabın "ifade-i muharrir" başlığı altında verdiği bilgiye göre de Osmanlı tarihini II. Mahmud devrine kadar kâmilan yazmış ve matbaaya verilecek şekilde hazır hâle getirmiştir. Fakat 1911'de 1. cildi ve 1912'de 2. cildi basılan söz konusu eserin tarih aralığı 1299-1453 yıllarıdır; geri kalan ciltler ise basılamamıştır. Bu tebliğin konusu eserin hemen başında yer alan ve Osmanlı müesseseleri ile erken modern Osmanlı İmparatorluğu'nda kullanılan bazı terimleri ihtiva eden İstilahât-ı Kadîme'dir. Mehmed Şakir Paşa bu bölümü 1900'lerin başındaki bir Osmanlı okuruna yardımcı olmak amacıyla hazırlamış ve aradan geçen yüzyıllar sebebiyle unutulmuş "kılıç tımarı", "muhrz ağa", "voynuk", "yurtluk" gibi bazı terimlerin açıklamalarını vermiştir. Okuyucunun zihninde canlanması ve daha anlaşılır bir hâle gelmesi için de kimi maddeleri "şimdiki mutasarrıflık", "şimdiki arz odası", "şimdiki Harbiye Nezareti" gibi ifadelerle içinde bulunduğu zamana intibak yoluna gitmiştir. Eserini hazırlarken hem Osmanlı kroniklerini hem de o zamana kadar yazılmış yabancı kaynakları kullanan Şakir Paşa'nın Osmanlı medeniyet ve tarihine dair söz konusu istilahâtı bizde hazırlanan tarih lügatlerinin ilk halkalarından biri olması bakımından da dikkate değerdir.

Keywords: Mehmed Şakir Paşa, Yeni Osmanlı tarihi, İstilahât-ı Kadîme, Osmanlı terminolojisi

Amerikan Dış Politikasında Filistin Sorunu: Arabuluculuktan Açmaz

Emirhan Kaya^{1*}

*: emirhankaya@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Edirne, Türkiye

Arap ülkelerinin petrol ambargosuna yol açan 1973 Yom Kippur Savaşı'nın ardından Arap-İsrail sorununun çözümüne yönelik diplomatik çabalara öncülük etmeye başlayan Amerika Birleşik Devletleri (ABD), esasında Filistin'e karşı İsrail'i güçlü bir biçimde desteklese de barışçıl çözümü vurgulayarak tarafsız bir görüntü çizmeye özen göstermiştir. ABD, diğer taraftan, İsrail'i kınayan birçok karar tasarısını Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi daimî üyesi olarak veto etmiş ve birçok BM üyesi ülkenin aksi yöndeki kararına rağmen Filistin'in bağımsız bir devlet olarak varlığını tanımaktan kaçınmıştır. İsrail ile yakın ilişkilerinin zaman zaman kendi ulusal çıkarlarına zarar verdiği dahi ileri sürülmesine rağmen bu ülkeye desteğini sürdüren ABD, Trump yönetiminin 2017 yılında göreve gelmesiyle birlikte, on yıllardır yaptığının aksine, müzakerelerde oynadığı "tarafsız aracı" rolünü terk ederek birçok konuda İsrail'den yana tavır almaya başlamıştır. Aralık 2017'de Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıyan Trump yönetimi, Mayıs 2018'de Amerikan büyükelçiliğini bu şehre taşımıştır. Bunların yanı sıra, Ekim 2018'de kanunlaşan "Terörle Mücadeleyi Açıklığa Kavuşturma Yasası" (ATCA), Filistin Ulusal Yönetimi de dâhil olmak üzere Amerikan yardımı alan kişi ve kurumlar aleyhinde savaş eylemlerine karışmaları gerekçe gösterilerek dava açılmasını mümkün kılmıştır. Söz konusu yasanın yürürlüğe girmesinin ardından ABD, Batı Şeria ve Gazze'de yaşayan Filistinlilere yapılan yardımları durdurmuştur. Başkan seçilmeden önce Filistin konusunda tek taraflı bir yaklaşımı onaylamadığını ifade eden Biden ise Filistinlilere yönelik yalnızca mali yardım sözünü yerine getirirken Amerikan politikalarında gözle görülür bir değişim gerçekleştirilememiştir. Bu çalışma, söz konusu bilgiler ışığında, ABD'nin Filistin sorununa yaklaşımının son dönemde nasıl değiştiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Böylece dünya kamuoyunda ve ABD nezdinde Filistin sorununun neden önem kaybettiği ve bir açmazla sürüklendiği tartışılacaktır.

Keywords: Amerika Birleşik Devletleri, İsrail, Filistin, Donald Trump, Joe Biden

Sosyal Bilimlerde Karşılaştırmalı Çalışmalar ve Bir Metot Olarak Karşılaştırmalı Tarih

Ayşe Yazar^{1*}

*: ayseyazar@sdu.edu.tr

¹: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Isparta, Türkiye

Sosyal bilimlerde -kullanılan metot açısından- karşılaştırmalı çalışmalar oldukça yaygınlaşmaya başlamıştır. Özellikle sosyoloji, siyaset bilimi, iktisat ve tarih alanlarında karşılaştırmalı yöntem, incelenen örneklerin daha anlaşılır hale gelmesi bakımından bilhassa kullanılmaktadır. Her ne kadar Türkiye’de daha sınırlı düzeyde olsa da pek çok ülkede, sosyal bilimlerde karşılaştırmalı çalışmalar, master ve doktora tezlerinde de çok fazla tercih edilen inceleme alanları olmaktadır. Birden fazla örneğin belirli parametreler üzerinden karşılaştırılarak ele alınması, hem örneklerin kendine özgü özelliklerini sağlayan yerel etkilerin saptanmasına hem de benzerlikleri oluşturan evrensel etkilerin ve genel kalıpların anlaşılmasına olanak tanımaktadır. Sosyal bilimlerde karşılaştırmalı çalışmalara konu olacak örnekler ise çok zengin malzeme sunmakta olup aynı zamanda disiplinlerarası çalışmayı da gerektirmektedir. Farklı imparatorluklar, ülkeler, uluslar, kültürler, toplumlar, kişiler, modernleşme dinamikleri, kalkınma seviyeleri, yoksulluk oranları, sömürge politikaları, ideolojiler, siyasi partiler, kurumlar, devrimler, siyasal rejimler, demokrasiler, dinsel etkiler ve insana dair pek çok şey karşılaştırmaların konusu olabilir. Bu bildiri sunumunda sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinde yapılabilecek karşılaştırmalı çalışmalar, çeşitli konular üzerinden anlatılarak karşılaştırmalı tarih metodundan bahsedilecektir. Dolayısıyla bildiri sunumunun amacı sosyal bilimlerde karşılaştırmalı çalışmaların gelişim sürecini aktararak karşılaştırmalı tarih metodunu kavramsal boyutta tüm yönleriyle anlatmaktır. Ayrıca karşılaştırmalı tarih metodu ile nasıl disiplinlerarası yaklaşımla çalışmak gerektiği farklı örnekler ile açıklanarak somutlaştırılacaktır. Karşılaştırmalı metot ile yaptıkları çalışmalarla sosyal bilimlere katkılarını sunan ve bu alanda ilerlemeyi sağlayan önemli isimler, eserleri ile birlikte ortaya konularak değerlendirilecektir.

Keywords: Sosyal bilimler, karşılaştırmalı tarih, disiplinlerarası yaklaşım, sosyoloji, siyaset bilimi

Yapay Zekâ Pazarlaması

İbrahim Halil Efendioğlu^{1*}

*: efendioglu@gantep.edu.tr

¹: Gaziantep University, Gaziantep, Türkiye

Yapay zekâ insan davranışını taklit etmeye çalışan ileri düzey bir teknolojidir. Bu teknoloji, bilgisayarların karar verme gibi insan zekâsı gerektiren görevleri üstlenmektedir. Temel olarak içeriğinde; görüntü tanıma, konuşma tanıma, anlamsal arama ve makine öğrenimini vardır. Örneğin, günümüzde mobil bankacılıkta kullanılan sohbet robotu, bir yapay zekâ uygulamasıdır. Yapay zekâ pazarlaması müşterinin bir sonraki davranışını tahmin etmek için önceki verilerden yararlanma yöntemidir. Yapay zekânın pazarlama dünyasında 2025 yılına kadar 190 milyar dolarlık büyük bir endüstri olacağı ve gelecekte daha büyük bir etkiye sahip olacağı tahmin edilmektedir. Pazarlamada yapay zekâ, müşterinin satış aşamasında bir sonraki adımını tahmin ederken müşterinin geçmiş satış ve pazarlama verilerini inceler. İşletmelerin stratejik karar verme süreçlerini üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ayrıca AI üretilen büyük hacimli verilerden deneyim oluşturur ve gelecekteki olayları tahmin eder ve karar vermeye yardımcı olur. Bu şekilde müşterilerin satın alma deneyimleri optimize edilir ve süreç her alışveriş sonrası daha da iyileştirilir. Son yıllarda pazarlamada en fazla kullanılan AI teknikleri; büyük veri analizi, doğal dil işleme, içerik üretme, tıklama başına ödeme kampanyaları, otomatik karar verme ve gerçek zamanlı kişiselleştirme. Bu teknikler ile müşterilere yönelik sunulan teklifler çeşitlenmekte ve onlarla iletişim kurma olanakları artmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak kişiselleştirilmiş müşteri deneyimi ortaya çıkmaktadır. Literatürdeki yapay zekâ araştırmaları ağırlıklı olarak tüketicilerin pazarlama yönüne odaklanmaktadır. Ancak bu alanda kültür farklılıkları, karar verirken etik, büyük verilerin yönetimi, ürün yeniliği ve müşteri ilişkileri yönetimi ile ilgili disiplinler arası sorunlar çözüm beklemektedir. Diğer yandan yapay zekâyı pazarlamada uygularken dikkat edilmesi gereken birkaç sorun vardır. Bunlar; eğitim süresi, veri kalitesi, mahremiyet ve değişen pazarlama ortamına uyumdur. En nihayetinde rekabette bir adım önde olmak ve daha üst düzeyde tüketici katılımı elde etmek dijital pazarlamacıların yapay zekâyı pazarlama alanında kullanmaları kaçınılmazdır.

Keywords: Yapay zekâ pazarlaması, pazarlamada yapay zekâ, stratejik karar verme, dijital pazarlama, yapay zekâ

Arktik Yerli Halkları: Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Rolü ve Tedarik Zincirinin Sürdürülebilirliği

Onur Limon^{1*}

*: onurlimon2538@gmail.com

¹: Genelkurmay Başkanlığı, Keçiören, Türkiye

Arktik’de sıcaklıklar günümüzde dünyanın diğer bölgelerinin çoğundan iki kat daha hızlı yükselmektedir. Bu, son on yılda Arktik deniz buzunun azalan kapsamı ve hacmiyle en çarpıcı şekilde kanıtlanan bir fenomendir. Arktik’deki ısınma ilerledikçe, çevresel değişimler hem nicelik hem de nitelik açısından daha belirgin hale gelmektedir.

İklim ve çevre, Arktik yerli halkların yıl boyu süren sosyoekonomik ihtiyaçlarının, mal ve hizmetlerinin tedarikinde önemli büyük bir etkidir. Sınırlı zaman ve koşullarla, Arktik’de günlük yaşam için sürdürülebilir mal ve hizmetleri tedarik etmek maliyetlidir. Buna karşılık, Arktik devletlerinin sağlayacağı düzenlemeler ile kurumsal sosyal sorumluluklar (KSS) tedarik zincirinin sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Yerli halkların geleneksel yaşam tarzı, atalarının zorlu doğa koşullarındaki deneyimlerine dayanarak, tarihleri boyunca geliştirilmiş hayatta kalma stratejisidir. Yerli halklar için Arktik tedarik zincirleri, örneğin sağlık tesislerine erişim de dahil olmak üzere gıda, ilaç ve diğer malzemelerin teslimatında dış dünyaya bir bağlantı için özel bir öneme sahiptir. Ancak, Arktik bölgeleri birbirinden farklıdır ve bu durum tedarik zincirleri için çeşitli zorluklar ortaya çıkarmaktadır.

Arktik yerli halklarının seyrekliği ve yerleşim yerlerinin dağınıklığı, iklim ve çevresel koşullardaki değişimler, yerli halkların tedarik zincirinin sürdürülebilirliği açısından önemli zorluklar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu zorlukları aşmak ve yerli halkların tüm yıl boyunca tedarik zinciri sürekliliğini sağlayabilmek için üç ana ağ vardır: (1) kara ağları, (2) deniz ağları, (3) hava ağları. Kara ağları; yeteri kadar güvenilir değildir. Deniz ağları; uygun maliyetli, ancak yaygın değildir. Son olarak hava ağları; verimli, ancak maliyetlidir.

Bu makale, seyrek ulaşım ağlarına sahip Arktik bölgelerinde yerli halklar için tedarik zincirinin sürdürülebilir yönlerine, ulaşım ağlarına ve KSS’nin rolüne odaklanmaktadır. Böylelikle uygulamada ortaya çıkan sorunlar, zorluklar ve eksikliklerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın sonuçları; Arktik bölgelerindeki tedarik zinciri yönetiminin ve tedarik zinciri operasyonlarında KSS uygulamalarının Arktik yerli halklarının değişen beklentilerine göre değişebileceğini göstermektedir. Devlet dışı, yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası farklı paydaşlar arasındaki etkileşim ve karar verme süreçlerinin daha etkili hale getirilmesi KSS girişimlerinin tamamlanmasına yardımcı olabilir. Makalenin teorik çerçevesi KSS’dir. Nitel araştırma yöntemleri kullanılmaktadır. Makalenin içeriğinde araştırma açığı olarak görülen konulara ilişkin ayrıntılar, Alaska (Amerika Birleşik Devletleri-ABD), Grönland (Danimarka), Finlandiya, İsveç, Kanada, Norveç ve Rusya Federasyonu’nun (RF) ilgili kurumlarıyla yapılan yazılı iletişim (e-posta) sonucu elde edilmiştir. Makalenin zaman aralığı Soğuk Savaş sonrası dönemi kapsamaktadır. Arktik bölgeleri olarak tanımlanan alan; 60o kuzey enleminin kuzeyidir. İzlanda, Arktik yerli halklarına ev sahipliği yapmadığından çalışmanın sınırları dışında bırakılmıştır.

Keywords: Arktik, Arktik tedarik zinciri, Arktik yerli halkları, kurumsal sosyal sorumluluk

İklim Politika Belgelerinde İklim Dostu Kentler ve Stratejileri

Hicran Hamza Celikyay¹

Hülya Küçük Bayraktar^{2*}

*: hulyakucuk2015@gmail.com

¹: Duzce University, Faculty of Political Science, Dept of Political Science and Public Administration, Düzce, Türkiye

²: Kafkas University, Vocational School of Social Sciences, Dept. of Postal Transport Services, Kars, Türkiye

İklim değişikliği ve küresel ısınma, orman yangınları, ani ve büyük seller, su ve gıda kaynaklarının tükenmesi, COVID-19 pandemisi ve diğer salgınlar gibi birçok afetle karşı karşıya kalan dünya nüfusu, bu afetlerle mücadele sürecinde acil eylem planlarının geliştirilmesine ve çözüm önerilerinin ivedilikle uygulanmasına ihtiyaç duymaktadır. Küresel sorunların çözümü ulus üstü ve uluslararası platformlar aracılığıyla geliştirilen stratejilerin tüm ülkeler tarafından benimsenerek uygulamaya geçilmesi ile başarıya ulaşabilecektir. 2015 yılında, Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen “Gündem 2030: BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)”, 17 amaç ve 169 alt amaçtan oluşmaktadır. Yayınlanan metin içerisinde yer alan 13. Amaç “İklim Eylemi” başlığını taşımaktadır. Birleşmiş Milletler, 2019 yılında “Birleşmiş Milletler İklim Eylem Planı 2020-2030” başlığıyla farklı bir strateji belgesi yayınlamıştır. 2030 yılı itibariyle dünya nüfusunun %60’ının, 2050’de ise % 68’inin kentlerde yaşayacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla kentler, yayınlanan belgelerde küresel sorunların çözümünde ve evrensel stratejilerin uygulanmasında ideal alanlar olarak kabul edilmektedir. Türkiye, 2012 yılında Türkiye’nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı’nı (2011–2023) hazırlanmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 2019–2023 dönemi Stratejik Planı yayınlamıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ismi 29 Ekim 2021 tarihinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak değiştirilmiştir. Kasım 2021 tarihinde ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2022–2023 dönemi Stratejik Plan Hazırlık Programı yayınlamıştır.

Bu çalışmada, kavramsal çerçevede iklim dostu kentler ele alınarak sıralanan politika belgeleri üzerinden iklim değişikliği ile mücadele stratejileri incelenecek, kentler için belirlenen uluslararası hedeflerle ulusal belgelerdeki hedefler karşılaştırmalı olarak ortaya konulacaktır. Türkiye kentleri için iklim dostu kent olmada ve iklim değişikliği ile mücadelede geleceğe yönelik yol haritasının ortaya konulması hedeflenmektedir.

Keywords: Kent, iklim dostu kentler, iklim değişikliği, iklim stratejisi, politika belgeleri

Şah Abbas Döneminde İspanya-Portekiz ve Safevî İlişkileri: İpek Siyaseti

Emrah Naki^{1*}

*: emrahnaki@gmail.com

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü , Çanakkale, Türkiye

Şah Abbas döneminde ekonomik kalkınma için teşvik edici ve yasaklayıcı önlemler birleştirilerek radikal adımlar atıldı. Safevî Devleti'nin ekonomik faaliyetlerinde Hint kumaş ithalatını azaltmak ve yurtiçi ipek ihracatını artırmak için İran'da pamuk ekimi ve pamuklu kumaş giyilmesi teşvik edildi. Şah Abbas'ın esas amacı ipek imalatını ve ticaretini tekeline almaktı. Bu maksatla ipek üretimini ve uluslararası ipek ticaretini ellerinde tutan Culfa Ermenileri başkent İsfahan'a zorla göç ettirildi. Mevcut ve yeni güzergâhlar üzerinde çok sayıda kervansaray yapılarak İran'ın kervan ağı genişletildi. Şah Abbas'tan önceki kaotik dönemde kalmayan yol güvenliği, yolcuların ve mallarının güvenliğinden eyalet valileri sorumlu tutularak yeniden tesis edildi. Ticaret, vergilendirilebilir zenginliğin önemli bir kaynağı olarak kabul görmekteydi. Ticaret, gümrük vergileri ve yol ücretleri şeklinde devlet gelirinin önemli bir bölümünü sağlamaktaydı. Devlet ticarete katılım sağlayarak gelirlerini artırdı. En göze çarpan biçimi, saray adına yapılan ticaretti. Ticaretin denetimi Şah'ın şahsi baş taciri veya simsarına aitti. Aynı zamanda Şah adına ticari anlaşmaların müzakeresinden sorumluydular. Şah Abbas, İran'ın ipek fazlası için yeni çıkış noktaları bulmak amacıyla tasarlanmış bir dizi diplomatik girişim başlattı. Şah tarafından görevlendirilen tüccarlar yurtdışına gönderilen diplomatik misyonlara eşlik etmekteydiler. Diplomatik göreve dâhil olmak tüccarlara statü ve meşruiyet sağlamaktaydı. Böylelikle koruma ve gümrükten kaçma imkânından yararlanmaktaydılar. Şah Abbas, İran İpeğinin ihracatını tekeline alarak İran'ın yerli madenlerden elde edemediği altın ve gümüş külçenin ülkeye maksimum girişi şeklinde gelirlerin artırılmasıyla ipek politikasının temel amacını ortaya koymaya çalışmaktaydı. Değerli madeni para giriş çıkışını kontrol altında tutmak merkezileştirme politikalarının bir parçasını oluştururken, arka planda her zaman Safevîlerin Osmanlılarla sorunlu ilişkileri vardı. İşte bu noktada Şah Abbas, ipeği Levant yerine Hürmüz-Goa-Lizbon yoluyla Batı'ya taşıyarak Osmanlıların gelirlerini kısma çabası içine girdi. İspanya-Portekiz Krallığı'yla ticaret sözleşmesi yapıldığı takdirde Basra, Amara, Bağdat, Halep ve diğer yerlerde Osmanlıların gümrük vergilerinden elde ettiği büyük kazanç engellenebilirdi. Böylelikle Her iki tarafın ortak düşmanı Osmanlı Devleti bir daha tehdit yaratamayacak biçimde güçten düşebilirdi. İpeğin Levant yerine Hürmüz-Goa-Lizbon yönlü taşınması önerisi İspanya ve Portekiz otoriteleri açısından büyük bir fırsat olarak görüldü. İspanya ve Portekiz Kralı III. Felipe, askeri ve diplomatik adımlar atarak Şah Abbas ile yakınlaştı. Bu çalışma, İber Yarımadası ve İran ilişkileri bağlamında ipek ticaretinin stratejik önemini gösterme denemesidir.

Keywords: İspanya, Portekiz, Safevî, Şah Abbas, ipek

İnovatif İş Davranışı ve Çalışanlar Açısından Önemi

Büşra Yazlık¹

Ayhan Karakaş^{2*}

*: ayhankarakas74@gmail.com

¹: Bartın University, Bartın, Türkiye

²: Bartın Üniversitesi, Bartın, Türkiye

Globalleşen dünya ile birlikte işletme sayıları çoğalmış ve işletmeler arasında rekabet artmıştır. Artan bu rekabet ortamında ayakta kalabilmek ve tutunabilmek amacıyla işletmelerin yeni ve kreatif yollar araması gerekmektedir. Bu yolda tek boyutlu olarak işletme dışı faktörlere odaklanılması işe yarayan bir çözüm olmayacaktır. Bu nedenle işletmeler salt ürün bazlı olarak değil aynı zamanda üretim aşamasında emek yoğun olarak çalışanlara da inovasyonu ve inovatif sürdürülebilirliği sağlayacak eğitimler ve bilgilendirmeler yapmalıdır. Bu çalışmada, şimdiye kadar ürün bazlı olarak algılanan ve gelişmelerin bu yönde takip ettiği inovasyon kavramını çalışanlar açısından ele alacağız. Bu araştırmanın temel amacı işletme, kurum veya diğer sektörlerde faaliyet gösteren tüm çalışanlar açısından inovasyon temelli inovatif iş davranışlarının önemini irdelemektir. İnovatif iş davranışlarının belirleyicilerinin neler olduğu ve çalışanlar ile aralarındaki temel ilişkinin açıklanarak neler olabileceği hakkında önerilerde bulunulmuştur. Çalışma ikincil kaynaklar kullanılarak yapılmıştır. Bu kapsamda inovatif iş davranışları ile ilgili yayınlanan makale, bildiri ve kitaplar incelenmiştir. Çalışma sonunda işletme yöneticilerine öneriler sunulmuştur. Öneriler ikincil kaynak tarama verilerinin incelenmesi sonucu oluşturulmuştur. Bu kapsamda inovatif iş davranışının çalışanlar açısından öneminin birey bazlı değişkenlere göre şekillendiği görülmüştür. Bireyin kişisel ilgisi, inovasyondan beklediği pozitif izlenim, yeni fikirler oluşturması ve içgörünün çalışanların inovatif iş davranışlarına yöneldiğini yönlendirdiği belirlemiştir. İşletmeler, inovatif iş davranışı kavramının önemini çalışanlar açısından uygulanabilir hale getirmelidir. Böylece inovatif davranışının çalışanların verimliliğinde artışa katkısı olmaktadır.

Keywords: İnovatif iş davranışı, işgören davranışları, işletme

Avrupa Bütünleşmesinde Yeni Bir Model: Bölgesel İşbirliği İnisiyatifleri

Oktay Hekimler^{1*}

*: ohekimler@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Tekirdağ, Türkiye

Günümüzde Avrupa Birliği ve NATO üyesi Doğu Avrupalı ülkeler arasında bölgesel işbirliği arayışları her geçen gün artmaktadır. Vişegrad Grubu bu yönde öncü uygulama olurken, Üç Denizler İnisiyatifi, Lublin Üçgeni veya Merkezi Avrupalı Central Five öne çıkan diğer işbirliği arayışlarına örnek teşkil etmektedir.

Günümüzde giderek öne çıkan bu işbirliği modellerinin hepsi de farklı hedeflere odaklanmışlardır. Bunlardan bazıları ekonomik işbirliğini daha etkin kılmak amacını taşırken, bazıları üye ülkelerin AB içinde daha etkili bir rol oynaması çabasına hizmet etmekte, bazıları ise güvenlik politikasına ilişkin bir takım kaygıları bertaraf etmek niyetindedirler. Söz konusu bu oluşumların hepsinin de amaçlarına ulaşması mümkün değildir. Ancak Avrupa bütünleşmesinin zaman içinde nasıl bir dönüşüme uğradığı ve de Avrupa birliği içinde minilateral işbirliği arayışlarının giderek öne çıktığını göstermesi açısından önem taşımaktadırlar. Bu arayışların özellikle de Avrupa Birliğinin doğusunda ortaya çıkışı bir tarafta Avrupa içinde farklı çekirdeklerin oluştuğuna işaret etmektedir. Bölgesel ve minilateral işbirliği vasıtası ile Avrupa Birliği içinde yeni bir denge kurulabileceği gibi, Avrupa Birliği içinde zaten var olan uçurumlar da derinleşebilir. Özellikle o güne dek Avrupa politikasının inşasında yeterince söz sahibi olmadıklarını düşünen bölgesel aktörler kendi geliştirdikleri işbirliği arayışları vasıtası ile etkilerini artırmak iradesini uygulamaya geçirebilirler. Ukrayna savaşı ile bu bölgenin önemi artarken bu yeni bölgesel işbirliği arayışlarına da adeta bir ivme kazandırmaktadır. Bu durum ise ABD, NATO ve Avrupa Birliğinin çekirdeği ile işbirliğini sürdürmelerine rağmen Avrupa Birliğinin doğusunda kendi kendini organize eden yapıların ve işbirliği arayışlarının artmasına sebep olabilecektir.

Bu nedenle bu çalışmada öne çıkan bu bölgesel işbirliği arayışlarının Avrupa politikasına nasıl etki ettiği tartışılmaktadır. Bu şekilde bu yöndeki girişimlerin yeni köprüler kurulabilmesi, güvenlik kaygılarının aşılabilmesi ve de üyelerinin Avrupa politikasına tesir etme güçlerine nasıl etki ettiği son dönem gelişmeleri çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Keywords: Avrupa Birliği, bölgesel işbirliği, Merkezi ve Doğu Avrupa, minilateral işbirliği, Ukrayna Savaşı

Balkan Savaşları Sırasında Tekirdağ ve Bulgar İşgali (1912-1913)

H. Veli Aydın^{1*}

*: aydinveli68@gmail.com

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye & Selanik Makedonya Üniversitesi, Selanik, Yunanistan

Balkan Savaşlarının daha ilk aşamasında batı ve doğu cephelerinde büyük bir yenilgi yaşayan Osmanlı Ordusu Yanya, Selanik ve Edirne dışında savunma hatlarını panik içinde terk ederek bozgun halinde geriye çekilmeye başlamıştır. Osmanlı ordusunun bozgun halinde geri çekilmesi kaçınılmaz olarak cephe gerisindeki bölgelerde yaşayan sivil Müslüman halkında bölgeden ayrılmasına ve göç yollarına düşmesine neden olmuştur. 29 Ekim'de Bulgar Ordusunun Lüleburgaz-Pınarhisar savunma hattını yarması ve Lüleburgaz'ı ele geçirmesi Doğu cephesindeki Osmanlı birliklerinin geri çekilmesini daha da hızlandırmış; Bulgar çeteleri ve ordusunun hızla yol üzerindeki tren hatları ve istasyonları ele geçirmesine, akabinde de Tekirdağ ve Çorlu'yu işgal ederek Çatalca'ya kadar ilerlemesine neden olmuştur.

Balkan Savaşları sırasında Osmanlı ordusunun iaşe ve lojistiğinde Tekirdağ önemli bir rol oynamış ve aynı zamanda Osmanlı Ordusunun deniz destekli önemli bir savunma mevzi olarak tasarlanmıştı. Ancak savaş sırasında yaşanan organizasyonluk ve beklenmeyen ani yenilgi Bulgar ordularının hedefinde olan kenti savunmasız ve işgale açık bırakmıştır. 29 Ekim'de resmen, 8 Kasım'da fiili olarak Bulgarlar tarafından işgal edilen kent yaklaşık 8 ay Bulgar idaresinde kalmıştır. Bu çalışma, Balkan savaşları sırasında kent ve kırsalında yaşanan olayları, Bulgarların işgal sürecini ve yaklaşık sekiz aylık işgal döneminde kentte yaşananları Tekirdağ Rum cemaatinin önemli bir üyesi olan ve olayları kendi tecrübe ve etrafından duyduklarıyla ayrıntılı bir şekilde yazdığı eserinde betimleyen Filippos Manuilidis'in Yunanca eseri üzerinden sunmayı amaçlamaktadır. Manuilidis'in eseri olayları kentte yaşayan Rumların gözünden ve Yunanistan'ın Trakya politikaları üzerinden anlatmakta veya yorumlamaktadır. Bu nedenle anlatıları Türkçe kaynaklarla ve belgelerle karşılaştırılarak, savaş ve işgal yıllarında kentte yaşanan olayların daha nesnel bir anlatımı sunularak, kent tarihinin bu dönemine ilişkin karanlık noktalar aydınlatılmaya çalışılacaktır.

Keywords: Balkan Savaşları, Tekirdağ, Bulgar işgali, Rum cemaati, Filippos Manuilidis

Tekirdağ Çorlu Atatürk Havalimanı'nın Performansının IDOCRIW ve WEDBA Yöntemlerine Yıllara Göre Değerlendirilmesi

Barış Işıldak^{1*}

Aşkın Özdağoğlu²

Murat Kemal Keleş³

*: barisisildak@isparta.edu.tr

¹: Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta, Türkiye

²: Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye

³: Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta, Türkiye

Havalimanları, hava araçlarının iniş kalkışını, yolcuların transferini sağlayan en önemli organizasyon ve alt yapı sağlayıcısıdır. Havalimanlarının en önemli misyonu buldukları bölgeye ciddi ekonomik kazanç sağlamaktır. Bu kazancın devamlı olması için performanslarının da o derece iyi olması beklenmektedir. Bu çalışmanın amacı; 2017-2021 yılları arasında Türkiye'de aktif olarak faaliyet gösteren Tekirdağ Çorlu Atatürk Havalimanı'nın performansını değerlendirmektir. Tekirdağ Çorlu Atatürk Havalimanı Trakya bölgesinde aktif olarak yolcu taşımacılığı yapan tek havalimanı özelliğini taşımaktadır. Tekirdağ Çorlu Atatürk Havalimanı'nın performans değerlendirmesinde; havalimanına iniş ve kalkış yapan "toplam uçak sayısı", havalimanından transferini yapan "toplam yolcu sayısı" ve havalimanında kontrolden geçen "yük miktarı" kriterleri olmak üzere üç adet kriter ele alınmıştır. Çalışmada Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemlerinden; IDOCRIW (The Integrated Determination of Objective Criteria Weights - Bütünleşik Objektif Kriter Ağırlıklarının Belirlenmesi) ve WEDBA (Weighted Euclidean Distance Based Approach - Ağırlıklı Öklid Mesafe Tabanlı Yaklaşım) yöntemleri bütünleşik olarak kullanılmıştır. Kriterlerin ağırlıkları objektif bir ÇKKV yöntemi olan IDOCRIW yöntemiyle, havalimanının yıllara göre performans sıralaması ise, WEDBA yöntemi ile bulunmuştur. IDOCRIW yöntemine göre en önemli kriter: "toplam yolcu sayısı" olmuştur. WEDBA yöntemine göre yapılan performans sıralamasında performans olarak en iyi olan yıl 2018 yılı olurken, en kötü yıl ise Covid-19 salgınından sonraki toparlanma sürecinin zaman almasından dolayı 2021 yılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan literatür incelemesinde bu çalışmada kullanılan ÇKKV yöntemlerinden IDOCRIW ve WEDBA yöntemlerinin havalimanı performanslarının sıralanmasında kullanıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle bu çalışmanın literatüre katkı yapacağı ve çalışmanın Tekirdağ Çorlu Atatürk Havalimanı yönetimi ve bu havalimanını kullanan havayolu şirket yöneticilerine faydalı olacağı düşünülmektedir.

Keywords: IDOCRIW, WEDBA, çok kriterli karar verme, havalimanı performans

Arkeolojik Belgeler Işığında 'Hermes Trismegisthos veya Üç Kere Büyük Hermes'

M. Baki Demirtaş^{1*}

*: bakidemirtas@gmail.com

¹: Trakya University, Faculty of Literature, Dept. of Archaeology, Edirne, Türkiye

Yunanca'daki 'Üç Kere Büyük' anlamındaki Trismegisthos sıfatı ile anılan Hermes, Yunan ve Mısır uygarlıklarının mitolojik ve destansı figürlerinin bir birleşimidir. Hermes ile bağlantılı yazılar topluca Hermetika olarak bilinir ve Greko-Mısır kökenli, farklı türlerde karmaşık, düzinelerce metinden oluşur. Bunların çoğu Neo-Platoncu bir felsefe-teoloji karakterindedirler ve milattan sonra birinci-dördüncü yüzyıllar arasına tarihlenmektedirler.

MÖ. 300 civarında faaliyet gösteren ve hakkında makul, önemli veya güvenilir tarihsel detaylara sahip olduğumuz ilk simyacı olan Panopolisli Zosimos, Hermes'ten bir yazar olarak alıntı yapmıştır. Daha da önemlisi, İslam dünyasında 10. yy.'da, Hermes simyanın kurucusu, Babil'in yerlisi ve yaklaşık bir düzine kadar da simya eserinin yazarı haline gelmişti. Bundan sonra Ortaçağ Avrupası'nda ünü öyle bir noktaya ulaştı ki, onu Musa'nın çağdaşı ve selefi ve İsa'nın gelişini ilahi bir vahiyle bildiren pagan peygamber olarak kabul ettiler. Aynı şekilde, Avrupa'da da Hermes, Hermetik Sanat (Ars Magna/ Büyük Sanat) teriminin simya ve kimya ile eşanlamlı kullanılacağı simyanın kurucusu konumunu korumuştur.

Hermes antik Mısır'da yazı, hiyeroglif, bilim, büyü, sanat, yargı ve akılla ilişkilendirilen, bilgelik ve ay tanrısı, ibis başlı Thoth olarak karşımıza çıkar. Diğer taraftan Hermes, 'Psykopompos' (ruhların rehberi) olarak Mısır mitolojisinde ölülerini diğer dünyaya götüren Anubis'e de karşılık gelir. Diğer taraftan İslam dünyasında Hermes, yine aynı nitelikleri taşıyan İdris peygamber ve Enoch'la özdeşleştirilmişti. Bu üç tanrının veya peygamberin oluşturduğu üçlü birlik ise Hermes Trismegisthos olarak anılmıştır. Ancak Hermes Trismegisthos'a ait ilk ve en önemli tasvir 15. yüzyılın sonlarında, İtalya'daki Siena Katedrali'nin yürüyüş yolunda zemin mozaiği olarak karşımıza çıkar. Giovanni di Maestro Stefano'ya (1488) atfedilen bu resimde Hermes Trismegisthos, doğuyu ve batıyı temsil eden iki kişiye bir kitap verirken görülmektedir. Trismegisthos'un diğer tasvirleri, daha sonra yazılmış olan Ortaçağ simya kitaplarındaki amblemata adı verilen resimlerde de görülmektedir.

Bu çalışma (klasik) arkeolojinin konusunu oluşturan çağlara ait eserler (belgeler) üzerinde de Hermes Trismegisthos'un tasvirlerinin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle Hermetika adı verilen yazılı eserlerin ortaya çıktığı dönem olan Roma İmparatorluk Dönemi'nde, büyü ve mistik amaçlı yapılmış gemmalarda (yüzük ve kolye taşları), madalyonlarda Hermes Trismegisthos tasviri yer almakta ve belki de ilk defa bu çalışmayla, şimdiye kadar fark edilmemiş ya da bu şekilde yorumlanmamış olan bu tasvirler bilim dünyasına sunulmaktadır.

Keywords: Hermes Trismegisthos, simya, Hermetika, thoth, Ortaçağ

Kültürel Karşılaşmalar ve Performanslar: Gemlikte Giresunlu Olmak

Adem Sağır^{1*}

*: ademsagir@karabuk.edu.tr

¹: Karabuk University, Faculty of Letters, Dept. of Sociology, Karabük, Türkiye

Göç ve kimlik üzerine yapılacak tartışmalar, Türkiye’de kentlerin önemli karşılaşma merkezleri olduğunu ortaya koyar. Sanayileşmeyle birlikte kırsaldan kentlere doğru yaşanan toplumsal hareketlilik, sadece insanları değil, onlarla yaşam biçimini, kültürü, gelenekleri ve tarihsel geçmişi de beraberinde getirir. Böylece karşılaşmalar, kültürel etkileşimlerin de yaşandığı bir alana dönüşür. Kültürel etkileşimler, insanların geçmişle bugün arasında kurdukları bağlarla yeni yaşam stratejileri geliştirmelerine kaynaklık eder. Böylece göçmen, geldiği yerde bir yabancı değil, oraya değer katan bir tipoloji olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu, Türkiye’ye özgü göç deneyiminin bir sonucu olarak betimlenebilir. Bu çalışma temel bağlamını göçün kültürel karşılaşmaların merkezi bir aracı olduğu varsayımından hareketle hazırlanacaktır. Çalışmanın kendine seçtiği alan Giresun Dereli İlçesi köylerinden Bursa/Gemlik ilçesine yerleşmiş Giresunluların göç sonrası yaşam deneyimlerini tespit edilmesi kaygısıyla çerçevelenmiştir. Çalışmada temel kaygı, göç sonrası alışkanlıklarının yeniden organize edilmesi ve gündelik hayatlarını sürdürme stratejilerini analiz etmektir. Çalışmada kullanılacak yaklaşım sözlü tarih yöntemidir. Böylece kültürel geleneklerini yeni yaşamlarında ayakta kalma stratejilerine dönüştüren göçmenlerin hikayelerine odaklanılacaktır. Sözlü tarih yaklaşımından hareketle çalışmanın ilk bölümü göçmenlerin hayat hikayelerine ayrılmıştır. Göç hikayelerinin üç alt bileşeni vardır bu bileşenler Türkiye’de kendine özgü göstergelere sahiptir: “Nasıl başladı?"/göç öncesi, “nasıl devam etti?"/göç sonrası ve “bugün nasıl sürmekte?"/göçün bugünü. Çalışmanın ikinci başlığında gündelik hayat ve kültürel pratikler betimlenecektir. Yeme-içme alışkanlıkları, geçiş ritüelleri, din ve inançlar, gelenek-görenekler bu bölümde ele alınacak temel alt başlıklardır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise kentin topluluklar için nasıl bir kültürel karşılaşma alanı olduğunun betimlenmesine ayrılacaktır. Burada özellikle Gemlik’te yerli kültürle göçmen kültürünün kaynaşmasını ve yeni melezlik formlarının analizi yapılacaktır. Çalışmada derinlemesine görüşme tekniği kullanılacak, görüşmeciler Gemlik Giresunlular Derneği aracılığıyla organize edilecektir. Çalışma tamamlandığında Türkiye’ye özgü göçmenlik tipolojisinin genel özellikleri betimlenecektir. Ayrıca göçmenlerin karşılaşma alanlarında Türk kültürüne ve kimliğine özgü değerleri nasıl kullandıklarına da değinilmiş olacaktır. Böylece çalışma göçmen tipolojisi üzerinden geçmişle bugün ve gelecek arasında bağ kurmayı deneyecektir.

Keywords: Göç, göçmen, kültürel karşılaşmalar, Gemlik, Giresun

“A General Aspect of Xanthi’s Sub-Administration (Eskice Or İskeçe Kazası) In the Historical Geography of Western Thrace, During Ottoman Rule, 14th–20th Century.”

Ioannis Bakirtzis^{1*}

*: impakirt@bscc.duth.gr

¹: Democritus University of Thrace, Xanthi, Greece

It has been well known for a very long time that both the geographical position and economic situation of Thrace have determined the developments in the area during several historical periods. Especially the part between the rivers Nestos (Karasu) and Evros (Meriç), that is the south-western part of Thrace, ever since the decline of the Byzantine Empire has been the scene of ongoing processes on all levels. The fall of Byzantium and the conquering politics of the Ottoman Turks from the 14th century onward led to significant changes and reorganization, which lasted for a long period and changed the overall picture of the area. After the stabilizing effect of the Pax Ottomanica in the 15th century, the developments did in fact slow down; however, they did not stop altogether.

It is a fact, that during most of the Ottoman period on an administrative and demographic level, Xanthi (Eskice or İskeçe) was replaced by the township of Ghenisea–Yenice-i Karasu, which was founded by the Ottomans in the heart of the plains, however this situation came to an end during the second part of the 19th century. In consequence, from the second half of the 1870s, Xanthi’s position as an important node of the land transport network came first, both on a demographic and administrative level. The city developed into a prosperous economic and political center, at the same time combining and strengthening the Northern part of the region, where economic growth was largely hindered due to the mountainous and arduous ground. At the same time, as far as defense was concerned in the light of the new reality created by the Russian-Turkish War of 1877-1878, Xanthi’s position on the same Northern axis was a key point, which protected the vertical roads leading to the Aegean Sea and secured free access to the plains, as well as proper operation of the harbors, which were kept safe from raids from the Inner Balkans.

Keywords: Thrace, Eskice–İskeçe kazası, Yenice-i Karasu, Tanzimat

**The Development and Importance of the "Open Balkan" Project in the European Union
Integration Process of the Balkans**

Şener Bilalli^{1*}

*: ibusener@gmail.com

¹: International Balkan University. Faculty of Communications, Dept. Public Relations and Management, Tetovo, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

Although the Balkans are geographically and strategically close to the European Union, the instability and wars experienced in the post-Ottoman period caused the Balkans to stay away from the European Union for a long time. After the Cold War, the European Union, which will be newly recovered thanks to the American-backed pillars and doctrines, will begin to deal with the Balkans, especially with Yugoslavia, which will collapse. The integration processes of the Balkans, the Soviet-Russian influence, which is still active after the cold war, will be expected to be completely cleared from the Balkans. In the new periods, with the integration of the Balkans to the European Union, the unstable attitudes on the road maps, vetoes and the internal dynamics of the Balkans faltered and the integration paths were closed. In recent moves, the Open Balkan project has been proposed as a way out. In this study, detailed information will be given about the processes that have come to the Open Balkan project and what kind of path should be followed in the future.

In this research, we consider the two main models suitable for the integration of the Balkans to the European Union, the "package integration" or "Open Balkan" project, which includes the necessary recommendations for all Balkan countries to be inclusive.

Keywords: Open Balkan, projects, Balkans, European Union, Cold War

Strategic Management of the Future Businesses: Quantum Management and Strategy

Fahri Özsungur^{1*}

*: fahriozsungur@mersin.edu.tr

¹: Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye

Purpose: The study aims to inspire businesses to steer their strategies with the endless possibilities approach in situations of uncertainty that arise despite the adoption of predetermined routes.

Design/methodology/approach: This research was carried out by adopting grounded theory, known as theorizing-based theory. The study was carried out with 481 joint-stock companies operating in Turkey and registered to the chambers of commerce and industry.

Findings: The research results reveal a new theory called the quantum management and strategy theory. The quantum approach in the management and strategies of businesses reveals four fundamental factors under the influence of the centrifugal force of the organization: organizational vision, organizational structure, environmental factors (internal and external environment), systemic factors (political, economic, social).

Originality/value: The findings of the study bring a new and not previously proposed approach to the businesses of the future in the strategic and managerial context beyond proactivity in the face of extraordinary situations such as pandemics. This approach sets out important principles that will protect businesses from fluctuations that directly or indirectly affect them such as economic, technological, and supply.

Research limitations/implications: The analysis process, theoretical sampling, interview, and theoretical saturation can cause a waste of time and effort for the researcher. The inadequacy at the level of abstraction of data during the theory structuring phase is among the limitations of the grounded theory. The fact that the data obtained in the research mainly belong to the manufacturing sector limits the generalizability of the study for the service sector. Presenting the theory in a conceptual and content context requires empirically to be supported by more research.

Practical implications: The theoretical implications revealed by the research, the findings practically provide a method that is dynamic and gains strength from uncertainty for formulation and implementation of the management and strategies of the businesses. With the quantum principles and approach, businesses will be able to gain a sustainable competitive advantage to become the business of the future.

Keywords: Quantum theory, grounded theory, quantum philosophy, quantum organization, quantum strategy

Dağlı İsyanları Sırasında Kefaletle Bağlanan Rumeli Şehirleri

Ertan Ünlü^{1*}

*: eunlu@ankara.edu.tr

¹: Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Ankara, Türkiye

III. Selim devri (1789-1807), Osmanlı İmparatorluğu'nun kabuklarını kırma arayışlarına girdiği yeni bir düzen dönemidir. Öte yandan, imparatorluk sahnesinde yoğun olarak vuku bulan iktisadi ve siyasi krizler, yine bu dönemde gerçekleşmiştir. Bunlardan biri de Rumeli coğrafyasını kasıp kavuran dağlı isyanlarıdır (1791-1808) ve bu isyanların bastırılması, imparatorluk nezdinde son derece önem arz etmiştir.

Bu doğrultuda imparatorluk, dağlı eşkıyalarının affedilmesinden üzerlerine ordu seferber edilmesine varan çeşitlilikte, birçok güvenlik tedbirine başvurmuştur. Bu güvenlik tedbirlerinden biri de kefalet sistemi olmuştur. Nihayetinde, bir toplumsal denetim mekanizması olarak bu gibi durumlarda öteden beri uygulana gelen kefalet sistemi, imparatorluk tarafından yöre halkının eşkıyaya karışmaması ve herhangi bir yardımda bulunmaması amacıyla devreye sokulmuştur. Bu minvalde Sofya, Köstendil ve Samakov'dan Kırkkilise, Hayrabolu ve Çorlu'ya; Rusçuk, Akçakazanlık ve Zağra-i Atik'den Tatarpazarı, Razlık, Nevreko, Demirhisar ve Zihne'ye kadar pek çok Rumeli şehri kefaletle bağlanmıştır. Dolayısıyla bu bildirinin odak noktasını da kefaletle bağlanan bu şehirler teşkil etmektedir. Bundaki gaye, dağlı isyanlarının Balkan şehirlerini kasıp kavurduğu bir dönemde, sosyo ekonomik açıdan bu şehirlerin nasıl bir profil sergilediğini ortaya koymaktır. Bu yönde de çalışmanın kaynakları, literatürle birlikte, ilgili şehirlerin kefalet defterlerinden oluşmaktadır. Zira kefalet defterleri, bir toplumsal kontrol mekanizması olmanın ötesinde, demografik, iktisadi ve sosyal verileri de bünyesinde barındırmaktadır. Ancak bu verilerin, sınırlı olduğunu da belirtmek lazımdır.

Keywords: Dağlı isyanları, kefalet defterleri, Rumeli şehirleri

The New Coming Global Threat: Social Cohesion Erosion

Cengiz Mordeniz^{1*}

*: cengizmorster@gmail.com

¹: Tekirdağ Namik Kemal University, Faculty of Medicine, Dept. of Anesthesiology, Tekirdağ, Türkiye

An adaptation is an evolved trait that helps an organism to survive and to reproduce in its environment. The environment that the organism lives in has to be studied because the environment influences the way organisms evolve. The social cohesion literature criticizes a lack of consensus regarding the theoretical conceptualization of the construct of social cohesion, and investigates the relationship between social cohesion and individual health by incorporating different aspects of social cohesion.

The COVID-19 pandemic has reshaped the world in widespread and dynamic ways and has significantly impacted processes of immigration and the experiences of immigrants across the globe. COVID-19 will likely leave a damaging long-lasting psychological impact on immigrants and host society alike.

In the last decades, quality of life has replaced the idea of wealth as the dominant goal of societal development. In opposition to the individual-centered perspective of societal development, recent welfare concepts focus on the societal qualities. . Idea of the social cohesion of a society receives great political attention at the national and supranational level. To achieve further advancement in population health, countries should consider policies that would foster a society with a high level of social inclusion, social capital, and social diversity..

Three essential dimensions of social cohesion can be resumed as follows::

- (1) social relations,
- (2) identification with the geographical unit, and
- (3) orientation towards the common good.

Future research should focus on identifying possible pathways by which social cohesion influences various health outcomes.

Keywords: Social cohesion, social relations, self rated health, social erosion, Covid-19

Çevre Planlarının Kentlerin Sanayi Yapısına ve Gelişimine Etkisi: Tekirdağ İli Örneği

Rasim Yılmaz^{1*}

*: rasimyilmaz@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Tekirdağ, Türkiye

Sanayi devrimi, sanayileşmiş ve sanayileşmekte olan ülkelerin yaşam standartlarında muazzam iyileştirmeler getirmesine rağmen, çevreye ve küresel iklim değişikliğinin temel itici gücü olarak kabul edilen karbondioksit emisyonlarında da hızlı bir artışa yol açmıştır. Benzer bir durum Tekirdağ'da da meydana gelmiş, Tekirdağ'daki plansız ve kontrolsüz sanayileşme Türkiye'deki iller arasında gelişmişlik sıralamasında 1973 yılında 23. sırada yer alan Tekirdağ'ı 2013 yılında 10. sıraya getirirken, sanayileşme ile birlikte ilde faaliyet göstermeye başlayan su kullanımı ve çevresel etkileri yüksek sanayi tesisleri Tekirdağ'da çok sayıda çevresel sorunu da beraberinde getirmiş ve çevresel sürdürülebilirlik açısından büyük bir tehdit oluşturmaya başlamıştır.

2008 global finansal krizinden sonra, dünyadaki mevcut üretim düzeninin su kıtlığının artmasına, kaynak darboğazlarına, hava ve su kirliliğine, iklim değişikliğine ve geri dönüşü olmayan biyolojik çeşitlilik kaybına yol açtığı ve sürdürülemez olduğu bilinci ve çevresel duyarlılık uluslararası boyut kazanmıştır. Benzer şekilde Tekirdağ ve çevresindeki kirlilik ulusal çapta dikkat çeken bir boyuta ulaşmış, devamında 2006-2008 yılları arasında Ergene Havzası Çevre Yönetimi Master Planı ve 2009 yılında ise 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı hazırlanmıştır.

24.08.2009 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı ve Plan anlayışı dikkate alınarak hazırlanan ve detaylandırılan 1/25.000 Ölçekli Tekirdağ İl Çevre Düzeni Planı ve 1/5000 ölçekli nazım imar planları Tekirdağ'daki sanayinin yapısını ve konumunu ve Tekirdağ'ın ilçelerinin ilçe-bazlı gelişimini etkilemektedir.

Tekirdağ'daki yeni sanayi alanları açma konusundaki çeşitli teşebbüsler dava konusu olmaktadır. Davacı taraflar argümanlarını çevre düzeni planlarına dayandırmaktadırlar. Nitel veri toplama yöntemlerinden gözlem ve doküman analizi ve niteliksel araştırma yöntemi metotlarından "nedensel-karşılaştırma yöntemi", "gelişimci araştırma yöntemi" ve "örnek olay çalışması" araştırma metotları kullanılan bu çalışma, Tekirdağ'ı ilgilendiren çevre düzeni planlarının tarihi gelişimini ve çevre düzeni planlarının Tekirdağ sanayi yapısı üzerindeki etkilerini inceledikten sonra, yeni sanayi alanları oluşturma konusundaki mahkeme kararlarını analiz etmektedir.

Keywords: Çevre planları, sanayileşme, şehirlerin mekansal gelişimi, kalkınma, çevresel sürdürülebilirlik

Tekirdağlı (Mürefte) Şakir Bey'in Milli Mücadeleye Katkıları

Hasan Demirhan^{1*}

*: hdemirhan@nku.edu.tr

¹:Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Şakir Bey Tekirdağ'ın Mürefte ilçesinde dünyaya gelmiştir. 1914 yılında Mühendishane-i Berr-i Hümayun'dan mezun olan Şakir Bey ilk görev olarak Halep'te bulunan altıncı kolordu emrine istihdam zabiti olarak görevlendirilmiştir. Şakir Bey Çanakkale savaşlarının başlaması ile birlikte hizmet ettiği altıncı kolordunun Çanakkale cephesine görevlendirilmesiyle Gelibolu'ya gelmiş ve burada hizmetine devam etmiştir. Birinci Cihan Harbinin sonlanmasıyla milli mücadeleye katılan Şakir Bey, Anadolu'da milli mücadele karşıtı çıkan isyanlarda Çerkes Ethem'in Kuvâ-yi Seyyâre birlikleriyle birlikte görev yapmıştır. Yozgat ilindeki Çapanoğlu ayaklanmasının bastırılmasından sonra (1920) Çerkes Ethem'in kuvvetlerinden ayrılan Şakir Bey İstanbul'a dönmüş ve Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine katılarak Milli Mücadele yıllarında Trakya bölgesinde görev almıştır. Mürefte Şakir Bey, Yunan kuvvetlerinin Trakya bölgesini işgal etmeleri üzerine işgal güçlerine taciz, silah ve malzeme depolarını imha, silah ve asker sevkiyatını önlemek gibi hedeflerle kurulmuş olan bir çetenin reisliğini üstlenmiş ve Tekirdağ bölgesinde çetecilik faaliyetlerinde bulunmuştur. Çetecilik faaliyetleri sırasında Yunanlı birliklere baskınlar yaparak Yunanlıların Trakya'da hâkimiyet kurmalarını zorlaştırmak istemiştir. Ayrıca bölgede Müslümanlara baskı yapan bazı Rumlarla da mücadele etmiştir. Trakya'daki çetecilik faaliyetlerinden sonra İstanbul'a dönen Şakir Bey İngilizleri oyalamak ve onları yanlış yönlendirmek için karşı istihbarat elemanı olarak milli mücadelede hizmetini sürdürmüştür. Milli mücadelenin kazanılmasından sonra ise Şakir Bey, doğum yeri olan Tekirdağ Mürefte'ye kaymakam olarak atanmış ve kendisi İstiklal madalyası ile onurlandırılmıştır.

Keywords: Mürefte Şakir Bey, Yunan işgali, Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, çetecilik faaliyetleri

The Ethics of Production and Creation Money

Bejtulla Demiri^{1*}

*: b.demiri@ibu.edu.mk

¹: International Balkan University Faculty of Law, Dept of Political Science , Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

Money production can have a powerful impact on social and political welfare. When a medium of exchange is generally accepted in society, it is called “money.” Conventional money and the current monetary system are the results of historical changes and processes in the major fluctuations and transitions of historical and social developments. How much fiat money will be produced on the market depends on expectation. As in all other branches of industry, in practice this usually means that it depends on expectation from monetary return on investments for example in car industries, shoe factories, bakeries, and so on. According to Aristotle, the prices of all things are in constant change, and that money was no exception. This paper aims to explain and analyze the ethical aspects in the process of production and creation of money. Money production represents state key monetary policies, but related with ethical issues, has influenced deeper in philosophical dimensions. In addition, it explains the social economic phenomena of stagnation, inflation, stagflation, etc. These will be discussed from the perspective of actual global political and economic crises.

Keywords: Ethics, money, stagnation, stagflation, inflation

Klasik Şiirimizde Edirne Camileri

Müberra Gürgendereli^{1*}

*: muberragurgendereli@trakya.edu.tr

¹: Trakya University, Faculty of Literature, Dept. of Turkish Language and Literature, Edirne, Türkiye

Edirne şehir tarihçisi Ahmed Bâdî Efendi, XIX. yüzyılda Edirne’de, on altısı sultanlar tarafından yaptırılmış altmış bir adet cami ve yüz altmış dört adet mescit bulunduğunu kaydeder. Evliya Çelebi’nin şaşkınlık ve hayranlıkla anlattığına göre; şiddetli kış günlerinde, Edirne’nin bütün camilerinin abdesthâne musluklarından sıcak sular akıtılır ve kalabalık cemaat, huzurla abdest alıp ibadet ederdi. Edirne şehir tarihçilerinin ve seyyahların verdiği bilgilerin yanı sıra klasik Osmanlı şairleri de şehirde bulunan onlarca caminin ilhamıyla şiirlerinde birçok hayal ve benzetmelere yer vermişlerdir. Bu şiirlere göre; Edirne’nin göklere yükselen minarelerinin her biri Allah’ın birliğini işaret etmekte ve bütün kubbeleri ise secde halinde Allah’a şükretmektedir, cemaati hurilerden meydana gelen bu camilerden zikir sesleri yükselmektedir. Payitahtlıktan sonraki dönemlerde de padişahların sık sık şehri teşrif etmeleriyle şehrin değer ve itibarı artmış, yine divan şairlerine göre; camilerin kubbeleri şehre gururla yukarıdan bakar hale gelmişlerdir. Klasik şiirimizde Edirne’nin ve camilerinin anıldığı manzumelerde; Selimiye camii, II. Bayezid camii, Üç Şerefeli camii, Dârülhadis camii, Murâdiye camii, Süleymâniye camii ve Kasımpaşa camileri çeşitli özellikleriyle zikredilmektedir. Bildiride; Edirne’de bulunan camilerle ilgili klasik şairlerin benzetme, tasvir ve tasavvurlarına yer verilecektir. Bu hayal ve tasavvurlardan yola çıkarak, şehir tarihçilerinin, seyyahların ve Osmanlı şairlerinin gözünden Edirne camileri anlatılacaktır. Buradan hareketle; Edirne’nin payitahtlığında ve daha sonraki yıllarda sahip olduğu şiir kültürü ve yüksek medeniyet göz önüne serilecektir.

Keywords: Edirne camileri, şiir ve medeniyet, Osmanlı şiiri, Selimiye

Nikolay Aleksandroviç Berdyaev’de Kötülüğün Kaynağı ve Tarihin Anlamı

Kasım Müminoğlu^{1*}

*: muminoglukasim@gmail.com

¹: DEÜ İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Felsefesi ABD, İzmir, Türkiye

Varoluşsal bir problem olarak kötülük problemi felsefe tarihi boyunca çeşitli minvallerde tartışılmıştır. Antik Çağdan günümüze kadar bu konuda görüşlerini bildiren çoğu filozoflar problemi insanın doğası ve ilahi kudretle ilişkilendirmek suretiyle ortaya koymuşlardır. Başka bir ifadeyle, kötülük olgusu, insanın ontolojik kaygılarının bir belirtisi ve yansıması olduğu kadar insan yaşamını kuşatan olayların anlamlandırılması çabasını da içeren metafiziksel bir sorundur da, zira insanlar buna bağlı olarak yaşamlarını anlamlandırma çabası içerisine girmişlerdir. Ancak kötülüğün çözümlenmemiş olması, kimi zaman ilahi olanın inkârına kadar gitmeye yol açmıştır. Tarih ve anlam sorunu da bu problemin merkezinde ele alınmış ve alınmaya devam etmektedir. Berdyaev bu konuya özel bir ilgi ile yaklaşmakta ve 18. yy. ile birlikte Diderot, d’Holbach gibi Aydınlanma düşünürlerinin saldırıları ve özellikle Voltaire ve Hume’un şüpheci tutumları karşısında sarsılmış olan Hıristiyanlığın temellerini tekrar güçlü bir felsefi esaslarla özellikle kötülük ve tarihin anlamı sorunsalı çerçevesinde anlamlandırma çabası içerisine girmiştir. Berdyaev’e göre bu konuda dinden beslenmeyen soyut felsefenin dünya tarihine anlam veremediği gibi kötülüğe de ışık tutamamıştır. Bu çalışmada Rus din felsefecilerinden biri olan N. A. Berdyaev’in kötülüğün kaynağı ve tarihin anlamı konusundaki görüşlerini ve birçok filozoflara karşı eleştirilerinin temellerini incelemeyi hedeflemekteyiz.

Keywords: Kötülük, iyilik, ızdırab, tarih, anlam

İrkçılık Tarihi ve Felsefesi

Farida Taghiyeva^{1*}

*: taghiyevaferide@gmail.com

¹: Azerbaycan Ulusal İlimler Akademisi, Bakü, Azerbaycan

Antik çağlardan beri dünyanın en küresel sorunlarından biri olan ırkçılık, günümüzde de devam etmektedir. Modern zamanlarda, bilim ve teknoloji çok hızlı geliyor. Bilim ve sanayinin hızla geliştiği bir dönemde insanlar için her şey daha basit ve kolay hale gelmektedir. Ama ne yazık ki her şeyin bu kadar hızlı geliştiği bir dönemde dünyada savaşlar, ırkçılık ve hoşgörüsüzlük artıyor. Tüm bunlardan yola çıkarak ırkçılık ve felsefesi ile ilgili bir takım konulara değinmek önemlidir. Bildiğiniz gibi erken insan topluluklarının oluşumundan bu yana aileye, topluma, kabileye ve ülkeye bağlılık, onları düşünmek ve hatta onlar uğruna ölmek gibi konular olmuştur. Ancak herhangi bir halk, dil, din, kabile, klan vb. bu tür anlamların diğerlerine üstün gelmesi ve onlara hakim olması önemli olduğu gibi, demokratik olmayan sorunlar yalnız 17. yüzyıldan sonra Avrupa'nın sömürge devletlerinde ortaya çıkmıştır. İrkin kendisi, türlerin büyük biyolojik farklılıklara göre bölünmesidir, oysa ırk olarak bilinenler arasındaki farklar kendi içlerindeki farklılıklardan çok daha fazladır ve şimdi bilim aksini kanıtıyor.

“Antropolojinin ilk günahı, modern genetik biliminin şüphe duyduğu durumlarda, farklı ırkların doğal farklılıklarını insan kültürünün sosyal ve ruhsal yönleriyle karıştırmasıdır. Gobineau, bu günaha girerek öyle bir yola girmiştir ki, yanlış bir bilimsel meseleyle gerçekleştirilen tüm sömürgecilik ve ayrımcılık eylemlerinin sonuçlarını tasdik etmiştir.

Çağdaş sosyal bilimde ırk ve etnik kavramları ayrı ayrı ele alınsa da, iki terim yaygın olarak kullanılmaktadır ve eski sosyal bilim literatüründe uzun süredir eşit olarak kullanılmaktadır. "Etnikte" geleneksel olarak "ırk" ile ilgili bir anlamda kullanılır: bir grup insanın önemli veya yerli olması muhtemel niteliklere göre bölünmesi (örneğin, ortak ata veya ortak davranış). Bu nedenle, ırkçılık ve ırk ayrımcılığı, bu farklılıkların irksal olarak tanımlanıp tanımlanmadığına bakılmaksızın, etnik veya kültürel temeldeki ayrımcılığı tanımlamak için kullanılmaktadır.

Tüm bunlara rağmen ırkçılık felsefesi ve onunla bağlantılı siyasi akımlar dünya toplumu tarafından felsefi bakış açısıyla her zaman kınanmış ve bilim dışı ilkelere dayandığı kanıtlanmıştır.

Keywords: İrkçılık, ırkçılık tarihi, ırkçılık felsefesi, çok kültürlülük

Sinemada Yaşlılık: Farklı Kültürlerde Benzer Yaşlı Profili

Pinar Demirişler¹

Recep Yıldız^{2*}

*: ryildiz@bandirma.edu.tr

¹: Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye

²: Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Balıkesir, Türkiye

Bu çalışmada farklı kültürlerde ve altı filmde konu edilen yaşlılık profili, yaşlıların aile, iş, eş, sağlık ve yaşam şekilleri ile bütüncül olarak ele alınmaktadır. Beyaz Melek (Türkiye), Amour (Avusturya-Fransa- Almanya), A separation (İran) filmlerinde işlenen yardıma ihtiyacı olan, bazen istenmeyen, bakım ihtiyacı duyan bağımlı yaşlı ile The Bucket List (ABD), The Intern (ABD) ve Dedemin İnsanları (Türkiye) filmlerinde yansıtılan aktif, bilge ve tecrübeli lider yaşlı portreleri yaşlılık teorileri bağlamında analiz edilmektedir. Filmlerde sağlık, ekonomi ve sosyal ilişkiler yönünden kendine yetebilen yaşlı birey toplumda statüsü yükselebilen bir profil ile sunulmaktadır. Buna karşın bağımlı ve desteklenmesi gereken bir statüdeki yaşlı için ise acıma duygusu uyandıran ve çevresi için beklenti oluşturmayan bir portre çizilmektedir.

Bir fikri sunma platformu olarak değerlendirilen sinemanın kitleler üzerindeki etkisi genelde izleyici sayısı ile de ilişkilendirilerek değerlendirilmektedir. Buna göre araştırmamıza konu olan yaklaşık son on beş yılın yaşlı temalı filmleri de yüksek kabul edilen gişe rakamları ve yüksek Internet Movie Database puanlarına sahiptirler. Uluslararası prestijli sinema ödülleri alan filmler de vardır. Yaşlı merkezli ve ailesi bağlamında ele alınan filmlerde, yaşlı ya ailesi ve çevresi için bir yol gösterici ve liderdir; ya da bakım desteğine ihtiyacı olan, ailesi ve çevresi için acıma duygusu uyandırandır. Farklı kültür, ülke, gelenek fark etmeksizin bağımlı yaşlı temasının ortak nokta olarak seyirciye sunulduğu filmlerde özellikle üç husus seyirciye aktarılmıştır. Bakımın, bakım veren için zorlu bir süreç olup duygusal çöküntüye yol açtığı, yaşlının mahremiyet alanına dahil olup duygusal yakın kişilerin evde bakım hizmetlerini verdiği ve son olarak da aile değerlerinin bağlayıcılığıdır. Aktif, tecrübeli ve saygın yaşlı temasının seyirciye sunulduğu filmlerde de üç husus seyirciye aktarılmıştır. Ailede sözü dinlenen saygıdeğer yaşlının torunları üzerinden ahlaki, insani, toplumsal değerleri sonraki kuşaklara aktarması, aktif yaşlanma ve yaşam doyumuna özellikle iş hayatında saygın bir yer edinerek ulaşılacağı ve son olarak aile bağlarının yaşlılar için aile desteğinin önemi. Her iki halde de yaşlı, zorlu bir yaşam mücadelesi kapsamında ailenin adeta sınavı olarak yansıtılmaktadır. Veriler yaşlı portresinin yansıtıldığı biçimde toplumca onaylandığına işaret etmektedir.

Keywords: Bağımlı yaşlı, saygın yaşlı, farklı kültürle, sinema, sosyal hizmet

Mektup ve Siyaset: Gazzâlî'nin Mektuplarını Siyasetname Olarak Okumak

Enes Şahin^{1*}

*: enes.sahin@dpu.edu.tr

¹: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kütahya, Türkiye

Yazılı kültür içerisinde iletişim maksadıyla uzun zamandır kullanılan bir unsur olan mektup, şahıslar arasında haberleşmeyi sağladığı kadar zaman zaman farklı mahiyetlere de intikal eder. Kimi zaman edebî niteliklere haiz bir hale gelen kimi zaman tasavvufî bir çehreye bürünen mektuplar kimi zaman da siyasî bir söylemi muhtevî olur. Bu meyanda siyasal zihniyetin tesisinde hususî bir yeri olan isimlerin mektupları siyaset düşüncesi tetkiklerinde birincil kaynaklar hüviyetinde görülebilir. Bu doğrultuda ömrü Selçuklu Devleti'ne hizmet ile geçen, Türk din tasavvurunun kurucu şahsiyetlerinden biri olduğu izahattan vareste olan, neseben olmasa da sebeben Türk olduğu rahatlıkla söylenebilecek Gazzâlî'nin mektupları da siyasî bir gözle okunduğunda bu mektupların adeta bir siyasetname olduğu açıkça ortaya çıkar. Selçuklu'nun ilim cephesinde olduğu kadar yazdığı siyasetname ve İbâhîlere karşı gerçekleşen mücadeleyi kalemiyle desteklemesi açısından siyasi cephesinde de kendisine yer bulan Gazzâlî, mektuplarıyla da siyasal söylemini aşikâr etmenin imkânlarını arar. Onun Selçuklu Sultanı Sencer ve Selçuklu vezirleri Nizâmüddin Fahrülmülk, Ziyâülmülk bin Nizâmülmülk başta olmak üzere Selçuklu Devleti'nin idaresinde vazife üstlenmiş pek çok kişiyle gerçekleştirdiği mektuplaşmalarda Gazzâlî adaletin tesisi, dünya nimetlerine kanmama, cemiyetin sorunlarına çözüm üretme, seleflerinin siyasal zihniyetini ihya ve ibka etme, din ve dünya işlerini ölçülü bir şekilde tanzim etme gibi pek çok siyasî meselede muhataplarına nasihat ve tavsiyelerde bulunur. Bu çerçevede söylem analizi yönteminin kullanılacağı çalışmada Gazzâlî'nin siyasal hayatın çeşitli mertebelerinde bulunan isimlere gönderdiği mektupların siyasal söylemi tetkik edilecektir. Çalışmada varılan sonuç mektupların bazı şahsiyetlerin ellerinde siyasetname kimliğine büründüğü ve Gazzâlî'nin mektuplarının da bu durumun önemli örneklerinden biri olarak değerlendirilebileceği olmuştur.

Keywords: Türk siyaset düşüncesi, Gazzâlî, mektup, siyasetname

Türkiye’de Göçmen Öğrencilerin Eğitimde Karşılaştığı Sorunlara Yönelik Bir Değerlendirme

İlker Dere^{1*} Emine Demirci²

*: dr.ilker.dere@gmail.com

¹: Necmettin Erbakan University, Konya, Türkiye

²: Aksaray Üniversitesi, Aksaray, Türkiye

Son yıllarda Türkiye’ye başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinden yoğun bir şekilde göçmenler gelmektedir. Bu göçmen akını, bölgesel savaşların ve anlaşmazlıkların genişlemesiyle daha da büyümüştür. Çeşitli gerekçelerle farklı ülkelerden Türkiye’ye gelen göçmen ailelerin çocuklarının Türkiye’ye uyum sağlayabilmesinde, toplum tarafından kabullenilmesinde ve bireysel özelliklerini geliştirebilmesinde okul süreçleri önemli rol oynamaktadır. Bu önemle araştırmada Türkiye’de göçmen öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma mevcut literatürdeki makaleleri temel aldığı için literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada yararlanılan makalelere doküman analizi yöntemiyle DergiPark, EBSCO ve Google Scholar veri tabanlarından ulaşılmıştır. Literatür taraması sırasında “entegrasyon”, “göçmen politikaları”, “göçmen eğitimi”, “Türkiye’de göçmenler”, “göçmen öğrencilerin sorunları”, “dil problemleri”, “fırsat eşitliği” ve “dil eğitimi” gibi anahtar kelimeleri kullanılmıştır. İlgili makaleler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye’de göçmen öğrencilerin eğitimde; tüm göçmen öğrencilere yönelik kapsayıcı, esnek, sürdürülebilir eğitime uyum programının mevcut olmaması, dil ve uyum problemleri, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin göçmen öğrenciler konusunda yeterince bilgilendirilmemesi, belge eksikliği nedeniyle okullara kayıta problemler yaşanması, çocuk işçiliği, kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi, eğitime erişimin sınırlılığı, akran anlaşmazlığı, dışlanma, içe kapanma, okul ortamına uyum sağlayamama, akademik başarısızlık, ekonomik problemler, psikolojik problemler, ailelerin eğitime gereken önemi vermemesi, dil eğitimine yönelik hazırlık sınıflarının olmaması ve okul terki gibi önemli sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Keywords: Türkiye, göçmen öğrenciler, problemler, entegrasyon

İslamcılıkların Sınıflandırılmasına Ontolojik Bir Zemin

Aytaç Odacılar^{1*}

*: aytac.odacilar@ikc.edu.tr

¹: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye

İslamcılık düşüncesi modernleşme hareketlerine müteakip ortaya çıkan yenileşmenin değerlendirildiği bir düşünce olarak ifade edilebilir. İslam'ın bu topraklardaki önemi sebebiyle, İslamcılık düşüncesi, düşüncelerden bir düşünce olmaktan ziyade yeniliklerin değerlendirildiği ve ilgili yeniliklerin alım tarzının belirlendiği bir tür süzgeç olarak düşünülebilir. Bu bakımdan İslamcılık düşüncesi Türkiye'nin dünyayı kavrayışı ile alakalı bir düşünceye içkin görülebilir. Yaklaşık iki yüzyıldır gündemdeki yerini korumasını da bunun ispatı olarak görmek mümkündür. Bununla birlikte literatürdeki görülen büyük uzlaşmanın gösterdiği üzere İslamcılık modern bir düşüncedir. Literatürde karşılaşılan İslamcılık sınıflamaları, daha açık şekilde İslamcılığın sınıflandırılmaları, çok büyük farklılıklar gösterse de modern karakter taşıma hususunda bir şüphe göstermez. İlgili modern karakter farklılıkların birleştiği bir noktayı işaret etmesine rağmen, literatürde hassaten bir ilgiye sebep olmamıştır. Bu durum, içeriğinin her çalışmada yazarlara göre doldurulmasından kaynaklı modern karakterin muğlaklığına sebep olmuş ve dolayısıyla İslamcılığın birleşme noktasını belirsizleştirmiştir. Çalışmamız esas olarak bu modern karakterin ortaya konulmasını amaçlamaktadır. İlgili modern karakteri 'insanların bir şeyi bilebilmesi ve onu aktarabilmesi' gibi ontolojik bir varsayım üzerinden ifade eden çalışmamız, bu kapsamda İslamcılıkların kendi içlerinde farklılıklar gösterebilir de aynı temelden yükseldiklerini ortaya koymuştur. İslamcılıkların üzerinde yükseldikleri bu ortak zeminden yola çıkarak, İslamcılık literatürünün tamamının, esas itibarıyla, iki tavır üzerinden ele alınabileceği gösterilmiştir. Bu kapsamda yeniliğin muhafazakâr okunmasını ifade eden 'muhafazakâr tavır' ve geleneksel olanın modern okunmasını ifade eden 'modern tavır' ontolojik zeminden yükselen kapsayıcı iki tavır olarak ortaya konmuştur. Çalışmamız belirli bir teoriye yaslanarak yapılan literatür değerlendirmesi olmayıp, bizatihi yaslanılan zeminin ortaya çıkartılmasını hedeflediği için gömülü teoriyi çalışmanın yaklaşımı için ana strateji olarak belirlemiştir.

Keywords: İslamcılık, modern, ontoloji

Kurumsal Sürdürülebilirliğin Sürdürülebilir Ürün Tasarımına Etkisi: Şanlıurfa Plastik Üretim İşletmeleri Örneği

Ahmet Fidanoğlu¹

Bekir Değirmenci^{2*}

*: bdegirmenci@adiyaman.edu.tr

¹: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, Şanlıurfa, Türkiye

²: Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman, Türkiye

Kurumsal sürdürülebilirlik hem teorik hem de uygulama ekseninde imalat işletmeleri açısından oldukça önemli bir konu haline gelmiştir. Literatürde daha önce benzer çalışmalar incelendiğinde kurumsal sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir ürün tasarımı arasındaki ilişkiyi inceleyen çok az çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmanın amacı ise çevreye en fazla zarar veren imalat işletmelerinden olan plastik üretim firmalarının yöneticilerinin kurumsal sürdürülebilirlik politikalarının sürdürülebilir ürün tasarımına etkileri incelenmiştir. Çalışmanın evrenini Şanlıurfa ilinde faaliyet gösteren 81 plastik işletme yöneticisi oluşturmaktadır. Çalışmaya katılmayı kabul eden 67 yönetici çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışma kapsamında nicel araştırma yöntemi kullanıldı. Elde edilen verilerin analizine yönelik Smart PLS programından analizler yapılmıştır. Kullanılan ölçeğe ilişkin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Sonrasında ise kurumsal sürdürülebilirliğin sürdürülebilir ürün tasarımına etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Literatürde yapılan benzer çalışmalarda daha çok firma kaynaklı çevresel etkiler üzerinde durulmuştur. Bu tür çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada sürdürülebilir ürün tasarımının çevresel etkileri hakkında yönetici görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmada elde edilen bulguların sonucunda; plastik üretimi yapan işletmelerin kurumsal sürdürülebilirliği sürdürülebilir ürün tasarımı üzerinde anlamlı etkisi olduğu tespit edilmiştir. Sürdürülebilir üretimin ilk aşaması olan ürünün tasarlanması aşamasında sürdürülebilir ürün olarak üretim aşamasının başlatılması gerekmektedir. Ürünün yaşam eğrisi boyunca çevreye en az zarar verecek şekilde tasarlanması ürünün tasarım aşamasında sağlanmalıdır. Araştırma Şanlıurfa'da plastik sektöründe faaliyet gösteren işletme yöneticilerine uygulanmıştır. Araştırmanın evreni olarak plastik sektörünün tercih edilmesi plastik ürünlerin, çevreye bırakıldığında uzun süre yok olmaması ve evrende yaşayan canlılar (insan hayvan ve bitkiler) için olumsuz etkisinin olması tercih nedenidir. Bir diğer anlatımla plastik üretimi yapan işletmelerin çevreye zararı en az düzeyde üretim yapması ve çevrenin korunmasına yönelik önlemlerin alınması insanlık adına daha yaşanabilir bir çevrenin bırakılması noktasında önem arz etmektedir. Çalışmanın en önemli kısıtlılığı ise araştırmaya dâhil edilen firmaların yöneticilerinin görüşlerine başvurulmasıdır. İleride yapılması planlanan çalışmaların farklı bölgelerde ve farklı ülkelerde çalışmanın yapılması ve kurumsal sürdürülebilirlik konusunda tüketicilerin firmalar hakkındaki görüşlerine başvurulması önerilmektedir.

Keywords: Kurumsal sürdürülebilirlik, sürdürülebilir ürün tasarımı, plastik üretim işletmeleri, smart PLS

İnşacı Deneycilik Yaklaşımının Bilim Anlayışı

Ömer Fatih Tekin^{1*}

*: oftekin@kastamonu.edu.tr

¹: Kastamonu University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Philosophy, Kastamonu, Türkiye

İnşacı deneycilik yaklaşımı, van Fraassen tarafından ileri sürülmüş ve bilimsel gerçekçilik tartışmaları kapsamında bilimin nasıl işlemesi bağlamında günümüzde oldukça popülerleşmiş bir yaklaşımdır. Bu bağlamda van Fraassen'a göre inşacı deneycilik, bilimsel gerçekçilik yaklaşımının aşağıdaki temel savına karşı geliştirilmiş bir görüştür:

Bilim bize teorilerinde dünyanın nasıl bir şey olduğuna dair gerçek bir hikâye vermeyi amaçlamaktadır ve bilimsel bir teorinin kabulü, bunun doğru olduğu inancını içerir. (van Fraassen, 1980: 8)

Bir teorinin ampirik olarak yeterli olduğunu söylemek: "bu dünyadaki gözlemlenebilen şeyler ve olaylar hakkında ne söylenirse o doğrudur" demektir (van Fraasse, 1980: 12). Başka bir deyişle, "bilimsel bir teoriyi kabul etmekle ilgili inanç, yalnızca fenomeni kurtarması, yani gözlemlenebilir olanı doğru bir şekilde tanımlamasıdır" (van Fraassen, 1980: 4). Ladyman'a göre, "bunun şimdiye kadar gözlemlenmiş olanları değil, şimdiki ve gelecekteki tüm gerçek fenomenleri kurtardığı anlamına geldiğini, bu nedenle bir teoriyi ampirik olarak yeterli kabul etmek bile, verilerin mantıksal olarak ima edilenin ötesinde bir şeye inanmak olduğu anlamına gelir" (2002: 186).

Bu anlayış, bilimin, dünyanın gözlemlenebilen yönleri hakkında gerçeği hedeflediğini, ancak bilimin gözlemlenemeyen yönleri hakkında gerçeği hedeflemediğini savunduğunu iddia eder. Nesnesini seçme konusunda (yani gözlemlenemeyen varlıklarla ilgisinin olmadığı) iddiasını ilk cümleden ortaya koyan inşacı deneycilik anlayışına göre, bir kuramın kabulü bir teorinin bilimsel gerçekçi görüşe kabul edilmesinden farklıdır: inşacı deneyci, inanç söz konusu olduğunda, bilimsel bir teorinin kabul edilmesinin yalnızca teorinin empirik olarak yeterli olduğu inancını içerdiğini savunur.

Bu bakımdan Van Fraassen'a göre, bilimsel gerçekçilik, doğru kuramlara ulaşmayı ana hedefi olarak benimsemiş bir görüş olarak tanımlanır. Doğru kuramlara ulaşmak deneysel olarak mümkündür. Bu bakımdan bilimsel kuramların gerçekten doğru olup olmadıklarından ziyade; deneysel olarak doğru olmaları dikkate alınır. İnşacı deneycilik, deneysel doğruluk ölçütü ile gerçekçilik anlayışını soyut ifadelerden arındırmak ve bilimi metafiziğin dipsiz kuyusundan çekip kurtarmak ister. Böylece bilimin görevi de hafiflemiş olacak, sadece deneysel olarak yeterli kuramlar elde ederek görevini yerine getirmiş olacaktır. Deneysel olarak yeterli olmak demek, bilimsel bir kuramın kabul edilebilir olması demektir.

Sonuç olarak, bilimsel gerçekçilik karşıtlığı görüşü, görüldüğü üzere gerçekçilik anlayışının merkez argümanlarına saldırarak, onu yıkmayı hedefleyen; aynı zamanda deneye dayalı, metafizik öğelerden uzak bir bilimsel etkinlik olarak, kendini var etme çabasında olan, özellikle van Fraassen'in inşacı deneycilik görüşü ile popüler olan bir anlayıştır. Gerçekçilik anlayışının sacayaklarından özellikle epistemik kanat dışında kalan diğer ikisine ağır eleştiriler getiren bu yaklaşım, bilimsel teorilerin deneye tabi tutulmasını olmazsa olmaz koşul olarak koymuştur.

Keywords: gerçekçilik, gerçekçilik karşıtlığı, ampirik yeterlilik, gözlemlenebilen nesne, gözlemlenemeyen nesne

Oecd Üyesi Ülkelerde Vergi Teşviklerinin İhracat Gelirlerine Etkisi

Yakup Taşdemir^{1*}

*: yakuptasdemir06@gmail.com

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye

Günümüzde devletlerin mali fonksiyonlarını yerine getirmesi ve daha kaliteli mal ve hizmet sunumu gerçekleştirmesi konusunda kamu gelirleri çoğu zaman yeterli olmamaktadır. Toplumun refah seviyesini yükseltebilmek için kamu gelirlerinin yanı sıra ulusal ve uluslararası özel sektör gelirlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumların gelişmesi ve farklı türde mal ve hizmetlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, bu gelirlere olan ihtiyaç da her geçen gün artmaktadır. Özel sektörün yatırım kararlarına etki eden faktörlerden bir tanesi de ülkelerin uygulamış oldukları vergi sistemleridir. Birçok ülke vergi sistemlerini yatırımcılar için daha avantajlı hale getirmek amacıyla çok sayıda düzenleme gerçekleştirmektedir. Bu çalışmada ülkelerin sunmuş olduğu vergi teşviklerinin ülkelerin ihracat gelirleri üzerinde etkili olup olmadığı araştırılmaktadır. Çalışma 35 Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi ülkeyi ve 2007-2018 dönem aralığını kapsamaktadır. Çalışmada vergi teşvikine ilişkin veriler, Schanz vd. tarafından hazırlanan vergi çekiciliği endeksinden elde edilmiştir. Bu endeks, vergi oranı, ticari zararların ileriye veya geriye yansıtılması, amortisman uygulamaları, vergiden kaçınma kuralları, sermaye kazançlarının vergilendirilmesi, Avrupa Birliği üyeliği, transfer fiyatlandırması, patentlerin vergilendirilmesi, kontrol edilen yabancı kurum kazançları, grup holdinglerin vergilendirilmesi ve çifte kazancın vergilendirilmesi vb. çok sayıda alana yönelik vergi teşviklerini içermektedir. Diğer değişkenlere ilişkin veriler ise Dünya Bankası veri tabanından elde edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişki dinamik panel veri analizi yöntemlerinden sistem gmm yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre vergi teşviklerinde meydana gelen bir artış ihracat gelirlerini önemli derecede arttırmaktadır.

Keywords: İhracat gelirleri ,vergi teşviki, OECD, ekonomik büyüme

Leisure Time in Prevention of Risk Behavior in Young People

Despina Sivevska^{1*}

*: despina.sivevska@ugd.edu.mk

¹: Goce Delcev University, Faculty of Educational Sciences, Stip, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

In our post industrial and technological society, leisure is an important pillar of development which is increasingly related to concepts like progress, well-being and quality of life. Its multiple and varied manifestations have relevant cultural consequences and economics.

Leisure time is an important part of everyday life, both for the individual and the groups in modern society, and is also an indicator of the way and quality of everyday life. It is an important factor for the integration of the individual in society, as well as for his mental and physical development.

Participation in purposeful, organized and conceived leisure activities of young people successfully affects the realization and development of their abilities, as well as training for quality and productive use of their leisure time. Only then does leisure time become its primary goal, which is not to „kill“ time and join/accept risky behaviors, but in an active engagement and a healthy way of spending it.

Hence the need to actualize this issue and take concrete actions of all stakeholders who in turn contribute to quality and meaningful spending of leisure time of young people. The interest in this issue arises due to the fact that children today have more and more leisure time that is not structured and adequately used. And the facts show that inadequately organized leisure time can be a risk factor for the development of numerous risky and delinquent behaviors in young people, the opportunity to enter the world of experimenting with risky behavior, delinquency, various forms of addiction, and other forms of socially unwanted behavior.

Keywords: Leisure time, prevention, youth, risky behavior

Göçün Sosyal Güvenlik Sistemi Üzerindeki Etkileri

İsmail Ciğerci^{1*} Ozan Emre Aytemir²

*: icigerci@aku.edu.tr

¹: Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye

²: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, Türkiye

Tarihsel bir gerçek olan göç, insanlık tarihinde önemli bir yere sahiptir. Nedenleri birbirinden farklı olsa da tarihsel süreçte birden çok büyük çaplı göç olayının meydana geldiği görülmektedir. Yaşanan bu toplu yer değiştirme olayları tarihi, siyaseti, toplumu, ekonomiyi derinden etkilemiştir. Tarihin gidişatını tamamen değiştirdiği düşünülen kavimler göçü bunun en bariz örneği olarak kabul edilebilir.

Göçe sebep olan birçok neden bulunmaktadır. Bunların başında da hayatta kalma arzusu gelmektedir. Almanya'daki Nazi iktidarından kaçmak için göç eden Yahudi topluluklarının göç hareketleri, bu hayatta kalma arzusuna yönelik göçün örneklerinden birini teşkil etmektedir. Hayatta kalma arzusu dışında siyasi istikrarsızlıklar, ekonomik buhranlar, toplum ve millet olma bilincinin yitirilmesi gibi nedenlerle de özellikle ülkemizin doğu ve güney kısmında yer alan ülkelerden ciddi göç dalgalarının geldiği görülmektedir. Son yıllarda özellikle Arap Baharı ile Ortadoğu'da başlayan iç savaşlar nedeniyle ülkemize bu coğrafyadan önemli miktarda göç olmuştur. Arap Baharı'nın 15 Mart 2011 tarihinde Suriye'ye sızmasıyla birlikte Suriye İç Savaşı başlamıştır. Bu iç savaş nedeniyle yaklaşık 3.7 milyon Suriyeli geçici koruma kapsamında ülkemize göç etmiştir.

Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından onurlu insan hayatı için temel bir hak olarak tanımlanan sosyal güvenlik, bahsedilen göç olaylarından güvenlik, sağlık ve altyapı sistemleriyle birlikte en çok etkilenen sistemlerden biri olarak kabul edilebilir. Yalnızca sağlık sistemiyle değil, ekonomik hayatla da yakından ilgili olan sosyal güvenlik sisteminin bozulması beraberinde çok ciddi ekonomik ve sosyal problemleri getirebilir. Bu çalışmada göçün sosyal güvenlik sistemi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri ortaya konulmaya çalışılmış, durumun ülkemiz lehine nasıl kullanılabileceği konusunda öneriler getirilmesi amaçlanmıştır.

Keywords: Göç ,sosyal güvenlik, kamu maliyesi

Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikaları

Ramazan Topdemir^{1*}

*: ramazan.topdemir@istanbul.edu.tr

¹: Istanbul University, Institute of Atatürk's Principles and Revolution History, İstanbul, Türkiye

Cumhuriyet döneminde nüfusumuzun artışı için politikalar uygulanmıştır. Uygulanan bu politikadaki temel amaç; genç nüfusu çoğaltmaktır. Konu ile ilgili olarak çıkarılan yasalar ve uygulamalar nüfusumuzun artışını sağlamıştır.

TBMM'de başta Atatürk olmak üzere; 1923 yılında yapılan konuşmalarda, ülke nüfusunu arttırmak amacı ile nüfus artışının teşvik edilmesi konusu ele alınmıştır. Bu dönemde hızlı nüfus artışını sağlamak için bir takım önlemler alınmıştır. İlk kez 1929 yılında 5 çocuktan fazla ailelerin yol vergisinden muaf tutulduğunu görüyoruz. Bundan başka 1930 yılında 6 ve daha fazla çocuklu ailelere bir madalya verilmesi kabul edilmiştir.

Evlilik Yaşının İndirilmesi

TBMM'nin 15 Haziran 1938 tarihindeki 76. toplantısında alınan karar ve konu ile ilgili tartışma: TBMM oturumunda Medeni Kanununun 88. maddesi ile ilgili değişiklik yapılması hususu görüşüldü. Görüşmede 18 evlenme yaşının erkekler için 17, kızlar için 15 yaş olması karara bağlandı. Adliye Vekili Şükrü Saraçoğlu konu ile ilgili gerekçeleri şu şekilde açıkladı:

Türk toplumunun nüfusunun artırılması ve evliliğe teşvik edilmesi amacı ile böyle bir karar aldıklarını açıkladı. Dünyanın ve Türkiye'nin sosyal ve ekonomik durumunu göz önüne aldıklarını ifade eden Saraçoğlu, evlilik yaşının erkeklerde 17, kızlarda 15 olmasını belirtti. Saraçoğlu, evlilik yaşının küçültülmesi için birçok ailenin mahkemeye başvurduklarını da ifade etti.

Evlilik Yaşının Aşağıya Çekilmesi Kararı TBMM'de

Nüfus sayısını arttırmak amacı ile erken yaşta evliliğe teşvik edilmiştir. Günümüzde erken evlilikler ya da çocuk gelinler konusunun arka planındaki uygulama 1938'de yapılan değişiklikle yaygınlık kazanmaktadır. Ciddi tartışmaların yaşandığı bu değişikliğin gerekçesi için Adliye Vekili Şükrü Saraçoğlu, Hükümetinin görüşlerini açıklarken, kanunu meclis gündemine getirilmeden önce üzerinde uzun süre çalıştıklarını ifade etti. Kütahya Milletvekili Besim Atalay, erken yaştaki evliliği desteklediğini belirtir. Atalay: Toplumumuzda bekar sayısının, evli sayısından fazla olduğunu belirterek, evlenme yaşının küçültülmesi gerektiğini söyledi. Atalay, Türk toplumunun çoğalmasını istemeyenlere karşı, evlilik teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

Atalay, İtalya'da bekarlara devlet memurluğunun verilmediğini söyleyerek, İtalya'nın bile evliliği teşvik ettiğini sözlerine ekledi. Atalay: Ülkemizin genişliği dikkate alındığı zaman nüfusumuzun az olduğunu belirttikten sonra evlenme yaşı ile ilgili görüşünü dile getirdi. Evlenmeyi kolaylaştırmak için bir an önce evlenme yaşının aşağıya çekilmesi de dahil olmak üzere daha birçok merasimin ortadan kaldırılması gerektiğini söyledi. Konya vekili Dr. Osman Şevki Uludağ yasaya karşı çıktı. Vekil Uludağ: " 17 ve 15 yaşındaki evli çiftlerin sosyal yaşamlarını sürdürmede zorluk çekeceklerini ifade ederek, yasaya karşı çıktı. Bekarlardan Vergi Alınması: Evliliği teşvik etmek amacı ile, bekarlardan vergi alınması için TBMM'de yasa teklifi verilmiştir. Yasaya göre evlenmeyen gençler Ziraat Bankası'na giderek ilgili hesaba bekar kalma cezası ödeyeceklerdir. Bu yasa bir süre askıda kalmış ve uygulamaya geçilmemiştir. Cumhuriyet dönemindeki nüfus politikaları devamlılığını göstererek, ülkemizin gelişiminde önemli rol oynamıştır.

Keywords: Cumhuriyet, nüfus, TBMM, Atatürk, evlilik

Mevlevî Şeyhi Ağazâde Mehmed Dede'nin Mesnevî'nin İlk On Sekiz Beytine Ait Şerhinin Diyanet Nüshası

Ramadan Doğan^{1*}

*: rdramadandogan@gmail.com

¹: Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Edirne, Türkiye

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 1273)'nin altı ciltlik malum *Mesnevî'si*, hem Mevlevîler hem de ilgilileri nezdinde çok kıymetli bir eserdir. Özellikle ilk on sekiz beytin bizatihi Mevlânâ'nın elinden çıkması bu beyitlerin önemini bir kat daha artırmıştır. Mevlânâ yüzyıllarca evvel yaşamış olmasına rağmen hâlâ güncelliğini korumaktadır. Şiirleri ve eserleri pek çok insan tarafından ilgiyle ve zevkle okunmaktadır. Asıl adı Muhammed olan Celâleddîn'in daha yaygın unvanı Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'dir. Ona Rûmî denilişi, sanat, îman ve hayat düşüncesinin o asırlarda diyâr-ı Rûm diye anılan Anadolu'da geçmiş ve bu yurttan ebedileşmiş olmasındandır.

Mevlânâ, *Mesnevî'sinde* yalnız tarikat bilgileri vermemekte; aynı zamanda Şark'ın eski efsanelerinden, peygamberlere ve evliyalara ait menkıbelerden faydalanmış hikmetler de sunmaktadır. Bu yüzdendir ki, astronomiden tıbbâ, din, felsefe ve sosyal bilimlerden, psikolojiye kadar, maddî ve manevî nice ilimlerin ışığı altında söylenmiş bu manzum hikmetler ve hikmet dolu hikâyeler kitabı, asırlardan beri her devri ve her zekâyı tatmin edecek bir bilgi, bir ilham ve bir tefekkür kaynağı olmuştur.

Mevlânâ'nın *Mesnevî* adlı eseri yüzyıllar öncesinde yazılmış olmasına rağmen hâlâ zevkle okunmakta ve daha iyi anlaşılması için hakkında şerhler yapılmaktadır.

17. yüzyılda Mevlevîler arasında önemli bir yere sahip Ağazâde Mehmed Dede (ö. 1653) *Mesnevî'nin* Ney-nâme tabir edilen ilk on sekiz beytini şerh etmiştir.

Bu çalışmada fazla ayrıntıya girmeden kısaca şârihin hayatından bahsettikten sonra başlıkta bahsi geçen nüsha ortaya konacaktır.

Keywords: Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Ağazâde Mehmed Dede, Mesnevî'nin ilk on sekiz beyti, Ney-nâme, tasavvuf

Küresel Ekonomik Faktörlerin Bist 100 Üzerindeki Zamanla Değişen Etkileri

Ali İlhan^{1*} Coşkun Akdeniz²

*: ailhan@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Dept. Of Economics, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal University, Department of Economics, Tekirdağ, Türkiye

Dünya ekonomisi, COVID-19 pandemisi sonrası girmiş olduğu toparlanma sürecinde yeni risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Pandemi döneminde sağlanan mali destek paketlerinin yol açtığı parasal genişlemenin yarattığı enflasyonist ortamın yanı sıra Rusya-Ukrayna savaşının emtia ve enerji fiyatları üzerinde yarattığı yukarı yönlü baskılar iktisadi toparlanmayı geciktirirken finansal piyasalardaki istikrarı da olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, çalışma ile küresel ekonomik faktörlerin Borsa İstanbul üzerindeki zamanla değişen etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, petrol ve altın fiyatları, volatilité endeksi (VIX) ve Fed faiz oranının BIST 100 üzerindeki etkisi 14 Haziran 2021 ile 15 Haziran 2022 arasını kapsayan dönemde esnek en küçük kareler yöntemi (flexible least squares) kullanılarak analiz edilmektedir. Ampirik bulgulara göre, altının ikame yatırım aracı olmasına ve hisse senedi getirileri ile negatif yönde beklenen ilişkisine rağmen altın fiyatlarındaki artışın BIST 100 üzerinde pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, örneklem döneminin sonlarına doğru söz konusu etkinin niceliksel olarak giderek azaldığı görülmektedir. Fed faizinin etkisi de altın fiyatlarına benzer şekilde iktisadi beklentilerle uyumlu değildir. Fed faizindeki artışın BIST 100 üzerindeki etkisi pozitif olarak bulunmuştur. Öte yandan VIX'in etkisi ise beklendiği üzere negatif yönde gerçekleşmiştir. Buna göre, küresel belirsizliklerdeki artış hisse senedi getirilerini negatif etkilemektedir. Son olarak petrol fiyatlarının BIST 100 üzerindeki etkisinin örneklem döneminin önemli bir bölümünde anlamsız olduğu görülmektedir. Ancak söz konusu etki, Rusya-Ukrayna savaşının başlamasından itibaren anlamlı hale gelmektedir. Savaş ile birlikte artan enerji fiyatlarının başında gelen petrol fiyatları söz konusu dönemden itibaren BIST 100 üzerinde negatif bir etkiye sahip olmuştur.

Keywords: BIST 100, esnek en küçük kareler, küresel ekonomik faktörler

Katılımcı Demokrasi Bir Denge unsuru olarak düşünülebilir mi? Avantajlar ve Açmazlar

Miray Özden^{1*} Sabri Çınar²

*: mirayozden@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Demokrasinin yaşadığı meşruiyet krizi, demokratik ilkeler konusunda daha gerçekleştirilebilir hedeflerin ortaya konulabilmesi için yeni düşünce şekillerinin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla modern dönem demokrasi modelleri daha çok ortak alanlar içerisinde fikirlerin tartışıldığı ve vatandaşların ön plana çıkarılabileceği, temsiliyet sorununun iyileştirilebileceği düşünce akımları üzerinden yeniden yorumlanmıştır. Katılımcı demokrasi vatandaşların seslerini duyurabileceği, “ses” oluşturabileceği ve yaşam alanlarını ilgilendiren projelere ilişkin görüş ve önerilerde bulunabilecekleri mekanizmaların dizayn edilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Katılımcı demokrasi gücü en üst yönetim düzeyinden uzaklaştırarak, alt düzeydeki yapıları da söz sahibi yapmak için yeni fırsatlar sunmaktadır. Klasik temsili yöntemlerde vatandaşların ihtiyaçlarının doğru şekilde belirlenebilmesi ve karar alma süreçlerinde dikkate alınabilmesi daha zor iken, katılımcı yöntemlerde ihtiyaçlara uygun hizmet oluşturulabilmesi çok daha kolaylaşmaktadır. Katılımcı demokrasi bir denge unsuru olarak, özellikle vatandaşlık pratiğinin geliştirilebilmesi aşamasında avantajlar sağlasa da, gerçekleştirilmesi zor hedefleri ortaya çıkarması, yoğun farkındalık gerektirmesi, karar alma süreçlerinin tekrar tasarlanması aşamalarında da eleştirilere maruz kalarak, teorinin açmazlarının oluşmasına sebep olmuştur. Katılımcı demokrasiyi savunanlar, etkin bir vatandaş katılımının sadece daha iyi karar vermeye neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda topluluk hissi ve toplu karar alma sürecini geliştirerek yönetim sürecinin kabul ve saygısını arttıracaklarını ve böylelikle toplumsal istikrarı kolaylaştırdığını iddia etmektedir.

Bu çalışmada, katılımcı demokrasinin amaçları ve unsurları açıklanacak, avantajlı noktaları hem vatandaş hem de yönetim boyutunda değerlendirilecek; teorinin açmaz olarak ifade edilen aşamaları tartışılacaktır.

Keywords: Katılımcı demokrasi, yurttaş, katılım, yerel yönetimler, demokrasi

Türkiye'nin Ekonomik Yapısının Yoksulluk ve Yoksunluk Bağlamında İncelenmesi

Sedat Polat^{1*}   Mehtap Polat²

*: sedatpolat1984@gmail.com

¹: Atatürk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Erzurum, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Bu çalışma Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan günümüze kadar süregelen ekonomik yapılanmasını yoksulluk bağlamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti 1930'lu yıllardan itibaren beş yıllık kalkınma planları uygulanmaya başlanmıştır. Ülkede iktidar değişiminin yaşandığı 1950'lerde DP liberal bir politika izlemekte, vaatleriyle yoksul insanların iştahını kabartmaktaydı. Marshall Planı dâhilinde sağlanan fonlar ile tarım kesimi oldukça gelişti. Ancak tarımsal kalkınma uzun erimli ve verimli olmadı. Bu dönemde yaşanan askeri darbe ile DPT kurulmuştur. 1970'lerde dünyada yaşanan ekonomik kriz Türkiye'yi etkilemiş, ülke artan petrol fiyatlarını dış borçla kapatma yoluna gitmiştir. Türkiye bu dönemde siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkla boğuşmakta kıtlık ve yoksulluğun zirve yaptığı bir dönemi yaşamaktaydı. Hükümet 1980 yılında ekonomi istikrarı öngören liberal programı açıklamış aynı yıl askeri darbe gerçekleşmiştir. 90'larda ise yapısal ekonomik sorunlar, siyasi istikrarsızlık ve PKK sorunu ülkenin en büyük sorunlarını oluşturuyordu. Bu problemler ve küresel ekonomik dalgalanmalar 2001'de ülke ekonomisinin ciddi bir krize girmesine neden oldu. Hem ekonomik kriz hem koalisyona dayalı siyasi istikrarsızlık 2002 yılında yapılan seçimlerde AKP'yi iktidara taşıdı. 2008'de dünyada yaşanan finansal krizden Türkiye ekonomisi de nasibini aldı. 2010'lardan sonra toparlanan ülke ekonomisi 2016'da yaşanan darbe girişimi ile sekteye uğradı. Günümüzde ise Covid-19 ve Rusya-Ukrayna savaşı bütün ekonomileri tehdit ettiği gibi Türkiye ekonomisini de tehdit etmektedir. Sonuç olarak, ekonomik krizler, darbeler ve istikrarsızlık yoksulluğun ve yoksunluğun temel belirleyicileri olduğu düşünülmektedir.

Keywords: Yoksulluk, toplumsal yapı, türkiye'nin toplumsal yapısı

Trabzon İlinde Kültür Turizminin Turizm Planlamasına ve İl Kültür Varlıkları Üzerine Etkisi

Deniz Sağlam Yüksel¹ Okan Yaşar^{2*}

*: okanyasar70@gmail.com

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye

²: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye

21. yüzyılın şüphesiz en hızlı gelişen sanayilerinden biri de turizm endüstrisidir. Dünyada artarak yaygınlaşan turizm faaliyetleri, turizmin temel unsurları arasında yer alan doğal, tarihi ve kültürel çevre varlıkları üzerinde yoğun bir talep oluşturmaktadır. Bu durum korumacılık anlamında olumlu sonuçlar doğurduğu gibi destinasyonlarda nitelik kayıplarına da yol açabilmektedir. Günümüzde turizmin kültür varlıklarına dayalı artan kitlesel talebi, plansız yapılaşma ve taşıma kapasitesinin üstünde ziyaretçi kabulü, bu varlıklar üzerinde tamiri zor hasarlara yol açabilmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir turizm kavramı turizmin '*olmazsa olmaz koşulu*' haline gelmektedir. Sürdürülebilir turizm, turizmde çekicilik yaratan doğal, tarihi ve kültürel değerleri gelecek nesillerin görmesini, koruma/kullanma dengesi içinde ziyaretçi kabulü ve bu çerçevede kalarak bir planlama ve uygulama anlayışını ifade etmektedir.

Kültür turizmi, sürdürülebilir turizmin amacına en uygun turizm türlerinden biridir. Türkiye turizminde kültürün ön plana çıktığı bir dönem başlamıştır. Çünkü ülkemiz kültür turizmi potansiyeli açısından oldukça zengin bir ülkedir. Trabzon ili de bu zenginliğin paydaşlarından biridir. Trabzon ili, tarihi binalar, arkeolojik alanlar, dinsel mekânlar gibi maddi kültür varlıkları yanında gelenek-görenek, giyim kuşam, yeme-içme ve çeşitli inançlar dikkate alındığında soyut kültür mirası açısından da çok zengin bir ilimizdir. İlin sahip olduğu zengin kültürel miras koruma kullanma dengesi içerisinde turizm pazarına sunulduğunda kültür turizmi açısından öne çıkacağı gibi sosyo ekonomik gelişimini hızlandıracaktır.

Trabzon ilinin sahip olduğu kültürel çekiciliklerin korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara ulaştırılması için turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde cereyan etmesi son derece önem arz etmektedir. Çalışmada ilde kültür turizmi ve alt sektörlerinin kaynak ve değerleri ortaya konularak, potansiyelinin ilin turizm planlamasında ne derece yer aldığı gözler önüne serilmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte ilde son yıllarda gelişen kültür turizminin il kültür varlıkları üzerine etkisi mercek altına alınacaktır.

Çalışmada veri toplama araçları olarak doküman analizi, gezi-gözlem ve yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, coğrafi prensipler çerçevesinde analiz edilmiştir. Ayrıca sahada yapılan gözlemler yanında mülakat sonuçlarından elde edilen bilgiler ve veriler, akademik yazım kurallarına uygun olarak raporlaştırılmıştır. Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün görüşlerini almak için nitel araştırma yöntemlerinden yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde Trabzon ilinin sahip olduğu zengin kültürel mirasa karşın kapasitesin altında kültür turizmi gelişimi görülmektedir. Dolayısıyla ilin kültürel miras envanteri oluşturulmalı, her bir kültürel değer koruma/kullanma dengesi gözetilerek turizm pazarına sunulmalıdır. İlide kültür turizmüne yönelik yatırım/altyapı yetersizliği, kültürel varlıklarda bakım onarım/restorasyon eksikliği, kültür turizmüne yönelik gerekli ilgi ve bilincin geliştirilmesi konularında ilerlemeler sağlanması gerekmektedir.

*Bu bildiri; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde kabul edilen "*Trabzon İlinde Kültür Turizmi ve Turizm Planlamasına Etkisi*" adlı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Keywords: Turizm, sürdürülebilir turizm, kültür turizmi, turizmin mekânsal etkileri, Trabzon ili

Aile Değişim Modeli Çerçevesinde Çocukların Aileye Bağımlılıklarının İncelenmesi

Mehtap Polat^{1*}   Sedat Polat²

*: mehtaperdogan@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Tekirdağ, Türkiye

²: Atatürk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Erzurum, Türkiye

Aile toplumun temel taşıdır ve neslin devamı açısından en sağlıklı yapı olarak kabul görmüştür. Literatürde çocuk-ebeveyn ilişkisi ve benliğin gelişimi bağlamında farklı aile sistemlerinden ve işleyişlerinden bahsedilmektedir. Bu sistemlerden biri bağımlılık modelidir. Modelin ana özelliği hem maddi hem duygusal alanda ailevi bağımlılıktır. Modele göre çocuk ana babaya bağımlıdır. Bu bağımlılık daha sonraki yıllarda yaşlanmış anne babanın çocuklarına bağımlı olması şeklinde yön değiştirir. Diğer model ise bağımsızlık modelidir. İlk modelin aksine bu modelde ayrılık kültürü yani bireycilik egemendir. Çocuk belli bir yaşa geldikten sonra birey olarak hem maddi hem duygusal anlamda bağımsızlığını elde etmiştir. Bu model aynı zamanda Batı toplumun ideal aile/insan modelidir. Son olarak, üçüncü bir modelden daha söz edilmektedir. Bu modele göre ise duygusal alanda karşılıklı bağıllık görülürken, maddi alanda hem birey hem aile düzeyinde bağımsızlık söz konusudur. Türkiye’de yapılan çalışmalarda üçüncü modelin giderek daha fazla yaygınlaştığı görülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye toplumunda çocukların aileye itaatkâr olarak yetiştirildiği varsayılmaktadır. Öncelikle bu varsayım literatür ile temellendirilecek ve ardından kız ve erkek çocukların yetiştirilmesinde aileye bağımlılığı konusunda fark olup olmadığı, eğer cinsiyetler arasında aileye bağımlılık konusunda fark var ise bu bağımlılığın duygusal ve ekonomik boyutlarının nasıl olduğu ve son olarak bu durumun aile içi çatışmalara yansımalarının nasıl olduğu ile ilgili alt sorulara cevap aranacaktır. Bu sorular literatüre dayalı bir şekilde açıklanmaya çalışılacaktır.

Keywords: Aile değişim modeli, evlilik, çatışma

Tanzimat Döneminde Rumeli Kazaskerleri (1839-1861)

Zeynep Altuntaş^{1*}

*: zaltuntas@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul, Türkiye

Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinden itibaren görülen kadıaskerlik/kazaskerlik ilmiye sınıfının üst mevkilerinden biri olarak önemli bir meslektir. Klasik dönemde devlet işlerinin görüldüğü Divan-ı Hümayun'da üye olarak bulunan kazaskerler ilmiye sınıfının en üst mertebesi olan şeyhülislamıktan bir önceki basamakta yer alırlar. Zaman zaman itibarı artan veya eksilen kazaskerlerin yetkilerinde de artışlar veya eksilmeler görülmektedir. Kaza yani kadılık makamının başında olan kazaskerlerin yargılama görevleriyle birlikte en bilinen görevleri tayin, teftiş, azil gibi kadıların ve müderrislerin idaresidir. Daha önceki ve sonraki dönemlerde birden fazla sayıda olduğu anlaşılan kazaskerlerin Fatih Sultan Mehmed döneminden itibaren Rumeli ve Anadolu kazaskerliği olarak ikiye ayrıldığı bilinmektedir.

Biz de bu çalışmada Anadolu kazaskerlerine göre rütbesi daha yüksek ve aynı zamanda ilmiyenin başı olan şeyhülislamığa geçiş için de daha fazla şansa sahip Rumeli kazaskerlerini inceledik. Bunu yaparken de kazaskerliğin itibarlı bir memuriyet haline geldiği Tanzimat döneminde ve dahi bu dönemin zirvesi denebilecek Sultan Abdülmecid döneminde (1839-1861) kazaskerliğe başlayanları ve bu görevleri icra edenleri seçtik. Prosopografi yöntemini kullanarak kazaskerlerin menşelerini, aile bağlarını, ailelerin mesleki kökenlerini yani sosyal kökenlerini ortaya koymaya çalıştık. Ayrıca kazaskerlerin bu göreve tayinlerini, görev sürelerini ve bu görev sürelerinin uzatılmasını ve bunun sebeplerini irdeledik.

Çoğu ilmiyeden olan ailelere mensup kazaskerlerden özellikle Meşrebzadeleri inceledik. Meşrebzadelerden iki kere kazaskerliğe gelen Abdurrahman Efendi ile yine bu dönemde şeyhülislamığa yükselen Mehmed Arif Efendi üzerinde durduk. Önemli ailelere mensup kazaskerlerin yanında sıradan bir aileden geldiğini düşündüğümüz Kazasker Seyyid Hasan Tahsin Efendi'yi de örnek olması bakımından ele almayı ihmal etmedik.

Tüm bunları yaparken çeşitli kütüphane ve arşivlerde yer alan Tarik Defterlerini ana kaynak olarak kullandık. Bununla birlikte Osmanlı Arşivi'ndeki, Takvim-i Vekayi'deki ve Sicill-i Osmanî'deki belge ve bilgiler de bazı kazaskerlerin gün yüzüne çıkarılmasına önemli katkılar sağladı.

Keywords: Tanzimat, Rumeli, kazasker, prosopografi, Meşrebzade

1898-1920 Yılları Arasında Edirne Rum Cemaati Eğitim Kurumları

Ayfer Özçelik¹

Veysel Çolaker^{2*}

*: vcolaker@pau.edu.tr

¹: Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye

²: Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye

Bu çalışma, Selanik Makedonya Tarih Arşivi (Historical Archive of Macedonia)'nde bulunan ve Osmanlı Kataloğu içerisinde yer alan Edirne Rum Metropolitliği'ne ilişkin 70, 71, 72 numaralı defterlere dayalı olarak yapılmıştır. Sözü edilen defterler, 1898-1920 yılları arasında kapsamaktadır. 70 ve 71 numaralı defterler 1898-1920 yılları arasında Edirne Rum Metropolitliğinin valilikle ve diğer devlet kurumlarıyla yazışmalarını içermektedir. 70 numaralı defter 14 Haziran 1898-5 Kasım 1906 ve 71 numaralı defter 14 Ocak 1914-20 Temmuz 1920 tarihlerine ilişkindir. 72 numaralı defter ise Osmanlı idari kurumlarının 1905-1909 yılları arasında, Edirne Metropolitliğine gönderdiği resmi yazılardan oluşmaktadır.

Edirne'de nüfus itibarıyla Müslümanlardan sonra ikinci sırada yer alan Rum cemaati, Tanzimat Fermanından sonra modern okullar açmaya başlamıştır. Açılan okullar başlangıçta ilkokul seviyesinde iken, gelişen süreçte orta ve lise derecesinde okullar açılmıştır. 20. yüzyıl başlarına gelindiğinde Edirne şehrinde, Rumların yoğun olarak yaşadığı 10 mahallede çeşitli derecelerde 20'den fazla eğitim kurumu faaliyet göstermekteydi. Bunlar arasında Rum Erkek ve "Zapyon" Kız Lisesi verdikleri eğitimle dönem içerisinde özellikle dikkat çekmiştir.

Edirne Metropolitliği, Rum eğitim derneklerinin yardımları ile şehirdeki cemaat okullarının ve bu okullarda eğitim alan öğrencilerin bütün sorunları ile ilgilenmekte, eğitim kurumlarına ilişkin yerel ve merkezi idarenin aldığı kararları uygulamaktaydı.

Bu çalışmanın amacı, 1898-1915 yılları arasında, Edirne'de bulunan modern Rum eğitim kurumlarının gelişimini, öğrenci ve öğretmenlerin durumu ile Edirne Rum Metropolitliğinin eğitim kurumları üzerindeki etkisini ortaya koymaktır.

Keywords: Edirne, Rum cemaati, Rum okulları, Edirne Metropolitliği

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK), Mülteci Sorunlarına İlişkin Kalıcı Çözüm Arayışları ve "Gönüllü Geri Dönüş" Kavramı

Durdu Mehmet Özdemir^{1*}   Dr. Gökmen Kantar²

*: dmozdemir@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Dış Ticaret Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Tekirdağ, Türkiye

Son zamanlarda yerinden edilmiş kişilerin sayısında global ölçekte önemli bir artış meydana gelmiştir. Bu kişilerin bir kısmı kendi ülkeleri içinde yerinden edilmek durumunda kalırken, bir kısmı ise ülkesini terk etmek zorunda kalarak sığınmacı, mülteci gibi sıfatlar altında farklı ülkelerde yaşamlarını devam ettirmek zorunda kalmıştır. Bu durum, gerek ev sahibi ülkede, gerekse menşe ülkede ekonomik, sosyolojik, toplumsal ve yönetsel alanlar başta olmak üzere birçok alanda ciddi sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Öte yandan özellikle kitleler halinde gerçekleşen zorunlu göçlerin ortaya çıkardığı/çıkarcacağı sorunların kalıcı ve barışçıl yollarla giderilebilmesi noktasında uluslararası alanda çeşitli yaklaşımların ortaya koyulduğu görülmektedir. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK), mülteci sorunun kalıcı ve barışçıl yollarla çözümüne ilişkin çalışmalar gerçekleştiren en önemli uluslararası kurumlardan birisi olmuştur. BMMYK'ya göre mülteci sorununun kalıcı ve barışçıl yollarla çözümüne ilişkin 3 yaklaşımın ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşımların ilki mültecilerin/sığınmacıların ev sahibi ülkeye entegrasyonu, ikincisi üçüncü bir ülkeye yeniden yerleştirilmeleri, üçüncüsü ise mültecilerin/sığınmacıların kendi topraklarına geri dönmelerinin sağlanmasıdır. Bu üç yaklaşım içerisinde öncelik, genel anlamda mültecilerin kendi menşe ülkelerine dönmelerinin sağlanmasıdır. Ancak bu durum her zaman kolay olmadığı için diğer iki seçenek de sorunun barışçıl yollarla çözümünde önemli birer alternatif olarak yer almışlardır. Buradan hareketle bu çalışmada bahsedilen 3 temel yaklaşımdan biri olan "mültecilerin kendi topraklarına geri dönüşü" ve bu minvalde ortaya çıkan "gönüllü geri dönüş" kavramı üzerinde durulacaktır.

Keywords: Gönüllü geri dönüş, mülteci, sığınmacı, göç, BMMYK

Türk Dizilerinde 1989 Yılı Bulgaristan'dan Zorunlu Türk Göçü: Yeniden Doğmak Örneği

Sezai Öztaş^{1*}   Sevilay Demir²

*: soztas@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Arts and Sciences, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Göçler, kitlelerin coğrafi olarak yer değişikliği ile başlayan tümel olarak ise demografik, kültürel ve tarihi birçok değişikliği önceleyen olaylardır. Yaşanan göçlerin kitlesel yoğunluğuna göre göçlerin tarihsel etkilerinin büyüklüğü de aynı oranda artmaktadır. Göçler, ülkeler tarihindeki köklü değişimlerin lokomotifleri olarak düşünülebilir. 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye yapılan zorunlu Türk göçlerinin hem Bulgaristan hem de Türkiye bağlamında etkileri toplumsal olarak da devam etmektedir. Bu çalışmada Yeniden Doğmak dizisi kapsamında ele alındığı perspektiften göçlerin, tarihsel boyutu yeniden düşünülerek görsel medyanın tarih sahnesindeki hatırlatıcı rolü incelenmiştir. Çalışmada yöntem düzeyinde Yeniden Doğmak dizisi göstergebilimsel incelemeye alınmış, karakterlerin nasıl temsil edildiği detaylandırılmış ve senaryo metnindeki diyaloglar üzerinden metin analizi gerçekleştirilmiştir.

Sinemaya ve dizi film sektörüne konu olan olaylar, savaşlar, göçler vb. genellikle ele alınan ilgili olayın, konunun vb. yaşanmasından sonra çekilmeye başlanmıştır. 1987 yılında Türkiye Radyo Televizyon Kurumunda (TRT) yayımlanmış olan "Yeniden Doğmak" dizisi ise hali hazırda Türkiye'ye Bulgaristan'dan yapılan göçlerin devam ettiği bir süreçte çekilip yayımlanması yönüyle büyük bir öneme sahiptir. Göçler, resmi olarak 1989 yılına kadar devam ettiğinden böylesi kırılmalı bir konunun tarihle eşzamanlı olarak izleyicilere sunulması dizinin dikkatleri üzerine çekmesine sebep olmuştur. Yeniden Doğmak dizisini özgün kılan bu durum iki ülke arasındaki iletişimsel trafiği de etkilemiş ve dizide kendi ailesi dahil üç ailenin göç hikayesi aktarılan Aysel Özgür'ün Bulgaristan'da alıkonulmasının sona erdirilerek Türkiye'ye gönderilmesi karşılığında dizi yayından kaldırılmıştır.

Keywords: Göç, Türkiye, Bulgaristan, Yeniden Doğmak dizisi

Dijital Teknolojilerin Uluslararası Pazarlama Karmasına Etkileri

Aytaç Güt^{1*}

*: agut@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Dept. of Business Administration, Tekirdağ, Türkiye

20. yy sonları ile 21. yy başları bilgi, iletişim ve ulaşım (ICT) teknolojilerinde önemli gelişmelerin yaşanmasına sahne olmuştur. Bu gelişmelere paralel olarak, internetin her düzeyde giderek artan kullanımı ve dijital teknolojilerin günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi ile birlikte dijital pazarlama araçları işletmelerin küresel ticarete karşılaştıkları engelleri aşmaları açısından olumlu etkiler yaratan ve yeni ve yaratıcı şekilde kullanıma olanak sağlayan bir uluslararası pazarlama tutundurma aracı olarak kabul görmesini sağlamaktadır. Dijital teknolojilerin kullanımı, dünyanın herhangi bir yerinden müşterileri bulma, hizmet verme ve onlar ile iletişime geçme aşamasında büyük kolaylıklar sağlamakta olup firmaların ulusal sınırlar dışındaki alıcılar, tedarikçiler ve araçlar ile işlerini yürütme biçimlerini de etkilemektedir. Dijital teknolojiler, uluslararası pazarlama için geleneksel yöntemlere göre daha farklı ve sofistike ama bununla birlikte daha açık, ulaşılabilir, ucuz ve sürekli bir ortam ve kanal sağlamaktadır. Dolayısıyla geleneksel yöntemlerden farklı bir yaklaşım gerektirir. O nedenle geleneksel pazarlama yöntemlerinde düzenlemeler, modifikasyonlar ve değişiklikler yapmadan aynı strateji ve prosedürleri uygulamak, dijital teknolojilerin uluslararası pazarlamaya getirdiği avantajları göz ardı etmek olur. Bu çalışmanın amacı, küresel pazarlarda dijital ve elektronik pazarlamanın giderek artan önemi ve kullanımı çerçevesinde sınır ötesi pazarlama uygulamalarında uluslararası pazarlama karması elemanları üzerinde dijital teknolojilerin etkilerini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında, dijital teknolojilerin işletmelerin uluslararası pazarlama stratejilerine ve uluslararasılaşma boyutlarına olan etkileri, sınır ötesi dijital pazarlama kavramı ve uluslararası dijital pazarlama karması işlenecektir.

Keywords: Uluslararası pazarlama, dijital teknolojiler, pazarlama karması

İklim Değişikliği ve Hava Kirliliğinin Önlenmesinde Akıllı Uygulamalar: Büyükşehir Örnekleri

Şerif Öner^{1*}

*: serifoner@balikesir.edu.tr

¹: Balıkesir University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Dept. of Political Science and Public Administration, Balıkesir, Türkiye

Yerleşik hayata geçiş, ticaret, savaş, kentleşme vb. etkenlerin yanında sanayi devrimi doğa üzerindeki insan kaynaklı tahribatı arttırmıştır. Buzullardaki erimenin hızlanmasıyla küresel ısınma ve iklim değişikliği popüler hale gelmiş ve 1970'lerden itibaren uluslararası kuruluşların gündemine girmeye başlamıştır. 1997 Kyoto Protokolü ve 2016'da imzalanan Paris Anlaşmasıyla iklim değişikliği konusundaki ülkeler taahhütlerde bulunmuşlardır. Türkiye'nin de imzaladığı Paris Anlaşmasıyla, 2030'a kadar küresel sıcaklık artışının sanayileşme öncesi döneme göre 2°C altında tutulması kararlaştırılmıştır. Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin ortaya çıkmasında insan kaynaklı kirlenmeler ön plandadır. Sanayileşme, kentleşme, fosil yakıt kullanımı, trafik, kimyasal ürünlerdeki artış, radyoaktif enerji kullanımı, tarım ilaçları vb. faktörler hava kirliliği ve küresel ısınmaya doğrudan etkilemektedir. İnsan faaliyetleriyle ortaya çıkan kirlenici gazlar hava kalitesini olumsuz etkilemektedir. Üstelik, hava kirlenici gazlar (CO, SO₂, NO_x, CO₂, O₃) ve partiküllerin (PM₁₀, PM_{2,5}) sebep olduğu hava kirliliği, küresel ısınmayı arttırmaktadır. Hava kirliliği insan sağlığını da olumsuz etkilemektedir. Dünya sağlık örgütü verilerine göre; kalp hastalıklarının %34'ü, Koah hastalığının %18.5'i ve akciğer kanserinin %6.9'u hava kirliliğine bağlıdır. Hava kalitesindeki olumsuz etkilerin en fazla görüldüğü yerleşim alanlarının kentler olduğu düşünüldüğünde öncelikli olarak kentlerdeki tedbirlerin artırılması gerekmektedir. Teknolojik gelişmeler her alanda olduğu hava kirliliğiyle mücadele konusunda da başvurulan bir araçtır. Yaygınlaşan hava kirliliği ölçüm cihazları, yapay zekayla desteklenen gözlem araçları hızla yaşamımıza girmektedir. Tüm dünyada hava kirliliğinin izlenmesi, ölçülmesi, bilgi paylaşımı vb. akıllı yöntemler, akıllı kentin gereği olarak tercih edilmektedir. Ülkemizde Ankara, İstanbul, İzmir vb. büyükşehir belediyeleri iklim değişikliği ve küresel ısınmayla mücadele açısından akıllı uygulamalara yönelmişlerdir. Hava kalitesinin kontrolü ve izlenmesi yine büyükşehir belediyelerinin girişimleri arasında yer almaya başlamıştır.

Keywords: Küresel ısınma, iklim değişikliği, hava kirliliği, akıllı uygulamalar

Türkiye'de Çevre Kirliliğinin Belirleyicilerine Yönelik Literatür İncelemesi

Şifa Dübüş^{1*} Mustafa Kemal Değer²

*: sdubus@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

²: Karadeniz Technical University İİBF Dept. of Economics, Trabzon, Türkiye

Çevre kirliliğinin neden olduğu küresel ısınma, orman yangınları, biyolojik çeşitliliğin azalması, buzulların erimesi vb. etkenler ve bilim insanlarının çevreyi gelecekte bekleyen tehlikelerin vurgulanması dikkatleri çevre kirliliğini etkileyen değişkenlere çekmiştir. Bu çerçevede çevre kirliliğinin belirleyicilerinin araştırılması önem arz etmektedir.

Çevre kirliliği belirleyicilerine yönelik ampirik literatür incelendiğinde çalışmaların öncelikle ekonomik büyüme ve enerji tüketimi çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. Ekonomik büyüme ve çevre kirliliği arasındaki ilişkinin de özellikle ekonomik büyüme ve çevre kirliliği arasında ters U şeklinde bir ilişki olduğunu savunan Çevresel Kuznets Eğrisi Hipotezi çerçevesinde incelendiği gözlemlenmektedir. Daha sonraki çalışmaların sanayileşme, doğrudan yabancı yatırım, ticari açıklık, finansal gelişme, nüfus-kentleşme değişkenleri çerçevesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Doğrudan yabancı yatırım ve çevre kirliliği arasındaki ilişkinin de doğrudan yabancı yatırımların çevre kirliliğini pozitif etkilediğini savunan Kirlilik Sığınağı (Cenneti) Hipotezi ve doğrudan yabancı yatırımların çevre kirliliğini negatif etkilediğini savunan Kirlilik Hale Hipotezi çerçevesinde incelendiği gözlemlenmektedir. Son çalışmaların ise özellikle tarım, inovasyon ve küreselleşme (ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme) çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. İnovasyon ve çevre kirliliği ilişkisinin ise inovasyon ve çevre kirliliği arasında ters U şeklinde bir ilişki olduğunu savunan İnovasyon Claudia Eğrisi Teorisi çerçevesinde ele alındığı gözlemlenmektedir. Ayrıca çalışmalarda çevre kirliliği göstergesi olarak karbondioksit (CO₂) emisyonunun küresel ısınmadaki önemli rolü nedeniyle bağımlı değişken olarak ele alındığı görülmektedir.

Bu çalışmada Türkiye'de çevre kirliliğini etkileyen değişkenlerin ve söz konusu bu değişkenlerin çevre kirliliğini nasıl etkilediğine yönelik literatürün araştırılması amaçlanmıştır. Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde Türkiye'de ekonomik büyümenin çevre kirliliği üzerindeki etkisi genellikle pozitif olmakla birlikte EKC hipotezinin geçerliliğine ilişkin kesin bir yargının söz konusu olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte enerji tüketiminin çevre kirliliği üzerindeki etkisinin ise genellikle pozitif olduğu görülmektedir. Yenilenemez enerji tüketimi ve yenilenebilir enerji tüketimi çerçevesinde ayrıştırma yapılan çalışmalarda ise yenilenemez enerji tüketiminin çevre kirliliğini pozitif, yenilenebilir enerji tüketiminin ise çevre kirliliğini negatif etkilediği veya anlamsız etkisi olduğu görülmektedir. Doğrudan yabancı yatırım, ticari açıklık ve finansal gelişme çerçevesinde ele alınan çalışmalarda ise bu değişkenlerin çevre kirliliğini etkilemekle birlikte etkinin yönü ile ilgili kesin bir yargının söz konusu olmadığı görülmektedir. Sanayileşme ve nüfus-kentleşme çerçevesinde ele alınan çalışmalarda ise genellikle bu değişkenlerin Türkiye'de çevre kirliliğini pozitif etkilediği gözlemlenmektedir. Tarım, inovasyon ve küreselleşme çerçevesinde ele alınan çalışmalarda ise değişkenlerin çevre kirliliği üzerindeki etkisinin pozitif ve negatif olduğu görülmektedir. (Bu çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalında kabul edilen 'Türkiye'de Çevre Kirliliğinin Belirleyicileri: Eşbütünleşme ve Nedensellik Analizleri (1980-2017)' başlıklı doktora tezinden derlenmiştir.)

Keywords: Çevre kirliliğinin belirleyicileri, co2 emisyon, Türkiye

Trakya Nüfus Yoğunluğunun Arazi Kullanımı ile İlişkisinin Değerlendirilmesi

Gülşah Ceylan¹

Doğukan Cek²

Mehmet Özdeş^{3*}

*: mozdes@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

³: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Dünyanın her bölgesinde olduğu gibi insan-çevre ilişkisi daima çok önemli olmuştur. Bu ilişki düşünüldüğünde çevre koşulları ve doğal faktörlerin arazi kullanımı üzerinde etkisi her daim daha önemli olmuştur. Ancak, son yüzyıllarda arazi kullanımı üzerinde doğal faktörler yanında beşeri faktörlerin etkileri de oldukça önemli hale gelmiştir. İnsan çevreyi kendi ihtiyaçları doğrultusunda etkilediği gibi yanlış arazi kullanımı durumunda hem çevreyi hem de beşeri faaliyetleri olumsuz etkiler. Arazi kullanımı-nüfus ilişkisi değerlendirildiğinde mevcut araziden azami ölçüde yararlanmak mümkündür. Trakya bölgesi ülkemizin en önemli tarımsal alanlarından bir tanesi konumundadır. Bu özellik, Trakya Yarımadası araziden yararlanma koşullarını etkileyen ana faktörlerden biridir. Çalışma alanı olarak belirlediğimiz Trakya Yarımadası Türkiye'nin en batısında, Bulgaristan ve Yunanistan sınırında yer alan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illeri ile Çanakkale'nin Gelibolu Yarımadası ve Avrupa yakasındaki İstanbul ilçelerinden oluşmaktadır. Bölgede 83 belediye, 26 ilçe ve 678 köy bulunmaktadır. Yüzölçümü 18.665 km²'dir. Trakya Yarımadasının nüfusu 2021 verilerine göre 1.891.878 kişidir. Bölge genelinde yüksek yatırım potansiyeli, özellikle tarıma dayalı sanayi, ardından sırasıyla tekstil, makine sanayi ve elektrik-elektronik dikkat çekiyor. Bu çalışmada Trakya bölgesindeki nüfusun arazi kullanımı ile ilişkisini inceledik. Bu çalışma kapsamında temel araştırma konumuz olarak Trakya nüfus yoğunluğunun, arazi kullanımı ile ilişkisinin değerlendirilmesi şeklindedir. Verilerin toplanmasında ve işlenmesinde CBS ve Uzaktan algılama tekniklerinden yararlanılmış ve nüfus bilgileri için 21 yıllık TÜİK verileri kullanılmıştır. Çalışmamızda Trakya Yarımadası'ndaki illere göre 2000-2021 yılları arasında geçen ve yaklaşık olarak 21 yıllık nüfus yoğunluğu ve bu nüfusun etki ettiği arazi kullanımı araştırılmış elde edilen verilerin mekansal korelasyonu ve zamansal değişimi incelenerek 21 yıllık süreçte değişimler gözlemlenmiştir. Trakya'da nüfus yoğunluğunun arazi üzerinde yaptığı değişimler araştırmamız sonucunda bölge içerisinde gelişen teknoloji ve sanayi faaliyetlerinin Trakya Bölgesi nüfus yoğunluğunu etkileyen ana faktörlerden biri olduğu gözlemlenmiştir. Tekirdağ ilinin nüfus yoğunluğu incelendiğinde geçmişten günümüze en çok artış kaydeden il olduğunu görülmektedir. Tekirdağ'ın en kalabalık ilçeleri Çorlu, Süleymanpaşa ve Çerkezköy oluştururken Kırklareli ili Trakya Yarımadasının en az nüfuslu şehridir. Kırklareli'nin en yoğun nüfuslu ilçeleri Lüleburgaz, Merkez ve Babaeskidir. Bunun en önemli sebeplerinden birinin bölgesel sanayi faaliyetleri olduğu görülmektedir. Edirne'nin en yoğun nüfuslu ilçeleri ise Merkez, Keşan, Uzunköprü ilçeleri şeklindedir. Nüfus yoğunluğunun olduğu alanlarda yanlış ve bilinçsiz arazi kullanımı arasında ters korelasyon olduğu gözlemlenirken aynı zamanda bu alanlarda toprak erozyonu, hava kirliliği, su kirliliği gibi sorunların da fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Keywords: Trakya nüfus yoğunluğu, arazi kullanımı, CBS, mekânsal analiz, uzaktan algılama

Kültürel Etkileri Bağlamında Sosyal Medyada Üretilen Mizah Anlayışı Üzerine Bazı Tespit ve Değerlendirmeler

Fatih Ege^{1*}

*: fege@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

İnsanlığın mizah üretebilme yeteneği tarihsel süreç boyunca hem sanat hem de edebiyat alanında farklı türlerin içerisinde kendisine yer bulmuştur. Mizah, temelinde eğlence unsuru olarak görülse de eleştirel düşünme, eğitim ve aktarım gibi farklı işlevleri yerine getirebilen çok yönlü bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Türk halk kültüründe de mizah özellikle masallar, fıkralar, seyirlik oyunlar gibi türlerde karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşmenin getirisiyle yok olmaya yüz tutan bu tür edebi ürünler yine küresel araçların diğer bir etkisiyle sosyal medya ortamında farklılaşarak kendisine yer bulmaktadır. Her türlü paylaşımın yer aldığı dijital mecralar özellikle mizahın sıklıkla kullanıldığı ve üretildiği, başta genç nesiller olmak üzere halk kültürünü de etkileyen araçlardır. Bu bağlamda geçmişte sözlü veya görsel olarak aktarılan ürünler çağın getirisiyle sanal ortamda aktarım özelliklerini sürdürmektedir. Sosyal medya tanımı içerisinde yer alan Facebook, Twitter, Instagram gibi dijital araçların kullanımında etkin olarak görülen ve “Z Kuşağı” olarak adlandırılan yeni neslin de bahsettiğimiz mizahi dönüşüme etkileri oldukça fazladır. Bu etkiler küreselleşmenin getirisiyle tektipleşen mizah üretimi bağlamında olumsuz olarak görülebilirken, sosyal medya araçlarının etkin ve zekice kullanımı bakımından olumlu yönleriyle değerlendirilebilir. Çalışmamızın da temel dayanak noktası; mizah anlayışındaki bu gelişmelerin, kadim bir gelenekten beslenen mizah kültürümüze etkilerinin tespiti ve değerlendirilmesi üzerine olacaktır. Mizah unsurlarındaki değişimin olumlu ve olumsuz yönleri, geçmiş dönem halk üretimleri ve günümüz sosyal medya araçları üzerinden mukayese edilmeye çalışılacaktır.

Keywords: Edebiyat, sosyal medya, Türk halk bilimi, mizah, z kuşağı

Siyaset Felsefesi Açısından Negatif Özgürlük

Recep Batu Günör^{1*}

*: b.gunor@hbv.edu.tr

¹: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Dept. of Philosophy, Ankara, Türkiye

En geniş anlamıyla felsefede insanın, her türlü dış etkiden bağımsız olarak kendi istencine, kendi düşüncesine göre karar vermesi durumu şeklinde tanımlanabilecek olan özgürlük kavramı, gerek siyaset felsefesi gerekse ahlak felsefesi tarafından incelenmeye çalışılan bir kavramdır. Özgürlük, Antik Dönem politik filozoflarından beri ulaşılmaya hedeflenen bir erdem çekliden anlamlandırılır. Aynı şekilde birbirinden farklı pek çok doktrin de özgürlüğü bir amaç olarak ifade eder. 17. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmaya başlayan ve etkisi gün geçtikçe artan liberalizm düşüncesi de esasen bir özgürlük ideolojisidir. Bireysel özgürlüğü insanın sahip olduğu en temel hak olarak gören liberalizm düşüncesi, bu hakkın korunması için devletin gücünün sınırlandırılması gerektiğini iddia eder. Devletin gücünün sınırlandırılması da sadece hukukun üstünlüğü ilkesi ile mümkün olacaktır. Politik özgürlüğün yanında ekonomik özgürlüğün de peşinde koşan liberalizm düşüncesine göre iktisadi alana müdahale eden devletçi sistemler aynı zamanda bireysel özgürlüğü de baskılamış olurlar. Zaman içerisinde gücünü arttıran liberalizm düşüncesine göre iki çeşit özgürlük vardır: pozitif özgürlük ve negatif özgürlük. Özellikle İskoç düşünürler ve onların takipçileri olan çağdaş neoliberal düşünürler tarafından savunulan negatif özgürlüğe göre pozitif özgürlük, insanlar üzerindeki baskı ihtimalini ortadan kaldıramaz. Bir şeyi yapmaya özgür olmak yerine baskı unsuru olan herhangi bir şeyden özgür olmak anlamına gelen negatif özgürlük o halde neoliberal düşünürlerin savunmuş olduğu özgürlük türüdür. Totalitarizmin ve otoriter yönetimlerin hakim olduğu 20. yüzyılda insanların daha fazla şiddete ve baskıya maruz kalmamaları amacıyla ortaya atılan bu özgürlük türünün ne kadar amacına ulaştığı da tartışmalı bir durumdur.

Keywords: Özgürlük, politika, liberalizm

Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımlar ile Yenilenebilir Enerji Tüketimi İlişkisi: Bir Asimetrik Analiz

Murat Çetin^{1*} Servet Kapçak²

*: profdrmuratcetin@gmail.com

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Dept. of Economics, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Enerji tüketimi enerji ekonomistlerine göre en önemli üretim faktörlerinden biridir. Tüm üretim ve tüketim aktivitelerinin olmazsa olmaz koşulu enerji tüketimidir. Bu nedenle yeterli ve güvenilir bir enerji arzına sahip ülkeler gelişme sıralamasında da ön sıralarda yer almaktadır. Sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ve kalkınma için yenilenebilir enerjinin rolü önemlidir. Son yıllarda ekonomik büyüme ile birlikte fosil yakıtların artması ve fosil yakıt rezervlerinin azalması ile birlikte hükümetler enerji politikalarında değişikliğe giderek yenilenebilir enerjiye doğru bir eğilim göstermişlerdir. Bu çalışmanın amacı doğrudan yabancı yatırımlar ile yenilenebilir enerji tüketimi arasındaki asimetrik ilişkiyi Türkiye ekonomisi için 1980-2019 döneminde araştırmaktır. ADF ve KPSS birim kök testleriyle serilerin durağanlık analizi gerçekleştirilmiş ve serilerin birinci farkında durağan olduğu bulunmuştur. Hatemi J-Irandoust saklı eşbütünleme tekniği ile seriler arasında bir uzun dönem ilişkisinin varlığı araştırılmıştır. Ampirik bulgular doğrudan yabancı yatırımlar - bileşeni ile yenilenebilir enerji tüketimi- bileşeni arasında bir asimetrik (yani saklı) eşbütünleşmenin varlığını ortaya koymuştur. Uzun dönem k

atsayı tahmininde FMOLS tahmincisinden yararlanılmıştır. Ampirik bulgular uzun dönemde doğrudan yabancı yatırımlar - bileşeni ile yenilenebilir enerji tüketimi- bileşeni arasında pozitif bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Son olarak, saklı hata düzeltme modeli bulgularına göre doğrudan yabancı yatırımlar – bileşeninden yenilenebilir enerji tüketimi – bileşenine doğru nedensellik ilişkisi belirlenmiştir. Sonuçlar politika önerilerinin sunulmasında etkili olacaktır.

Keywords: Doğrudan yabancı yatırımlar, yenilenebilir enerji tüketimi, asimetrik analiz, saklı hata düzeltme modeli

Antalya Müzesi Koleksiyonunda Bulunan Tasvirli Ahşap Hilye Üzerine Bir Değerlendirme

Süreyya Eroglu Bilgin^{1*} Ayşe Alev Direr Akhan²

*: sureyyaeroglu@sdu.edu.tr

¹: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Isparta, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

Hilye, İslam edebiyatı ve sanatında Hz. Muhammed'in fiziksel özelliklerini, karakterini, insani ve ahlâki niteliklerini, tavır ve hareketlerini anlatan eserlere verilen genel isimdir. Hilyelerin yazılmasında insanların Hz. Muhammed'i tanınması, sevmesi ve bu sevginin sürekliliğinin sağlanması amaç edinilmiştir.

Başlangıçta taşınabilir metinler şeklinde hazırlanan hilyeler, ilk defa Osmanlı sanatında levha şeklinde tasarlanmıştır. Hz. Muhammed'e duyulan bağlılığın, sevginin tezahürü olarak hazırlanan bu levha şeklindeki hilyeler, Osmanlı hat sanatı içinde kendilerine müstesna bir yer edinmişlerdir. Hilyelerin ortaya çıkışı ve edebi eserden sanat eserine evrilme süreci, üretildikleri dönemlere hâkim olan üslup özelliklerine göre biçimlenmiştir. Hilyeler müzehhiplerin ve hattatların ustalıklarını sergiledikleri, hazırlandıkları dönemin hat ve tezyinat özelliklerinin yansıtıldığı eserler olarak Osmanlı sanatı içinde dikkat çekmektedirler. Keza hilyeler hazırlandıkları dönemlerin üslup özelliklerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasına vesile oldukları gibi, ketebe bölümünde yer alan müzehhip, hattat, tarih hatta kimi zaman icazetname bilgisi içermeleri nedeniyle bir nevi belge niteliği de taşımaktadırlar.

Bu çalışmada Antalya Müzesi koleksiyonunda bulunan ahşap üzerine yapılandırılmış, tasvirli bir hilye-i saadet örneği incelenmiştir. Çalışma kapsamında hilyenin Arapça metinlerinin Türkçe tercümesi yapılmış; eserde zamanla oluşan tahribatin izin verdiği ölçüde künyesi (tarih, yazar, hattat) tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Hilye-i Saadet levhasında bulunan tezhip ve tasvirlerin üslup özellikleri belirlenerek; malzeme, teknik, renk ve motif dağılımı bağlamında detaylı olarak ele alınmıştır. Antalya Müzesi'nin gizli hazinelerinden olan bu hilyenin, hazırlandığı dönemin üslubunu yansıtan süslemeleri malzeme, teknik, motif ve kompozisyon özellikleri bağlamında benzer örneklerle karşılaştırmalı olarak irdelenecektir.

Keywords: Hilye-i saadet, tezhip, Antalya Müzesi, hat sanatı, tezyinat

Osmanlı Döneminde Slovenya'nın Dini Durumu (XVI-XVII. Yüzyıllarda)

Cemile Tekin^{1*}

*: ctekin@erbakan.edu.tr

¹: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, Konya, Türkiye

Orta Avrupa'nın güneyinde bulunan Slovenya, Osmanlılarla yakın teması olan bir devlettir. Osmanlı Devleti'nin Batı'ya yönelik baskısı XVI. yüzyılda giderek arttı. Özellikle Kanuni Sultan Süleyman döneminde güçlenerek sınırlarını Slovenya'ya kadar genişletti.

I. Ferdinand ile 1547'de yapılan ateşkes anlaşmasından sonra Osmanlı Devletinin sınırı, Sloven topraklarına dayandı. 1526'daki Mohaç Savaşı'ndan sonra Osmanlılar, Hırvat ve Sloven topraklarını daha fazla baskı altına aldı.

Donanmanın 1571'de İnebahtı Deniz Savaşı'nda yenilmesi, Osmanlı Devleti'nin yenilebileceğini gösterdi. Sultan III. Murat, İmparator II. Rudolf'a savaş ilan etti. Dalmaçya-Hırvatistan-Bosna sınırından Macaristan sınırına ve aşağı Tuna'ya kadar geniş bir bölgeye yayılan savaş (1593-1606) yüzünden Sloven topraklarındaki şehirlerde oturan Lutherciler, Katolik inancının yeniden kurulmasına başarılı bir şekilde direnemediler. On üç yıllık savaştan sonra, Osmanlı Devleti ile Avusturya 1606'da yirmi yıllık Zittvatorok Barış Antlaşmasını imzaladılar. Antlaşma, Habsburgların önemli bir zafer elde ettiğini gösterdi. Osmanlı ordusunun 1683'te Viyana önlerinde yenilmesine rağmen barış ve güvenlik dönemi gerçekleşmedi. Osmanlı Devleti'nin sınırı hızla doğuya doğru kaymaya başladı.

Lutheranizm ve kısmen Kalvinizm, XVII. yüzyılın başlarında Macaristan'da güçlenmiş; Sloven halkı genel olarak Protestan inancını kabul etmiştir. Bu yüzyılın ortalarından itibaren yeniden baskısının artması üzerine Katolik inanç yeniden yerleşmiş; bu durum karşısında Slovenler, Macaristan'daki Somogy ilçesine göç ettikten sonra Macarlaşmışlardır. Sloven Katolikler, XVIII. yüzyılın ikinci yarısına kadar Katolik Papaz Mikloş Kuzmiç'in Sloven dilinde yazdığı bir kitap yoluyla destek almıştır. Okul ve kilise ihtiyaçları için Prekmurye'deki Slovenlerin sadece küçük bir kısmı sürekli reform karşıtı olmaları nedeniyle Protestan inancı varlığını muhafaza etmiştir.

Bu bildiri XV. ve XVII. yüzyılda Slovenlerin siyasi ve dinî durumu ele alınacak; Osmanlılarla ilişkileri irdelenecektir. Çalışmada Hırvat ve Sloven dillerinde yazılmış ikincil kaynaklar kullanılarak Türkiye'de az bilinen bir konuyu incelenmiştir.

Keywords: Osmanlı Devleti, Slovenya, Batı

Sosyal Medya ve Vergileme İlişkisi

Hayriye Işık^{1*}

*: hisik@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

Gelişen teknoloji ile birlikte sosyal medya hayatımızın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. İnternet ve sosyal ağlar kişiler arasında iletişimi sağlayan yeni ortamlar yaratmıştır. Fikirlerin ve tartışmaların paylaşıldığı, hoş vakit geçirme ve eğlenme, iletişim ve bilgi amaçlı olarak kullanılmaya başlanılan sosyal medya artık günümüzde ekonomik bir boyut da kazanmıştır.

Özellikle Covid-19 Pandemi sürecinde kişiler internet ortamında sosyal ağlar üzerinden yoğun bir şekilde iletişim kurmanın yanında, alışveriş, pazarlama faaliyetlerini de bu ortamlarda gerçekleştirebilmiştir. Bu süreçte sosyal medya bazı bireyler için yeni bir gelir elde etme imkânı da oluşturmuştur. Kişiler sosyal medyayı yaşamını idame ettirmenin bir aracı olarak görmeye ve kullanmaya başlamışlardır. Tanıtım ve reklamın diğer iletişim araçlarına nazaran sosyal medya üzerinden daha hızlı ve daha geniş kitlelere ulaşabilmesi avantajı onlar için de bir kazanç avantajı sağlamıştır. Sosyal medyada çok takip edilen kişiler çeşitli platformlarda ürün tanıtımları ve paylaşımları yaparak gelir elde edebilmektedir.

Sosyal medyanın baş aktörleri olarak görülen bu bireylerin yani sosyal medya içerik üreticilerinin sosyal medya paylaşım ağları üzerinden yapmış oldukları faaliyetleri ile elde etmiş oldukları gelirler ise sosyal medya gelirlerinin vergilendirilmesini gündeme getirmiştir. Vergilendirmede eşitlik ve adalet açısından vergi kanunları kapsamında gelir elde eden tüm kişilerin vergiye tabi olması ve gelirlerin kayıt altına alınması amacıyla çalışmalara başlanmış ve yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu çalışmada sosyal medya üzerinden gelir elde edenlerin vergilendirilmesi üzerine getirilen uygulamalara yer verilmiştir.

Keywords: İnternet, sosyal medya, vergi

II. Balkan Savaşı'nda Doğu Trakya'nın Bulgar İşgalinden Kurtuluşu

Sezai Öztaş^{1*}   Şenol Koçan²

*: soztas@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Arts and Sciences, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Hristiyan Batı adına Şark Meselesinin çözümü yolunda atılan en önemli ve o ana kadar en başarılı adım sayılan Balkan Savaşları, Türk tarihinin askeri ve toplumsal en büyük mağlubiyetlerinden biridir. Şark Meselesi terimiyle yumuşatılarak adlandırılan Türk düşmanlığının o dönem bir numaralı aktörü olan ve bu meselenin halledilmesini kendine görev atfeden Rusya'nın, Balkan Savaşlarına kadar bilfiil katılıp mücadele ettiği Şark Meselesinde Balkan devletlerini de taşeron olarak kullanıp bir ittifak dahilinde birleştirdiği bu savaş, vesayet savaşlarının ilki olarak sayılabilir. Savaşın Osmanlı Devleti'nin zaferiyle sonuçlanacağını düşünen ve bu nedenle Balkan devletlerinin muhtemel toprak kayıplarını, savaşın başında statükonun değişmeyeceğini ilan ederek önlemeye çalışan Hristiyan Batı, Balkan devletlerinin aldığı zaferlerle verdiği bu sözü unutmuş ve Osmanlı topraklarından olabildiğince fazlasının Balkan devletlerince ele geçirilmesi için de çaba sarf etmiştir. Londra Antlaşmasında çizilen Midye-Enez hattıyla Osmanlı sınırlarını belirlemeyi kendinde hak gören Hristiyan Batı, Balkan devletlerinin doymak bilmez yayılmacı politikalarının neden olduğu II. Balkan Savaşı'ndan yararlanmak isteyen ve kaybettiği toprakların bir kısmını da olsa-başta Edirne olmak üzere-geri almayı düşünen Osmanlı Devleti'ni de engellemek istemiş, tehditler savurmuştur.

Balkan Savaşları, nizami harp öğretilerinin yanı sıra gayri nizami harp usullerinin de ön plana çıktığı bir savaştır. Gayri nizami harp stratejisi ve usulleri dönemin Osmanlı Ordusunun seçkin mensupları tarafından II. Balkan Savaşı sırasında ve sonrasında ustaca kullanılmış, Doğu Trakya ile Edirne'nin kurtarılmasında ve Batı Trakya'nın kurtarılıp bölgede geçici bir idare kurulmasında etkili olmuştur. Bu çalışmanın ana konusunu II. Balkan Savaşı sırasında Kuşçubaşı Eşref komutasındaki akıncı birliği ile Osmanlı kuvvetlerinin Doğu Trakya'nın kurtarılması için gerçekleştirdiği harekât ve bölgenin kurtarılması oluşturmaktadır.

Keywords: Osmanlı Devleti, II. Balkan Savaşı, Doğu Trakya

Hanehalkı Tüketiminde Tüketicilerin Gıda Atık Bilincinin Belirlenmesi: Türkiye Örneği

İlkin Yaran Ögel¹   Ayşe Aygün Özgöz^{2*}

*: ayseozgoz@aku.edu.tr

¹: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Afyonkarahisar, Türkiye

²: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Bolvadin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Lojistik Yönetimi Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye

Gıda tedarik zincirinde, üretimden tüketime kadar, insanların tüketimi için hala uygun olmasına rağmen çok büyük miktarda gıda atığa dönüşmektedir. Son yıllarda artan gıda atığı miktarı beraberinde çevresel, ekonomik ve toplumsal birçok sorunu da beraberinde getirdiği için gıda atığı tüm dünya için anlaşılması önemli bir konu haline gelmiştir. Gıda atığına ilişkin istatistiksel veriler gıda atığının önemli miktarının tüketicilerin ev içindeki tüketim davranışlarından ileri geldiğini göstermektedir. Özellikle yapılan plansız alışverişler, etiket okumama davranışı (örn., tavsiye edilen tüketim tarihi (TETT) ile son tüketim tarihi (STT) arasındaki farkın bilinmemesi sebebiyle ürünlerin çöpe atılması), ev içindeki uygun olmayan muhafaza koşulları ve zayıf stok yönetimi, gereğinden fazla hazırlanan ve yenmeyen yemekler, yanlış hazırlama teknikleri sebebiyle gıdanın kalite ve miktarında oluşan kayıplar, artan yiyeceklerin değerlendirilmemesi, doğru gıda tüketim planı yapılmaması ve tüketilebilecek miktardaki gıdayı tedarik etmemek hanehalkı gıda atığının önemli sebepleri arasındadır. Ev içinde gerçekleşen gıda atıkları sadece gıda israfına değil aynı zamanda çevre kirliliğine, açlık problemlerine ve varlık kayıplarına yol açtığı için üzerinde önemle durulması gereken küresel bir konu olmakla birlikte ilgili literatür incelendiğinde hanehalkı tüketim davranışları ve gıda atığı ile ilgili çalışmaların çoğunlukla gelişmiş ülkelerde yapıldığı dikkat çekmektedir. Bu kapsamda bu çalışma, literatürde yer alan çalışmalardan geliştirilmiş ölçek ile Türkiye genelinde araştırma yaparak hanehalkı tüketiminde tüketicilerin gıda atığı bilincinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Sorulan sorularla hanehalkı tüketiminde, tüketici beyanları ile ortalama gıda atığı miktarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Nicel bir araştırma yöntemi uygulanacak ve anket yoluyla Türkiye'de yaşayan tüketicilerden internet yoluyla veriler toplanacaktır. Yapılacak analiz sonrasında tüketicilerin hane halkı tüketimlerinde gıda atık bilinci tespit edilerek, ulaşılan sonuçlar yorumlanacaktır. Çalışmanın bulgularının hanehalkı atık bilincini artırmak ve gıda atığını azaltacak çözümler üretebilmek için önemli katkılarda bulunması beklenmektedir.

Keywords: Hanehalkı, tüketici, gıda atığı, gıda atık bilinci

Uluborlu'daki Türkiye Selçuklu ve Hamitoğulları Dönemine Ait Kitabelerin İnceleme ve Değerlendirilmesi

Abdullah Bakır^{1*} Fatih Demir²

*: abduhahbakir@gmail.com

¹: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Isparta, Türkiye

²: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih, Isparta, Türkiye

Çalışmamıza konu olan epigrafik eserlerin bulunduğu yer Isparta'nın Uluborlu ilçesidir. İlk fethi Selçuklu yöneticisi Süleymanşâh döneminde 1075 döneminde gerçekleşen şehir, 1120 yılında tekrar Bizans idaresi altına girmiş olsa da 1180 yılında Sultan II. Kılıçarslan tarafından nihai olarak Selçuklu toprağı olmuştur. O güne kadar Apollonia, Mordium ve Sozopolis ismiyle anılan şehre Selçuklular Borgulu ismini vermiştir. Coğrafi konumu nedeniyle askeri ve ticari yolların önemli bir noktası olmasında ve güvenli bir konumda yer almasından dolayı Selçuklu ailesinin bir kısmı Uluborlu kalesine yerleşmiş ve bundan sonra şehir Türkiye Selçukluları için önemli bir merkez haline almıştır. Bu öneminden dolayı Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan'ın ülkeyi on bir oğlu arasında paylaşmasını aşamasında veliaht tayin ettiği, I. Gıyaseddin Keyhüsrev'i Uluborlu şehrine melik olarak tayin etmiştir. Bundan sonra Selçuklunun önemli bilim ve kültür şehri haline gelen Uluborlu, Selçuklu meliklerinin eğitim ve ikametgâh yeri olmuştur. Şehir beylikler döneminde de önemini koruyarak Hamitoğulları'nın kuruluş yeri olmuştur. Böylece Uluborlu kesintisiz bir şekilde Selçuklular, beylikler ve Osmanlılar döneminde önemini sürdüren bölgenin en önemli şehirlerinden birisi haline almıştır. Bu nedenle şehirde Selçuklu ve beylikler döneminde pek çok önemli ilim ve kültür eserleri inşa edilmiş, aynı zamanda önceki devirlere ait medeniyetlerden kalmış olan pek çok yapı ama dönüştürülerek ama olduğu gibi muhafaza edilerek kullanıma yoluna gidilerek değerlendirilmiştir.

Bölgede dönemle ilgili yürütmüş olduğumuz yüzey araştırmaları ve bilimsel çalışmalar ışığında ve elde ettiğimiz veriler doğrultusunda yapılar üzerinde bulunan epigrafik eserler incelenerek değerlendirilme yoluna gidilmiştir. Günümüze ulaşan kitabelerden Sultan Alaaddin Keykubat dönemine ait Alaaddin Cami inşa kitabesi ve aynı caminin minaresinin tamir kitabesi, Ahi Şemseddin Zaviye kitabesi, Ahi Bahaddin cami kitabesi, Borgulu'lu Arap Baba çeşme kitabesi, Büyük Çeşme kitabesi ve Büyük Çeşme üzerine sonradan yerleştirilmiş olan, Sultan Hamamı kitabesi Selçuklu dönemine ait kitabelerdendir. Şeyh Muhiddin çeşme kitabesi ise Hamidoğulları dönemine ışık tutan nadir kitabelerden birisidir. Bu bağlamda konumuzla ilgili sekiz adet kitabe değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu kitabeler zaman içerisinde farklı ilmi çalışmalarda incelenmiştir. Ancak yapılan bu incelemelerde bazı eksik gördüğümüz konular tespit edilerek değerlendirilmiş ve tarih ilmine kazandırılmaya çalışılmıştır. Böylelikle tarih konularıyla ilgili bilinmeyen bazı eksik bilgiler ortaya konularak ilim camiasına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Yaptığımız epigrafik çalışmalarda yeni bir teknik olan Reflectance Transformation Imaging (RTI) yöntemi ile fotoğraflama işlemi yapılmıştır. Söz konusu teknik işlemde, normal fotoğraflama tekniklerinde görünmeyen kitabe üzeri bilgilerini ortaya çıkarmak için burada yer alan bir öznenin şeklini ve rengini yakalayan fotografik bir yöntem kullanılmıştır. Böylelikle kitabelerin okunup değerlendirilmesi aşamasında daha sağlıklı verilerin elde edilmesi ve değerlendirmeye tutulması sağlanmıştır.

Keywords: Türkiye Selçuklu Devleti, Hamidoğulları Beyliği, Uluborlu, Borgulu, epigrafi

Gelir İdaresi ve Vergi Denetim Kurulu Açısından Sahte Belge ile Mücadele: Sorunlar-Çözüm Önerileri

Selçuk Tekin^{1*}

*: selcuktekin@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

Mükelleflerin vergiye karşı direnç göstermek için geliştirdikleri yöntemlerle vergi bilincinin yerleştirilmesine ve tabana yayılmasına yönelik idari tedbirler sürekli bir çatışma halini almaktadır. Mükelleflerin gerçek kazançlarını eksik beyan etmeleri ya da hiç beyan etmemeleri için geliştirdikleri yöntemlerden biri de sahte belge kullanma ve düzenlemedir. Bu sorunun çözümüne yönelik ülkemizde de hukuksal birçok düzenleme yapılmaktadır. Son yıllarda sahte belge kullanımının ve düzenlenmesinin engellenmeye çalışıldığı görülmektedir. Ancak alınan tedbirlere karşın bu sorunun tam olarak çözümlendiği söylenemez. Özellikle kamuoyuna yansıtılan ve vergi mahremiyetinin bir istisnası olarak uygulanan “vergi yüzüzlerinin” teşhirinden de anlaşılmaktadır ki; vergi borcu hukuksal aşamalardan sonra kesinleşen mükelleflerin büyük bir kısmının sahte belge kullanma veya düzenleme fiillerini işleyenlerden olduğu görülmektedir. Yine adli sicil kayıtlarına göre 2021 yılı itibariyle özel kanunlarına göre en çok kamu davası açılan suç türleri arasında birinci, hakkında mahkumiyet kararı verilen en çok suç türleri arasında dördüncü sırada 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’na (VUK’a) muhalefet suçu oluşturmaktadır. Buna göre VUK’a muhalefet suçuna yönelik dosyaların %58,2’sine mahkumiyet kararı, %14,7’sine beraat kararı ve %6,6’sına ise hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı verilmiştir. Dolayısıyla bunca yoğun tedbirlere karşın hala sahte belge kullanma veya düzenleme fiillerinin işlenmesinin aşırılığının tartışılması gerektiği anlaşılmaktadır. Gelir İdaresi Başkanlığı’nın (GİB’in) sahte belge ile mücadele çerçevesinde elektronik altyapısı yasal olarak güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda VUK’a 153/A ve 160/A maddeleri eklenerek bir dizi mücadele aracı kazandırılmıştır. Yine GİB bünyesinde oluşturulan KDV İadesi Risk Analiz Sistemi (KDVİRA), Riskli İade Takip ve Analiz Programı (RİTAP), Sahte Belge Risk Analiz Programı (SARP) gibi yazılımlarla mücadele edilmeye çalışıldığı, bu altyapının Vergi Denetim Kurulu (VDK) Başkanlığı’nca da kullanıldığı görülmektedir.

Konunun bir diğer ayağını oluşturan VDK’da 2021 yılı sonu itibariyle toplam 7.776 denetim elemanı bulunmaktadır. Bu sayının 981’i vergi müfettiş yardımcısı, 5.588’i vergi müfettişi, 1.164’ü vergi başmüfettişi, 3’ü ise başkan yardımcısıdır. Toplam denetim gücünün yaklaşık %72’si vergi müfettişlerinden oluşmakta olup, yaklaşık %50’den fazlasının hizmet süresinin 4 ilâ 10 yıl arasında olduğu görülmektedir. Bu nedenledir ki ve elbette pandeminin de etkisiyle 2021 yılı performansına bakıldığında VDK’nın 65.000 olan “incelenecek mükellef sayısı” hedefinin 54.065’te kaldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan sahte belge kullanma veya düzenlemeye yönelik vergi incelemelerinin risk analizine yoğunlaştırıldığı, sahtecilik yoluyla haksız KDV iadesi alınmasının önlenmesine dair ayrıca VDK bünyesinde Vergi İadeleri Denetim Daire Başkanlığı’nın kurulduğu görülmektedir.

Çalışmamızda sahte belge ile mücadelede zaafa düşmemek için oluşan sorunlara akılcı ve bütüncül yaklaşılması gerektiği, GİB ile VDK’nın daha etkin koordine olmalarının sağlanmasının bir gereklilik olduğu, sahte belge düzenleyen mükellefler için adli yargılama süresinin daha da kısaltılmasının etkinliği artıracığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Keywords: Sahte belge, gelir idaresi, vergi denetimi, vergi suçu

Freemium Modelinin Örneklerle İncelenmesi

Ali Can Yılmaz^{1*}

*: acyilmaz@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Pazarlama Ve Reklamcılık Bölümü, Pazarlama Programı, Tekirdağ, Türkiye

Günümüzde internetin sağlamış olduğu konfor alanı, insan yaşantısında pek çok alanda tesire sahip olduğu gibi ticaret alanında da önemli değişimler ile etkisini göstermiş durumdadır. Bu doğrultuda elektronik ticaret, her geçen gün tüketiciler tarafından daha çok tercih edilen bir alışveriş yöntemi haline gelmektedir. Gelineen noktada tüketiciler kimi zaman soyut özelliğe sahip olan ürünleri elektronik ticaret aracılığı ile satın alırken, kimi zaman da fiziksel niteliğe sahip olan ürünleri, alternatif bir kanal olarak yine elektronik ticaret aracılığı ile satın alma yolunu da tercih edebilmektedir. Ancak elektronik ticaretin tüm bu artan popülerliğine rağmen, söz konusu alışveriş sürecinin uzaktan gerçekleşmesi bir takım dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Bazı ürün gruplarında tüketicilerin almak istedikleri ürünü denemesi ya da incelemesi fiziksel alışveriş süreci kadar pratik bir şekilde gerçekleşmemektedir. Kimi ürün gruplarında ise ürün ile ilgili bir gözden geçirme sürecinden ziyade, ürünün uzun süreli kullanım deneyimi tüketiciler için öncelikli bir hususu teşkil etmektedir. Bu gibi durumlarda öne çıkan bir model olan freemium, son yıllarda konu ile ilgili literatürde de kendisine yer bulan bir kavram konumuna gelmiştir. Gerçekleştirilen bu çalışmada da ilk olarak freemium modeli için kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Daha sonrasında ise freemium modeline yönelik olarak farklı örneklerle yer verilerek, söz konusu bu modelin elektronik ticarete ne şekilde uygulandığı incelenmiştir.

Keywords: E-ticaret, freemium, pazarlama

Enerji Fiyatı ve Döviz Kuru Değişimlerinin Firma Performansına Etkisi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama

Pinar Avcı^{1*}   Şevkiye Avcı²

*: pavci@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Vocational School of Marmaraereğlisi, Tekirdağ, Türkiye

²: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Stajyeri, Edirne, Türkiye

Dünyada enerji ihtiyacı doğal gaz ve ham petrol olmak üzere birçok enerji kaynağından elde edilmektedir. En önemli kaynaklardan ve emtialardan olan ham petrol ve doğal gaz, küresel ekonomi ve finansal piyasalar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve bu piyasalar, sadece petrol fiyatlarından değil döviz kurundaki dalgalanmalardan da etkilenmektedir. Petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar, tüm ülkelerde firma yatırımlarını olumsuz etkilemekte, karlı yatırım fırsatlarının kaçırılmasına neden olmakta ve firma performansı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olmaktadır. Ayrıca döviz kurunda oluşan değişimler de, özellikle uluslararası ticaret işlemlerinin yapıldığı sektörlerde yer alan firmaların finansal performansını etkilemektedir. Diğer bir deyişle, bir firmanın yurt dışından hammadde ithal etmesi döviz kuru dalgalanmalarından önemli ölçüde etkilenmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, petrol fiyatları ile döviz kuru dalgalanmalarının firma performansına olan etkisini incelemektir. Çalışmada, Borsa İstanbul (BİST)' da faaliyet gösteren firmaların 2010-2021 yılları arasında çeyrek dönem verileri temel alınmakta ve bu veriler panel analiz yöntemi ile test edilmektedir. Böylece çalışmada öncelikle, birim kök testleri ile değişkenlerin durağanlık özellikleri sınanmaktadır. Sonrasında, uzun dönem tahmincileri ile değişkenlerin uzun dönem katsayıları tahmin edilmektedir. Son olarak, nedensellik testi ile modeldeki değişkenler arasında nedensellik ilişkisi incelenmektedir. Elde edilen bulgulara göre, petrol fiyat değişimleri ve döviz kuru hareketleri firmaların performansını etkilemektedir. Aynı zamanda bu bulgular, literatüre önemli katkılar sağlayarak, yöneticiler ve politika yapımcılar için önemli tavsiyeler sunmaktadır.

Keywords: Enerji fiyatı, döviz kuru, firma performansı, panel veri analizi

CHP'nin Kalkınma Siyaseti: Kanal İstanbul Projesi Örneği

Ramazan Akkır^{1*}

*: rakkir@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Siyasi partiler, ülkenin iç ve dış sorunlarına kendi dünya görüşleri ve ideolojileri ekseninde çözüm önerileri getirmeye ve yeni çıkış yolları sunmaya çalışan örgütlerdir. Aynı görüş ve çıkarılara sahip olan insanlardan oluşan siyasi partiler, politik bir eylemde birleşen insan gruplarını tanımlamak için de kullanılmaktadır. Bununla beraber bir siyasi partiyi doğuran ana unsur; aynı düşünen, benzer amaç ve hedef birliğinde buluşan insanların örgütlenme başarısıdır. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), kuruluşundan itibaren siyasetin güzergahına etki etmiş kurucu bir partidir. Politik program, siyasal söylem ve pratikleri modernleşen Türkiye'nin oluşumundan itibaren etkili olmuştur. Bu tebliğin konusu, CHP'nin kalkınma söylemini "Kanal İstanbul Projesi" bağlamında tartışmak ve kalkınma söyleminin parametrelerini ortaya çıkarmaktır. CHP'nin kalkınma söylemini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada betimleme, yorumlama ve karşılaştırma yöntemi kullanılacaktır. Tek Parti döneminde devletçilik ilkesi doğrultusunda daha çok ideolojik kalkınmayı ve biçimsel çağdaşlaşmayı hedefleyen CHP, çok partili siyasi hayata geçiş ile beraber "muhafazakâr kalkınma" olarak yorumlanabilecek bir siyasallığa evrilmiştir. Bu siyasal kırılmalar, siyasetin bir kutbu tarafından mega olarak kabul edilen "Kanal İstanbul Projesi" bağlamında yorumlanacaktır. Çalışmanın ilk bölümünde CHP'nin kalkınma söylemi betimlenecek ikinci bölümde de Kanal İstanbul Projesi tartışmaları etrafında muhafazakar tonları siyasal bünyesinde barındıran "Pasif Karşıtlık" ve "Aktif Karşıtlık" siyaseti irdelenecektir. Sonuç bölümünde CHP'nin siyasal tarihinde yaşanan değişimin kökenleri ve siyasete etkisi değerlendirilecektir.

Keywords: Türk siyaseti, Cumhuriyet Halk Partisi, kalkınma politikası, Kanal İstanbul projesi

İstanbul Boğazı'ndan Geçiş Yapan Gemi Sayısı ile Fener ve Tahlisiye Gelirleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Mert Bahadır¹

Erdal Arlı²

Mehmet Sıtkı Saygılı^{3*}

*: mehmet.saygili@vs.bau.edu.tr

¹: İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, Deniz İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²: İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü Deniz İşletmeciliği, İstanbul, Türkiye

³: Bahçeşehir Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye

İstanbul Boğazı, dünya üzerindeki diğer boğazlarla kıyaslandığında kendine özgü coğrafi özellikler taşımaktadır. Bu özelliklerin başında Asya ve Avrupa kıtalarını birleştirmesi, Karadeniz'e açılan tek büyük doğal su yolu olması gelmektedir. Stratejik açıdan önemli bir konuma sahip olan İstanbul Boğazı gerek coğrafi yapısı gerek deniz trafiğinin yoğunluğu açısından değerlendirildiğinde gemi geçişlerine yönelik pek çok çalışmaya konu olmuştur. Türk Boğazlarında seyir ve sefer serbestisini düzenleyen yürürlükteki hukuk rejimi Montrö sözleşmesidir. Türk Boğazlarından hem ticari hem harp gemilerinin duraksız geçişi 1936 yılından beri Montrö Sözleşmesi'nin öngördüğü şartlar çerçevesinde düzenlenmiştir. Montrö Sözleşmesi ile ticaret gemilerinin bayrağı ve yükleri ne olursa olsun gece-gündüz uğraksız ve deniz sefer serbestisi tanınmış olup, gemilerin bu serbestiyeye karşılık fener, tahlisiye ve patente ücreti (sağlık resmi) ödeme zorunluluğu bulunmaktadır. Söz konusu Sözleşme kapsamında kılavuzluk ve römorkaj (römorkörcülük, diğer bir ifade ile yedekleme) isteğe bağlıdır. Montrö Sözleşmesinde, Türkiye'nin Boğazlar Bölgesindeki egemenlik hakları ile ilgili olarak sadece geçiş ve ulaştırma konusunda hükümler bulunmakta olup; yargı yetkisi, deniz kirliliğinin önlenmesi, deniz trafiğinin düzenlenmesi gibi Sözleşmede hüküm bulunmayan konularda, Türkiye'nin yetkileri saklıdır. Bu çalışmada İstanbul Boğazı'ndan geçen gemi ve kılavuz alan gemi sayısı ile fener ve tahlisiye gelirleri arasındaki ilişkinin tanımlayıcı istatistikler kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada; 2005-2020 yılları arasında İstanbul Boğazı'ndan geçen gemi sayısı, kılavuz alan gemi sayısı ile bu yıllar arasındaki fener ve tahlisiye gelirleri incelenmiş, kılavuzluk hizmetleri ile Montrö Sözleşmesi'ne göre alınan fener ve tahlisiye ücretlerine ilişkin araştırma yapılmıştır.

Keywords: İstanbul Boğazı, fener ve tahlisiye ücretleri, kılavuzluk hizmetleri

Türkiye'nin Modernleşmesinde Harf Devriminin Rolü ve Tekirdağ

Müzehher Yamaç^{1*}

*: myamac@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Her yeni devlet, kendine özgü siyasal, ulusal kültürünü geliştirmek ve tüm toplum tarafından benimsenmesini sağlamak zorundadır. Toplum için en önemli öğelerden biri dil birliğinin sağlanması ve bu dilin ulusun tüm bireylerince anlaşılır olmasıdır. İslamiyetin kabulünden ve Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan sonra giderek Arapça ve Farsça, Türk dilini etkisi altına almıştır. Atatürk Devriminin laikleşme süreci Türk dilinin yapısına uygun, Latin kökenli yeni bir alfabenin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. 3 Kasım 1928'de "Türk Harfleri Hakkındaki Kanun" çıkarılarak yürürlüğe konmuştur. Harf değişikliği yurtda hem okuma yazmayı kolaylaştırmış, hem de eğitim sisteminin o döneme göre en sağlam biçimde kurulmasını sağlamıştır. 1 Ocak 1928'de "Millet Mektepleri" kurulmuş, başta Mustafa Kemal olmak üzere yeni alfabe öğrenen herkes tüm yurtda okuyup yazmayı öğretmeye çalışmıştır. Gazeteler Türk alfabesiyle yayınlanmaya başlamış ve kısa sürede okuma yazma bilenler çoğalmıştır. Dilde Türkçe'ye dönüş, Türk dilini geliştirme atılımı Türk devriminin ulusçu ve laik ilkelerinin gereğidir. Ulusçuluk girişimlerinin çağdaşlaşma eylemleri ile yakın ilişkisi vardır. Çağdaşlaştırıcı ulusçuluk Atatürk Devrimi'nin odağı olmuş; devrim modeli'nin özellikle "birlik" ve "eşitlik" doğrultusundaki aşamalarında en önemli itici ve düşünsel gücünü oluşturmuştur. Her siyasal sistem sürekliliğini sağlamak için ulusun, o siyasal yönetim biçiminin dayandığı temel değerler ve inançları kabul etmesini ister. Bu değerler ve inançlar sisteminin halk tarafından benimsenmesi de siyasal sistemin işleyiş biçimini etkiler. Bir devrimci ulus oluşturmada kuşkusuz en önemli unsur eğitimidir. Atatürk toplumsal değişimin ve ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesinde ulusal ve çağdaş bir eğitimin tüm yurt yüzeyine yayılmasının önemini çok iyi biliyordu. Bu çerçevede alfabe değişikliği konusunda ilk açıklamalardan sonra, yeni alfabe tanıtmaya yönelik ilk gezisini 23 Ağustos 1928'de Tekirdağ'a yapmıştır. Osmanlı döneminden beri iki başkent arasında bir liman kenti ve batıya açılan bir kapı olan Tekirdağ, Gazi Mustafa Kemal'in tümen komutanı olarak görev yaptığı ilk yer olarak, kültürel özelliklerini çok iyi bildiği bir yerdir.

Keywords: Türkiye, modernleşme, harf devrimi, toplumsal değişim, Tekirdağ

Nesimi'nin İslam Düşünce Tarihindeki Yeri: Aşk Felsefesi

Aysel Cafarova^{1*}

*: ayselcafarova56@gmail.com

¹: Azerbaijan National Academy of Sciences, The Institute of Philosophy and Sociology, Dept. of History of Philosophy, Baku, Azerbaijan

Makale, İslam düşünce tarihinde önemli bir yere sahip olan düşünür ve filozof İmadeddin Nesimi'nin eserindeki aşk felsefesine ayrılmıştır. Makale, Nesimi'nin (d.1369-v.1417) aşk hakkındaki görüşlerinin, kendisinden önce yaşamış ve çalışmış tasavvuf düşünürü Yunus Emre (d.1238-v.1321) ve ondan sonra yaşamış ve çalışmış olan Muhammed Fuzuli'nin (d.1494-ö.1556) karşılaştırmalı bir analizine ayrılmıştır. Yazarların düşüncelerinde ortaya çıkan ortak özellikleri kapsamlı bir şekilde araştırılması makalede yansıtılmıştır.

Dünyevi aşkın yanı sıra insanın kendi manevi dünyasına bakabilmesi için gerekli olan ilahi aşkı araştırma zorunluluğu bu makaleyi gerekli kılmaktadır.

Bu amaçla yazar makaleyi üç yönde incelemiştir.

Makalenin ilk bölümü, Nesimi'nin şiirlerindeki aşk kavramının analizine ayrılmıştır. Burada yazar, Doğu'nun önde gelen düşünür ve filozoflarından Nesimi'nin şiirlerinde ele aldığı aşk türlerini (ilahi ve dünyevi aşk) incelemektedir. Yazar bu bölümde Nesimi'nin din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin insana duyduğu sevginin örneklerini, şiirlerinde vurguladığı ilahi aşkla birlikte gösterir.

İkinci bölüm, dönemin önde gelen düşünürleri olarak kabul edilen Yunus Emre ve Muhammed Fuzuli'nin eserlerindeki aşk kavramının incelenmesine ayrılmıştır. Burada her iki düşünürün aşka ilişkin görüşlerinin analizine dayalı olarak Nesim'in felsefi görüşleri arasındaki bağlantı tespit edilmiştir. Her iki tasavvuf düşünürünün mirasının incelenmesinin sonucu, Nesimi'nin ilahi ve dünyevi aşk hakkındaki fikirlerini güçlendirmek için kullanılır.

Sonuç olarak birinci ve ikinci bölümlerde incelenen iki mutasavvıf düşünürün eserlerinin tahlilinden elde edilen genellemeler sistematize edilerek genel bir sonuca varılmış ve Nesimi'nin şiirleri ile karşılaştırılarak onun aşk felsefesinin temel yönleri tespit edilmiştir. Sonuç bölümünde yazar, iki mutasavvıf düşünürün eserlerinin tahlilinden elde ettiği genellemeleri Nesimi'nin şiirleriyle karşılaştırır ve onun aşk felsefesinin ana yönlerini belirler.

Keywords: İmadeddin Nesimi, Yunus Emre, Muhammed Fuzuli, ilahi aşk, dünyevi aşk

Trakya Bölgesi İllerinin Dış Ticaret Verilerinin Karşılaştırmalı Analizi

Şerif Dilek^{1*}

İhsan Aktaş²

Ebru Bilgen Kocatürk³

Serap İncaz⁴

*: serifdilek@gmail.com

¹: Kırklareli Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Kırklareli, Türkiye

²: Kırklareli University, Kırklareli, Türkiye

³: Kırklareli University, Faculty of Applied Sciences, Dept. of International Trade and Logistics, Kırklareli, Türkiye

⁴: Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli, Türkiye

Trakya bölgesi Türkiye'nin Avrupa'ya açılan demiryolu ve karayolu sınır kapılarına ev sahipliği yönüyle önemli bir ulaşım koridoru içerisinde yer almaktadır. Bölge ekonomik, siyasi ve jeopolitik açıdan ön plana çıkmaktadır. Bölgede serbest bölgeler ve organize sanayi bölgelerinin bulunması nedeniyle sanayi sektörü açısından gelişme potansiyeli yüksektir. Trakya Bölgesi Türkiye'deki verimli tarım arazilerin büyük bölümüne sahip olması yönüyle de ciddi bir tarımsal zenginliğe sahiptir. Ayrıca Türkiye'nin en büyük metropol ve ekonomik cazibe merkezi olarak İstanbul'a komşu konumdadır. Son yıllarda sanayileşme yanında İstanbul'un giderek bir hizmet ve kültür şehri kimliğine dönüşmesi bağlamında İstanbul'da yer alan ve genişleme olanağı bulamayan sanayi faaliyetlerinin İstanbul dışında Trakya bölgesi yönünde geliştirilmesi düşüncesi etkili olmuştur. Bu gelişmeler Trakya bölgesinin üretim ve dış ticarete ön plana çıkarılmasına katkıda bulunmuştur. Türkiye açısından bölgesel anlamda coğrafi faktör ve ekonomik gelişme potansiyeli gittikçe artan Trakya bölgesinin ihracat ve ithalat rakamları ile bölgede yer alan illerin dış ticaretinin analiz edilmesi bu çalışmanın ana gayesini oluşturmaktadır. Bu çalışmada; öncelikle Türkiye'nin dış ticareti ile ilgili mevcut durum analizi yapılacaktır. Bu analiz sonrasında, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ'dan oluşan Trakya Bölgesi'nin dış ticaretteki durumu, illerin dış ticaret performansı ve bu illerde faaliyet gösteren belli başlı sektörlerde ortaya çıkan gelişim ve değişimin karşılaştırmalı analizinin yapılarak, Türkiye'nin dış ticaretindeki yansımaları ve önemi üzerinden değerlendirme yapılması hedeflenmektedir.

Keywords: Trakya bölgesi, dış ticaret, ihracat, ithalat

Z Kuşağının Sürdürülebilir Tüketim Davranışı ile Marka Duyarlılığı İlişkisinde Moda Duyarlılığının Aracı Rolü

Sema Sarı^{1*}   Rabia Manisa²

*: semasari0715@gmail.com

¹: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Gümrük İşletme Bölümü, Burdur, Türkiye

²: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve Gümrük İşletme Ana Bilim Dalı, Muratpaşa, Türkiye

Marka, bugünlerde tüketiciler için karar vermenin önemli faktörlerinden biridir. Dünyanın dört bir yanındaki pazarlamacılar, bu durumu göz önünde bulundurarak markalara yönelik davranışları izlemek için sorumlu ve bağımsız tüketicilere dönüşen Z Kuşağı tüketicilerini müşteri araştırmalarının odağına almışlardır. Önceki kuşaklardan daha çevreci, sürdürülebilirlik odaklı ve teknoloji meraklısı olan Z Kuşağının sağlıklı yaşam anlayışına daha erken maruz kalmasından dolayı sürdürülebilir yaşam konusunda önceki nesillere göre çok daha bilgili olduğu görülmektedir. Z Kuşağının üyeleri, gıda seçimlerini yaparken sağlığa öncelik verme, çevreye duyarlı olma ve diğer kuşaklara kıyasla daha yüksek bir yaşam kalitesi isteme eğilimindedir. Bu tüketicilerin çevresel ve sosyal konularla ilgili artan endişelerinden dolayı markalar için sürdürülebilirlik çok daha önemli hale gelmiştir. Bu yüzden markalar kendilerini sürdürülebilir olarak konumlandırmaya odaklanmaktadır. Sürdürülebilirlik stratejilerinin güvenilir kaynaklarla konumlandırılması olumlu marka bağlılığı, marka güveni ve marka kimliğine yol açabilmektedir. Markaların sürdürülebilirlik yönündeki çalışmaları, sürdürülebilirlik konusunda hassas olan bu tüketici kitlesini etkilemekte ve tüketicide tepkiye neden olmaktadır. Dolayısıyla Z Kuşağının en önemli endişelerinden biri olan sürdürülebilirlik, işin hem kârlı hem de sürdürülebilir olmasını sağlamak için işletmeler tarafından bir fırsata dönüştürülebilir. İşletmeler için bahsi geçen fırsatı elde etmenin yollarından biri modadır. Çünkü moda, tüketicinin dikkatini çekme, markaya anlam yükleme vasıtalarından biridir. Tüketici davranışları ve marka değeri üzerinde etkili olan sürdürülebilirliğin moda ile desteklenmesi markayı güçlendirmede etkili olabilir.

Literatürde sürdürülebilirliğin moda ve marka ile birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın özgünlüğünü göstermekle birlikte çalışmanın Z Kuşağı üzerinde yapıyor olması da özgünlüğünü güçlendirmektedir. Bu çalışmada Z Kuşağının sürdürülebilir tüketim davranışı ile marka duyarlılığı ilişkisinde moda duyarlılığının aracı rolü incelenmiştir. Çevrimiçi anket yoluyla 385 kişiden elde edilen veriler, AMOS 21 programıyla analiz edilmiştir. Yapısal eşitlik ve yol analizi yapılan çalışmada sürdürülebilir tüketimin markaya duyarlı tüketici üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca sürdürülebilir tüketim ile markaya duyarlılık arasında modaya duyarlılığın tam aracı olduğu tespit edilmiştir.

Keywords: Sürdürülebilirlik, moda, marka, z kuşağı

A General Overview on the Effect of Bilingualism on Executive Function Skills in Children: Inconsistent Results and Moderator Factors

Mevla Yahya^{1*}

*: mevla.yahya@ibu.edu.mk

¹: International Balkan University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Dept. of Psychology, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

In this study, we reviewed recent studies comparing executive function performance of bi and monolingual children. In that respect, we came across 27 studies. Most of these studies report “partial” executive function advantage for bilingual children (i.e., a bilingual advantage is reported only for some tasks within the same study). In this regard, we examined in detail whether the executive function advantage in bilingual children is general or this advantage appears only in specific executive function tasks. Upon this evaluation, we observed that the bilingual advantage is not specific to a particular executive function paradigm or executive function task classification. To better explain these inconsistencies, we assessed and discussed the moderator factors (i.e., second language age of acquisition, language proficiency, language exposure, language interactional context, minority status, and socioeconomic status) that potentially could affect the outcome of studies examining the executive function skills of bilingual children. We concluded that the bilingual advantage on executive functions is linked to the general executive function system rather than a single executive function task; however, these effects cannot consistently be demonstrated due to the ignored moderator factors. Thus, to obtain more precise results, we offered suggestions for future studies that will compare bi and monolingual children on executive function performance.

Keywords: Bilingualism, childhood period, executive functions

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Muhasebeleştirilmesi

Metin Çalık^{1*}

*: metin.calik@dpu.edu.tr

¹: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Kütahya, Türkiye

Sürdürülebilir kalkınmada her biri arasında fırsat maliyetleri ve ödünleşimlerle birlikte sunulan ekonomik uygulanabilirlik, sosyal sorumluluk ve çevresel sorumluluk olmak üzere üç boyut mevcuttur. Devletler, sosyal ve çevresel uygunluk ve ekonomik uygulanabilirlikten kaçınmazlar. Oysa sosyal ve çevresel muhasebede sürdürülebilir kalkınmaya yönelik ilerlemeler henüz istenilen seviyede değildir. Çevre muhasebesi, muhasebe departmanlarındaki kurumsallaşmanın etkisiyle, yönetim muhasebesi odaklı, mali ve vergisel açıdan muhasebe ve mali tabloların analizinin yanı sıra bağımsız çevresel denetim raporlama uygulamalarını içeren temel muhasebe konularına yeniden yönlendirilmiştir. Bu çalışmada sürdürülebilir kalkınma ve muhasebe arasındaki olası bağlantıları keşfederek, sürdürülebilirlik yaklaşımı ışığında sürdürülebilir kalkınmanın yönetim muhasebesine olası etkileri ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla, sürdürülebilir kalkınma için bir muhasebe aracının inşasını ampirik olarak gösterilmesi ve operasyonelleştirilmesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Muhasebe literatüründe, sürdürülebilir kalkınma konusunda bölgesel paydaşlar ve örgütsel bağlam ile küresel sosyal ve çevresel sorunları kapsayan örgütsel hesaplarda hem teoride hem de pratikte başa çıkmak için 'sürdürülebilir kalkınma muhasebesinin' tanımı yapılmıştır. Çalışma, tümevarımsal ve tündengelimli akıl yürütmenin yanı sıra tanımlayıcı ve karşılaştırmalı analiz kullanan teorik ve metodolojik üçgenleme yöntemine dayanmaktadır. Kuruluşların sürdürülebilir kalkınma hedefleri ekonomik, kaynak kullanımı, çevresel ve sosyal maliyet etkilerini parasal olarak ifade eden şeffaf karar alınabilir finansal verilere dönüştürmeyi sağlama hedeflenmelidirler. Bilimsel çalışmalara dayanan bu analiz, yönetim muhasebesi araştırmaları alanındaki değişikliklerdeki temel eğilimleri ortaya koyarak gidişatı tahmin etmemizi sağlamaktadır.

Keywords: Sürdürülebilir kalkınma, çevresel muhasebe, sürdürülebilirlik, kalkınma, bölgesel paydaşlar

Yeni Orta Sınıfın Üçüncü Dalga Kahve Tüketimi: Sınıfsal Kimlik ve Temsil

Gözde Türkyılmaz^{1*} Lütfi Sunar²

*: gorur.gozde@gmail.com

¹: Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

²: İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Orta sınıf ve onun çelişkili yapısı, bir yandan kazancından dolayı işçi sınıfına benzerliği, diğer yandan yaşam tarzının kaçınılmazı olarak üst sınıflara olan öykünmesi sebebi ile sosyoloji çalışmalarında çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Dünyanın çeşitli ülkelerinde alınan neo-liberal politikaların var ettiği yeni orta sınıf kavramı ise Türkiye’de 24 Ocak Kararları ile birlikte uygulanmaya başlanan dışa dönük ekonomi politikalarının sonucu olarak doğmuş; kapitalist sisteme uyumun getirisi olan tüketim olgusu ile sosyolojinin temel tartışmalarından biri haline gelmiştir. Tüketimin önemli aktörlerinden biri olarak anılan yeni orta sınıf kendisini tüketim yoluyla alt sınıflardan ayırıştırıp üst sınıflara yaklaştırmaktadır. Bourdieu’nun habitus kavramı ile açıklanabilen bu durum ile yeni orta sınıf tüketimi hem bir aidiyet hem de ayırıştırma mekanizması haline getirmiştir. Keşfedildiği günden bugüne çeşitli sebeplerle tüketilen kahve ise günümüzde yeni orta sınıfın tüketim alışkanlıklarında önemli bir yere sahiptir. Kahvenin endüstriyel gelişmelerle birlikte birinci, ikinci ve üçüncü dalgalar şeklinde geçirdiği evrimde yeni orta sınıfın etkisi yadsınamayacak derecede büyüktür. Öyle ki, Türkiye’de yeni orta sınıf Batı’ya dönük yüzünü kahve tüketimini yaşam biçimi haline getirerek göstermiş, böylece toplumsal dönüşüme de katkıda bulunmuştur. Bu çalışmada gıda tüketimi ve sınıf arasındaki ilişkiden hareketle temelde iki soru cevaplanmaya çalışılmıştır. Yeni orta sınıfın sahip olduğu sermaye türlerinin kahve tüketimini nasıl etkilediği ve rafine beğeniler eğiliminde nitelikli kahvenin nerede durduğu çalışmanın probleminin birinci kısmını oluşturmaktadır. Çalışmanın cevap aradığı ikinci problem ise nitelikli kahve satışının yapıldığı ve üçüncü dalga kahve mekanları olarak adlandırılan mekanların yeni orta sınıf tarafından tüketim şekli ve mekana atfedilen anlamdır. Bu çalışmada üçüncü dalga kahve mekanlarında yapılan gözlem ile birlikte nitel araştırma yöntemlerinden bir olan etnografik yöntem kullanılarak Karaköy, Beşiktaş, Nişantaşı ve Kadıköy semtlerindeki üçüncü dalga kahve mekanlarında bulunan müdavimlerle mülakat yapılmıştır. Pierre Bourdieu’nun kavramlarından hareketle elde edilen bulgular sonucunda, yeni orta sınıfın alana dair bilgisi ile kahve tüketimini bir oyun haline getirdiği ve habitusa dönüştürdüğü tespit edilmiş, bununla birlikte rafine lezzetler bağlamında tüketilen nitelikli kahve ile sahip olduğu ekonomik, kültürel ve sosyal sermayeleri arasında bir ilişki olduğu görülmüştür.

Keywords: Üçüncü dalga kahve, yeni orta sınıf, habitus, sermaye

Bölgesel Entegrasyon Bağlamında Avrasya Ekonomik Birliği ve Rusya'nın Merkez Konumu

Hulusi Ekber Kaya^{1*}

*: hekberkaya@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, Edirne, Türkiye

Sovyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması ile tek kutuplu sisteme evrilen uluslararası düzende başta ABD olmak üzere Batılı güçlerin eski Sovyet coğrafyasına nüfuz etmesine karşı 2015 yılında faaliyete geçen ve Rusya'nın önemli bir hamlesi olan Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) bölgede önemli bir aktör konumundadır. Rusya, bu hamlesi ile her ne kadar güçlü bir ekonomik birlik kurmayı hedeflese de SSCB sonrası süreçte bölgede oluşan boşluğu kendi lehine çevirmeyi, Birlik üyesi eski SSCB devletleri üzerindeki etkisini güçlendirerek devam ettirmeyi ve bu devletlerin kendisine ekonomik ve siyasi açıdan bağımlılıklarını sürdürmelerini sağlayarak bölgedeki nüfuzunu sağlamlaştırmayı amaçlamaktadır. Böylece, SSCB dönemindeki merkezi konumunu yeniden inşa etmiş olacaktır.

SSCB'nin dağılması ile bağımsızlığını kazanan devletlerin karşı karşıya kaldıkları siyasi ve ekonomik sıkıntılar küreselleşmenin de etkisi ile şiddetlenmiş ve bu devletleri bir örgütlenme içine itmiştir. Ekonomik açıdan güçlü ve siyasi açıdan ise bu devletlerden çok daha etkili olan Rusya ise bunu fırsata çevirerek AEB ile bu devletleri (Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Ermenistan) bir çatı altında toplamayı başarmıştır. Bu bağlamda Avrasya Ekonomik Birliği Rusya'nın bölgeselleşme politikalarını pekiştirmesi açısından önemli bir entegrasyon modelidir. Bu entegrasyon ile Rusya ekonomik çıkarlarından ziyade siyasi çıkarlarını ön planda tutmakta ve dış politikasını bu çıkarları doğrultusunda belirlemektedir.

Bu çalışmada bölgeselleşme ve entegrasyon kavramları açıklanarak Avrasya Ekonomik Birliği üzerine genel bir değerlendirme yapılacak ve Rusya'nın Birlik içindeki merkez konumu açıklanmaya çalışılacaktır.

Keywords: Avrasya Ekonomik Birliği, Rusya, entegrasyon, bölgeselleşme

Türkistan'da Millet Meselesi ve Sartlık Kavramı

Nurettin Hatunoğlu^{1*}

*: hatunoglu.nurettin@gmail.com

¹: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Merkez, Türkiye

19. yüzyılın başlarında Türkistan coğrafyasında güçlenen ceditçilik hareketi bu coğrafyadaki aydınlar arasında modern dönemin kavramsal tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda en önemli tartışmalardan biri millet tartışması olmuştur. Bolşevik İhtilalinin ortaya çıkması ve siyasi açıdan bölgeye hakim olması millet ile ilgili kavramların bir kısmının ortadan kalkmasına bir kısmının ise ön plana çıkmasına sebep olmuştur. Sovyetlerin 1924 yılında Türkistan coğrafyasını idari açıdan boy esaslı devletlere ayırması millet tartışmalarını farklı bir mecraaya itmiştir. Bu gelişme öncesi aydınlar arasında millet kavramı tartışılırken sıkça kullanılan kavramlardan birisi "Sart" kavramı olmuştur. 1914 yılında Türkistan'ın önemli aydınlarından biri olan Mahmut Hoca Behbudi'nin bu konu ile ilgili kaleme aldığı yazı bu tartışmalara bir örnek olarak verilebilir. Günümüz Özbekistan coğrafyasındaki siyasi ve etnik fay hatlarının anlaşılması için bu ülkenin kuruluşu esnasında tartışılan ve gündeme gelen etnik kavramların tahlili önem arz etmektedir.

Türkistan'da yerleşik topluluklar için kullanılan Sart kelimesi yerleşik Özbekleri ifade ettiği gibi Tacikleri'de ifade etmiştir. Kazak, Kırgız ve Türkmen toplulukları tarafından Özbekleri ifade etmek için olumsuz manada kullanılan bu sözün etnik bir topluluğu mu, yoksa belli bir ekonomik yaşam tarzı olanları mı ifade ettiği ile ilgili tartışmalar yapılmıştır. 1924 yılında boy esaslı devletlerin kurdurulması Türklük gibi, bu kavramın da gözden düşmesine sebep olmuştur. Bu çalışmada yakın dönem Türkistan tarihinde millet tartışmaları ve Sart kavramının kullanım alanı ile ilgili değerlendirmeler yapılacaktır. Çalışmanın zamansal çerçevesi 19. yüzyılın ilk çeyreği, mekansal çerçevesi ise Batı Türkistan coğrafyası ile sınırlandırılmıştır. Çalışma Zeki Velidi Togan, Mahmut Hoca Behbudi, Süleyman Hamit Çolpan gibi o dönemde yaşamış aydınların yayınlanmış yayınlarından istifade edilerek hazırlanacaktır. Ayrıca konu ile ilgili literatürdeki çalışmalara müracaat edilecektir.

Keywords: Sart, Özbek, Türkistan, Sovyet

Yalova İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Ecem Sultan Gürler¹   Cem Gürler^{2*}

*: cem.gurler@yalova.edu.tr

¹: Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye

²: Yalova Üniversitesi, Yalova, Türkiye

Son yıllarda artan nüfus, yoğun kentleşme gibi nedenlerle, insanların turizm tercihlerinde değişiklikler meydana gelmiştir. Yaşadığımız koronavirüs pandemisi sürecinin de insanların turizm tercihleri üzerinde önemli etki bıraktığı ifade edilebilir. Böyle bir dönemde, ekoturizm kavramının önemi oldukça artmıştır. Ekoturizm doğal ve kültürel mirası, çevreyi koruyan, yerel halkın ve ziyaretçilerin refahını önemseyen, sürdürülebilir turizm faaliyetleri olarak tanımlanabilir. Mevcut çalışmada Yalova İlinin ekoturizm potansiyeli incelenecektir. Yalova, Türkiye'nin yüz ölçümü en küçük olan ilidir. Yalova, yüzölçümüne kıyasla oldukça büyük bir ormanlık alana sahiptir. Bu alanlarda trekking, kampçılık, dağcılık gibi ekoturizmle uyumlu pek çok aktivite gerçekleştirilmektedir. Mavi bayrağa sahip plajlarla deniz turizmi için de Marmara bölgesinde tercih edilen bölgelerden birisidir. Yalova ili zengin jeotermal kaynaklara da sahiptir. Ayrıca, bölgede 8 sit alanı da bulunmaktadır ve Bizans ve Osmanlıdan günümüze gelen eserler de mevcuttur. Tüm bunların yanında, Altınova ilçesi sınırlarında bulunan Hersek Lagünü, kuş gözlemciliği açısından da oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Ekoturizm yöre halkı için önemli bir geçim kaynağı olarak görülmektedir. Ekoturizmin, genelde karşılaştığı en önemli sorunlardan biri, yaratmış olduğu gelirin, seneye yayılmaması, mevsimlik olarak kalmasıdır. Yalova ilinin farklı kaynaklara sahip olması, bu sorunu nispeten azaltmaktadır. Yine de Yalova iline gelen turist sayısı, potansiyeline göre oldukça düşüktür. Turist sayısının artması için, politika yapıcıların ve turizm sektörünün harekete geçmesi oldukça önemlidir.

Keywords: Ekoturizm, Yalova, ekoturizm potansiyeli

İşbirlikçi Çalışmanın Mekânları Olarak Co-working Alanlarında Bir Alan Araştırması

Dilay Güvenç^{1*} Sinem Yıldırımalp²

*: dilay.baser@kocaeli.edu.tr

¹: Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli , Türkiye

²: Sakarya Üniversitesi, Sakarya , Türkiye

Günümüzdeki anlamıyla sanayi devrimi ile başlayan çalışma olgusu, zamanla kendi kural ve işleyişi gereği kurum ve mekânlarını oluşturmuştur. Modern paradigma, çalışmayı gündelik yaşamdan ayırtmış ve evlerden çıkararak işyerlerinde konumlandırmıştır. Bugün itibarıyla ise çalışma, işyerinden ve hatta işverenden ayrılarak zihinsel ve mekânsal olarak özgürleşmekte ve bağımsızlaşmaktadır. Bağımsızlaşması esnasında yalnızlaşan çalışma, hem beşeri doğası hem de işleyişi gereği insan ögesine ve işbirliğine ihtiyaç duymaya devam etmektedir. Çalışmanın bağımsızlaşırken bireyselleşmeme talebi ile işbirlikçi çalışmanın gerekliliği ise ortak çalışma alanlarının gelişimini ve yönelimin artmasını tetikleyen unsurlardır. 21. Yüzyılın teknolojik dünyasında işin her yerden gerçekleştirilmesi mümkün olabilse de hala nerede gerçekleştirileceği önemli bir sorun oluşturmaktadır. Çalışmaya ilişkin fiziksel gereklilik ve altyapı teknoloji aracılığıyla kolaylıkla sağlanabilmektedir ancak işyerinin çalışma sırasında sağladığı sosyal ortam, paylaşım ve etkileşimin ev veya cafe gibi mekânlarda tam ve gerçek anlamda sağlanması oldukça zordur. Kişiyeye ve duruma göre farklılık göstermekle birlikte evden çalışma çalışanı genellikle ortamın uygunluğunu sağlama, yoğunlaşma, disipline olma, sessizlik sağlama gibi konulara ek olarak psikolojik ve sosyal anlamda da zorlayıcı olabilmektedir. İşverenden ve işyerinden bağımsızlaşan çalışma aynı zamanda işyerinin fiziksel ve sosyal unsurlarına ek olarak ev konforuna ulaşabileceği çalışma mekânları aramaktadır. Bu ihtiyaca cevap olarak ortaya çıkan coworking alanları ise sabit bir maliyet karşılığında çalışma alanına ilişkin hizmet ve fayda sağlayan yeni nesil çalışma mekânlarıdır. Coworking alanları modern iş hanları olarak tanımlansa da coworking alanlarının içerdiği sistemsel yapı ve felsefe karşısında bu tanımlama oldukça basit ve yetersiz kalmaktadır. 2005'te kurulan ilk coworking alanından bugüne hızla gelişen ve dünya çapında bir fenomen haline dönüşen bu alanlar kullanıcılarına (işletmeler veya bağımsız çalışanlar) mekan paylaşımı temelli iletişim ve etkileşim olanağı sunan yapılanmalardır. Coworking alanlarını ve bu alanlara yönelimin neden ve etkenlerini ele almayı amaçlayan bu araştırma coworking alanlarının kullanıcılarına yöneltilen iki temel soruyu ele almaktadır. Bu sorulardan birincisi, kullanıcıların bu alanda çalışmaya nasıl ve hangi ihtiyaç ile başladıkları, ikincisi ise kullanıcıların coworking alanlarında çalışmayı sürdürmelerindeki temel etkenin ne olduğudur. Bu sorular, İstanbul'da seçilen 6 coworking alanından, 20 katılımcıya yöneltilmiştir. Gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler tümevarım ve invivo kodlama ile değerlendirilerek, NVivo 12 programı ile analiz edilmiş ve bulgular sunulmuştur.

Keywords: Çalışma, işbirlikçi çalışma, co-working

Ortaçağ'da Antisemitizm

Seda Özmen^{1*}

*: sadaozmen@hotmail.com

¹: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Tarih Bölümü, Zonguldak, Türkiye

Antisemitizm kavramı, kelime anlamı bakımından Sami ırkıdan olanlara karşı olmak demek olsa da; Hristiyanlığın başlangıcına dair inanışların ve Orta Çağ boyunca Yahudilerle sürdürülen ilişkinin bir sonucu olarak Yahudilere duyulan özel bir düşmanlığın ifadesi haline gelmiştir. Bu Yahudi düşmanlığının en temel nedeni teolojiktir. Hristiyan teolojisine göre Yahudiler İsa'nın çarmıha gerilmesindeki rolleri sebebiyle "Tanrının Katili"dirler ve hakikati reddetmeleri nedeniyle bu düşmanlığa layıktırlar. Bu kabul özellikle Avrupa'nın Hristiyanlaşması ve Orta Çağ boyunca Kilisenin güçlenmesine paralel olarak Yahudilerin buradaki yaşamını zorlaştırmıştır. Bölgesel ve yerel kiliseler Hristiyanlarla Yahudilerin toplumsal ve ekonomik alanda birlikte olmasını engelleyici birçok karara imza atmış, dini gerekçelerle alınan bu kararların halk nezdinde uygulanışı ise oldukça sert olmuştur. Orta Çağ özelinde Avrupa'daki Yahudi yaşamına bakıldığında antisemitizmin bir sonucu olarak; sürgün, hapis, din değiştirme baskısı ve katliam gibi pek çok olumsuzluğun ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Orta Çağ boyunca Yahudilerin bir şehirden diğerine sürülmeleri, Birinci Haçlı Seferi sırasında Almanya ve Fransa'da binlerce Yahudi'nin öldürülmesi, Avrupa'nın pek çok şehrinde Hristiyan çocukların Yahudilerce kaçırılıp eziyetle katledildiği suçlaması (Yahudi literatüründe "kan iftirası" olarak ifade edilmektedir) neticesinde birçok Yahudi'nin yargılanması ve cezalandırılması, Yahudi dini metinlerinin sakıncalı bulunup yakılması hatta İspanya başta olmak üzere Avrupa'nın birçok yerinde Yahudilerin dinlerini terk edip vaftiz olmaya zorlanması Antisemitizmin pratik tezahürlerine örnek olarak gösterilebilir. Bu bağlamda bildirinin konusu Ortaçağ Avrupa yaşamını derinden etkileyen Antisemitizm düşüncesinin ortaya çıkış nedenleri, Orta Çağ'daki gelişimi, seküler ve dini kurumların Antisemitizm karşısındaki tutumlarını incelemek ve ortaya koymaktır.

Keywords: Antisemitizm, Yahudi, kilise, Ortaçağ, Avrupa

Paternal Devletin Vergileme Anlayışı: Seçici Vergilere Yönelik Teorik Tartışmalar

*Gamze Yıldız Şeren¹

Özgür Saraç²

*: gyseren@nku.edu.tr

¹Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

²Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Hükümetlerin kamu politikaları yoluyla tüketici tercihlerini etkilemeleri şeklinde tezahür eden paternalist politikaların temel felsefesi, tüketicilerin otokontrol sorunlarının önüne geçebilmektir. Sorun, tüketiciyi olumsuz etkileyebilecek olan erdemsiz malların (alkol, sigara, şeker ve diğer sağlıksız gıdaların) aşırı tüketimidir. Hükümetler bu aşırı tüketim sonucu ortaya çıkacak olan negatif dışsallıkların vergileme yoluyla önüne geçileceğini ve böylelikle zararlı tüketimi engelleyeceklerini ileri sürerler. Hükümetler vergilemeyi etkin bir kamu politikası aracı olarak kullanır ve bunun bireylerin kendi çıkarları aleyhine hareket etmelerini minimize etmesine vesile olacağı yönünde paternalist bir tutum sergiler. Literatürde paternalist politikaların şekillendirdiği bu içeriğe *paternalist vergileme* denir.

Zararlı ürünlerin yüksek vergiler yoluyla tüketimini kısmak/kontrol etmek teoride doğru bir yaklaşım olsa da pratikte her zaman doğru politikaların/sonuçların kapısını aralamayabilir. Refah ekonomisinden temellerini alan erdemsiz malların seçici (selektif) vergilenmesi, negatif dışsallığın vergilenmesi yoluyla kötünün tüketimini sınırlandırmayı amaçlar. Fakat unutulmaması gereken husus, vergilere direnebilen üreticilerle geriletici (regresif) olan tüketim vergilerinin düşük gelirliiler üzerinde yaratacağı ağır vergi tahribatı arasındaki ikilemin boyutudur. Bu noktada kamunun faydası ve bireye verilen değer arasında bir denge kurmak elzem bir hususa işaret eder. Bireyin tercihlerine müdahale eden paternalist vergilemenin kamusal gelir yaratma potansiyeli üzerinden siyasi oportünizm politikalarına dönüşmesi an meselesidir. Tüm bu olumsuzluklara karşın paternalizm zararlı tüketimin minimize edilmesinde günümüzde halen mühim bir role de sahiptir. Bu çalışmada paternal devlet anlayışında maliye politikalarının rolü, seçilmiş vergiler özelinde tartışılmıştır. Sorun paternal devlet anlayışında değil, bunu uygulamaya geçiren hükümetlerin ana felsefesindeki optimal noktalarda meydana gelen sapmalar neticesinde ortaya çıkan gelir dağılımında bozulmalar ve düşük gelirliilerin üzerine binen aşırı vergi yükü ve buna eşlik eden zararlı ürün tüketimde -beklenen- azalmanın kaydedilmemesidir. Bu noktada geniş tabanlı adil vergilerin konularak orantılı, hesap verilebilir ve etkin bir vergilemenin tercih edilmesi paternalist müdahalelerin bireyin değeri üzerinde yaratacağı tahribatı azaltmada rol oynayabilir. Çalışmanın ana argümanı paternal devlet anlayışının vergi ayağının ölçülü bir şekilde kullanımının çok daha etkin sonuçlara yol açacağıdır.

Keywords: Paternal devlet, seçici vergileme, kamu politikaları

Ulusal Söylemin ve Kültürel Diplomasinin Yumuşak Gücü Olarak Televizyonda Tarihi Diziler

Özlem A. Aksoy^{1*}

*: ozlem.avci@usak.edu.tr

¹: Uşak Üniversitesi, Uşak, Türkiye

Günümüz popüler kültür ürünleri içinde farkın varlığını, yerini ve neden gerekli olduğunu düşünmek, kültür alanındaki güç ilişki ve biçimlerini anlamının bir aracı olabilir. Kültür alanındaki fark söylemi ve bu söylemin nasıl ve ne biçimde temsil edildiği konusuna odaklanmak bu açıdan önemlidir. Öncelikle unutmamak gerekir ki, anlamı var eden şey farktır. Bu farkın temsil edilme biçimleri, figürler, karakterler, semboller ve ifadeler nelerdir ve nasıl var / inşa olmuştur? Bu konuda tarihi televizyon dizileri üzerine odaklanan bu çalışmada temsilin nasıl kurulduğu ve toplumsal gerçeklikle olan ilişkisi ve bağı sorgulanmaktadır. Elbette bu gerçeklik sadece geçmişe atfedilen bir gerçeklik olmaktan öte bugünün de etkilediği, dönüştürdüğü ve bir güç aracı olarak da kullanılabilen bugünün toplumsal gerçekliğidir.

Bu çalışma tarihin bugün üzerindeki gücü üzerine ve geçmişin bugünden nasıl ve neden yeniden kurgulanabildiği sorunsalı üzerine odaklanırken, kamusal yayıncılık anlayışı ile yayın yapan TRT’de yayınlanan tarihi dizileri konu edinmiştir. Çalışmanın sorgulamaları ise örneklem olarak “Uyanış: Büyük Selçuklu” dizisi üzerine somutlaşır. Bir kültür ürününün nasıl bir söylem aracına dönüştüğü, kültürel etkisi ve gücü, uluslararası yaygınlığı, etkisi ve gücü gibi konular jeopolitik bir yaklaşımla ele alırken, yoğun bir söylem ve içerik analiziyle çalışmanın soruları yanıtlanmaya çalışılır. Semiyolojik ve dilbilimsel yöntemlerle incelenen televizyon dizisinde ana söylem tarih, din, kimlik, milli birlik ve bütünlük, kültürel yayılcılık gibi kavramlarla sorgulanarak yaygınlığı ve etkisi tartışılmıştır. Ayrıca jeopolitik bir yaklaşımla coğrafi olarak kültürel diplomasinin nasıl bir aracı olarak kullanıldığı da “yumuşak güç” kavramı ile tartışılacaktır.

Tüm bu yaklaşım ve bakış açısı temsil, fark, anlamlandırma gibi teorik dayanaklarla açıklanarak yeni anlama ve açıklama biçimleri sunulacaktır.

Keywords: Jeopolitik, yumuşak güç, temsil ve anlamlandırma, fark ve kimlik, tarihi televizyon dizileri

Ekonomik Büyüme ve Enerji Tüketiminin Çevre Kirliliğine Etkisi: NIC Ülkeleri İçin Bir Analiz

Muhyettin Erdemli^{1*} Tuncer Gövdeli²

*: erdemlimuhyettin@gmail.com

¹: Siirt Üniversitesi, Siirt, Türkiye

²: Atatürk University, Oltu Faculty of Humanities and Social Sciences, Erzurum, Türkiye

İktisat literatüründe çevre ile ilgili çalışmalar 20. yüzyılın başlarından itibaren ilgi görmeye başlamıştır. Ancak 2. Dünya Savaşı sonrasında bu eğilim fazlası ile artmıştır. Nitekim çevrenin iktisadi bir değişken olarak kabul edilmesi ile birlikte bu alandaki çalışmalar derinleştirilmiştir. Özellikle, 1990'lardan sonra küresel çevre kirliliğine ve çevrenin korunmasına yönelik eğilimler ve kamusal politikalar artmaya başlamıştır. Literatürde, yapılan araştırmalardan farklı sonuçlar çıkmasına rağmen bu iki değişken arasındaki bağlantının güçlü olduğu görülmektedir. Ekonomik büyüme ile kirlilik arasında çoğunlukla eş yönlü ilişki tespit edilirken bazı çalışmalarda ekonomik büyüme ile kirlilik arasında ters yönlü bir ilişki de tespit edilmektedir. Bu çalışma da ülkelerin ekonomik olarak gerçekleştirmek istediği daha fazla büyüme veya gelişmenin çevre faktörüne etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Yeni sanayileşen ülkeler (NIC; Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Meksika, Malezya, Filipinler, Tayland, Türkiye ve Güney Afrika) için 1971-2014 arası döneme ait yıllık veriler yardımı ile oluşturulan modelde bağımlı değişken olarak kişi başı CO2 emisyonu, bağımsız değişkenler olarak ise kişi başı GSYH ve kişi başı enerji tüketimi alınmıştır. Çalışmada panel veri analizi yöntemi ile bahse konu ülkelerde ve ilgili yıllarda Çevresel Kuznets Eğrisi (ÇKE) yaklaşımının geçerli olup olmadığı ve enerji tüketimi ile çevre kirliliği arasında bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Söz konusu analizde, yatay kesit bağımlılığı, panel birim kök ve panel eşbütünleşme testi yapılmış ve devamında katsayı tahmincisi kullanılmıştır. Analiz için Eviews 12, Gauss 10 ve Stata 14 paket programları kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular literatürün genel eğilimleri ile uyumludur. Analiz sonucu söz konusu ülkelerde ÇKE yaklaşımının geçerli olduğu ve enerji tüketimi ile CO2 emisyonu arasında uzun dönemde pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Keywords: Ekonomik büyüme, Çevresel Kuznets Eğrisi, panel veri analizi

Devrek'teki Dini Bayramların Gurbetçiler Üzerindeki Etkilerinin Kültürel Açından İncelenmesi

Erdem Dirimeşe¹   Asli Nur Kalincilar^{2*}

*: aslikalincilar@gmail.com

¹: Zonguldak Bülent Ecevit University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology, Zonguldak, Türkiye

²: Bülent Ecevit University, Interdisciplinary Cultural Studies, Institute of Social Science, Zonguldak, Türkiye

Kültür, tarihsel bir süreç içerisinde oluşan, toplumun gelenek ve göreneklerini içinde barındıran ve nesilden nesile aktarılan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu aktarılan geleneklerden biri de dini bayramlarımızdır. Dini bayramlar, neşe, birliktelik gibi anlamlara gelmekteyken bir ritüel olarak karşımıza çıkmakta ve toplumsal açıdan da önem arz etmektedir. Toplumsal birliktelik kapsamında bir araya gelinen dini bayramlarda gurbetçiler de büyük dikkat çekmektedir. Yapılan çalışmalara göre yurtdışındaki gurbetçilerin izinlerini bayramlara denk getirmeye çalıştığı ve bayramlarda memleketlerinde, köylerinde akrabaları ile birlikte bayramlaşmak istediği, yurt dışında yaşadıkları bölgelerde bu kültür ve geleneklerden, manevi duygulardan mahrum kaldıkları görülmüştür. Postmodern dünyada giderek artan sekülerleşme ve bireyselleşme gibi olguların insan hayatının her alanında olduğu gibi gurbetçilerin de dini hayatında ve kültürel alanda etkili olduğu gözlemlenmektedir. Çalışmanın konusu dini bayramlarda gurbetçilerin toplumsal ve kültürel açıdan nasıl etkilendikleridir; çalışmanın amacı ise, kültürel ve toplumsal anlamda önem arz eden bayramların gurbetçiler üzerindeki etkileri ve bu etkilerinin nedenlerini ortaya koymaktır. Zonguldak'ın Devrek ilçesindeki bayram geleneğinin gurbetçiler üzerindeki etkisini ortaya koyması çalışmanın özgün tarafını oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma evrenini Zonguldak'ın Devrek ilçesindeki gurbetçilerden 30 kişi oluşturmakta olup çalışma, 30-70 yaş arası kişiler ile sınırlandırılmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular sonucunda Zonguldak'ın Devrek ilçesindeki gurbetçilerin yurtdışında bu kültür ve geleneklerden yoksun olduğu ve benzer bir kültürü orada kurmaya çalıştıkları sonucuna varılmıştır. Anahtar Kelimeler: Kültür, gelenek, dini bayram, gurbetçiler

Keywords: Kültür, gelenek, dini bayram, gurbetçiler

Tekirdağ, Trakya Rum Maarifperver Cemiyeti – “Bisanthe” Okuma Salonu ve Bölgedeki Faaliyetleri (1871-1922)

İbrahim Kelağa Ahmet^{1*}

*: ikelagaahmet@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Balkan Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Edirne, Türkiye

Osmanlı İmparatorluğu tebaası Rumların okul çağındaki çocuklarının eğitimi ile ilgili konularda özellikle 19.yüzyılın ikinci yarısından sonra cemiyetler ya da Yunanca ifadeyle “sillogoslar” önemli bir görev ifa etmektedir. Bu konuda öncü rolü 1861 yılında İstanbul’da kurulan Dersaadet Rum Cemiyet-i Edebiyesi’ne aittir. Söz konusu cemiyet süreç içinde çok etkin bir konuma gelerek Osmanlı topraklarındaki Rumların adeta eğitim bakanlığı gibi faaliyet göstermiştir. Onu örnek alarak kısa süre içinde Trakya bölgesi ve İstanbul başta olmak üzere Rum nüfusun yoğun olarak yaşadığı yerleşimlerde çok sayıda maarifperver Rum cemiyetlerinin kurulduğu görülmektedir. 1869 yılında Atina’da Dışişleri Bakanlığı’nın himayesinde kurulan Yunan Kültürünü Yayma Cemiyeti gerek Trakya, gerekse Makedonya bölgesinde eğitim konularında faaliyet gösteren Rum cemiyetlerini bölge kentlerinde bulunan Yunan Konsolosluklarının eşgüdümünde mali açıdan ve öğretmen temini konusunda ciddi anlamda desteklemektedir. Ortodoks Rumların Bulgar Eksarhlığı’na katılma tehlikesi ve Rum kimliğinin Bulgar milliyetçiliği karşısında tehdit altında görülmesi bahse konu maarifperver cemiyetlerin yaygınlaşmasında etkili olmaktadır.

Bildirimizin konusunu oluşturan Tekirdağ, Trakya Rum Maarifperver Cemiyeti 30 Mayıs 1871 tarihinde kurulmuş ve 1897 yılından sonra ise “Bisanthe” Okuma Salonu adı altında faaliyetlerini 1922 yılına kadar sürdürmüştür. Bölgede faaliyet gösteren diğer cemiyetler gibi Tekirdağ, Trakya Rum Maarifperver Cemiyeti’nin başlıca görevleri arasında eğitim konusuna özen göstermek ve kırsal bölgelerdeki Rumların kimliğini finanse edilen Rum okulları aracılığıyla güçlendirmektir. Cemiyet faaliyetleri sırasında İstanbul’daki Rum cemiyetleri ile de yakın çalışmaktadır. Rum cemaatin finanse ettiği bölgedeki okullarda verilen eğitimle Yunancanın yaygınlaşmasına destek olmanın yanı sıra arkeolojik değeri olan eserlerin bölge halkının yardımıyla derlenmesi ve cemiyet çatısı altında muhafazası ve sergilenmesi de cemiyetin faaliyet alanı içinde yer almaktadır. Bildirimizde ağırlıklı olarak bu konuları ele alan ve arşiv malzemelerinde yararlanılarak yazılmış Yunanca kaynaklardan ve cemiyetin 1871-1874 yıllarına ait yayımlanmış faaliyet raporlarından istifade edilerek Tekirdağ bölgesinde yürüttüğü çalışmalar incelenecektir.

Keywords: Tekirdağ, Bisanthe, Rumlar, Cemiyetler, sillogoslar

Kırkpınar Güreşlerinde Cazgır Tarafından Söylenen Anonim Salâvatların Anlam Bilimi ve Dil Bilgisi Bakımından Değerlendirilmesi

Rifat Gürgendereli^{1*}

*: rgurgen@trakya.edu.tr

¹: Trakya University, Faculty of Literature, Dept. of Turkish Language and Literature, Edirne, Türkiye

Altı yüz altmış yılı aşan bir tarihe sahip olan Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Türk spor tarihinin ve aynı zamanda dünyanın en eski spor organizasyonudur. Türkler için mertliğin, yiğitliğin ve fetih ruhunun yansıması olan güreş, zaman içinde olimpik bir spor dalı olarak da kabul edilmiştir.

Kırkpınar güreşlerinde boylara göre yapılan müsabakaların öncesinde cazgır tarafından, kimi zaman pehlivana güç ve öğüt vermek kimi zaman seyirciyi hislendirmek, coşku vermek ve pehlivanları tanıtmak gibi amaçlarla söylenen ahenkli, kafiyeli, dini ve lâdini özellikler taşıyan “salâvat” adı verilen şiirler okunur. Türk Dil Kurumu sözlüğünde de cazgırın kelime anlamı, “güreşecek olan pehlivanları yüksek sesle izleyicilere tanıtan ve dua okuyarak onları alana süren kimse” olarak geçmektedir. “Dua” olarak da bilinen bu salâvatı okuyan cazgır; Türk dilini iyi kullanmalı, güreş tarihini ve ustaları bilmeli, ahenk, ses tonu ve vurguya dikkat etmelidir. Cazgır, Türk edebiyatındaki destancı kimliğini taşır ve bu özelliği ile meydanın bilge kişisidir.

Altı yüz altmış bir yıldır Edirne ve çevresinde devam eden Kırkpınar Güreşlerinin ağa, kıyafet, pehlivan, cazgır, salâvat vb. pek çok özelliği ve adetleri bulunmaktadır. Bildirimizde inceleyeceğimiz anonim salavâtlar, destan geleneğinin güreşlerde yaşayan söyleyişleridir. Cazgır da bu geleneğin destancısıdır. Bu bağlamda, kaynaklardaki anonim salâvatlar önce anlam bilimi, akabinde dil bilgisi özellikleri bakımından değerlendirilecektir. Binlerce yıllık bir geçmişe sahip ata sporu güreş kültürü içinde yer alan salâvat ritüelinin değerlendirilip yorumlanmasıyla, bu geleneğin tarihi süreç içindeki önemi ortaya konulacaktır.

Keywords: Kırkpınar Güreşleri, cazgır, salavat, destancı

Sosyal Medyada Dijital Kimlik

Erkan Çiçek^{1*}

*: fesiharkan@gmail.com

¹: Yıldız Teknik Üni. Sanat ve Tasarım Fak., Sanat Böl., İstanbul, Türkiye

Sosyal medya ortamlarının ortaya çıkışına bakıldığında zaman insanın iletişim ihtiyacına binaen ortaya çıktığını söyleyebiliriz. İletişim sürecine bakıldığında ise aslında bir kodlama ve kod açmadan oluştuğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda iletişim olgusunun başarısı geri dönüt ögesi ile anlam kazandığını söyleyebiliriz. Toplumsal söylemlerin yayılması ve oluşturulması üzerinde var olan sosyal medya ağları ya da platformları kullanıcı katılımı noktasında aktif bir katılımı beraberinde getirmiştir. Aktif katılımlarında gün geçtikçe arttığı medya mecralarında dijital kimlik olgusu hayatımızın bir gerçekliği olmuştur. Dijital kimlik yönetimi noktasında ortaya çıkan zorunluluklar beraberinde bazı erişimlerde tedbirleri de beraberinde getirmiştir.

Bu bilgilerden hareketle kimlik kavramı, sadece doğumla verilen bir nüfus kayıt bilgisi olmaktan çok gelecekte bizi ifade eden veya tanımlayan bilgileri de içerek şekilde büyüyerek bizi tanımlamak için kullanılabilir duruma gelmiştir.

Literatür araştırması yapılarak oluşturulan bu çalışmada kimlik kavramının sosyal medya üzerinde değişimi örnekler ile incelenmiştir. Diğer yandan kültür ve benlik ve kimlik kavramlarına değinilmiştir.

Çalışmanın yöntemine bakıldığında zaman örneklem yönteminin çözümlenmesi analizi şeklinde sürdürülmüştür.

Sonuç olarak sosyal medya ağları içerisinde tıpkı gerçekmiş gibi paralel bir evren içerisinde yer alan ve çeşitli ihtiyaçlarını gideren insanoğlu değişime uğradıkları gibi hedef kitleleri üzerinde de değişime yol açacağı bir gerçekliktir. Bu bağlamda kimliklerin değişimi etkilenme ve etkileme şeklinde olacaktır. Ayrıca insanlar kültürel baskı altında kendisinin kültürleşmesini gerçekleştirirken artık bu konum yerini dijital ortamda meydana getirilen sanal sosyalleşme yani "dijitalleşmeye" devretmiştir. Dijitalleşme, kişiler arası iletişimin boyutlarını değiştirmiştir. Zamanımızda çoğunlukla her insanın toplumsal medya da paylaşım yapmış olduğu bir ve birden fazla saha bulunmaktadır. Bu sahalarda yapıma olan paylaşımlar kişiyi kuvvetlendirip geliştirirken, kişi ve toplumu değişim ve dönüşümün içine koyar. Birbirini etkilemekte olan ve etkilenen bir değişiklik dönemi görülmektedir.

Keywords: İletişim, sosyal medya, dijital kimlik

Sovyetler Birliği Likidasyon Politikalarının Türkiye'ye Yansıması: 10 Eylül Dergisi Örneği

Nurdan Güven Toker^{1*}

*: nurdanguven@halic.edu.tr

¹: Haliç Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul, Türkiye

Sovyetler Birliği'nin dağılma süreci, tüm ülkelerdeki komünist partilerini ve sol hareketleri farklı biçimlerde etkilemiş, Türkiye Komünist Partisi (TKP)'de Mihail Gorbaçov dönemi likidasyonlarına karşı tavrı almıştır. TKP bu süreçte "yeni politik düşünce" adı ile ortaya konulan programı reddederek, yeni ekonomi politikalarını eleştiriye tabi tutmuştur. TKP çevresi düşüncelerini ifade edebilmek amacıyla 1989 yılında 10 Eylül dergisini yayınlamaya başlamıştır. Dergide ifade edilen düşüncelere genel olarak bakıldığında, devrimden ve sınıf mücadelesinden vazgeçilmemesi gerektiği fikri etrafında Gorbaçov politikalarının eleştirildiği, likidasyona karşı çıkıldığı görülmektedir. Dergi, işçi sınıfının tarihsel misyonunu gerçekleştirmek için Marksist-Leninist çizgide ilerleyerek, reformist hareketlere karşı mücadele etme üzerine hareket etmiştir. 1980 sonrası sol cenah düşüncesinde hakim olan "yeni" anlayışının detaylı şekilde analiz edildiği dergide, Marksist-Leninist çizginin anlaşılmasının esasında "yeni" olarak adlandırılan düşünce yapısı ile örtüştüğü ifade edilmektedir. Dergi, bu yönleriyle Sovyetler Birliği'nin son dönemlerinde Türkiye'de var olan komünist düşüncenin anlaşılması bakımından önemli bir bilgi kaynağı haline gelmiştir. Bu çalışmada, dergide yer alan makaleler içerik analizi yöntemi ile incelenirken, dönemin siyasi, iktisadi ve sosyo-kültürel yapısı analiz çerçevesine dahil edilecektir. Bunun yanı sıra, 1989 ve 1990'lı yıllarda Türkiye'de hakim olan sol akımlar karşılaştırmalı olarak ele alınacak ve dönemin koşulları içerisinde sol hareketlerin genel durumu üzerine de çıkarımlar yapmaya imkan sağlayacak bulgular elde edilmeye çalışılacaktır. Bu dergi analizinin, Türkiye'de sol düşüncelere yapılan çalışmalara katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Keywords: 10 Eylül Dergisi, Türkiye Komünist Partisi, likidasyon, Mihail Gorbaçov

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde TBMM'nin Rolü

Fatih Kirişik¹

Kübra Öztürk^{2*}

*: kubraozturk.kdpu@gmail.com

¹: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, Türkiye

²: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, Türkiye

Hükümet sistemleri genel olarak kuvvetler ayrılığı teorisi üzerinden şekillenmektedir. Kuvvetlerin ayrılması açısından ana problem, yasama-yürütme ilişkilerinin modellenmesidir. Çünkü yargı organı, yargı bağımsızlığı kapsamında modelleme denkleminin dışında kalmaktadır. Yasama ve yürütme ilişkilerinin modellenmesi bağlamında parlamenter, yarı başkanlık ve başkanlık hükümet sistemi farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Parlamenter hükümet sisteminde devlet yönetimi parlamento/yasama merkezli olarak tasarlanmaktadır. Her ne kadar yumuşak kuvvetler ayrılığı olarak nitelendirilse de yürütme organı yasama organı içerisinden çıkmaktadır. Ayrıca yürütme organının göreve başlaması ve göreve devam etmesi de yasama organının onayına bağlı bulunmaktadır. Yasama organı, yürütme organına güvenoyu vermektedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde ise sert kuvvetler ayrılığı bulunmaktadır. Bu sistemde yasama ve yürütme arasında bariz ayrılık bulunmaktadır. Yasama organında yer alan yürütme organında, yürütme organında yer alan yasama organında yer almamaktadır. Bu açıdan bakıldığında parlamenter hükümet sistemi ile temel farklılıkları bulunmaktadır. Yürütme, yasama içerisinden çıkmamakta ve yürütmenin göreve başlaması ve göreve devam etmesi yasamanın onayına bağlı bulunmamaktadır. Yürütme de yasamanın faaliyetlerine müdahalede bulunamamaktadır. Bu bağlamda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemindeki yasama organının rolü ile parlamenter hükümet sistemindeki yasama organının rolü yasama-yürütme ilişkileri açısından önemli farklılıklar göstermektedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yasama organının yapısı ve işleyişi, görev ve yetkileri hususunda önemli değişiklikler yapılmıştır. Ancak hem parlamenter sistemde hem de cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yasama organının rolü açısından benzerlikler de bulunmaktadır. Bu bağlamda parlamenter sistemde ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yasama organının rolü karşılaştırmalı olarak analiz edilerek Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde TBMM'nin yeni rolü ortaya konulacaktır.

Keywords: TBMM, yasama organı, yürütme organı, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, parlamenter hükümet sistemi

Okuyucu Mektuplarında Tuna Vilayeti ve Osmanlı Taşra İdaresi (1868-1872)

Nergiz Aydoğdu^{1*}

*: nergiz.aydogdu@klu.edu.tr

¹: Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli, Türkiye

Tanzimat dönemi okuyucu mektupları, Osmanlı toplumunun mevcut durumuna, siyasi yönetime, dönemin politikalarına, yöneticilerine, siyasi, sosyal ve ekonomik duruma dair önemli bilgiler veren metinlerdir. Okuyucu mektupları, merkezi idareden uzak bölgedeki halkın yönetime ilişkin düşünce ve tepkilerini tespit bakımından önemlidir. Özellikle yöneticilerin hukuksuz fiilleri ve halka yönelik baskı ve kötü muamelesi okuyucu mektuplarında eleştirildiği gibi, kamu görevlilerinin görevlerini ihmal ve çıkar ilişkileri de okuyucu mektuplarında siyasi idareye duyurulmak istenen şikayetlerdir. Osmanlı birliğini tehdit eden Rus propagandasının Balkan coğrafyasında oluşturduğu tehditler, yerel idarecilerin tedbirsizliği, ihmali ile ilişkilendirilerek eleştirilirken, Osmanlı taşrasında uluslararası siyasetle, Osmanlı diplomasisi ile üst derecede ilgilenen taşra aydınının bölgesel problemlere ve yerel siyasete dair düşünceleri açığa çıkmaktadır. Bu çalışmada, Avrupa'da Yeni Osmanlı aydın grubunun yayınlamış olduğu *Hürriyet ve Muhbir* gazetelerinde yayınlanan okuyucu mektupları incelenecektir. Tanzimat döneminin Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi gibi öncü aydınlarının yayınlamış olduğu muhalif iki gazetesi üzerinden Osmanlı siyasi idaresinin, politikalarının Tuna vilayetinde nasıl anlaşıldığı, yorumlandığı ve hangi tepkiler ile karşılandığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Osmanlı halkının mahalli sorunlara, ihtiyaçlara, kamu görevlilerinin idari anlayışına dair yazdıkları üzerinden Osmanlı taşra idaresinin mevcut durumu değerlendirilecektir. Söz konusu gazetelerde, memur, asker, esnaf gibi toplumsal ve mesleki sınıflardan alınan çok katılımlı, imzalı mektuplara örnekler verilecek, Osmanlı taşrasında siyasi idareye yönelik muhalefeti örgütlemeye dönük kurgu metinler tespiti ve incelenmeye çalışılacaktır.

Keywords: Tuna vilayeti, Osmanlı taşra idaresi, okuyucu mektupları, Yeni Osmanlılar

Osmanlı Döneminde Rumeli'de Tanrıdağı Adı Üzerine Bazı Tespitler

Turan Gökçe^{1*}

*: tngokce@gmail.com

¹: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Ege ve Balkan Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, İzmir, Türkiye

İnterdisipliner çalışma alanı olarak son yıllarda Türkiye'de de önemli gelişme kaydetmiş olan, Türkçe'ye "Adbilim" olarak aktarılan onomastik ilimlerin önemli kollarından biri "Toponimi", diğeri de "Antroponimi"dir. Türkçe'ye "Yeradbilim" olarak tercüme edilen Toponimi, tarihi ve güncel yer adlarını bütün boyutlarıyla inceleyen bir disiplindir. "Kişiadbilim" olarak ifade edilen Antroponimi ise yine geçmişten günümüze kişi ve topluluk adlarını bütün boyutlarıyla inceleyerek ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada ele alınarak, Rumeli coğrafyasında bütün boyutlarıyla ortaya konulmaya çalışılacak olan "Tanrıdağı" adı tarihi derinliği ile birlikte incelendiğinde hem yer hem de şahıs ve topluluk adı olarak kullanılan isimlerden biri olarak dikkati çekmektedir.

Bildiri şeklinde tasarlanan çalışmada, esas itibarıyla Türkistan'da yer alan ve Türkler tarafından kutsanan dağın "*Tanrıdağı*" adının Batıya doğru gerçekleşen göçlerle birlikte taşınması sonucunda ortaya çıkan tablonun Balkan yarımadasındaki kesiti üzerinde durulacaktır. Bu cümleden olarak, ilgili literatürle birlikte arşiv vesikaları, seyahatnameler, vakayinameler ve menakıbnameler başta olmak üzere, Osmanlı kaynaklarının taranması sonucunda tespit edilen veriler değerlendirilecektir. Sonuçta Osmanlı hakimiyetinde Rumeli coğrafyasında Türkistan kaynaklı Tanrıdağı adının sadece coğrafi yer adı olarak değil, aynı zamanda Yörük toplulukları için de kullanıldığına dikkat çekilerek, diğer kullanım alanları ile ilgili detaylar üzerinde durulacaktır.

Günümüzde Yunanistan'ın Batı Trakya kesiminde bulunan ve Yunanistan'la Bulgaristan'ı birbirinden ayıran Rodop dağlarında yer alan Tanrıdağı'nın lokalizasyonu gibi henüz yeterince netleştirilememiş olan bazı hususların açıklığa kavuşturulmasına çalışılacaktır.

Keywords: Osmanlı yer adları, Osmanlı kişi ve topluluk adları, Rumeli, Tanrıdağı

A Developmental and Dwindling Status of Woman from Ottoman Empire to Today's Turkey

Muhammed Fatih Kaytan^{1*}

*: mfatihkaytan@ibu.edu.mk

¹: International Balkan University, Faculty of Law, Dept. of Political Sciences, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

The status of women and men in a society are generally based on the social structure. The gender defines where women and men stand in private and in social life and how a person represents himself/herself in a society. The social structures give roles to women and men. In this study, we analyze the development and the dwindling status of women from the Ottoman Empire to the Republic of Turkey, where the roles of the women have built up a significant worldview in this community. By taking the examples through in both empire and republic times, we will realize that the various effects of ruling mechanisms on women are tied up with the concepts of state, power political decisions, the role of social groups in decision and its impact relationships, political participation, relationship between social structure and power, political change and development of the region. The systems in which make women conduct according to the social structure and its expansion can be seen in almost every part of social life from traditions or customs to individual behavior of women. Various problems and solutions from time to time on women status which make their position weak and powerful in life.

Keywords: Gender, women, politics

Mekânın Kaybı Kelamın Belirsizliğine Neden Olur mu? Romanya Müslümanlarından Bektaşilerin Türkiye'ye Göçe Zorlanması

Ahmet Taşğın^{1*}

*: ahmettasgin65@gmail.com

¹: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Alevi Bektaşî Kültürü, Ankara, Türkiye

Bu çalışma, 1940 yılına kadar Bulgaristan ve Romanya arasında paylaşılan Dobruca'da Sarı Saltuk'tan itibaren iskân edilen toplulukların Türkiye Cumhuriyetine göçünü konu edinmektedir. Balkan Savaşları ardından toprak kaybeden Osmanlı Devleti, yapılan antlaşmalar neticesinde Romanya, Bulgaristan gibi yeni devletlerin ortaya çıkışını kabul etmiştir. Bağımsızlığını kazanan bu yeni devletlerin sınırları içerisinde yaşayan Türk ve Müslümanların can, mal, nesil, din güvenliğini sağlamakta zorlanmıştır. Savaşın ağır sonuçlarıyla birlikte başlayan muhaceret, bağımsız devletlerin savunmasız halka karşı verdiği savaş da eklenince hem savaşın hezimetini hem de savaş kurallarına sığınmayacak muamele asırlardır meskûn olan Türk ve Müslüman toplulukların yerlerinden hareket etmelerine neden olmuştur.

Dobruca, günümüzde bir kısmı Bulgaristan da bir kısmı da Romanya'da olmak üzere Deliorman'dan başlayarak Tuna Nehrine kadar uzanan geniş bir bölgeyi içerisine almaktadır. Dobruca güney ve kuzey olarak ikiye ayrılırken Bulgaristan sınırları içerisindeki güneyde Silistre ve Pazardık; Romanya sınırları içerisindeki kuzeyde de Köstence ve Tulça bulunmaktadır.

Dobruca Müslümanları arasında yer alan Bektaşilerden kuzeydekiler hakkında literatür neredeyse yok denecek kadardır. Kuzey Dobrucadaki Bektaşilerin yerleşik olduğu Tulça'da Hora Sekesi, Tresenlik, Frakase, Ortaköy ve Balabanca gibi köylerin tamamı Türkiye'ye göç ettirildiler. Hem Kuzey Dobruca'da Bektaşî kalmamış hem de Türkiye'de nereye yerleştirildikleri bilgisine de ulaşılamamaktadır. Böylece Romanya muhacirlerinin 1930-1940 arası yüzbinleri bulan göçü, belirsiz hale getirilmiştir. Bu belirsizlik içerisinde Bektaşilerin izini sürmek ise neredeyse imkânsız kılınmıştır. Çünkü yeni iskâna göre Türkiye'nin muhtelif şehirlerine gönderilen muhacirler içerisinde beş-on aile şeklinde serpiştirilen Bektaşiler, kısa bir süre sonra akrabalarının izlerini dahi kaybetmiştir.

Sonuç olarak bu çalışma, iki savaş arasında Balkanlardan başlayan göçlerden Dobruca muhacirlerini konu edinirken muhacirlerin Romanya kısmını teşkil edenlere yönelik uygulamalar nedeniyle izleri kaybolmuş veya muhacir oldukları bilinçleri yok edilmiştir. Güney Dobruca'daki yerlerini ziyarete giden Bektaşiler, terk etmek zorunda kaldıkları memleketleriyle bir şekilde bağlantı kurup akraba dahi bulurken Kuzey Dobruca'daki Bektaşiler, neredeyse Romanya veya Dobruca muhaciri olduklarını dahi unuttular veya Romanya muhaciri olduklarını dahi söylemekten kaçınmaktadır. Terk etmek zorunda kaldıkları memleketlerinde de kimsenin kalmaması, geri dönmek bir yana ziyaret amacıyla dahi gitmeyi de de imkânsız kılmıştır. Bu örnekler arasında Mecidiye Medresesi öğrencileri de bulunmaktadır.

Mekân kaybına uğrayan topluluklar, mekânın kuşattığı anlamı da kaybetmekle yüz yüze kalmış veya mekânın temsil ettiği anlam belirsizleşmiştir. Bu durum dünyanın bölündüğü iklimlerin yani kıtaların da adlandırılması ve yüklenen anlamın kaybını doğurmaktadır. Doğal olarak âlemi adlandırmada kullanılan isimlerin içerdiği anlam da bağlı bulunduğu organizma içerisinde parçalanmaya ve yetersizliğe neden olmaktadır. Böylece dünya üzerinde hareket eden Türk veya Müslüman, meskûn olduğu mekânını kaybetmekle, mekânı anlamlandırdığı mesajını yani kelamını da kaybetmektedir.

Keywords: Romanya, Bulgaristan, Dobruca, Bektaşî

Türkçe Sözlü Dil Bütüncelerinde Sözceleme Olguları ve Bağlam Sorunları

Selim Yılmaz^{1*} Nezihe Kara²

*: selimy26@gmail.com

¹: Marmara University, İstanbul, Türkiye

²: Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

Sözlü dil yapısı ve işleyişi nasıl incelenmelidir ? Sözlü dili yazı dilinden ayıran başlıca özellikleri nelerdir ? Bu çalışmada yukarıdaki soruları aydınlatmak amacıyla, Türkçe oluşturulan sözlü dil bütüncelerinden seçilen farklı yapıdaki sözceleri çözümlerken karşılaşılan bağlamsal sorunlara değineceğiz. Türkçe sözcelerin çevriyazısı (transkripsiyonu) yapılırken çeşitli bağlam durumları kesinlikle doğru algılanmalıdır. Bağlam durumlarını özetle şu sorular oluşturur : Kim ? à Konuşmacı (konuşan özne) (fr. *locuteur/énonciateur*), Kiminle ? à Dinleyici (muhatap) (*interlocuteur*), Nerede ? à Sözceleme yeri (*lieu d'énonciation*), Ne zaman ? à Sözceleme anı (*moment d'énonciation*), Hangi konuda ? à Söylem konusu (*objet du discours*), Nasıl konuşur ? à Karşılıklı etkileşim (*interaction verbale*).

Buradan hareketle, sözlü dil incelemesinde çağdaş dilbilimin güncel alanlarından biri olan Sözcelemin (fr. *énonciation*) önemine değinmek gerekli hatta zorunludur. Bu nedenle, bu çalışmada Fransız Dilbiliminde önemli bir yer tutan başta Culioli olmak üzere, Oriccionni ve Maingueneau gibi sözcelemcilerin kuram ve yöntemlerinden yararlanılacaktır (Bkz. Kaynakça). İngiliz Dilbiliminde ise « Sözceleme » (ing. enunciation) yerine daha geniş bir kavram olan « Edimbilim » (ing. *pragmatics*) terimini görmekteyiz.

Yazı dilinden ayrılan tüm yapısal kullanımlar sözlü dilini oluşturur mu ? Yoksa dilin bu iki kullanım şeklini karşılaştırmak yerine, sözlü dili kendi içinde ve kendi yararına irdelemek daha mı doğrudur ? Çalışmamız konusundan da anlaşılacağı üzere, ikinci yaklaşımın daha doğru ve yararlı olacağını söylemek mümkündür. Bu yaklaşım, dilbilimci Saussure'ün (1996) dilbilim tanımı ile örtüşmektedir : « Science qui a pour objet la langue envisagée *en elle-même et pour elle-même* » (Dilbilim, dili kendi içinde ve kendi yararına araştırma konusu yapan bilim dalıdır). Bu tanımda yer alan « kendi içinde » ve « kendi yararına » ifadeleri doğrultusunda, sözlü dili kendi içinde ve kendi yararına irdelemenin özellikle « söylem çözümlenmesinde » daha doğru bir yaklaşım olacağı kanaatindeyiz. Kuşkusuz, bu bağlamda sözcük ve söylem analizlerinde, sözlü dil ve sözceleme ile bu doğrultudaki dilbilim kuramlarına egemen olmak kaçınılmazdır.

Bu nedenle, bu çalışmayı iki aşamalı bir inceleme şeklinde yürütmeyi öngörüyoruz. İlk aşamada farklı yapıdaki Türkçe sözcükler *biçim ve sözdizim* açısından sınıflandırılarak incelenecektir. İkinci aşamada ise, bu sözcüklerde karşılaşılan bağlam ve sözceleme sorunlarına değinilecektir. Ayrıca, çalışma boyunca kullanılan sözceleme alanına ilişkin terim ve kavramların Fransızca karşılıkları verilecektir. Çalışmanın sonunda, sözlü dilde üretilen Türkçe sözcüklerde karşılaşılan başlıca *söylemsel ve bağlamsal sorunlar* belirlenecektir. Diğer yandan, sözceleme alanında varsa *terminolojik sorunlar* da tartışmaya açılarak Türkçe karşılıkları için öneriler sunulacaktır. Bu sayede, sözlü dil bütüncelerinin incelenmesinde dikkat edilmesi gereken söylemsel hususlar ve alanda oluşturulacak terminolojiyle birlikte, sözlü dil alanına bir katkı sunmaya çalışılacaktır.

Keywords: Bağlam, söylem, sözceleme, sözlü dil, Türkçe bütünce

İktisatta Mekanizmalar ve Nedensel Açıklama

Lutfu Şimşek^{1*}

*: Isimsek@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Economics, Dept. of Economics, Tekirdağ, Türkiye

Modern iktisat bilimi açısından nedensellik ve nedensel açıklama son derece önem taşır. Bu yazıda nedenselliğin en iyi gözlemlendiği yapılar olarak nedensel iktisadi mekanizmaları alacağız. Ekonomik mekanizmalar birlikte hareket ettiklerinde tekrar eden düzenli sonuçlar üreten süreçler ve işleyişler toplamı olarak tanımlanabilir. Mekanizmalar kendi içinde koordinasyona sahip hiyerarşik bir yapı taşırlar. Bu hiyerarşik etkileşim, bir fenomeni ortaya çıkarır. Mekanik nedensel açıklama *ortaya çıkan sonucun* bu parçaların ve hiyerarşik yapının işleyişiyle meydana gelişinin açıklamasıdır. Nedensel mekanizmayı birikimli hiyerarşik bir süreç olarak kabul etmekle A ve B olaylarını nedensellik içinde birbirine bağlayarak, B olayını A ile açıklamış oluruz. Bu yönüyle mekanist açıklama deterministik bir yapı taşır. Mekanistik nedensellik anlayışının biri ontolojik diğeri epistemolojik olmak üzere iki boyutu vardır. Ontolojik olarak sadece iktisadi mekanizmaların hiyerarşik etkileşimi sonucu olarak ortaya çıkan düzenlilikleri nedensel olarak kabul eder. Nedenselliğin varlığının kabulü altta yatan mekanizmanın varlığına dayandırılır. Epistemolojik olarak ise mekanizma, incelenen fenomenin bilimsel açıklamasıdır. Mekanizmayı açıklamak fenomenin yapısını açıklamak anlamına gelir. Ontolojik ve epistemolojik yönleriyle bir bütün olarak ele alındığında iktisat biliminde mekanizmaların a)tekel nedensel bağlantılar bütünü olarak, b)bir aktarıcı olarak, c) altta yatan temel yapı ya da işleyiş olarak ve son olarak fenomeni açıklayan d) bir teoriler bütünü olarak rol oynadığını görebiliriz. Yazımızda iktisatta mekanistik nedensel açıklamayı bütün bu yönleriyle ele alarak, teorik olarak sorunlu yönleri üzerinde eleştiride bulunacağız.

Keywords: Nedensellik, mekanizma, ontoloji, epistemoloji, determinizm

Göç, Göçmenlik ve Yeni Bir Uyum Paradigması

Metin Aksoy^{1*}

*: metinaksoy@gumushane.edu.tr

¹: Gumushane University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Dept. of International Relations, Gumushane, Türkiye

Göçün kimi nedenlerle ortaya çıkan bir hareketlilik olduğu ve bu hareketliliğin gerçekleştiği coğrafya üzerinde de çeşitli sorunlara neden olduğu bilinmektedir. Göçe nedenleri olan birçok faktör öne sürülebilir. Fakat göçün sosyal bir olgu ve bu hareketliliğin sürekli olduğu söylenebilir. Bu hareketlilik nedeniyle gerçekleşen göçün çatışma alanları ortaya çıkardığı; bu nedenle de bir takım farklı çözüm önerileri geliştirildiği görülmektedir.

Göçmenlik konusunda öne sürülen yaklaşımların çoğu devlet ve güvenlik merkezli olduğu için göçmenlerin yerleştikleri ülkede uyum konusunda sunulan perspektif genellikle kurallar dizgesi biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan göçmenlerin entegrasyonunda önceden belirlenmiş ve göçmenlerin uyması gereken kurallar olarak tanımlanan bu yaklaşım göçmenler için inşa edilen bir kimlik olmaktadır. Dolayısıyla göçmenlerin düşünceleri, kimlikleri ve kültürleri göz ardı edilerek edilgen bir pozisyona indirgenmektedir. Tam da bu noktada göçmenin bir birey olarak ele alınıp onun penceresinden ve onun isteğinden hareketle yeni bir uyum paradigmasının geliştirilmesi gerekmektedir. Öteki ile yaşamının hukuksal ve sosyal koşullarının geliştirilmesi ötekinin göz ardı edilmesiyle gerçekleşmeyeceği; uluslararası alanda uygulanan göçmen uyum politikalarının uygulama sonuçlarında görülmektedir. Bu yaklaşımların çoğu asimilasyonu, paralel toplumların oluşmasını ya da gizli ayrımcılığın yaşandığı başarısız uyum modellerini ortaya çıkarmaktadır. Bu bildiride göçmenin bütüne entegre edilmesi gereken bir nesne olarak "öteki" değil de özneler arasında bir bütünü oluşturmaya çalışan "yeni bizler" olduğu vurgulanarak; toplumun istikrarı ve uyum politikasının başarıya ulaşmasında önemli olduğu düşüncesi öne sürülmektedir. Literatür taraması yöntemi kullanılan çalışmada mevcut uyum politikaları analiz edilerek alternatif uyum politikasının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Keywords: Göç, Göçmenlik, uyum, paradigma

Compulsory Earthquake Insurance and Media News as a Nudge in Turkey

Ertuğrul Üstün Geyik^{1*}

*: eugeyik@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Thaler and Sunstein (2008) define a nudge as a soft intervention to risky decisions of individuals to make them better off in terms of outcomes. The ethics, the law, the performance, the application methods and whether an intervention is a nudge or not are all pulled to shreds during the last decade and the literature about nudges gained a huge momentum during the last decade. However, though not called a nudge, communication professionals already knew one or two things about how to have an impact on humans via news in papers (and of course digital and social media in recent times). In Turkey, a country often shaken by earthquakes, Turkish Catastrophe Insurance Pool (DASK) was founded in 2000 to create a fund to be used after the earthquakes to renew buildings. Although this insurance is called "Compulsory Earthquake Insurance" the contribution had been limited during the past. Meyer and Kunreuther (2017) claim that some behavioural biases have impacts on beliefs about disasters and make them irrationally underprepared for them. They also propose some tools/nudges to dwell these irrational beliefs. In this paper it will be investigated whether news in newspapers about disasters can act as a reminder of the past disasters and make people act more rational in their insurance decisions. To analyse this the past earthquake news in Turkey will be collected and the Compulsory Earthquake Insurance ratios of the past will be to these news, to explore whether media news work as a nudge or not.

Keywords: Nudge, disaster, compulsory earthquake insurance

Almanya'nın Dış Kültür ve Eğitim Politikasının Türkiye'ye Yansımaları

Özlem Tekin^{1*}

*: ozlemtekin@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Arts and Sciences, Dept. of German Language and Literature, Tekirdağ, Türkiye

Federal Almanya Cumhuriyeti, 1945'ten bu yana, dış kültür ve eğitim politikası (*Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik, AKBP*) çerçevesinde Alman dili, kültürü ve eğitimini yurt dışında tanıtmayı, yurt dışındaki kurumlar ile işbirliği yapmayı ve böylelikle hem diğer ülkelerle olan ilişkilerini güçlendirmeyi hem de karşılıklı anlayış ve güven oluşturmayı amaçlamaktadır. Alman dış kültür ve eğitim politikası, öncelikle Federal Dışişleri Bakanlığı'nın (*Auswärtiges Amt, AA*) görevi olsa da yukarıdaki amaçlara katkı sağlayan bir yanda doğrudan devlet idaresine bağlı olan kurumlar, diğer yanda ise devlet tarafından desteklenen bağımsız kuruluşlar bulunmaktadır. Alman dış kültür ve eğitim politikası, bu kurum ve kuruluşlar aracılığıyla dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de kendisini çeşitli şekillerde göstermektedir.

Bu bildirinin amacı, Almanya'nın dış kültür ve eğitim politikasının Türkiye'de bulunan Alman kurum ve kuruluşları aracılığıyla Türkiye'ye nasıl yansıtıldığını ayrıntılı olarak irdelemektir. Bu bağlamda, öncelikle Federal Dışişleri Bakanlığı'nın Kültür ve Toplum Dairesi (*Abteilung für Kultur und Gesellschaft*), Yurtdışı Eğitim ve Öğretim Merkezi (*Zentralstelle für das Auslandsschulwesen, ZfA*) ve Eğitim Bakanları Konferansı'nın belirli komiteleri (*Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder, KMK*) gibi muhtelif kurumların yanı sıra, Alman Kültür Merkezi (*Goethe-Institut, GI*), Alman Akademik Değişim Servisi (*Deutscher Akademischer Austauschdienst, DAAD*), Alexander von Humboldt Vakfı (*Alexander-von-Humboldt-Stiftung, AvH*) ve Dış Kültürel İlişkiler Enstitüsü (*Institut für Auslandsbeziehungen, ifa*) gibi kuruluşlar da tanıtılacaktır. Bu kurum ve kuruluşların Türkiye'de hem münferit olarak yaptıkları çalışmaları hem de müşterek yürüttükleri projeleri (örn. Yabancı Dil Olarak Almanca Çalışma Grubu (*Ständige Arbeitsgruppe Deutsch als Fremdsprache, StADaF*); "Okullar: Geleceğin Partnerleri" (*Projekt "Schulen, Partner der Zukunft", PASCH*)) irdelenerek Almanya'nın dış kültür ve eğitim politikasının Türkiye'deki yeri ve önemi tespit edilmeye çalışılacaktır.

Keywords: Alman dış kültür ve eğitim politikası, kurum ve kuruluşlar, Türkiye

Örgütsel Hafıza: WoS Verilerine Dayalı Bibliyometrik Bir Analiz (1998-2022)

Betül Balkan Akan^{1*}

*: bbalkan@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Hayrabolu Meslek Yüksekokulu, Tekirdağ, Türkiye

Örgütlerde gerektiği zaman bilginin geri getirilmesini sağlayabilecek bir araç olarak görülen örgütsel hafıza kavramı, örgütte kararların alınmasında depolanan bilgilerden yararlanılması olarak tanımlanmaktadır. Örgütsel hafıza, örgüt performansını ve etkinliğini artırmada günümüzde de önemini korumaktadır. Çalışmada, örgütsel hafıza kavramı ile ilgili yapılan araştırmaların durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Web of Science (WoS) Core Collection veri tabanında yer alan örgütsel hafıza çalışmaları incelenmiş ve VOSviewer haritalama yöntemiyle görselleştirilmiştir. Örgütsel hafıza alanında yapılan çalışmaları tespit etmek için 05.07.2022 tarihinde ilk arama gerçekleştirilmiştir ve toplam 806 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada betimsel analiz ve bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, örgütsel hafıza ile ilgili yayınlar 1998-2022 yılları arasında dağılım göstermektedir. İncelenen çalışmalarda en fazla yayının 2008 yılında (n=46) yapıldığı, çalışmaların içinde en çok makale türünün (n=493) yer aldığı, en sık kullanılan anahtar kelimelerin sırasıyla “örgütsel hafıza”, “bilgi yönetimi” ve “örgütsel öğrenme” olduğu tespit edilmiştir. En fazla yayın yapan yazarın Marie- H  l  ne Abel, en fazla atıf alan yazarların Andrew Hargadon ve Robert I. Sutton (n=1941) olduğu görülmüstür. En fazla yayın yapan ülkelerin ise sırasıyla ABD, İngiltere ve Çin olduğu, en çok atıf alan ülkenin ise ABD olduğu bulgular arasındadır. Türkiye ise örgütsel hafıza ile ilgili olarak 18 adet yayınla 15. sırada yer almaktadır. Yapılan   alışma sonucunda, örgütsel hafıza konusunda üretilen bilimsel yayınların son yıllarda artış gösterdiği ortaya çıkmıştır. Çalışmanın, örgütsel hafıza literat  rindeki yönelimi yansıtarak konu ile ilgilenen araştırmacılara olası boşlukları belirlemede katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Keywords: Örgütsel hafıza, bibliyometrik analiz, WoS

Covid-19, Bağışıklık ve Siyaset

Salih Akkanat^{1*}

*: salih.akkanat@gmail.com

¹: Gümüşhane Üniversitesi, Bağlarbaşı, Türkiye

“Bağışıklık”, tıbbi bir fenomen olmanın ötesinde, tıp bilimi ve siyaset düşüncesi arasındaki müşterek dile işaret etmesi açısından önem taşır. Tıbbi literatüre girmeden önce hukuk ve siyaset söyleminin bir parçası olarak kullanılan kavram, müşterek yaşamın kurucu esaslarını düzenleyen antropolojik, siyasal ve hukuksal ilkelerin doğasına dair bir açıklama sunar. Buna göre, bireysel ve kolektif insani yaşam, “beden” ya da “organizma” açısından düşünülüyor farketmeksizin ya kendini var eden sınır çizgilerine dayanmaktadır ya da organizmanın yaşamasını sağlayan organlar arasındaki bir hiyerarşiye bağlı bulunmaktadır. Bu çerçevede, tıbbi ve siyasal bir varlığın biyolojik ve ontolojik mevcudiyeti ve sağlığı; içerdikleri kadar dışladıklarından, dışarıda bıraktıklarından oluşmaktadır. Dolayısıyla, antropolojik manada bir topluluğun kuruluşu, “kurban” veya “günah keçisi” olmaksızın düşünülemez örneğin. Siyasal-hukuksal manada ise *polis*in kuruluşu, biyolojik-hayvani yaşamın kurban edilmesini gerektirmektedir. Yurttaşlık statüsü, biyolojik yaşamın “ötesine” geçmeyi başarmış olmakla hak edilen bir statüdür öncelikle; bu nedenle, “yabancı”, siyasal yaşamın “berisinde” kaldığı için dışlanması meşru görülen biridir. Bununla birlikte tıp, bağışıklık kavramındaki içerme-dışlama diyalektiğinin, bilimsel statüsünün pekişerek geliştiği bir alan olarak ortaya çıkar. Bu açıdan, Hipokrat ve Galen’in salgıya dayanan hastalık paradigması ile Paracelsus’un iyatrokimyayı buluşu ve mikropların keşfi arasındaki dönem; hastalık ontolojisinde paradigmatik bir dönüşüme tanıklık eder. Bu dönüşüm, hastalığın sebeplerinin daha çok “içeride” arandığı bir paradigmadan daha çok “dışarıda” arandığı bir paradigmaya doğru esaslı bir dönüşümdür.

Bu bildiri, tıbbi sağlık ve kolektif siyasal yaşam arasında, “bağışıklık” üzerinden bir ilişki kurulabileceğine; bağışıklığın bir metafor olmanın ötesinde, insanın bireysel ve kolektif yaşamıyla ilişki kurma tarzını yöneten temel kavramlardan biri olduğuna işaret etmektedir. Covid-19 sürecinde, devletin salgınla mücadelede oynadığı role ilişkin tartışmanın, bağışıklık kavramının sunduğu bu türden bir felsefi içgörü sayesinde daha verimli ve üretken bir değerlendirmesinin yapılabileceğini öne sürüyor. Genel olarak kültürü, doğa karşısında insanın, yetersizliklerini aşarak bağışıklık kazandığı bir mekanizma olarak düşünebiliriz. Bu nedenle, bağışıklaştırıcı mekanizmaların yardımı olmaksızın insanlığın yaşamını sürdüremeyeceğini söylemenin olgusal bir yanı vardır. Ama öte yandan, “bağışıklığın” kendisi, bağışıklık sisteminin kendisine zarar veren sonuçlar doğurabiliyor; bireysel ve kolektif anlamda yeni hastalıklara yol açabiliyor. Bu durumda temel soru, bağışıklığı nasıl kavramalı ya da formüle etmeliyiz ki bağışıklık, kendine zarar veren bir protez vasfı taşımasın?

Keywords: Covid-19, bağışıklık, siyaset, devlet, biyopolitika

New Methods of Teaching and Learning in the Field of Social Sciences in the Academic Practices of The University Of Ruse, Bulgaria

Juliana Popova^{1*}

*: jppopova@uni-ruse.bg

¹: University of Ruse, Faculty of Business and Management, Dept. of Management and Social Activities, Ruse, Bulgaria

In the last two years, the COVID-19 pandemic has forced a reconfiguration of the educational systems on a global scale as well as a rapid transition from the traditional teaching and learning methods to innovative educational practices, developing the digital competences of the students and their teachers.

The current paper presents the experience of the University of Ruse, Bulgaria in the digital transformation of the study process with a stress on the methods for asynchronic and synchronic education in the field of social sciences.

An object of interpretation are the web-based courses, the video-lectures and the distant learning in some study programs at the university in the field of social work, political sciences and cultural studies.

The paper presents the structure and functionality of the own web-based platform of the University of Ruse as well as its usage for educational purposes.

The role of the competence-based approach in the study process is outlined and a model of competence development is presented in accordance with the current European and National Qualification Frameworks.

Some conclusions are drawn about the utmost importance of the digital competences nowadays and the necessity of their full integration in the study process in parallel with the development of professional, social and organizational competences.

Keywords: Synchronic and asynchronic education, competence-based approach, digital transformation

Arne Næss'in Derin Ekoloji Anlayışının Fenomenoloji Geleneği ile İlişkisi

Gaye Çankaya Eksen^{1*}

*: gayecankaya@gmail.com

¹: Galatasaray Üniversitesi, Felsefe Bölümü, İstanbul, Türkiye

Derin ekoloji kuramının ve pratiğinin kurucusu olan Norveçli filozof Arne Næss'e (1912-2009) göre Husserl düşüncesinde kaynağını bulan felsefi fenomenoloji hem dolaysızca kavranan şeyin hem de kendini-kavrama eyleminin kendisinin betimlenmesiyle ilgilenir ve fenomenolojik bakış açıları "doğanın dolaysız deneyiminin araçsal-olmayan, faydacı-olmayan içeriğinin bilincini geliştirmek için değerlidir". Næss, temelde bir içsellik alanı olarak düşünülen bir epistemolojik egonun ya da "kendinde-şey"lerin dünyasından apayrı bir yerde var olan bir öznenin olmadığını söyler. Fenomenolojik gelenek içinde bulunduğu biçimde Næss özneyi her daim dünyada, dünya-içinde-olan olarak ele almayı tercih eder. Bu türden bir özne hem kendini hem de kendisi olmayana dair deneyimini zengin bir ilişkisel, yaşamsal doku içinde kavrar. Tam da bu nedenle fenomenoloji, yaşanan deneyimin, spontane deneyimin somut betimlemesine odaklanarak Næss'in asıl aradığı ontolojik temeli ortaya koymayı mümkün kılar. Næss'e göre "kendinde şey" in kavranamazlığı, tam olarak bilinemezliği fikrinden uzaklaşıp, onun deneyimlerimiz içinde açığa çıkışlarına odaklanmak fenomenolojik geleneğin düşünce tarihine kazandırdığı en önemli atılımdır. Spontane, öznel ve ilk bakışta çelişkili gibi görünebilecek zengin deneyimlerimizin önemsiz öznel bakış açıları olmaktan fazlası olduğunu, bilakis bu deneyimlerin dünyanın somut mahiyetine katıldığını, onu oluşturduğunu anlatmanın metodu fenomenolojidir Næss için. Bu konuşmada, derin ekoloji hareketinin fenomenolojik yöntemle kurduğu ilişkinin temel dayanaklarını ele alacağız ve "yaşanmış deneyim" in bütünlüğünü tüm derinliğiyle ve tüm taraflarıyla ortaya koyma iddiası ile deneyim dünyasını maddenin uzamsal niteliklerine indirgemekten ısrarla kaçınan Næss düşüncesinde fenomenolojik geleneğin etkisini tartışmaya açacağız.

Keywords: Arne Næss, derin ekoloji, fenomenoloji, deneyim, doğa

**Kurumsal Sosyal Sorumluluk Skorları ile Özkaynak ve Borç Maliyetleri Arasındaki İlişki:
Bist Sürdürülebilirlik Endeksi Üzerine Bir Uygulama**

Emrah Şahin¹

Fatih Konak²

Fazlı İrmak^{3*}

*: fazli.irmak@omu.edu.tr

¹: Hitit Üniversitesi, Çorum, Türkiye

²: Hitit Üniversitesi, Çorum, Türkiye

³: Ondokuz Mayıs University, Samsun, Türkiye

Son yıllarda gittikçe önemi artan kurumsal sosyal sorumluluk kavramını, temel düzeyde, firmaların ana faaliyet konularını sürdürürken içinde bulunduğu çevrenin tüm bileşenleri ile uyumlu hareket etmesi ve topluma karşı sorumlu ve etik davranması olarak ifade etmek mümkündür. Bu faaliyetlerin firmalar açısından ek bir ekonomik maliyet içerdiği gerçeğinin yanı sıra özsermaye ve yabancı kaynak maliyetleri üzerindeki olumlu etkilerinin varlığı bilinmekte ve dikkate değer şekilde irdelenmektedir. Bu çerçevede çalışmada firmaların kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri neticesinde belli bir kriter kapsamında elde ettiği skorlar ile özkaynak ve borç maliyetleri arasındaki olası ilişkinin tespiti amaçlanmaktadır. Bu perspektifte, BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan 65 şirketin farklı alt kategorilerdeki kurumsal sosyal sorumluluk skorları ile özkaynak ve borç maliyetleri arasındaki etkileşimi 2015-2021 yılları arasında panel veri analizi yöntemi kullanılarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, kurumsal sosyal sorumluluk ölçütlerini ifade eden skorların bazıları ile özkaynak ve borç maliyetleri arasında negatif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bu çıktıları, ticari faaliyetler dışında görülen, kurumsal sosyal sorumluluk alanında atılan adımların sermaye maliyetlerini azaltabileceği ve dolayısıyla firma değerine pozitif katkılar sağlayacağı şeklinde yorumlamak yerinde olacaktır. Piyasa katılımcıları açısından ise, bu türden bilgi setlerinin yatırım kararlarında dikkate alınması gerektiği iddia edilebilir. Ancak, bu çıkarımlara model ve veri seti kısıtı altında varıldığı için altını çizmek yerinde olacaktır.

Keywords: Kurumsal sosyal sorumluluk, BİST sürdürülebilirlik endeksi, sermaye maliyeti

Hadrianoupolis Antik Kenti Toplumunda Konjenital Anomali: Spina Bifida

Ayşegül Şarbak^{1*}

*: aysegulsarbak@hitit.edu.tr

¹: Hitit University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Anthropology, Çorum, Türkiye

Spina bifida bir veya daha fazla vertebral arkın laminasının orta hatta kaynaşmamasını içeren gelişimsel bir doğum kusurudur ve omurganın en karmaşık konjenital malformasyonlarından biridir. Spina bifida etiyojisi tam olarak bilinmemekle birlikte oluşumunda genetik ve çevresel faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. En önemli çevresel faktörler arasında folik asit eksikliği yer almaktadır ve çeşitli araştırmalar, hamilelik sırasında uygulanan folik asidin faydalı etkilerinin bir sonucu olarak nöral tüp defektlerinin insidansı büyük ölçüde azalttığını göstermiştir. Embriyonik dönemde, döllenmeyi takip eden ilk dört haftada nöral tüpün yetersiz gelişmesi nedeniyle vertebral arkların füzyonu tamamlanmamıştır. En sık lokalizasyon lomber veya sakraldır. Spina bifidanın spina bifida aperta (açık) ve occulta (kapalı) olmak üzere iki ana başlıkta incelenmektedir. Spina bifida aperta veya spina bifida sistica'nın üç klinik formu vardır: meningoşel, miyelomeningoşel ve mieloskizis. Bu alt tipler, bir fitik kesesi ile karakterize edilir, ciltle kaplanmamıştır. Miyeloskizis aslında nöral tüpün kusurlu kapanmasıdır ve Spina bifidanın en şiddetli şeklidir. Diğer kategori ise fitik lezyonunun cilt tarafından kaplandığı spina bifida occulta veya kapalı spina bifidadır. Lipomyelomeningoşel ve lipomeningoşel gibi birkaç alt tipi vardır. Spina bifida occulta'nın başka bir çeşidi fitiksizdir. Bu en sık görülen alt tiptir ve asemptomatik olduğundan genellikle tesadüfen keşfedilir. Vakaların çoğunda asemptomatik spina bifida occulta görülür ve nüfusun günlük yaşamında büyük sorunlara yol açmadan kazayla ve hatta postmortem (ölüm sonrası) tespit edilir. Çalışmada Hadrianoupolis Antik Kenti insanlarında tespit edilen kapalı spina bifida türlerinden biri olan sacral spina bifida occultanın sıklığı ortaya konularak ve diğer antik dönem toplumları ile karşılaştırılması yapılacaktır.

Keywords: Spina bifida, Hadrianoupolis Antik Kenti, Anadolu

Birlikte Büyüyenler: Başarılı ve Uzun Soluklu İş Ortaklığı Süreci

Alperen Manisalıgil^{1*}

*: alperen.manisaligil@marmara.edu.tr

¹: Marmara University, Faculty of Business Administration, Dept. of Organizational Behavior, Istanbul, Türkiye

İş ortaklıkları, iş insanların farklı kaynak ve kapasitelerini bir araya getirerek kurdukları şirketlerin piyasadaki fırsatları daha etkili değerlendirmesini ve iş hayatının zorluklarına karşı daha dirençli olmasını sağlayabilmektedir. Bu faydaların yanı sıra, iş insanları çalışma hayatında güven ve empati arayışlarından ötürü arkadaşlarıyla iş ortaklığı kurmayı isteyebilmektedir. Bu olumlu yönlerinin de etkisiyle arkadaşlar arasında kurulan ortaklıkların işletmenin erken döneminde iyi performans gösterilmesini sağladığı ve zorlu sorunların çözümünü kolaylaştırdığı bilinmektedir. Gel gelelim, zamanla aynı iş ortaklıkları araçsallık ve arkadaşlık ilişkilerinin çatışmasından doğan bir gerilime sahne olabilmektedir. Ortaklıkların çok sayıda faydasına karşın, iş insanların ortaklık ilişkisine içkin gerilimleri uzun vadede nasıl aştıkları hakkındaki bilgi kısıtlıdır. Bu araştırmada, uzun soluklu ortaklıkların birlikte büyümeyi nasıl ve hangi koşullarda başarabildiği sorusuna yanıt aranmaktadır. Ortaklıkla kurulan şirketlerin uzun vadede nasıl hayatta kaldığını ve büyüebildiğini irdelemek amacıyla, bu çalışmada çoklu vaka çalışması yöntemi kullanılmaktadır. Uzun soluklu ortaklıkların nadir bulunması sebebiyle, uç örneklem yaklaşımı benimsenmiştir. Bu doğrultuda, iki başarılı örnek olarak Anadolu Grubu ve STFA Yatırım Holding Grubu seçilmiştir. Bu araştırma alanında uzun süreleri kapsayan araştırmalar yapılması beklendiğinden, çalışmanın veri seti kurucu ortakların özyaşam öyküleri ve yaşam öyküleri ile birlikte arşiv kaynakları aracılığıyla oluşturulmuştur. (Öz)yaşam öyküleri ve arşiv metinleri, uzun süreli ortaklıkları bir süreç olarak inceleyebilmek için kullanışlı veri kaynaklarıdır. Bu kaynaklar, ayrıca nitel araştırma yönteminde erişilmesi zor kişiler olmaları bakımından 'elitler' olarak sınıflandırılan başarılı şirket sahiplerinin anlatılarına erişebilme imkanı sunmaktadır. Veri setinde tespit edilen anlatılar, genellenebilir içgörüler ortaya çıkarabilmek için soyutlamacı anlatı paradigması takip edilerek analiz edilmiştir. Bu araştırma aracılığıyla ortaya çıkmakta olan teorik çerçeve, iş ilişkileri hakkındaki alanyazının iş ortaklıkları ve iş arkadaşlıkları ile alakalı alt kategorilerine katkıda bulunabilir. Sunulan süreç modeli, özellikle kaynak kısıtlılığını aşmak için arkadaşlarıyla iş ortaklığı kurmak isteyen genç girişimci adaylarına kendi aralarında zamanla muhtemelen yaşayabilecekleri gerilimleri aşmakta ve şirketlerinin ölçeğini büyütmede yardımcı olabilir.

Keywords: İş ortaklıkları, olumlu örgütsel davranış, anlatı, iş arkadaşlıkları, iş ilişkileri

Sosyo Kültürel Bir Öge Olarak Yeme-İçme Pratikleri

Elif Kıran^{1*}

*: ekiran@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Arts and Sciences, Dept. of Sociology , Tekirdağ, Türkiye

Yeme-içme pratikleri her canlının gündelik yaşamının ana unsurlarının başında gelmektedir. Hayatımızın devamı için fizyolojik bir gereklilik olan bu pratiklerin toplumsal arenaya değen yönleri ise sosyo kültürel araştırmalar için büyük önem arz etmektedir. Her ne kadar yemeklerin hammaddeleri coğrafi koşullarla birebir ilintiliyse de bunların hazırlanması ve tüketilmesi, bahsi geçen toplumun sosyo kültürel yapılanmasına dair önemli ipuçları sunmaktadır. Besinlerin kültürel alanda taşıdıkları anlam farklı disiplinlerce çeşitli bakış açılarından değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, geçmişten bugüne bir uygarlık nişanesi olarak kabul edilen yemeğin hazırlanması, sunumu, tüketilmesi ve yeniden üretimi özellikle 20 yy'da sosyolojik zaviyeden mercek altına alınmaya başlanmıştır. Yeme-içme örüntülerinin toplumsal yaşamda kapladığı yerin ve sembolize ettiği dinamiklerin izini süren bu çalışma beslenmenin sosyolojik bağlamına dair bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, öncelikle yapısalcılık ve işlevselcilik kuramlarının ışığında beslenmeye dair teorik zemin aktarılmıştır. Bununla birlikte, farklı kültürel yapılarda yeme-içmenin sosyal yaşam ile kesişim noktaları irdelenmiş ve geleneksel toplumdan günümüz dünyasına kadar olan süreçte beslenmenin serüveni sosyolojik bağlamda analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, küreselleşen dünyada yeme-içme örüntülerinin kapitalizmin ana odaklarından biri haline gelmesi, tüketim kültürünün bu noktadaki etkisi, beslenmenin özel alandan kamusal alana taşınmasının sebep ve sonuçları, gösteri kültürünün etkisiyle beslenmenin "öteki"ne sunulan bir ritüel haline gelmesi ve beslenmenin bir statü sembolüne dönüşmesi konuları mercek altına alınmıştır. Üzerinde durulan bu noktaların yeme-içmenin toplumsal yaşamda kapladığı önemli yeri vurgulaması ve çizilen bu çerçevenin alanda yapılacak diğer çalışmalara yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Keywords: Yemek sosyolojisi, yeme-içme pratikleri, kültür, küreselleşme

A Content Analysis of the Metaverse Articles in Turkey

Ali Çağlar Karabiyik¹   Özge Habiboğlu^{2*}

*: ohabiboglu@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Tekirdağ, Türkiye

Conceptualization of the Metaverse dates back nearly three decades; nevertheless, it has become a part of daily life. Basically, it refers to a virtual space where people interact in a digital environment beyond physical reality. It is also related to a range of new terms and concepts such as cryptocurrency, gamification, NFT, etc. Because of the wide usage of the term, the Metaverse attracts the attention of many disciplines, from computer science to interpersonal communication studies or sociology to marketing. Accordingly, the current study examines how academics and researchers from different academic fields are interested in this term. In the research, a total of 54 academic papers regarding the Metaverse were subjected to content analysis located in Dergipark, which provides academic journals published in Turkey with online hosting services and an editorial workflow management system. The articles were examined in terms of year, language, journal, academic field, keywords, method, sampling, and Metaverse-related concepts. The data were analyzed by SPSS. The results showed that most of the research has focused on social sciences by using qualitative methods. The majority of the articles were also written in Turkish. One of the striking results of the research is that the concept of the Metaverse attracts the attention of researchers from many different fields, such as religion, fashion, marketing, tourism, economy, health, and sports.

Keywords: Metaverse, content analysis, Dergipark, Türkiye

II. Abdülhamid Döneminde Kimsesizler İçin Açılan Hayır Kurumları

Büşra Karataşer^{1*}

*: bkarataser@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

On dokuzuncu yüzyılın sonuna gelindiğinde artık bireysel birikim süreçleri yerini kurumsal birikim süreçlerine bırakmıştır. Büyük şirketler kurulmuş, sermaye birikimi ise bunlar aracılığı ile kurumsallaştırılmıştı. Bu değişimler sebebi ile sermaye uluslararasılaştı ve sermaye sahipleri yöneticileri yöneterek kurumsal yapıyı sürdürür hale geldiler. Bu dönemin özelliklerini özelliklerini en iyi tanımlayan kurumsal iktisatçılar olmuştur. Kurumsal iktisat Okulu kurumların iktisadi faaliyet üzerindeki etkilerini incelemeye çalışmıştır. Sosyal kurumların kökenini ve gelişmesini etraflıca incelemiştir. İnsan davranışlarının şekillenmesinde kurumsal yapının önemini ve rolünü araştırarak insanların ilkel hayattan saldırgan hayata geçişlerinde teknolojinin ve dolayısıyla da üretim tekniklerinde yaşanan gelişmelerin belirleyici olduğunu ortaya çıkarmıştır. Osmanlı Devleti on dokuzuncu yüzyıl boyunca sosyal hayatın birçok alanına etkilerini göstermiştir. Önceki dönemlerde devletle ilişkisi daha sınırlı olan birçok alan modern teknolojik imkanlarla donatılmış ve bu sayede bürokratik devletin yeni fonksiyonlarının uygulandığı alanlar değiştirilmiştir. Bu döneme bir bütün olarak bakıldığında bir yandan modern devletin içinde bir sosyal alan oluşurken bir yandan da modern siyasetin içinde sosyal alan oluşmuştu. Bu çalışma II. Abdülhamid döneminde kimsesizler için açılan hayır kurumları bu kurumların açılma sebepleri ve toplumda oynadığı rol ayrıntılı olarak çalışılacaktır.

Keywords: II. Abdülhamid, Darülaceze, Darülhayr

Aday Öğretmenlerin Karakter Aşınmasına İlişkin Görüşleri

Menşure Yılmaz¹

Yusuf Ilgaz^{2*}

Ahmet Faruk Levent³

*: yusufilgaz@yandex.com

¹: Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye

²: Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye

³: Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye

Amaç

Tüm insanlar belirli bir anda yaşadıkları duygu yoğunluğunun içinden çeşitli olanlarını seçer. Bu duygular, insanların karakterinin yapı taşlarıdır. Karakter; kendimizde önemli ve değerli olduğunu düşündüğümüz, başkaları tarafından da aynı önem ve değere sahip olmasını arzuladığımız özelliklerimiz olarak tanımlanabilir. Karakter aşınması günümüzde örgütlerin değişen yapısının karaktere olan olumsuz etkileri olarak açıklanabilir. Bu etkiler; iş güvencesindeki eksiklik, esneklik, bireysellik, çalışma hayatı ile özel hayat ayırımının doğru yapılamaması, sürüklenme ve çalışanların örgüte bağlılığının düşük olması durumlarını içerir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, okullarda aday öğretmenlerin karakter aşınmasına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Sarf edilen emek karşılığında alınacak dönüt ve ödüllerin gecikmesinin karakter aşınmasına etkileri nelerdir?
2. Esnek kapitalizmin karakter aşınmasındaki etkileri nelerdir?
3. Karakter aşınmasında okul idaresinin etkileri nelerdir?
4. Okullarda aday öğretmenlerin karakter aşınmasının önlenmesi için neler yapılabilir?

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ile yürütülecektir. Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerindeki devlet okullarında görev yapan 15 aday öğretmenle yürütülecektir. Meslek hayatlarının başlarındaki aday öğretmenlerin karakter aşınmasından etkilenme oranının daha fazla olduğu düşünüldüğünden çalışma grubu, aday öğretmenlerden seçilmiştir. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılacaktır. Ölçüt örnekleme, örneklemin problem durumuna göre çalışma öncesinde belirlenmiş kriterlerle seçilmesi olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Örneklem seçme ölçütü; devlet okullarında çalışıyor olmak, aday öğretmenlik sürecinde olmak ve farklı branşlardan olmak olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Aday öğretmenlere, görüşme öncesinde bilgi verilecek ve yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilecektir. Veriler 2021 – 2022 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde toplanacaktır. Görüşmelerde mümkün olduğunca ses kaydı alınacaktır. Görüşmeler sonlandığında alınan kayıtlar deşifre edilecek, içerik analizi yapılacak ve kodlama işlemi gerçekleştirilecektir. İçerik analizinde (1) verilerin kodlanması, (2) kod, kategori ve temaların bulunması, (3) kod, kategori ve temaların düzenlenmesi ile (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması üzere veriler analiz edilecektir (Miles & Huberman, 1994; Eysenbach & Köhler, 2002; akt. Baltacı, 2017). Çalışmada deşifre edilen kayıtlardan ön kodlamalar yapılacak ve ardından temalar oluşturulacaktır. Analiz neticesinde öğretmenlerin görüşleri yorumlanacak ve bulgular ortaya konacaktır. Kongreye bildiri başvurusu yapıldığında araştırmanın veri analizi devam etmekte olduğundan elde edilecek bulgular kongrede katılımcılarla paylaşılacaktır.

Keywords: Durum çalışması, karakter, karakter aşınması

1999 Gölcük ve Düzce Depremlerinde Erken Çocukluk Döneminde Olan Bireylerin Depreme İlişkin Metaforları

Oğuzhan Türkmen¹ Esra Öz² Banu Özkan^{3*}

*: banu.ozkan@dpu.edu.tr

¹: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya, Türkiye

²: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya, Türkiye

³: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, Türkiye

Araştırma, Düzce ve Gölcük depremleri sırasında erken çocukluk döneminde olan bireyleri kapsamaktadır. Bireylerin depreme ilişkin oluşturdukları metaforları incelemek amacıyla yaptığımız araştırmaya kota örnekleme tekniği kullanılarak 17 birey katılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde 9 erkek, 8 kadın ve deprem sırasında 36-48 ay içerisinde yer alan bir kişi, 49-60 ay içerisinde yer alan sekiz kişi, 61-72 ay içerisinde yer alan üç kişi, 73-84 ay içerisinde yer alan 6 kişi bulunmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Metaforlar, Kişisel Bilgi Formu ve Görüşme Formu ile bireysel görüşmelerle 1-3 dakikada alınarak kaydedilip bulgular kısmında verilmiştir. Görüşme Formu 1 sorudan oluşan ve bireylerin depreme karşı oluşturdukları metaforları almak amacıyla sorulmuş olup "Deprem size neyi çağırıyor?" sorusu yönlendirilmiştir. Görüşme çözümlerinde katılımcıların gerçek adları yerine katılımcıları simgeleyen kodlamalar kullanılmış ve "D1", "D2",..., "D17" olarak adlandırılmıştır. 1999'da Türkiye'nin kuzeyini 7.4 şiddetinde merkezi Kocaeli olan ve 7.2 şiddetinde merkezi Düzce olan iki deprem sarsmıştır. Özellikle çocuklar, yaşlarının getirdiği deneyimsizliğin etkisiyle depreme daha büyük ve farklı anlamlar yüklemekte olup çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu anlamda, araştırma özellikle erken çocukluk dönemi çocuklarına ilişkin hazırlanmıştır. Katılımcıların depreme yönelik algılarına dair ürettikleri metaforlarına ilişkin 11 ayrı, toplam 21 adet metafor oluşturulmuştur. Bu metaforlar en fazla Korku iken Ölüm, Yıkım ve Afet metaforlarının benzerlik gösterdiği görülmüştür. En az Anomali, Çaresizlik, Nefessiz kalmak, Çiğlik, Huzursuzluk, Stres ve Telaş metaforlarına yer verildiği görülmüştür.

Keywords: Deprem, erken çocukluk, metafor

Batı Trakya Bölgesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Kapsayıcı Eğitime İlişkin Tutumları, Öz Yeterlilikleri ve Sınıf İçi Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi

Yakup Burak^{1*}

Mechmet Chouseme²

Emine Ahmetoğlu³

*: yakupburak@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Edirne, Türkiye

²: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Engelli Çalışmalar, Komotini, Greece

³: Trakya University, Faculty of Education, Dept. of Preschool Education, Edirne, Türkiye

Bu araştırmanın amacı, Batı Trakya bölgesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime ilişkin tutum, öz yeterlik ve sınıf içi uygulama düzeylerinin belirlenmesidir. Bu amaç kapsamında Yunanistan'ın İskeçe ve Gümülcine bölgesinde ilkokullarda görev yapan, Türkçe bilen, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 63 sınıf öğretmeni araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak örneklem grubunun demografik özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan "Genel Bilgi Formu" ve Şimşek (2019) tarafından geliştirilen Kapsayıcı Eğitimde Öğretmen Tutum Ölçeği, Kapsayıcı Eğitimde Öğretmen Özyeterlik Ölçeği ve Kapsayıcı Eğitim Sınıf İçi Uygulamalar Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verileri kartopu örnekleme yöntemi ile Google Form üzerinden toplanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS-26 paket programı kullanılmış, araştırmanın dağılım normalitesi sağlandığından parametrik analizler tercih edilmiştir. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın analizinde Pearson korelasyon katsayı ve hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre Batı Trakya bölgesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarıyla kapsayıcı eğitime yönelik öz yeterlikleri ve sınıf içi uyarılma düzeyleri arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İlişkinin hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizine göre öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumlarını birinci basamakta cinsiyet, özel eğitim sertifikası olma/olmama durumu, daha önce kapsayıcı eğitim alma/almama durumu ve mesleki kıdem yılı açısından %18 düzeyinde açıkladığı, ikinci basamakta kapsayıcı eğitime yönelik öz yeterliklerini %50 düzeyinde açıkladığı, üçüncü basamakta kapsayıcı eğitime yönelik sınıf içi uyarılma düzeylerini %61 düzeyinde açıkladığı saptanmıştır.

Keywords: Batı Trakya, kapsayıcı eğitim, öz yeterlik, sınıf içi uygulamalar, öğretmen

Cinsel İstismarı Görünür Kılmak: Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Vakalarına Yönelik Gazete Haberlerinin İncelenmesi

Gülçin Güven¹

Elif Yılmaz²

Fatma Merve Şimşek^{3*}

*: fmervesmsk@gmail.com

¹: Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğrt. ABD., İstanbul, Türkiye

²: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman, Türkiye

³: Marmara Üniversitesi, Faculty of Education, Dept. of Preschool Teaching, İstanbul, Türkiye

Sessiz bir trajedi olarak bilinen çocuk cinsel istismarının çocuk üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması, rehabilite edilmesi, önlemeye yönelik politikalar geliştirilmesi için ortaya çıkarılması, neden ve sonuçlarının incelenmesi önemli olmaktadır. Bu sebeple mevcut araştırmanın amacı, Türkiye’de 2016-2021 yılları arasında gazete haberlerinde yer bulan 0-18 yaş aralığındaki çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarının incelenmesidir. Nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman analizi yönteminin kullanıldığı çalışmada, TÜİK verilerine göre en yüksek tiraja sahip olan “Sabah Gazetesi” araştırma evreni olarak belirlenmiştir. Gazete arşivlerinde “istismar, çocuk” anahtar sözcükleri kullanılarak yapılan filtreleme ile 2016-2021 yılları arasındaki çocuğa yönelik cinsel istismar vakaları saptanmıştır. Buna göre örnekleme, çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarını ele alan toplam 565 haber metni dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Çocuk İstismarı Haber Formu” kullanılmıştır. Bu form ile “haber yayımlandığı tarih”, “olayın yaşandığı il”, “istismar türü/türleri”, “istismarcının yaşı”, “istismarcının cinsiyeti”, “istismara uğrayan kişinin yaşı”, “istismara uğrayan kişinin cinsiyeti”, “istismarcının mağdura yakınlık derecesi”, “istismarın gerçekleştiği mekân”, “toplam istismar süresi”, “istismarın ortaya çıkmasını sağlayan kişi (ebeveyn/öğretmen/arkadaş, vb.)”, “istismarcının varsa yargı süreci ve sonucu” olmak üzere toplam on iki soru ile istismar vakası analiz edilmiştir. Geliştirilen “Çocuk İstismarı Haber Formunda” yer alan her soru için içerik analizi yapılmış ve kategoriler oluşturulmuştur. Örnekleme dâhil edilen gazete haberleri ile belirlenen kodlar ve kategoriler araştırmacılar tarafından eşleştirilmiştir. Veriler çözümlenmesinde frekans dağılımları kullanılmıştır. Seçilen haberlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde 135’i 2016, 93’ü 2017, 136’si 2018, 109’u 2019 ve 43’ü 2020, 45’ü 2021 yılında gerçekleşmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların analizi yapılmaktadır.

Keywords: Çocuk istismarı, cinsel istismar, yazılı basın

Toplumsal Dönüşüm Bağlamında Üniversite

Tarık Tuna Gözütok¹

Ceyhun Akın Cengiz^{2*}

*: ceyhunakincengiz@gmail.com

¹: Karamanoğlu Mehmetbey University, Department of Philosophy, Karaman, Türkiye

²: Manisa Celal Bayar University, Faculty of Science and Literature, Dept. of Philosophy, Manisa, Türkiye

Eğitimle insanın geliştirilmesi, özsel niteliklerinin açığa çıkarılarak kendisini gerçekleştirmesinin sağlanması amaçlansa da aynı zamanda toplumun ihtiyaçlarına göre bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Dolayısıyla eğitim vasıtasıyla toplumlarda değer birliğinin sağlanması, ortak bir bilgi seviyesinin meydana getirilmesi, özgür, eleştirel düşünceye sahip ve ekonomik ihtiyaçların karşılanmasında yetişmiş insan gücünün oluşturulması istenmektedir. Böylesi niteliklerle sahip kişilerin sağlanması oldukça zahmetli ve zor bir süreci gerektirmektedir. Ayrıca günümüzde diğer çağlarda rastlanmayan bir hızla bilimde, teknolojiye yaşanan değişimlerin de etkisiyle hem de çeşitli sosyal, siyasi nedenlerle toplumsal yapıda dönüşümler meydana gelmektedir. Son örneğini Covid 19 salgınında da gördüğümüz şekliyle beklenmedik durumlara, hızlı ve etkili çözümler bulmak ihtiyacı doğmaktadır. Eğitim durağan bir yapıda kaldığı sürece ihtiyaçlara cevap veremeyecek hale gelebilmektedir. Bu akışkan yapı içerisinde eğitim kendisini sürekli olarak yenilemeli ve dönüştürmelidir. Bilimdeki ve teknolojiye değişmeler takip edilerek bahsedilen alanlara katkı sağlayacak yeni çalışmalar yapılmalıdır. Çok kültürlü toplumsal yapı içerisinde insani bilimlerde kullanılan materyallerin niteliği gözden geçirilmelidir. Avrupa merkezli bakış açısını yansıtan eser ve görüşlere dayalı eğitim anlayışı yerine diğer medeniyet ve kültürleri de eşit şekilde temsil eden bir yaklaşımı benimsemenin önemi görülmüş olması nedeniyle onların önde gelen fikir adamlarının eserleri kullanılmalıdır. Ülkemizdeki üniversitelerin toplumsal dönüşümü kavrayacak ve bu bağlamda değişimi yakalayıp yakalayamayacağı, toplumsal dönüşümü olumlu bir şekilde yönlendirecek entelektüel yapıya sahip olup olmadığı bu çalışmada tartışılmıştır. Yaratıcılık, eleştirel bakış açısının eğitim sürecindeki bireylere kazandırılarak onların özsel niteliklerini geliştirmelerini sağlamalarının, özgür düşünceyle hareket etmelerinin önünün açılıp açılmadığı konularına değinilmiştir. Bu çerçevede üniversitelerin yapıları kurumsal olarak, öğretim elemanları, öğrenciler ve fiziksel yapıları açısından sorgulanmıştır. Sağlıklı ve verimli bir üniversite eğitiminin nasıl mümkün olduğu araştırılmıştır.

Keywords: Üniversite, toplumsal dönüşüm, eleştirel düşünme

Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Eğitimde Fırsat Eşitliği Sağlamaya Yönelik Sosyal Politikalar

Celal Gülşen^{1*}

*: celalgulsen@gmail.com

¹: Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, İstanbul, Türkiye

Günümüz dünyasında meydana gelen ekonomik gelişmeler, insanlar arasındaki fırsat eşitsizliğini daha belirgin hale getirmeye başlamıştır. Gerek Türkiye’de ve gerekse dünyada çeşitli ülkeler ve kuruluşlar aracılığıyla fırsat eşitsizliğini gidermek, hiç olmazsa en minimum düzeye indirmek amacıyla bazı sosyal politikalar üretilmekte ve uygulama konulmaktadır. Uygulamaya konulan sosyal politikalar, toplumsal değişimleri ve sorunları anlamak, açıklamak ve bunlara yönelik çözüm yolları geliştirmek amacıyla bazen yerel düzeyde bazen de evrensel düzeyde destek görmekte ve geniş kitleleri etkisi altına almaktadır. Günümüz Türkiye’sinde eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması önemli görülmekte ve bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından birçok proje üretilerek, sosyal politikalar uygulamaya konulmaktadır. Bu araştırma Türkiye’de eğitimde fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırarak fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik uygulamaya konulan özellikle 2000’li yıllardaki uygulamalar hakkında yönetici ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemek ve sonrasında ilgili kesimlere gerekli önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde, “*genel tarama modeli*” kullanılmıştır. Araştırmanın amacına ulaşmasını sağlamak için öncelikle ilgili alanyazın taraması yapılmıştır. Araştırmada evren olarak, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı İstanbul İli Büyükçekmece ve Esenyurt İlçelerine bağlı okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenler seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini ise, evrendeki öğretmenler ve yöneticiler arasından elverişli örneklem tekniğiyle seçilerek gönüllü katılım gösteren yönetici ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen Cronbach Alpha katsayısı $\alpha=0,964$ olarak hesaplanan “Eğitimde Fırsat Eşitliği” ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, gönüllü katılım gösteren okullarda görev yapan ve araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden yönetici ve öğretmenlere uygulanmıştır. Elde edilen veriler tablolar yardımıyla bilgisayar paket programları aracılığıyla analiz edilerek yorumlanmıştır. Araştırmanın elde edilen verilerin analizi sonrasında eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak üzere milli eğitim bakanlığı tarafından uygulamaya konulan sosyal politikalardan “*Ücretsiz kitap dağıtımı, Taşımali eğitim, Engelli öğrencilere yönelik uygulamalar, Derslik ve okul yapımı, Nakdi yardımlar*” konusundaki politikaların öne çıktığı, bu uygulamaların katılımcılar tarafından memnuniyetle karşılandığı, ancak uygulamada bazı aksaklıkların olmasının bu uygulamaların başarısına gölge düşürdüğü konusunda görüşler belirtildiği görülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. *Ücretsiz kitap dağıtımı ve taşımali eğitim uygulamalarının* farklı bölgelerde yaşayan ekonomik durumu çeşitlilik gösteren çocuklar arasında sosyal adaleti ve sosyal eşitliği sağladığı belirtilirken, ücretsiz dağıtılan kitapların yetersiz görülmesi nedeniyle ek kaynaklara ihtiyaç duyulmasının ve taşımali eğitimde sıkıntılar yaşanmasının uygulamaların samimiyetine olan güveni zedelediği vurgulanarak, bu uygulamaların başarısını gölgelediği yönünde görüş belirtildiği görülmüştür. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlama konusunda yapılması gerekenler yanında, fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik sivil toplum kuruluşlarının da desteğini sağlayacak önerilerde bulunulmuştur.

Keywords: Eğitimde fırsat eşitliği, eğitim politikaları, sosyal adalet ve eşitlik, okul müdürü, öğretmen

Ortaokullarda Resimli Çocuk Kitapları: Diyalojik Konuşmalar

Neval Soyvural¹

Gülsüm Yıldırım^{2*}

*: yildirimgulsum27@gmail.com

¹: Hakkari Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, Hakkari, Türkiye

²: Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim, Hakkari, Türkiye

1900'lerin başında dil öğretimindeki bu süreçler eğitim hakkı kapsamında sağlanması gerekliliği vurgulanmıştır. 1990 yılında düzenlenen Herkes İçin Eğitim Konferansı'nda eğitimde kalitenin sağlanması gerekliliği vurgulanmış ve uluslararası eğitim toplantılarında da vurgulanmaya devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dili olan Türkçenin öğretimi süreci her eğitim kademesinde kaliteli olması önem arz etmektedir. Bu kapsamda 0-8 yaş grubuna erken okuryazarlık ve dil öğretim amaçlı kullanılabilir. Bu kitapların ana unsuru görseller iken edebi anlamda bireylere zevk vermekte ve okuma sevgisi oluşmasını sağlamaktadır. Ancak resimli çocuk kitaplarının sınıf ortamında öğretmen merkezli okuma yapılması sınıf içi iletişimde monolojiye neden olmaktadır. Ancak sınıf içinde öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci ilişkilerinde monoloji yerine diyalojinin kullanılması sınıf içi iletişimi güçlendireceği düşünülmektedir. Diyaloji, açık uçlu başlayan öğretim sürecin sınıftaki tüm üyeler tarafından görev ve sorumluluk olarak işbirliği içinde gerçekleşmesini içermektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı; 7. Sınıflarda resimli çocuk kitaplarının kullanımının diyalojik öğretimi nasıl etkilediğini incelemektir. Araştırma da nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması; sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesini içermektedir (Merriam, 2009, s.40). Durum çalışmalarında farklı desenler mevcut olduğundan bu çalışmada da açıklayıcı durum çalışması deseni kullanılmıştır. Deneysel çalışmalarda cevap verilemeyen "neden" ve "niçin" sorularına cevap vermekte (Fisher, 2004) olup nedensel ilişkileri ortaya koymaktadır. Bu kapsamda araştırmanın örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır. Araştırma konusuna dair farklı durumlar arasında ortak payda veya paylaşılan olgular olup olmadığını incelemeyi içermektedir (Kabakçı Yurdakul, 2013, s. 85). Bu kapsamda Hakkari merkezinde İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bir devlet okulda öğrenim gören 7 sınıf öğrencilerin olduğu 62 öğrenci çalışma yürütülmüştür. Öğrencilerin anne ile baba eğitim durumu farklı olması, ailedeki kişi sayısının farklı olması, Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen ve Türkçeyi anadil olarak öğrencilerin olması bu öğrenciler arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Araştırmanın verileri gözlemler, sınıf içinde yapılan yazma etkinlikleri ve araştırmacılar tarafından hazırlanan anketler yoluyla toplanmıştır. Sınıf içerisinde farklı resimli çocuk kitapları kullanılarak birinci araştırmacı tarafından öğrencilere açık uçlu sorular yönlendirilmiştir. 8 hafta ve haftada 2 saatlik süreç betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Reznitskaya'nın (2012) sınıf içi konuşma göstergeleri dikkate alınarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda üç haftalık süreçte sınıf içi iletişim monolojik ilerlerken birinci araştırmacının görselleri yorumlatması, hikayenin devamını buldurması ile süreç diyalojik şekilde sürmüştür. Öğrenciler otorite olarak araştırmacıyı görürken sınıf içi tartışmalar ilerledikçe öğrenciler temel sorumlulukları paylaşmıştır. Sorular, geribildirim, öğrenci fikirlerini ilişkilendirme, açıklama ve işbirliği göstergeleri de aynı şekilde ilerlemiştir. Öğrencilere uygulanan ankette ise sürecin diyalojik olarak ilerlemesini işbirlikli okuma olarak tanımladığı ve Türkçe öğrenim sürecini desteklediğini belirttiği görülmüştür.

Keywords: Türkçe öğretimi, resimli çocuk kitapları, diyalojik öğrenme, ortaokul

Ortaokul Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Eleştirel Düşünmesine Yardımcı Olma Konusundaki Algıları

Gökhan Ilgaz¹   Menekşe Eskici^{2*}

*: menekeskici@gmail.com

¹: Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Edirne, Türkiye

²: Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli, Türkiye

Öğretmenlerin dersi işleyiş şekilleri öğrencilerinde kazandıracakları becerileri etkilemede hatırı sayılır bir öneme sahiptir. Eleştirel düşünme gibi 21. yüzyılda başarının belirleyicisi kabul edilen bir yetinin kazandırılması ve geliştirilmesinde de öğretmenlerin öğretim sürecinde yaptıkları etkinliklerin rolü büyüktür. Buradan hareketle öğretmenlerin öğrencilerinin eleştirel düşünme beceri düzeylerini şekillendirmede ne kadar etkili oldukları söylenebilir. Ortaokul dönemi öğrencilerin bir birey olarak yeteneklerini kullanarak geliştireceği önemli bir yaşam dilimidir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerinin eleştirel düşünmesine yardımcı olma konusundaki algıları ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Aynı zamanda bu ilişkiyi cinsiyete ve ilk kariyer olarak öğretmenliği seçmeye göre de değerlendirmek de amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın katılımcıları 3886 (genel ve cinsiyete göre) ve 3877 (ilk kariyer olarak öğretmenliği seçme) ortaokul öğretmenidir. Araştırmanın verileri Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketi (Teaching and Learning International Survey-TALIS 2018) çalışmasından elde edilmiştir. Verilerin analizinde Goodman-Kruskal Gamma testi kullanılmıştır. Anlamlı çıkan sonuçlar, 0 ise ilişki yok, 0,01-0,09 arasında ise zayıf, 0,1-0,29 arasında ise orta, 0,30-0,99 güçlü ilişki kanıtı ve 1 ise mükemmel ilişki (Babbie, Halley ve Zaino, 2007) olarak yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre tümünde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Cinsiyete göre incelendiğinde ise erkeklerde anlamlı bir ilişki yokken, kadınlarda orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. İlk kariyer olarak öğretmenliği seçmeye göre incelendiğinde ise hayır diyenlerde anlamlı bir ilişki yokken, evet diyenlerde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

Keywords: Eleştirel düşünme, TALIS 2018, cinsiyet

Yabancı Dil Öğrenen Türk Öğrencilerin ve Türkçe Öğrenen Uluslararası Öğrencilerin Dil Öğrenimi Bağlamında Yaşadıkları Zorlukların Değerlendirilmesi

Sümeyye Konuk^{1*}

Dilara Çiftçi²

Kübra Varlık³

Merve Acun⁴

Yusuf

Karakahraman⁵

*: sumeyyekonuk@gmail.com

¹: Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Edirne, Türkiye

²: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

³: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

⁴: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

⁵: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

Bu araştırmada, Türk yükseköğretimindeki uluslararası Türkçe öğretimi ve Türk öğrencilere yabancı dil öğretimi ile ilgili makaleler ve lisansüstü eğitim tezlerinin kapsamı incelenmiştir. Günümüzde bir bireyin yabancı dil öğrenmesi, yabancı bir ülkede eğitim alması son derece olağan bir durumdur. Avrupa Birliği, Avrupa'da Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni ile kendi bölgesinde ve aday ülkelerin bölgesinde çok dillilik ve çok kültürlülüğünün yaygınlaştırılmasını desteklemektedir. Bu bağlamda yabancı dil öğrenirken karşılaşılan sorunların ele alındığı yayınların incelenmesi sorunların çözümüne ortak olunması anlamını taşır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan çalışmaların yeniliği ve Türkçenin çeşitli dillerin yabancı dil olarak öğretimi bağlamındaki yerini görmek çalışmanın motivasyonu olmuştur. Lisansüstü düzeyde yapılan çalışmalar ve alanda yazılmış olan makaleler doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yayınlar incelenirken temel dil becerileri göz önünde bulundurulmuştur. Veri analizinde ölçütlerin olduğu bir form kullanılmıştır. Formun ölçütleri Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni dil düzeyi göstergeleri doğrultusunda hazırlanmıştır. İncelenen verilerde hataların en çok biçimbilgisel ve anlamsal olarak yapıldığı gözlemlenmiştir. Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar Türkçenin dilbilgisel yapısı ve öğrencilerin motivasyon durumlarıyla ilgilidir. Yabancı dil öğrenen Türk öğrencilerin ve Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerin dil öğrenme bağlamında yaşadığı zorluklar benzerlikleri ve farklılıkları göz önünde bulundurularak karşılaştırılmıştır. Bulunan kaynaklar ve tutulan notlar ışığında elde edilen bulgular tartışılarak güncel araştırmaların durumu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Keywords: Yabancı dil öğrenimi, Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimi, dil öğrenimi, yabancı dil öğrenimindeki zorluklar

A Systematic Approach to the Development of Educational Strategies Based on the Development of Personal Values

Liudmyla Shulhina^{1*}

*: shulm@ukr.net

¹: National Technical University Of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Faculty of Management and Marketing, Dept. of Industrial Marketing, Kyiv, Ukraine

The dynamics of changes in information technology (IT) has led to the accelerated development of various technologies, for instance in production, management, communications, etc., which in turn have radically changed all spheres of human life. IT also changes the lives of people in society at all levels: in reference groups, in organizations and enterprises, in regions, countries and intergovernmental organizations. IT has opened up tremendous opportunities for development for both individuals and all possible associations of people. However, along with the opportunities, the risks of using modern technologies by insufficiently qualified or irresponsible members of society have increased immeasurably. The level of risk increases in direct proportion to the position or public position held by an inadequately trained employee / member of society. The author's research has shown that one of the main causes of modern problems faced by people (both individuals and global society) is the deficit of moral and ethical, socio-legal and personality-oriented personal values. The influence of different groups of factors on the formation of priority values of the organization / society has also been studied, the role of the peculiarities of the complex values of individuals in this process was outlined. It was established how each association of individuals chooses leaders according to the priority groups of individual and social values, thus choosing for themselves both opportunities and the level and types of risks. The role of education was determined, including and higher, in the formation of a harmoniously developed personality, which would be characterized by a high level of responsibility for their decisions and further affect their material, physical and psychological condition. The density of the correlation between the responsibility of the individual for decision-making at the personal and global levels that affect the state of each component of the living environment (social, economic, political, legal, environmental, technical, technological, cultural, etc.) has been calculated. It was proposed to introduce a systematic approach to determining the directions of education reform in general, as well as at each of the educational levels. The expediency of formation and implementation of different types of educational strategies, both for different levels of education and for different educational segments, has been substantiated. It proved the practical significance of forming a system of national educational strategies for improving the values of the individual, and ultimately - to reduce the risk of human life in all possible aspects.

Keywords: Systematic approach, educational strategies, personal values, social values

Görsel Sanatlar Eğitiminde Doğru Bilinen Yanlışlar

Abdullah Ayaydın^{1*}

*: a.ayaydin@trabzon.edu.tr

¹: Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Trabzon, Türkiye

Görsel sanatlar dersi, bilindiği gibi, ilk ve orta öğretimde yer alan derslerden biridir. Bu ders de diğer birçok ders gibi ilkokul basamağında sınıf öğretmenleri ortaokul ve lise basamağında ise branş öğretmenleri tarafından yürütölmektedir.

Ancak, görsel sanatlar dersi birçok eğitimci tarafından bir yetenek dersi olarak kabul edildiği için çoğu zaman sınıf öğretmenleri tarafından çeşitli nedenlerle ihmal edilebilmekte veya kulaktan dolma bilgilerle yanlış yürütölebilmektedir. Ayrıca, kısa formasyon eğitimi ile mesleğe atılmış görsel sanatlar öğretmenleri de mesleğin inceliklerini derinlemesine kavrayamamış olabilmektedir. Bunun yanı sıra, alandan mezun bazı öğretmenler de bu alandaki yeni yapılanma ve programdaki hızlı değişimden dolayı geleneksel bilgilerini güncellemekte zamana göre yavaş takipten dolayı geri kalabilmektedir.

Bu yüzden, doğru olduğu sanılan bazı yanışlar kuşaktan kuşağa süregelmekte, bazı yanışlar savunulmakta ve bazı yanışlar ise yeni kuşaklara aktarılmaktadır. Bu durum, beraberinde bazı sorunlara da yol açmaktadır.

Örneğin, görsel sanatlar dersinin bir yetenek dersi olarak kabul edilmesi öğretmeni yetenekli öğrencilerle dersi yürötmeye yöneltmektedir. Böylece yetenekli öğrenciler aktif yeteneksiz öğrenciler pasif durumda dersleri tamamlamaktadır. Öğrencileri yetenekli ve yeteneksiz diye iki gruba ayıran bu durum beraberinde birçok soruna da zemin hazırlamaktadır. Yeteneksiz olduğu düşünölen öğrenciler dersin akışından kopmakta, özgüvenini kaybetmekte, derse ilgisiz hale gelmekte ve daha sonrasında bu derse karşı olumsuz tutum geliştirebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı; görsel sanatlar eğitiminde doğru bilinen yanışları ortaya koymak, tartışmak ve öneriler sunmaktır.

Keywords: Görsel sanatlar, resim-iş öğretmenliği, mitler

Covid-19'un Düşündürdükleri: Uluslararası Örgütler ve Dijital Eğitim

Sadık Kartal^{1*}

*: iznik.1966@gmail.com

¹: Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Education, Dept. of Education Science , Burdur, Türkiye

2020 yılında dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile yaşanan sosyal mesafe ve karantina gibi önlemlerin uygulanmasının ardından okullarda uzaktan eğitime geçildi. Okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm öğretim kademelerinde “dijital dönüşüm” ile MEB TRT ile işbirliği yaparak üniversiteler de kendi online platformları üzerinden içerikler oluşturarak öğretim sağlandı.

UNESCO Türkiye Milli Komisyonu yüz yüze eğitimin sonlandırılmasının ardından kullanım ve erişim konularında Türkiye eğitimine önerilerde bulundu. UNESCO, Dünya Bankası, OECD dünyanın neresinde hangi tedbirlerin alındığını neredeyse günü gününe rapor haline getirdiler. UNESCO, uzaktan eğitimin herkes için nitelikli ve eşit eğitim fırsatı sunmasını sağlamak için teknolojik, içerik, pedagojik ve izleme-değerlendirme konularında hazırlık yapılması gerektiğini belirten 2020 tarihli bir rapor yayımlamıştır.

Mart 2020’de Dünya Bankası ile MEB Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim Projesi ile EBA platformunun kapasitesinin hızla artırılması ve uzaktan eğitim içeriklerinin hızla üretilmesi konusunda proje geliştirildi.

Uzaktan eğitim teknoloji destekli uygulamalar üzerinden yürütüldüğünden öğrencilerin ders süreçlerini takip etmek için teknolojik aygıtlara sahip olma durumu, salgın döneminden önce de uluslararası örgütlerin gündemlerinde olmuştur. Nitekim OECD, yapmış olduğu PISA 2018’de öğrencilerin okul işlerini takip etmek için bilgisayara sahip olma oranını tespit etmiştir. Bilgisayara sahip olmama “dijital uçurum” olarak tanımlandı. Avrupa Birliği 1 Ocak 2000 tarihinden itibaren başlattığı Socrates programı ile açık ve uzaktan eğitim teşvik edilmektedir.

Eğitim kurumları OECD, Dünya Bankası, UNICEF, Avrupa Birliği, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) gibi uluslararası örgütlerin etkisi ve yönlendirmeleri altına girmiştir. Bu örgütlerin en çok kullandıkları kavram eğitimde küreselleşmedir. Bu kavramla birlikte öğretimde teknolojik araçların kullanılmasında artış gözlenmektedir. Bunlar televizyon, tepegöz, bilgisayar, akıllı tahta ve internet şeklinde bir sıra izleyerek geline nokta dijital eğitim ile kavramsallaştırıldı.

COVID-19 salgını ile beraber daha sık karşımıza çıkan dijital eğitim uluslararası örgütlerin söylemleri ile paralellik göstermektedir.

Bu bildiride uluslararası örgütlerin dijital eğitimi sürekli olarak gündemde tutmaları üzerinde durulacaktır.

Keywords: Uluslararası örgütler, küreselleşme, dijital eğitim

Zenginleştirilmiş Kitabın (Z-Kitap) Öğrencilerin Dijital Okuryazarlıkları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Erden Çakır^{1*}

Murat Çeltek²

Eylem Bayır³

*: erdenncakir@gmail.com

¹: Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, Edirne, Türkiye

²: Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, Edirne, Türkiye

³: Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, Edirne, Türkiye

Bu çalışma fen okuryazarlığı boyutları dikkate alınarak geliştirilmiş z-kitabın ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlıkları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yürütölmüştür. Çalışma 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde, Edirne ilinde yer alan bir devlet ortaokulundaki normal gelişim gösteren öğrencilerden 48 altıncı sınıf öğrencisi ve özel yetenekli 25 altıncı sınıf öğrencisinin katılımı ile yürütölmüştür. Çalışmada yarı-deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu desen takip edilmiştir. Normal gelişim gösteren öğrencilerin oluşturduğu deney ve kontrol gruplarında dersleri uygulayıcı öğretmen tamamlarken özel yetenekli öğrencilerin oluşturduğu deney ve kontrol gruplarındaki dersleri araştırmacı tamamlamıştır. Tüm gruplarda "Madde ve Isı" ünitesi kapsamında hazırlanan z-kitapla haftada 4 saat olacak biçimde 9 hafta boyunca fen bilimleri dersleri yürütölmüştür. Çalışmada geliştirilen z-kitap Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edip öğretime sunduğu fen bilimleri ders kitabının fen okuryazarlığı boyutlarının temsilleri esas alınarak, dijital kaynaklara erişimi mümkün kılan içeriklerin eklenmesiyle oluşturulmuştur. Çalışmada veri toplamak amacıyla deney ve kontrol grupları Dijital Okuryazarlık Ölçeğini uygulama öncesi ve sonrası cevaplandırmışlardır. Sonuç olarak normal gelişim gösteren öğrencilerin oluşturduğu deney ve kontrol grubunda anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememişken özel yetenekli öğrencilerin oluşturduğu deney grubunda kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında geliştirilen z-kitabın özel yetenekli öğrencilerin dijital okuryazarlıklarını geliştirdiği ancak normal gelişim gösteren öğrencilerde benzer etkinin oluşmadığı görölmektedir. Buradan hareketle genel yetenek alanında olan özel yetenekli öğrencilerin teknolojiye yönelik tutumlarının ve potansiyellerinin yüksek olması z-kitapla yürütölen uygulamalarda dijital okuryazarlık adına ortaya çıkan artışa zemin hazırlamış diğer bir ifade ile destek olmuş olabilir. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin bu çalışmadan önce BİLSEM'de bilişim dersleri almaları teknolojiye karşı ilgilerini uyandırmış ve bu çalışmada z-kitapla yürütölen uygulamalardan olumlu olarak etkilenmelerine destek sağlamış olabilir.

Keywords: Dijital okuryazarlık, fen okuryazarlığı, fen ders kitabı, z-kitap

Özel Öğrenme Güçlüğü Tanısı Almış ve Almamış Öğrencilerin Problem Çözme, Dikkat Becerileri ve Yönetici İşlevlerinin Karşılaştırılması

Gülce Ekşi Sınır¹

Mustafa Otrar^{2*}

*: motrar@klu.edu.tr

¹: T.C. Mem Sultanbeyli Togem-Der Özel Eğitim Anaokulu, İstanbul, Türkiye

²: Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Dept. of Educational Sciences, Kırklareli, Türkiye

Bu çalışmanın amacı özel öğrenme güçlüğü tanısı almış ve almamış öğrencilerin yönetici işlevleri, dikkat becerileri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılmasıdır. Çalışmada 9-13 yaş grubu özel öğrenme güçlüğü (ÖÖG) tanılı ve ÖÖG tanısı almamış öğrencilerin yönetici işlevleri, dikkat becerileri ve problem çözme becerileri cinsiyet değişkenine göre ayrıca incelenmiş, yönetici işlev, dikkat ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkilere bakılmıştır.

Araştırmada ÖÖG tanılı öğrenci örnekleme, kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılarak Sancaktepe Rehberlik Araştırma Merkezi'nde ve devlet hastanelerinde tanılanmış 75 öğrenciden oluşmaktadır. ÖÖG tanısı almamış 125 öğrenci ise Sultanbeyli'de random oransız küme örnekleme yöntemiyle belirlenmiş okullar arasından, basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin demografik bilgilerini edinmek için *Aile Görüşme Formu*, yönetici işlevler için *Wisconsin Kart Eşleme Testi*, dikkat becerileri için *Görsel İşitsel Sayı Dizileri B Formu*, problem çözme becerileri için *Çocuklar İçin Problem Çözme Envanteri* kullanılmıştır. Hipotezler bağımsız grup t testi, Mann Whitney-U; Kruskal Wallis-H testi ve Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi kullanılarak denetlenmiştir.

Çalışmanın bulgularında ÖÖG tanısı almış ve almamış öğrencilerin yönetici işlev, dikkat becerileri ve problem çözme becerileri tanı değişkenine göre karşılaştırıldığında ÖÖG tanısı almamış grup lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Özel öğrenme güçlüğü tanısı almış öğrencilerin yönetici işlev, dikkat ve problem çözme becerilerinin cinsiyet gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Tanı almamış öğrencilerin de yönetici işlev, dikkat ve problem çözme becerilerinin cinsiyet gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ancak ÖÖG tanısı almış ve almamış erkek öğrencilerin yönetici işlev, dikkat becerileri ve problem çözme becerileri ÖÖG tanısı almamış grup lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. ÖÖG tanısı almış ve almamış kız öğrencilerin de dikkat becerileri ve problem çözme becerileri tanı almamış grup lehine anlamlı bir farklılık gösterirken, yönetici işlevleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bununla birlikte ÖÖG tanısı olan ve olmayan öğrencilerin yönetici işlevleri ile problem çözme becerileri, yönetici işlevleri ile dikkat becerileri ve problem çözme becerileri ile dikkat becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin problem çözme becerileri arttıkça yönetici işlevleri ve dikkat becerileri de artmaktadır. Elde edilen bulgular diğer çalışmalar ve ilgili literatür ışığında tartışılarak çeşitli öneriler getirilmiştir.

Keywords: Özel eğitim, özel öğrenme güçlüğü, problem çözme, dikkat becerileri, yönetici işlevler

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Yöneticilerinin Karşılaşmış Oldukları Sorunlar

Berru Ulusoy^{1*} Mehmet Alparslan²

*: ulusoyberru@gmail.com

¹: Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Giresun, Türkiye

²: MEB, Ordu, Türkiye

Eğitim; bireylerin gerekli bilgi ve becerileri edinmesini, kişiliklerini geliştirmesini sağlar. Okul yöneticileri; eğitim sürecinin yürütüldüğü eğitim örgütlerinin etkili işlemesinden, geliştirilmesinden, sorumlu olan en önemli kişilerdendir. Öğretmenlere, öğrencilere ve velilere eğitim-öğretimde liderlik yapmak, onların çevresiyle uyum içinde olmasını sağlamak, eğitimde verimliliği ve kaliteyi artırmak, okul ekip ruhunun ve kültürünün oluşturulması için çaba harcamak, okul yöneticisinden beklenen görevler arasında yer alır. Ayrıca okul yöneticisi örgütünü normal işleyişin dışında kriz, afet vb. durumlarda da etkili olarak yönetebilmeli, hızlı hareket edip tüm seçenekleri doğabilecek sonuçlarıyla gözden geçirmeli ve alınması gereken önlemler konusunda proaktif bir duruş sergilemelidir. Öyle ki krizler aniden meydana gelip kurumların veya topluluğun normal işlevlerini engeller ve çözüm gerektirir. Özellikle tüm dünyayı etkileyen güncel krizlerden biri de Covid-19 salgınıdır. Salgın sürecinde okul yöneticilerinin; okul paydaşlarının sağlık durumlarının olumsuz etkilenmemesi için gerekli tedbirleri alıp yönetmesi, okul üyeleri arasında etkili iletişimi sağlaması, öğretmen ve öğrencileri eğitim-öğretim açısından motive etmesi vb. davranışları önem kazanmıştır. Okul yöneticilerinin Covid-19 salgını sürecinde karşılaştıkları sorunları çözmeleri ve bu süreç içinde kazandıkları tecrübeleri aktarmaları eğitim-öğretimin uygulayıcılarına yol göstermeleri açısından önemlidir. Covid-19 salgınında eğitim-öğretimde yaşanan aksaklıkları belirlemek adına pek çok çalışma yapılmış olmasına rağmen sınırlı sayıda çalışma okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları üzerinde durmuştur. Yapılan bu araştırma ile okul yöneticilerinin kriz dönemlerinden biri olan Covid-19 salgını dönemindeki sorunlara yaklaşım biçimlerinin, çözüm yollarının ve önerilerinin benzeri kriz dönemlerinde eğitimcilerde yol göstereceği düşünülmektedir. Belirtilen önem doğrultusunda araştırmada Covid-19 salgını sürecinde okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2022 yılları arası pandemi sürecinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yöneticilik yapmış ve hala görevlerine devam eden 20 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Farklı illerden farklı kademe ve okul türlerinden veriler alınarak araştırmaya maksimum çeşitlilik kazandırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda okul yöneticilerinin Covid-19 salgını sürecinde iletişim sorunları, teknik sorunlar, Bakanlık kaynaklı sorunlar, devamsızlık sorunları, kurallara uyma ile ilgili sorunlar, sınıf mevcudunun fazla olması psikolojik ve ekonomik sorunlar ile karşılaştıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Okul yöneticileri karşılaştıkları bu sorunları okulun paydaşları ile yapılan online toplantılar ve öğrencilerin sağlığı, geleceği için gerekli önlemleri almaya çalışarak aşmaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Okul yöneticileri benzer kriz durumlarında okulların kapanma yoluna gidilmeden, okul paydaşları ile iletişim sağlanarak eğitim-öğretimin planlı ve programlı bir şekilde devam etmesi gerektiği görüşünde bulunmuşlardır.

Keywords: Salgın, Covid-19, yönetici, örgüt

Yurt Dışındaki Türk Çocukları için Hazırlanan Türkçe ve Türk Kùltürü 6 Kitabının Görsel Okuryazarlık Becerisi Bağlamında Analizi

Funda Öрге Yaşar^{1*}

*: fundaorge@comu.edu.tr

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakùltesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye

Bilgi edinmenin en önemli yollarından biri olan okuma-yazma; geleneksel okuryazarlık olarak da ifade edilen, kısa bir cümleyi okuyup yazmadan başlayarak bilgisayar okuryazarlığına kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Hızla gelişen teknolojiye bağlı olarak geleneksel okuryazarlık, ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmış; medya okuryazarlığı, ekran okuryazarlığı, görsel okuryazarlık vb. okuryazarlık türleri ortaya çıkmıştır. Okuryazarlık türlerinden biri olan görsel okuryazarlık, öğrencilerin anlama ve zihinde yapılandırma süreçlerini kolaylaştıran bir işleve sahiptir. Bu nedenle ders kitaplarında yorumlama, ilişkilendirme ve değerlendirme yapmaya elverişli olan görsellerin kullanımıyla birlikte öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini çeşitli görseller aracılığıyla ifade edebilmelerine imkân tanıyan etkinliklerin yer alması önem arz etmektedir.

Bu çalışma; yurtdışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe ve Türk kùltürünü öğretmek amacıyla hazırlanan Türkçe ve Türk Kùltürü 6 kitabını görsel okuryazarlık açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda söz konusu kitapta; görsel okuryazarlık becerisini geliştirmeye dönük hangi etkinlik türlerine yer verildiği ele alınmakla birlikte, etkinliklerin tür ve nicelik bakımından yeterli sayıda olup olmadığı, öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisini geliştirebilecek nitelikte olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için gerekli olan veriler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 15.05.2018 tarih ve 77 sayılı kararıyla 2019-2020 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen ve 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. seviyeye yönelik hazırlanmış kitaplar arasından rastlantısal yöntemle seçilmiş Türkçe ve Türk Kùltürü 6 kitabının taranmasıyla elde edilmiştir. Adı geçen ders kitabının incelenmesi sonucunda kitaptaki bazı etkinliklerin ve görsellerin görsel okuryazarlığı destekleyecek özelliklere sahip olduğu, bazılarının ise görsel okuryazarlığı sağlamada yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte incelenen kitapta güdüleme ve merak uyandırma, resimleri yorumlama, resimdeki ayrıntıları görme ve hangi resim etkinliklerinin sayıca fazla olduğu tespit edilmiştir.

Keywords: Türkçe ve Türk kùltürü, görsel okuryazarlık, görsel unsurlar

The Plights of West-African Students in Turkish Universities, A Case Study of Gaziantep University

Shafiyu Jibril^{1*}

Mehmet Bařaran²

Ömer Faruk Vural³

*: Ibjimam@gmail.com

¹: Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, Türkiye

²: Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, Türkiye

³: Sakarya University, Sakarya, Türkiye

Like any other western country, Turkey is becoming an educational destination for many international students, especially Africans. Therefore, Turkey emphasizes universities' internationalization, which brought rapid success in her political and economic trends. For that reason, this present study investigated the plights of west-African students in Turkish universities, which specifically focused on the west-African students in Gaziantep University. The study is based on a qualitative research design with a case study approach. This study used interviews and observation to collect data from 12 participants—one participant at least from each of the ten west-African countries presently active in Gaziantep University. The data collected were qualitatively analyzed based on common themes designed for this study. According to the findings of this current study, the language and prejudice of locals against west-African students and the country they come from were the enormous challenges they faced while at Gaziantep University. With respect to these findings, the present study recommends addressing the problems mentioned earlier, such as special orientation programs organized by the university and other relevant bodies, which should be delivered by university staff familiar with Africans' socio-cultural heritage, economic, and political background. Likewise, scholarships and financial support from the government and other relevant authorities be given to west-African students to overcome the financial problems they encountered during their stay at Gaziantep University

Keywords: Academic, economic language challenges, West-African students

Arduino Uygulamalarının Ortaokul 7.sınıf Öğrencilerinin Fen ve Teknolojiye Yönelik Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve 21. Yüzyıl Becerilerine Etkisi

Sibel Açışlı Çelik^{1*} Yasemin Yavuz²

*: sacisli26@hotmail.com

¹: Artvin Çoruh University, Faculty of Education, Department of Mathematics and Science Education, Artvin, Türkiye

²: Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin, Türkiye

Bu araştırmada Fen ve Teknoloji dersi “Yaşamımızdaki Elektrik” ünitesinde yer alan basit elektrik devreleri konusunun öğretiminde Arduino destekli etkinliklerin ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin fen ve teknolojiye yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve 21.yüzyıl becerilerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma bir devlet okulunda ortaokul 7. sınıfta öğrenim gören 20'si deney, 20'si kontrol grubu olmak üzere toplam 40 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada elektrik devreleri ünitesinde etkinlikler deney grubundaki öğrencilere Arduino kullanılarak gerçekleştirilirken, kontrol grubundaki öğrencilere ise ders kitabında yer alan etkinlikler yaptırılmıştır. Çalışma iki aşamalı olarak toplam 5 hafta sürmüştür. İlk aşamanın uygulandığı ilk haftada öğrencilere Arduino Uno mikroşlemcisi, MBlock program arayüzü hakkında bilgi verilerek kodlama öğretilmiştir. Uygulamanın ikinci aşamasında öğrenciler 2'şer kişilik gruplar halinde dört hafta boyunca Led Yakma, Kara Şimşek, Araç Park Sensörü ve Butonla Led Yakma isimli 4 farklı etkinlik yapmışlardır. Araştırmada ölçme araçları deney ve kontrol grubundaki öğrencilere uygulama öncesinde ve sonrasında ön test-son test şeklinde uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Basit Elektrik Devreleri Başarı Testi, Fen ve Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği, 21. yy. Becerileri Yeterlilik Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinden Arduino destekli etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına, fen ve teknolojiye yönelik tutumlarına ve 21.yy becerilerine anlamlı bir katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Keywords: Arduino, basit elektrik devreleri, 21. yy becerileri, fen ve teknolojiye yönelik tutum

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Övgü Hakkındaki Görüşleri

Zülfiye Gül Ercan^{1*}   Halime Delen²

*: zgulercan@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı , Edirne , Türkiye

²: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

Eğitim alanında övgü, olumlu davranışları artırmada ve olumsuz davranışları azaltmada, uygulaması kolay, etkili ve önleyici bir sınıf yönetimi stratejisidir. Sınıf yönetimi alanında yapılan çeşitli araştırmalar övgüyü çeşitli şekillerde ele alıp incelemiştir. Araştırma sonuçları, övgünün farklı türleri olduğunu ve bunların çocuklar üzerinde farklı etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Bir sınıf yönetimi stratejisi olarak övgüyü inceleyen araştırmalarda övgü, genel ve davranışa özgü olmak üzere iki şekilde ele alınmaktadır. Davranış açıkça tanımlamayan geniş onay beyanı genel övgü olarak tanımlanırken, davranış ve bu davranışın onaylanmasını açıkça tanımlayan övgüler ise davranışa özgü övgü olarak tanımlanmaktadır. Kişiliğin ve davranışların temellendiği ve şekillendiği erken çocukluk döneminde övgü özellikle olumsuz davranışların azaltılması, olumlu davranışların artırılmasında başta öğretmenler olmak üzere, hemen hemen tüm yetişkinler tarafından kullanılmaktadır. Küçük bir çocuğun kurumsal eğitim kapsamında karşılaştığı ilk öğretmen olması sebebiyle okul öncesi öğretmenlerinin övgü ve bir sınıf yönetimi stratejisi olarak övgünün işe yararlılığı hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak planlanmış ve 20 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik ve betimsel analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; okul öncesi öğretmenlerinin tamamının sınıf yönetiminde övgüyü gerekli ve önemli gördükleri, davranış yönetimi için övgüyü gerekli(%50) buldukları, davranışa yönelik övgü kullandıkları (%52), öğretmenlerin davranış problemleri olan çocukların olumlu davranışlarında daha çok övgüyü tercih ettikleri(%70), öğretmenlerin sınıflarında ilk sırada genel övgüyü kullandıkları (%69), ikinci sırada davranışa özgü övgüyü (%31)kullandıkları bulunmuştur.

Keywords: Okul öncesi eğitim, sınıf yönetimi, davranış yönetimi, övgü

Öğretmen Eğitiminde Öğretim Yönetim Sistemi Kullanımı: Kimya Öğretmen Adaylarının Deneyimleri

Kubra Sezer¹

Faik Özgür Karataş^{2*}

Yüksel Göktaş³

*: fokaratas@trabzon.edu.tr

¹: Trabzon University, Faculty of Education, Science Education, Trabzon, Türkiye

²: Trabzon University, Fatih Faculty of Education, Dept. of Math. and Scien. Edu., Trabzon, Türkiye

³: Ataturk University, Faculty of Engineering, Department of Software Engineering, Erzurum, Türkiye

Günümüzde hızla gelişen teknolojinin eğitim alanına uygulanması ve bu vesileyle yeni yöntemlerin ortaya konmasıyla eğitimin ve öğretimin nicelik ve niteliğinin artırılması çabası hızla devam etmektedir. Amaçlı eğitim faaliyeti olan öğretim sürecine etki eden en önemli faktörler arasında öğretim teknolojileri yer almaktadır. Teknolojinin öğretim sürecinde kullanılabilmesi amacıyla geliştirilen yazılımlar öğrencilerin günlük hayatta kullandıkları teknolojileri öğretim hayatlarına entegre etmeleri açısından ilgi çekici olarak görülmektedir. ÖYS (Öğretim yönetim sistemleri) bir yönetim aracı olmasının yanında hem öğrenen hem de öğreten kişi tarafından içeriğin düzenlenmesi ve sistemli bir şekilde ilerlemesine olanak sağlamaktadır. ÖYS sayesinde tüm faaliyetler sistemli olarak izlenerek geri bildirimlerin öğrencilerin kendi platformlarına yapılmasıyla öğrenme sürecinin kişiye özel olmasını mümkün kılmaktadır. ÖYS yazılımı ile birlikte sınıf ortamında yapılan paylaşımlar, ödev teslimleri ve ödev dönütlerinin alınması sanal ortama aktararak, öğrencinin okul saatlerine bağlı kalmadan bu süreci yürütülebilmesine olanak sağlanmaktadır. Bu çalışmada, kimya öğretmen adaylarının öğretim süreçlerinde ÖYS kullanım deneyimlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden özel durum yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, bir ÖYS olan GC (Google Classroom) kullanan ikinci ve dördüncü sınıf toplam 24 kimya öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, 14 hafta boyunca GC kullanan kimya öğretmen adaylarının ÖYS hakkında deneyimleri araştırmacı tarafından oluşturulan 13 soruluk görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak çözümlenmiştir. Ses kayıt cihazı kullanılarak yapılan mülakatlar ise önce metne dönüştürülmüş sonra içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının ÖYS ile ilgili deneyimlerinin ders sürecinde kullandıkları GC ile sınırlı olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmen adayları GC'nin zaman tasarrufu ve pratiklik açısından avantajlı olduğunu düşünmektedirler. Ancak öğretmen adaylarının çoğunluğu GC yazılımını içerik bakımından daha geniş ve işlevsel olarak tasarlanmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının ÖYS hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, nasıl kullanılacağı ve kurulacağı hakkında öğretmenlerin bilgilendirilmesi gerektiği öneriler arasında yer almaktadır.

Keywords: Öğretim yönetim sistemi, deneyim, öğretmen eğitimi, kimya eğitimi

Türkiye’de Eğitim ve Öğretim Konulu “Azerbaycan” İçerikli Yayımlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi Örneği (1995-2021)

Ümit Dilekçi^{1*}

*: dilekciumit@gmail.com

¹: Batman Üniversitesi, Batman, Türkiye

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de eğitim ve öğretim konusunda “Azerbaycan” içerikli yayımlanan lisansüstü tezlerin eğilimini ortaya koymaktır. Araştırmanın evrenini Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezinde yer alan tezler oluşturmaktadır. Nitel araştırma türünün benimsendiği araştırmada, tezler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiş ve “*tür, yayınlanma yılı, ilgili anabilim dalı, üniversiteler ve bu üniversitelerin bulunduğu şehirler, üniversitelerin yer aldığı coğrafi bölgeler, üniversitelerin türü, kullanılan yöntemler, veri kaynakları ve konu alanları*” açısından kategorik çözümlene yoluyla incelenmiştir.

Araştırmada öncelikle YÖK Tez Merkezi’nde erişime açık olan tezler *taranacak alanda herhangi bir sınırlandırma yapılmadan* “Azerbaycan” anahtar kelimesiyle taranmıştır. İlk tarama neticesinde 2076 teze erişilmiştir. Daha sonra bu tezler konu bölümünde “*eğitim ve öğretim*” olarak filtrelenmiş ve tez sayısı 78’e düşmüştür. Son incelemede ise tezlerden 70’inin araştırma kapsamında değerlendirilebileceğine karar verilmiştir. Çözümlene sonucunda tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğu (%83’ü yüksek lisans tezi, %17’si doktora tezi); tezlerin yayımlanma sayısının 2019 yılında en yüksek sayıya ulaştığı; tezlerin yürütüldüğü ilgili anabilim dallarının tamamının eğitim bilimleri ve sosyal bilimlerle ilgili olduğu; tezlerin üniversitelere göre dağılımında ilk sırayı Gazi Üniversitesi’nin aldığı ($f=8$); şehirler bağlamında Ankara’nın birinci sırada olduğu ($f=14$); Türkiye’nin altı coğrafi bölgesinde yer alan üniversitelerde tezler yürütülmüşken Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan üniversitelerde tez yürütülmediği; tezlerin çok büyük kısmının devlet üniversitelerinde yayımlandığı (%93’ü devlet üniversiteleri, %7’si vakıf üniversiteleri); tezlerde önemli ölçüde nitel yöntemin (%77) benimsendiği; veri kaynağı olarak sıkça dokümanlara (%54,3) başvurulduğu; karşılaştırmalı çalışmalara dikkate değer biçimde (%35,7) yer verildiği; en fazla yükseköğrenim olmakla beraber tüm öğrenim seviyelerinde yer alan çalışma gruplarını kapsayan tezlerin yürütüldüğü; tez konularının çeşitlilik arz ettiği ve sırasıyla en çok *Türkçe eğitimi, öğretmen yetiştirme, değerler eğitimi, müzik eğitimi, din eğitimi, resim eğitimi ve sosyal bilgiler eğitimi* konularında tezlerin yürütüldüğü ancak matematik eğitimi, fen eğitimi, bilgisayar eğitimi, özel eğitim gibi konuları içeren tezlerin yürütülmediği tespit edilmiştir.

Keywords: Azerbaycan, eğitim ve öğretim, Türkiye Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi

An Analysis of Target Culture Components Identified by Turkish EFL Learners

Semahat Aysu^{1*}

*: saysu@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Learning a foreign language is not limited to mastery of the language skills but it includes learning components of the target culture since language and culture are intertwined with one another. When we consider Turkish EFL learners who start to learn English in primary school, we assume that they have already learnt about the target culture but we do not know what they know or how they identify their thoughts and beliefs about it. Therefore, this study focuses on the perceptions of Turkish EFL learners in the university preparatory class about target culture. Data will be gathered through metaphors, which is mostly used as a research tool, or drawings. In the first step, students will be asked to complete a sentence about target culture (English) using metaphors or drawings. In the second step, they will be asked to write their reasons and thoughts about the metaphors or images. Finally, the gathered data will be analyzed by means of content analysis. Data collected from the students who study English in the compulsory preparatory class will be compared with the students who study English in the elective preparatory class. Some suggestions about culture integration into foreign language classes will be presented.

Keywords: Target culture, Turkish efl learners, metaphors

Kaynaştırma/Bütünleştirme Öğrencileri Eğitim Ortamlarına Yönelik Ne Düşünüyor?

Ebru Ünay^{1*} Raziye Erdem²

*: unayebru@gmail.com

¹: Trabzon University, Fatih Faculty of Education, Department of Special Education, Trabzon, Türkiye

²: Trabzon Üniversitesi, Trabzon, Türkiye

Özel gereksinimi olan öğrenciler için en uygun eğitim ortamının neresi olması gerektiği uzun yıllardır arayış konusudur. Bu arayış en az kısıtlayıcı eğitim ortamı ilkesini ve beraberinde kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarını ortaya çıkarmıştır. Özel eğitim ilkelerinden biri olan en az kısıtlayıcı ortam özel eğitim ihtiyacı olan her öğrenci için en etkili eğitim ortamını belirlemede önemli bir unsurdur. Eğitimciler hangi yerleştirmenin çocuğun ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacağını belirlerken çeşitli akademik ve sosyal faktörleri göz önünde bulundurmalıdır. Başka bir ifadeyle akademik başarıyı sağlamak için çocuğun eğitim ihtiyaçlarını en uygun şekilde karşılayacak yerleşimi belirlemenin yanı sıra, çocuğun sosyalleşme becerilerini, öz saygısını ve sosyal kabulünü en iyi geliştirecek yerleşim de dikkate alınmalıdır. Bununla ilgili olarak yapılan çalışmalarda destek eğitim odasına giden öğrencilerin diğer arkadaşlarına göre daha az tercih edildiği bir başka ifadeyle sosyal kabullerinin daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Barahona ve Muro, 2017; Gest, Domitrovich ve Welsh 2005; Piji vd., 2008). Üstün yetenekli öğrencilerle yürütülen çalışmalar da ise öğrencilerin akademik açıdan daha fazla öğrendikleri için destek eğitim odasına gitmeyi istedikleri görülmektedir (Hong, Greene ve Higgins; 2006; Shaw, 2004; Öpengin, 2018; van der Meulen, 2014). Türkiyede kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin sayılarının her yıl artmasıyla birlikte destek eğitim odası hizmetinden yararlanan öğrenci sayısı da artmaktadır. Kaynaştırmadan bütünleştirmeye geçiş sürecinde destek eğitim odası uygulamasının yaygınlaştırılmasını kaynaştırma öğrencileri açısından incelemenin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı destek eğitim odası uygulamasından yararlanan kaynaştırma öğrencilerinin eğitim ortamlarına yönelik düşüncelerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda 2021-2022 eğitim öğretim yılında Trabzon ilinin farklı eğitim bölgelerinde yer alan ve fiziksel olarak destek eğitim odası bulunan ve bulunmayan okullardaki öğrencilerin destek eğitim odası uygulamasını nasıl deneyimledikleri araştırılmıştır. Çalışma kapsamında araştırmacılar tarafından bir anket oluşturulmuştur. Hazırlanan anket yoluyla destek eğitim odası uygulamasından yararlanan 116 kaynaştırma öğrencisinden veri toplanmıştır. Verilerin analiz süreci devam etmekte olup bulgular kongrede paylaşılacaktır.

Keywords: Destek eğitim odası, bütünleştirme, özel gereksinimi olan öğrenciler, kaynaştırma

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Okuma Motivasyonlarının İncelenmesi

Orhan Çakıroğlu^{1*}

*: cakirogluorhan@gmail.com

¹: Trabzon University, Faculty of Education, Department of Special Education, Trabzon, Türkiye

Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar özellikle okuma becerisinde olmak üzere akademik alanların tümünde zorluk yaşamaktadırlar (Chambers, Shkolnik ve Perez, 2005). ÖÖG bireyin okuma, yazma, konuşma, heceleme, matematiksel işlemleri yapma ve muhakeme becerilerini olumsuz etkilemektedir (Lerner, 2000). Ayrıca ÖÖG olan öğrenciler dikkat, hafıza, koordinasyon, sosyal beceriler ve duygusal olgunlaşma alanlarında sorun yaşayabilmektedirler (Fuchs, Fuchs, Mathes ve Lipsey, 2000). Özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin çoğu bu tanıyı okuma becerisinde gösterdikleri düşük performansa dayalı olarak almaktadır (Harwell ve Jackson, 2008; Lenz ve Deshler, 2004).

Okuma yazma becerisi zayıf olan öğrencilerin yaklaşık %75'i ileriki öğrenim hayatlarında da okumada sorun yaşamaya devam etmektedirler. Dahası, bu öğrencilerin %10-15'i okulu terk etmektedir (Yılmaz ve Kaşıkçıçam, 2012). İyi okuma becerilerine sahip öğrenciler genellikle sosyal bilgiler, matematik ve fen bilgisi gibi diğer derslerde de başarılı olurlar (Valleley ve Shriver, 2003). Kişisel gelişim açısından da okuma bireylerin duygusal ve ruhsal ihtiyaçlarını gidermelerine katkı sağlamaktadır. İyi okuma bireyin kavram oluşturma, genelleme yapma, sonuç çıkarma, ilişki kurma gibi üst düzey düşünme becerilerinin de gelişimini sağlamaktadır. Ayrıca, okuma becerisini başarılı bir şekilde edinme bireylerin sadece formal eğitimlerini değil toplumsal yaşamlarını da olumlu bir şekilde etkilemektedir (Sattler ve Weyandt, 2002; Sorrell, Bell ve McCallum, 2007; Turan ve Akpınar, 2008).

Bu çalışmanın amacı, özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin akıcı okuma becerileri ve okuma motivasyonları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. Araştırma verileri TÜBİTAK 221K143 kodlu proje kapsamında toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını özel öğrenme güçlüğü riski olan ilkökul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma verileri İstanbul, Ankara, Eskişehir, İzmir, Balıkesir, Antalya, Samsun, Kayseri, Trabzon, Şanlıurfa, Van ve Erzurum olmak üzere 12 farklı ilden toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar okuma motivasyonu ve okuma becerisi arasında doğrudan ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Sunum kapsamında özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin akıcı okuma becerileri ve okuma motivasyonları arasındaki ilişkiye yönelik tüm bulgular katılımcılarla paylaşılacaktır.

Keywords: Özel Öğrenme güçlüğü, okuma becerisi, okuma motivasyonu, özel eğitim, akıcı okuma

Kesirler Konusunun Müziklendirilmiş Matematik Etkinlikleriyle Öğretimi Sürecine Dair Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi

Mustafa Açıkgöz¹

Hanım Bahar Tekin²

Zeynep Yıldız^{3*}

*: zeynepyildiz.2005@hotmail.com

¹: Yıldıztepe İlkokulu, İstanbul, Türkiye

²: İvat Turhan İlkokulu, İstanbul, Türkiye

³: Yıldız Technical University, Faculty of Education, Department of Basic Education, İstanbul, Türkiye

Bu çalışmanın amacı, ilkokul 3. sınıf öğrencileriyle kesirler konusunun müziklendirilmiş matematik etkinlikleriyle işlenmesi sürecini gerçekleştirmek, sonrasında da bu sürece dair öğrenci görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaçla bir devlet okulundaki 3. sınıfların bir şubesi ile çalışılmıştır. Bu öğrencilere kesirler konusunun kazanımları müziklendirilmiş matematik etkinlikleri desteğiyle öğretilmiştir. Bu amaçla araştırmacılar tarafından kesirler konusunun kazanımlarına yönelik müziklendirilmiş etkinlikler oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Bu müziklendirilmiş etkinlikler oluşturulurken 3. sınıf öğretim programı ve öğrencinin yaş grubu dikkate alınarak farklı duyulara hitap edecek şekilde araştırmacılar tarafından özgün olarak hazırlanmıştır. Bu hazırlık sürecinde müziklerin çocuklara uygun nota aralığında olmasına özellikle özen gösterilmiştir. Bununla birlikte bu etkinlikler kademeli olarak farklı sınıf seviyelerinde de uygulanabilecek bir altyapıya sahip olacak şekilde hazırlanmıştır. Araştırma deseni fenomenoloji olarak belirlenmiştir. Uygulama sürecinden sonra yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak öğrencilerin uygulama sürecine dair görüşleri alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme verilerinin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizi yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan; öğretim sürecine etki, konu/derse yönelik etki ve duyuşsal etki olmak üzere 3 alt kategori göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir. 3 alt kategoride de öğrencilerin genel olarak olumlu yönde görüş belirttikleri görülmüştür. Öğretim sürecine etki açısından öğrenciler derse aktif katılımlarının arttığı, derse dikkatlerinin daha canlı olduğu, önceki matematik derslerine göre daha eğlenceli ve keyifli vakit geçirdikleri ve tahtaya kalkıp sürece dahil oldukları zamanların en verimli zamanlar olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Konu ve derse yönelik etki açısından öğrenciler, keyif alarak öğrendiklerinde daha iyi öğrendikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Duyuşsal etki açısından öğrenciler, mutlu, heyecanlı ve daha istekli oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Keywords: Müziklendirilmiş oyun etkinlikleri, matematik, kesirler, görüş, 3. sınıf

Türkiye’de Yapılan Etnobotanik Çalışmalarının Betimsel İçerik Analizi

Yunus Yağmur¹

Fergan Karaer^{2*}

*: fkaraer@omu.edu.tr

¹: Ondokuz Mayıs University, Faculty of Science and Letter, Dept. of Biology, Samsun, Türkiye

²: Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Dept. of Maths and Sci., Samsun, Türkiye

Zengin bir kültürel mirasa sahip ülkemizde, geçmişten günümüze kadar süregelen insan ve bitki arasındaki ilişkilerde deneme yanılma yoluyla edinilmiş, uzun bir zaman sürecinde nesilden nesile aktararak günümüze kadar ulaşan çok değerli bilgileri yansıtan içerikleri ile bitkilerin bilimsel olarak değerlendirilmelerine önemli katkıda bulunan etnobotanik açıdan oldukça kapsamlı bir bilgi hazinesi mevcuttur. Özellikle son dönemde kırsal kesimden kentlere olan göçlere ve gelişen teknolojiye paralel olarak, yeni nesiller bu hazinenin değerini bilmemekte ve bu bilgiler kullanılmadığı için kaybolma riski taşımaktadır. Bu kapsamda çok değerli bu bilgilerimizin bir an önce yazılı hale getirilme zorunluluğu ortaya çıkarken ülkemiz ekonomisi açısından da önemlidir. Hangi bölgelerde hangi bitkilerden yararlanabileceğinin tespiti, ancak etnobotanik çalışmalar ışığında belirlenebilecektir ve böylece halktan alınan bilgiler halkın ekonomisine katkı sağlaması için geri dönecektir.

Bu çalışma, yaklaşık 90 yıllık etnobotanik çalışmaların içeriklerinin yorumlanarak değerlendirilmesi, benzer ve farklı yönlerinin belirlenmesi ile yeni çıkarımlar yapılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda çalışmanın amacına uygun olarak yapılan alan yazı çalışmalarında belirlenen yaklaşık literatürlerin betimsel içerik analizi (Araştırmanın, amacı, problemin açıklığı ve sınırlılığı, sayısı, metodolojisi, alanı, örnekleme, çalışmanın yapıldığı yer, yıl, makale, tez, veri toplama, çözümlene yöntemleri, kodlamanın tutarlılığı verilerin çözümlenmesi, bulgular ve sonuç tartışmalardan vb. yararlanılması) yapıldıktan sonra elde edilen bulgular belirli sistemlere göre 10 yıllık periyotlar halinde özet bilgilere dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda çalışmaların, özellikle doğal olarak cumhuriyetin erken dönemlerinde sayısının azlığına karşılık son 25 yılda giderek arttığı çalışmaların büyük çoğunluğunun saha çalışmalarından elde edildiği belirlenirken, bu kapsamda eğitim çalışmalarının yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca yapılan çalışmaların bölgelere göre dağılımında Doğu Anadolu bölgesinde yapılan daha az yapıldığı bitkilerin kullanım amaçları olarak en fazla gıda ve baharat, boyar madde, halk ilacı ve diğer kullanım (süs ve ev eşyası hazırlamak, tütsü olarak ve nazara karşı korunmak vb.) olduğu tespit edilmiştir.

Keywords: İçerik analizi, etnobotanik, bitkiler

Öğretmen Adaylarının Grid Modeli Uygulamalarına Yönelik Ürünlerinin Analizi

Neşe Kutlu Abu^{1*}

*: nese_ktl@hotmail.com

¹: Amasya University, Faculty of Education, Dept. of Primary, Amasya, Türkiye

Öğretmenler derslerde öğrencilerin üst düzey düşünme ve disiplinler arası ilişkilendirme yapmaya yönelik açık uçlu soru üretiminde sıkıntı yaşamaktadır. Grid Modeli 5N1K, neden, niçin, nasıl gibi soruların dışında açık uçlu soru üretiminin nasıl yapılacağı hakkında fikir vermektedir. Ayrıca modelle her bir öğrenci aktif hale gelmekte, yeni fikirleri sentez yapmada fırsatlar bulmaktadır. Grid modeli ile belirli bir disiplin alanında veya birden fazla disiplinde, konu alanı ve farklı içeriklerde derinlemesine düşünmeye imkan bulmaktadır. Üst düzey düşünmeyi ve farklı içeriklerle meşgul olmayı hedefleyen bu modelin, geleceğın öğretmenleri olan aday öğretmenlerin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılan çalışmalara göre Grid Modeli öğrencilerin başarı gibi özdüzenleme gibi farklı üst bilişsel düşünme becerilerini de geliştirmektedir. Bu çalışmanın amacı temel eğitime devam eden öğretmen adaylarının disiplinlerarası bakış açılarının geliştirilmesinde kullanılan Grid Modeli uygulamalarına ilişkin yazılı ürünlerin analizini yapmaktır. Grid Modelinin 11 yönlendiricisi hakkında yapılan ürün analizlerinde her bir aşamada öğrenci ihtiyaçları tespit edilecektir. Modelin etkili olmasında yollar sunacak bu çalışmaya toplam 75 sınıf ve okul öncesi öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış olup verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Modelin uygulamalarına dair 300 sayfalık dokümanın analiz çalışmaları devam etmektedir. İçerik analizi ile modele dair her bir yönlendirici kategorilendirilerek, kodlar ve temalar belirlenecektir. Bulguların gösteriminde MAXODA programı, tablolar ve şekillerden yararlanılacaktır. Bulgular ışığında tartışma yapılarak ileriye dönük bazı önerilere yer verilecektir.

Keywords: Grid modeli, sınıf öğretmen adayları, okul öncesi öğretmen adayları, temel eğitim, doküman analizi

Azerbaycan'da Eğitim Yönetimi Alanında Bilimleşme Süreci ve Lisansüstü Programları

Metanet Gurbanova^{1*}

*: m.qurbanova@arti.edu.az

¹: Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü/ Eğitim Teorisi ve Tarihi Departmanı, Bakü, Azerbaycan

Bilimleşme sürecine yönetim biliminin kuramsal temellerinin eğitime uygulanması ile geçiş yapan, kendine özgü sınırlarını oluşturmaya çalışan Eğitim yönetimi, bilim olarak ve bilimsellik kriterleri çerçevesinde tanımlanmalıdır. Bunun için de deneysel araştırma ve kuram geliştirmeye dönük yapılan çalışmaların dengelenmesi, yeterli düzeye ulaştırılması gerekmektedir.

Eğitim yönetimi, diğer sosyal bilimlerle mukayesede daha yeni ve kendi gelişim sürecinin başında olduğundan bilimleşme düzeyinde çalışmalarda uygulamalı araştırmalara ağırlık verilmesi önem arz ediyor.

Eğitim yönetiminin kendi bilimleşme sürecini bilimsel bir çalışma alanı olarak akademik düzeyde tamamlaması, kuram geliştirmesi alanın bilim insanlarının araştırma deneyimi ve yeterliliğinin artırılmasıyla mümkündür.

Üniversite veya araştırma birimlerinin ağırlık verdiği temel araştırmalar sayesinde, kendi bilimleşme tarihinin temel dönemlerinden günümüze kadar geliştirilen ve güncellenen formal eğitim programlarının - lisansüstü programlarının değerlendirilmesi eğitim yönetimi alanında bilimleşme sürecine dahil olmuştur.

Araştırmanın amacı Azerbaycan'da eğitim yönetimi alanında bilimleşme süreci ve lisansüstü programları, yüksek lisans, doktora programlarının geliştirilmesi, unifikasyonu, müfredatın değerlendirilmesi ve güncellenmesine katkıda bulunmaktır. Çalışma, amacına hizmet edecek şekilde tasarlanmış ve yüksek lisans öğrencileri ile yüz-yüze yapılan nitel görüşmeler esasında belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu çoğunluk olarak eğitim yönetimi alanında eğitim gören yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır.

Eğitim yönetimi alanı bilimleşme sürecinde diğer sosyal bilimlerden esinlenerek bağımsızlığını bilimsellik kriterleri çerçevesinde ve kuramsal çalışmalar doğrultusunda temin ettiği, alanında yüksek lisans ve doktora programları tez çalışmalarında akademik düzeyde, aynı zamanda karma yöntemlere ağırlık verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Keywords: eğitim yönetimi, eğitim yönetimi alanında bilimleşme, eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi, lisansüstü programları

İlkokul Öğrencilerinin Fene Yönelik Başarısı ve Öz Yeterlikleri

Mehmet Dađ¹

Neşe Kutlu Abu^{2*}

*: nese_ktl@hotmail.com

¹: Amasya Üniversitesi, Amasya, Türkiye

²: Amasya University, Faculty of Education, Dept. of Primary, Amasya, Türkiye

Pandemi ile birlikte ilkokul öğrencilerinin eğitiminde bazı aksaklıklar meydana gelmiş ve öğrencilerin başarılarında düşüşlerin olduğu yönünde çeşitli araştırmalar ortaya konulmuştur. Bunun yanında fene yönelik tutum gibi başarı dışındaki bazı değişkenlerinde olumsuz yönde gelişim gösterdiğini ortaya koyan araştırmalar tespit edilmiştir. Pandemiden sonra ilkokul öğrencilerinin fen başarılarını ve fen öz yeterliliğinin tespitine yönelik yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan bu çalışmanın pandemiden sonra ilkokul öğrencilerinin mevcut durumu hakkında fen araştırmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Fen bilimlerine yönelik çalışmalar ilkokul öğrencilerinin sınıflama, sıralama, çıkarımda bulunma, ölçme, deneysel süreçlerin planlanması ve yürütülmesi gibi temel becerilerin kazandırılması açısından son derece önemli bir alandır. Bu çalışmada ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencilerin fene yönelik başarıları ve fen öz yeterliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu toplamda 250 ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Fen başarılarını tespit etmek için Fen Bilimleri dersinde Elektrik konusu seçilmiş ve bu konu üzerine araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak başarı testi ve özyeterlik ölçeği kullanılmıştır. Başarı testinin ve özyeterlik ölçeğinin güvenilirlik çalışmaları devam etmektedir. Bulguların analizinde SPSS programı kullanılacak olup, verilerin normallik dağılımı incelenecektir. Normallik test sonuçlarına göre parametrik veya non parametrik testlere karar verilecektir. Araştırma sorularına göre verilerin analizlerine devam edilmektedir. Bulguların gösteriminde tablolar ve şekillerden yararlanılacaktır. Bulgular ışığında ilgili literatür ele alınacaktır. Gerekli tartışmalar yapılarak ileriye dönük bazı önerilere yer verilecektir.

Keywords: Fen başarısı, özyeterlik, ilkokul öğrencileri, fen eğitimi

Afet ve Acil Durumlarda Görev Alan Personelin Covid-19 Pandemi Dönemindeki Tükenmişliği

Buse Aksoy^{1*} Ersin Uzman²

*: aksbuse@gmail.com

¹: Tekirdağ, Türkiye

²: Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, Dept. of Educational Sciences, Çanakkale, Türkiye

Covid-19 pandemisinin çalışanları nasıl etkilediğinin bilinmesi çalışanların refahlarını arttırmada yol gösterici olabilir. Bu çalışma COVID-19 Pandemi döneminde afet ve acil durumlarda görev alan personelin sosyo-demografik özelliklerine göre tükenmişliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamına gönüllü katılıma dayalı Tekirdağ ilinde görev yapmakta olan İl Sağlık Müdürlüğü 112 Acil Sağlık Hizmetleri personeli (% 38.8), İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü personeli (% 45.5) ve Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi Başkanlığı itfaiye erlerinden (% 15.7) oluşan 178 personel dahil edilmiştir. Çalışmanın verileri "Sosyo-Demografik Bilgi Formu" ile Türkçe'ye uyarlanan "Tükenmişlik Ölçeği Kısa Formu" kullanılarak toplanmıştır.

Çalışmanın bulguları afet ve acil durumlarda görev alan personelin tükenmişlik puan ortalamalarının (= 2.98) tükenmişlik için tehlikeye işaret ettiğini göstermiştir. Afet ve acil durumlarda görev alan personelin % 34,3'nün tükenmişlik yaşadığı, % 9,6'sının ise profesyonel yardıma ihtiyaç duyduğu saptanmıştır. Katılımcıların medeni durum, çocuk sahibi olma durumu ve yaş değişkenlerine göre tükenmişliklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Afet ve acil durum personelinin cinsiyet, kurumdan ve birimden ayrılma, kurumun hizmet içi eğitim vermesi, hizmet içi eğitim alma, mesleği ve birimi isteyerek seçme, mesleği kendine uygun bulma, eğitim durumu, çalışılan kurum ve çalışma ortamından memnun olma değişkenlerine göre ise tükenmişliklerinin farklılaştığı görülmüştür. Çalışılan kurum açısından ise 112 çalışanlarının %59,4'ü, AFAD çalışanlarının %50,5'i İtfaiye çalışanlarının ise %7,4'ünün tükenmişlik yaşadıkları belirlenmiştir.

Sonuçlar afet ve acil durum çalışanlarının yaşadıkları tükenmişliğe dikkat edilmesi gerektiğini göstermiştir. Tükenmişlikle mücadelede çalışanlara yönelik tarama ve tanılama çalışmaları yapılabilir. Profesyonel yardıma ihtiyaç duyan personele hizmet sunulabilir. Tükenmişliği önlemede kurumlar hizmet içi eğitim verebilir, personelin bedensel ve psikolojik sağlığı için çeşitli etkinlik ve çalışmalarda bulunabilirler.

Keywords: Afet ve acil durum personeli, Covid-19, tükenmişlik

Özel Gereksinimli Bireylere Güvenlik Becerilerinin Öğretiminde Sanal Gerçeklik Uygulamaları: Bir Alan Yazın Taraması

Veli Emre Kurtça^{1*}

*: emrekurtca@trakya.edu.tr

¹: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

Bu araştırmanın amacı ulusal ve uluslararası alanyazında Zihin Engeli (ZE) ve/veya Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireylere güvenlik becerilerinin öğretiminde kullanılan Sanal Gerçeklik (SG) uygulamalarının etkilerini ortaya koymaktır. Bu nedenle alanyazında sanal gerçeklik uygulamaları ile güvenlik becerileri olarak belirlenen (Yangın becerileri, yaya becerileri, ilkyardım becerileri vb.) becerilerin öğretildiği araştırmalar incelenecektir. Çalışma kapsamında 2012'den 2022'ye kadar ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayınlanmış makaleler taranacaktır. Bu makaleler belirlenen dahil etme kriterlerine göre çalışmaya dahil edilecektir. Araştırmanın dahil etme kriterleri ise şu şekildedir; makalelerin hakemli dergilerde yayınlanmış olması, katılımcıların Zihin Engeli ve/veya Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış olması, ilgili çalışmaların bağımsız değişkenlerinden en az birinin sanal gerçeklik uygulamalarıyla desteklenmiş veya direkt sanal gerçeklik uygulaması türlerinden biriyle gerçekleştirilmiş olması, çalışmaların bağımlı değişkenlerinden en az birinin güvenlik becerileri kapsamında olması ve çalışmaların deneysel/yarı deneysel (tek denekli) olması. Bu kriterlerin dışında kalan makaleler çalışmaya dahil edilmeyecektir.

İlgili makaleler Institute of Education Science-ERIC, Academic Search Complete-EBSCO ve Google Scholar veri tabanlarında taranacaktır. Kriterleri karşılayan çalışmaların ise öğretimi yapılan güvenlik becerileri, katılımcı, katılımcı yaşları, araştırma model/deseni, kullanılan materyal, kullanılan sanal gerçeklik türü, güvenilirlik verileri, çalışmalarda gerçekleştirilen genelleme türleri ve sosyal geçerlik gibi özellikleri incelenecektir. Bu araştırmanın sonuçları özel gereksinimli bireylerle sanal gerçeklik uygulamalarını kullanarak güvenlik becerilerini öğretmeyi amaçlayan araştırmacılara önemli bilgiler sağlayacaktır.

Keywords: Özel gereksinimli bireyler, zihin engeli, otizm spektrum bozukluğu, güvenlik becerileri, sanal gerçeklik

Türkiye’de Hizmetiçi Öğretmenlerin Pedagojik Dijital Yeterlilik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Elif Polat^{1*} Yüksel Gökteş²

*: elifpolat.pltplt@gmail.com

¹: Middle East Technical University, Rectorate, Ankara, Türkiye

²: Ataturk University, Faculty of Engineering, Department of Software Engineering, Erzurum, Türkiye

Küresel Covid-19 salgınıyla beraber örgün eğitim süreçlerinin acil olarak dijital ortama taşınması öğretmenlerin öğretim amaçlı pedagojik dijital yeterliliklerine (PDY) hızla önem kazandırmıştır. Bu çalışmada kamuda görevli öğretmenlerin pedagojik dijital yeterliliklerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada Avrupa komisyonu tarafından desteklenen bir proje kapsamında geliştirilen bir öz-değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek dijital pedagoji, dijital içerik kullanımı ve üretimi, dijital iletişim ve işbirliği ve dijital vatandaşlık olmak üzere dijital yeterliliğin dört boyutu içermektedir. Çalışmanın katılımcıları, Türkiye’de çoğu doğu illerinde görev yapan yaklaşık 20 farklı ilde kamuda görevli ve farklı branşlardan 204 öğretmendir. Çalışmanın sonucunda katılımcıların %35’i *başlangıç* düzeyinde, %42’si ise *yetkin* düzeyinde olduğu görülmüştür. Özellikle çalışmanın katılımcıları olan genç öğretmenlerin azımsanmayacak bir kısmının PDY düzeylerinin başlangıç düzeyinde olması mesleğe giriş yeterlilikleri açısından dikkate alınabilir. Pedagojik dijital yeterlilik düzeyleri bakımından fen branşlarından öğretmenler sosyal ve diğer branşlardan öğretmenlere göre; zorunlu olduğu için ya da kendi çabası ile bilişim teknolojileri hizmetiçi eğitimi alan öğretmenler almayanlara göre anlamlı olarak daha yüksek pedagojik dijital yeterliliğe sahip görülmüşlerdir. Pedagojik amaçlı öğretim teknolojisi kullanımı için alınan eğitimlerin öğretim etkinliklerinde öğretmenlerin daha başarılı olmasına yardımcı olduğu sonucuna varılabilir. Ayrıca, katılımcılar *dijital içerik kullanımı ve üretimi* ve *dijital iletişim ve işbirliği* alt boyutlarında en düşük puanları almışlardır. Dijital okuryazarlık deneyiminin az olmasıyla paralel olarak pedagojik amaçlarla kullanımı da azalmaktadır.

Keywords: Pedagojik dijital yeterlilik, öğretmen dijital okuryazarlığı, öğretmen dijital yeterliliği

Tr Dizinde İndekslenen Dergilerde Yayınlanan “Dijital Vatandaşlık” Konulu Bilimsel Makalelerin İncelenmesi

Aykut Uzun¹   Hakan Öngören^{2*}

*: hackahn1907@gmail.com

¹: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

²: Emniyet Genel Müdürlüğü, İstanbul, Türkiye

Dijital teknolojilerin gelişmesi ve hayatımızın hemen her alanında kendisine yer etmesiyle birlikte insanoğlu, sanal ve dijital ortamlarda da kendisine ait yeni yerler edinmeye başlamıştır. Dijital vatandaşlık, söz konusu sanal ve dijital ortamlarda insanların yerini tanımlayan en açık konu alanıdır. Bu bağlamda araştırmada ki amaç Türkiye’de TR Dizin indeksli dergilerde yayınlanan dijital vatandaşlık konulu bilimsel araştırmaların genel eğilimlerini ortaya çıkarmaktır. Tarama modeli temel alınarak gerçekleştirilen araştırmada veriler, TR Dizin tabanında taranan dergilerde dijital vatandaşlık ile ilgili yayınlanan bilimsel araştırmalardan elde edilmiştir. Buna yönelik olarak 32 farklı dergide hazırlanan toplam 38 bilimsel makale, içerik analizi yöntemi esas alınarak incelenmeye tabi tutulmuştur. İncelemeye bağlı olarak incelenen araştırma sayısının yıllara göre dağılımı, yayına kabul süresi, makalelerin dergi adı, araştırmalarda kullanılan yöntemler, veri toplama araçları, geçerlik ve güvenirlik analizleri ve veri analizi yöntemleri ile ilgili veriler frekans ve yüzde hesaplarıyla tablolandırılmış ve kimi veriler grafikleştirilmiştir. İncelenen makalelerden elde edilen sonuçlara göre; makalelerin 33’ü araştırma, 3’ü derleme, 1’i inceleme ve 1’i de çeviri makalesi olduğu ve dergilerin çoğunlukla eğitim bilimleri konu alanına sahip olduğu saptanmıştır. İncelenen makalelerin yayına kabul süresinin 0-3 ay olduğu ve araştırma yöntemi olarak çoğunlukla nitel araştırma yöntemi kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca örneklem grubu olarak en çok 101-300 kişilik örneklem grubu ile 301-1000 kişilik örneklem sayısının kullanıldığı ve örneklem de çoğunlukla dokümanlar ve üniversite öğrencilerinden oluştđu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç itibarıyla dijital vatandaşlık ile ilgili yapılacak olan çalışmalarla ilgili çeşitli görüş, değerlendirme tavsiyelerde bulunulmuştur.

Keywords: Bilimsel araştırmaların genel eğilimleri, dijital vatandaşlık, eğitim araştırmaları, TR Dizin dergileri

That/Zero-That Alternation with 'I Think' in Formal/Informal Register

Mürüvvet Mescigil¹

Fatma Solmaz²

Songül Taş^{3*}

*: songultas@ahievran.edu.tr

¹: Ahi Evran University, School of Foreign Languages , Kırşehir, Türkiye

²: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir, Türkiye

³: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir, Türkiye

Recognizing the scarcity in the current literature on the alternation between that and zero that complementation, this study aimed to investigate on the use of that, zero-that alternation in complement clauses with the verb 'think' by doing a corpus-based analysis involving both spoken and written modes; specifically, to dwell on and differentiate between the formal-informal uses of language factor in the alternation of that/zero-that as well as the mode of language use as spoken and written. Conducting a corpus-based analysis which was based on tokens from blog, spoken and academic genres retrieved from COCA (the Corpus of Contemporary American English), the current study provided the following overall findings. Overall results indicated that I think with zero-complementizer appears more frequently than I think with that-complementizer notwithstanding the genre even though I think appears more frequently in spoken corpus. Further results also showed that that-complementizer is less frequent irrespective of the formality of the genres. In addition, I think with zero-that complementizer was found to occur more often in the initial position in each genre while it was rare in the medial and final positions. Lastly, the findings demonstrated that the instances of intervening adverbial before that-complementizer is quite scant, while zero alternation with intervening adverbials are more frequent though they create ambiguity. At the final stage, the limitations of the current research were discussed and suggestions for further studies are provided accordingly.

Keywords: Comment clause, complement clause, that complementation, corpus analysis, that/zero-that alternation

Celil Memmedkuluzade:“Molla Nesreddin” Dergisinde Bedii Dilin ve Üslubun Mizah Türleri

Ebülfez Ezimli^{1*}

*: ezimliebulfez@yahoo.com.tr

¹: Nahçıvan Devlet Üniversitesi, Nahçıvan, Devlet Üniversitesi, Tarih-Edebiyat Bölümü, Azerbaycan

Bütün Türk dünyasının büyük yazarı Celil Memmedkuluzade (1869-1932) ayrıca bir “Molla Nesreddin” poetikası da yarattı. “Molla Nesreddin” (1906-1931) XX. Asr Türk ve İslam dünyası için her hafta beklenen ve yayıldığı mekanlarda okunması yasaklanan dergi idi. Avrasya “Molla Nesreddin”de bütöv idi: Kelkütte, Kerkük, Doğu Türkistan, Orta Asya, Mısır, Irak, Türkiye, Balkanlar, Rusya, Kırım, Kazan, Petersburg ve Kafkas, Karabağ, Derbend, İrevan ve Tebriz’den böyle—her yere Mizah yağmurları gönderiyordu. Dünyanın her yerinden bahseden derginin sahibi “Molla Nesreddin” tahallüslü yazar Celil Memmedguluzade (1869-1932) idi. Mizahın “Molla Nesreddin” tabiatı. “Molla Nesreddin” dergisi bütün yönleri ile canlı idi: Ümum Türk dil kültürüne, bütün Avrasya edebiyat ve siyasi düşünce mekanlarına yeni bakış ve münasebetler psikologizmi getirdi.

“Molla Nesreddin” dergisinde Dil de, üslup da Mizahlı idi: “Türkün açık ana dilinde danışma”—konuşma edebine sahib idi: “gerek meni bağışlayasınız, ey benim türk gardaşlarım ki, men siz ile türkün açığ ana dili ile danışırım. Men onu bilirem ki, türk dili danışmag eyibdir ve şehsin elminin azlığına delalet edir”.

Mizahın mizah tebiyeti çokrenkli idi. Dergide Mizahın mahsusi janr--ifade türleri vardır. Şurada: Mizah Mizah üstündedir: Mizah mizahtan doğur: Mizah mizah doğurur:”Ey benim müselman gardaşlarım!”çağırışı Mizah mahramlığı üstündedir.

Mizah mizahtan öncedir: başlama da mizahlıdır, devametme de, sonlama da.

Üslup mizahı: bütün yazılar mizah dili ile üsluplanıp;

Haber -mizahlama, yahut haberin mizah tebiyeti;

Telegram türlü mizahlama; Poçt gutusu mizahı; Mektup mizahı; Suallar mizahı; Felyeton mizahı;

Hikaye, novella mizahı; Karikature ile mizahlama; Şiirlerin mizahı.

“Molla Nesreddin”de Mizahın psikologizmi: Mizah ve Satira iç-içedir;

Mizah lirizmi ve satirizm; Mizah- mezheke; Mizah-rişhand; Mizah- kinaye; Mizah- hiddet; Mizah- ifşa ; Mizah-satira, Mizah-tankid usülleri.

Dilde mizah: fikirde mizah: yanaşmada mizah, sevgide mizah, milletin dertlerine acımağın metnaltı sevgisi.

Atalar sözleri üzere mizahlama:”Adam yata-yata alim olur”.

Bulmaca türlü mizahlama: “Göyde ulduz çoktur,ya müselman bazarında kumarhana?”

Karakterine göre “Molla Nesreddin” Mizahının metnaltı işaretleri var: ciddi olana ciddi bakırdı.

Mizah, “Molla Nesreddin” dergisinin Ruhu idi: Türk Ruhunun Ruhu idi.

Keywords: Molla Nesreddin Dergisi, mizah, mizah türleri, mizah ve satira, Celil Memmedkuluzade.

**1945-1960'ın Sosyo Ekonomik Koşullarının Yarattığı Erkeklik Krizini Orhan Kemal'in
Eskici ve Oğulları Romanı Üzerinden Düşünmek**

Pelin Aslan Ayar^{1*}

*: aslan.pelin@gmail.com

¹: Kocaeli University, Kocaeli, Türkiye

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nın bir parçası olmamasına rağmen, savaş Türkiye'nin ekonomik, siyasi ve sosyal hayatını büyük ölçüde etkilemiştir. Demokrat Parti ile çok partili bir hayat ve hemen ardından Türkiye'nin kapitalist ekonomik sisteme entegrasyonu başlamıştır. Yeni ekonomik koşullar toplumun geniş kesimlerini olumsuz etkiler. Bu bildiri, makro-ekonomik değişimin kendisi ile ilgilenmemekte, köylülerin ve işçi sınıfının koşullarının tamamen değişmesi, yoksulluk ve göçün yaygınlaşması nedeniyle bunun günlük yaşam üzerindeki etkilerini Orhan Kemal edebiyatı aracılığıyla düşünmeyi hedeflemektedir. 1945'ten 1960'a kadar süren değişim, ekonomi ile sınırlı kalmamış; değer yargıları, ahlak, toplumsal hiyerarşiler de yeniden tanımlanmıştır. Erkeklik de yeni koşullardan oldukça fazla etkilenmiş ve çeşitli krizlerle karşı karşıya kalmıştır. Erkeklik üzerine çalışan kuramcıların vurguladığı gibi, para kazanmak erkekliği kanıtlamanın en önemli göstergelerinden biridir. Bu dönemde özellikle işsiz ve evli erkek olmak aşılması imkânsız kaygılı bir durum haline gelir; hem koca hem baba olmak tehlikeye girer. Aynı zamanda işsizlik, bekar erkeğin erkekliği açısından da tehditlere açık olmasına neden olur çünkü bir erkek, ekme kazanmanın sorumluluğunu almamışsa "gerçek erkek" olamaz. Ayrıca yeni sanayileşme dönemi, yaşlanan erkekler için de zordur çünkü bu erkekler artık üretim sürecinin bir parçası değillerdir ve eski statülerini kaybederler. Kısacası içinden geçilen sosyo ekonomik koşullarda toplumdaki her erkek erkeklik kriziyle karşı karşıya kalır. Orhan Kemal bu dönemin yakın tanığıdır ve romanlarını bu koşulları yansıtacak şekilde yazar ve yaşananların toplum üzerindeki etkilerini gözler önüne serer. Oğullar, babalar, yaşlı erkekler, göçmen erkekler, hepsi onun romanlarında güvencesiz erkeklikleri ile görünür kılınırlar. Bu anlamda onun romanları erkekliğin sınıf ilişkileri açısından yorumlanmasında kilit rol oynar. Bu romanlardan biri 1950'li yılları anlatan 1962 basımlı *Eskici ve Oğulları*'dır. Bu bildiri erkekliğin zor kazanılan kaygılı bir sosyal statü olduğunu ve sosyo ekonomik koşullar nedeniyle 1950'lerde artık her zamankinden daha fazla tehlide açık hale geldiğini *Eskici ve Oğulları* üzerinden göstermeyi, romanı merkeze alarak 1945-1960 koşullarının yarattığı sınıf, güvencesizlik, geçim sağlama, ailedeki iktidar dinamikleri gibi konuları erkeklikle ilişkisi bağlamında tartışmayı amaçlamaktadır.

Keywords: Erkeklik, sınıf, güvencesizlik, geçim derdi, Orhan Kemal

Konuşulan İngilizcede 'Sorry' (Özür Dilerim) İçin Bir Derlem (Corpus) Analizi

Zhazira Bekzhanova^{1*}

*: zhaz_ira@mail.ru

¹: Zhubanov University, Philological Faculty, Department of Foreign Philology and Translation Studies, Aktobe, Kazakhstan

Bu araştırmada, güncel İngiliz İngilizcesinde 'sorry' (özür dilerim) kelimesinin işlevsel kullanımına ışık tutulmaktadır. Gözlemler, bu sözcüğün Birleşik Krallık'ta günlük iletişimde aşırı kullanıldığını göstermekte ve şu soruları tetiklemektedir: a) Çağdaş İngilizcede 'sorry' kullanımının gerçek işlevleri nelerdir? Bu sadece bir özür müdür? b) 'Sorry' ifadesinin sıklığı ve işlevleri farklı yaş gruplarına göre nasıl değişmektedir? İngiliz kültürü klişe olarak oldukça kibar kabul edildiğinden, çalışmadaki hipotezim günümüzdeki sözlü etkileşimlerde 'sorry'nin daha pragmatik işlevlerinin olabileceği yönünde olsa da, geleneksel özür dileme işlevinin hala geçerli olabileceği yönündedir. Araştırma sorularıma cevap verebilmek için ilk olarak, bir kelimenin veya bir ifadenin gerçek hayattaki etkileşimlerde ne yaptığını belirlemek için bir İngiliz ulusal derlem temsilcisi olan Corpus Query Processor'daki (CQP Web) sözlü BNC2014'ü kullandım. 'Sorry' ile ilgili tüm örnekleri bulduktan sonra, farklı durumlarda kelimenin anlamını yorumlamak ve pragmatik işlevlerini belirlemeye dönük bir söylem (discourse) analizi yapmak için belirli konuları inceledim. Bu inceleme, konuşmaların daha geniş bağlamını sağladıklarından bu çalışmada yararlıdır. Araştırmanın ikinci aşamasında, farklı yaş gruplarındaki (1. 15-24; 2. 25-34; 3. 35-44; 4. 45-59; 5. 60+) 'sorry' kullanımını karşılaştırmak için sınırlandırılmış sorguyu kullandım. Bulgular, özür dilemek dışında, 'sorry' ifadesinin gündelik konuşma sırasında bir dolgu malzemesi olarak da kullanıldığını göstermektedir. Diğer bir işlevi, konuşmacılar arasındaki konuşma sırası alma aracı olarak kullanılmasıdır. Bununla birlikte, en sık görülen işlev, yine de özürdür. Ayrıca, 15-24 yaşlarındaki gençlerin, 45-59 ve 60+ yaşındakilere göre 'sorry' kelimesini önemli ölçüde daha sık kullandıkları görülüyor. Bu bulgu da kelimenin güncel İngilizcede son derece popüler hale geldiğine dair gözlemleri doğruluyor.

Keywords: Derlem, söylem, analiz, sorry, İngiliz

Dede Korkut Kitabına İÇerdiği Değerler Açısından Bir Bakış

Bülent Ari^{1*}

*: bulentari01@gmail.com

¹: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Antakya, Türkiye

Dede Korkut Kitabı, halkbiliminden tarihe; sosyolojiden etnografyaya, dilden coğrafyaya kadar toplumla ilgili bilgiyi, kültüre ait yansımaları ve birikimi içerisinde taşır. Bu açıdan bakıldığında Dede Korkut Kitabı'nın Türk milleti ile bütünleşen, kültürel ve milli dokusunu yansıtan önemli bir eser olduğu ifade edilebilir.

Bu hikayelerin ve anlatıcısı olan Dede Korkut, hem bilgin, hem kahin hem sağlam bir yorumcu hem de halkın bir sorununa çözüm yolu öneren danışman; sözüne güvenilir, verdiği sözü yerine getiren ve kendi sözü de halk tarafından yerine getirilen bir Türk büyüğüdür. Yaşça Oğuzların en büyüğü ve örnek kişiliğe sahip Dede Korkut, geleneksel bilgi ve tecrübenin kaynağı olarak yaşlılığın olumlu konumlanmasına vesile olması yanı sıra "saygı" ideolojisinin de önemli bir temsilcisidir.

Dede Korkut, söz konusu hikayelerin asıl kahramanı olmamasına rağmen, Kitaba adını vermiş ve Dede Korkut kitabı saygı değerinin bir ifadesi haline gelmiş ve Dede Korkut Kitabı saygı değerinin bir uzantısı olmuştur. Kısacası Dede Korkut ya da Korkut Ata adı bile Türk kültüründe "saygı" değerinin somut bir ifadesini yansıtır hale gelmiştir.

Dede Korkut Kitabı'nda Dede Korkut dışındaki (Kazan, Boğaç Han, Dirse Han, Kan Turalı, Selcen Hatun, Bamsı Beyrek, Banı Çiçek, Egrek...) tipler de çevrelerinde etkisi olan, çevresini değiştiren, bu değişim esnasında da kendilerini dönüştüren bir yapıya sahiptirler. Bu kişiler, cesaret, kahramanlık, yiğitlik, dürüstlük, sadakat, vefa; paylaşım, sosyal dayanışma, iffet, saygı gibi değerleri temsil ederler.

Kısacası bu bildiride yukarıda sayılan Dede Korkut Kitabı'nda yer alan bu değerler tüm boyutlarıyla ele alınacak ve günümüz toplumunda Dede Korkut Kitabı'ndan değerler boyutuyla nasıl yararlanılabileceği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Keywords: Dede Korkut, Dede Korkut kitabı, değerler

Metaphors in English Law Language and Their Linguistic Realization in Macedonian and Albanian

Agim Ibraimi^{1*}

*: theblackishcrow@hotmail.com

¹: Inspectorate for the Use of Languages, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia,

Legal language is a specific language thought to be characterized by various linguistic means. The one linguistic feature this paper focuses on is metaphor. Metaphors are to be found in every genre including the legal discourse. This paper aims at exploring and unveiling the conceptual/cognitive metaphors in legal discourse and what impact they exercise on the reader. It also elucidates the concept of metaphors based on the Conceptual/Cognitive Metaphor Theory. An attempt has been made to give a brief review of most frequently used legal metaphors and the last part of the paper includes a list of metaphors taken from the corpus of 700 documents of the field of Administrative Law and compares these metaphors in Macedonian and Albanian language and whether culture and metaphors are interlinked. Conceptual metaphors have been found out to permeate the everyday use of the language; they have been described as a particular way of seeing, storing and conceptualizing reality.

The data used here have been retrieved from translation software TM-s like Word Fast and Trados, based on the frequency they have been used to translate text at the Inspectorate for the Use of Language.

Keywords: Metaphor, conceptual metaphor, legal discourse, culture, law system

Eski Türkçe Mezar Kitabeleri Üzerine Bazı Dikkatler

Berker Keskin^{1*}

*: berker.keskin@istanbul.edu.tr

¹: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye

Mezar kitabeleri, defnedilen kişinin kimliği, doğum-ölüm tarihi hakkında bilgi veren taşta işlenmiş kısa metinlerdir. Çeşitli dualarla birlikte kişinin ailesi veya içinde bulunduğu toplum tarafından değerli görülen herhangi bir özelliği de kitabelere eklenmektedir. Defin şekilleri incelendiğinde ölü gömme âdetinin Türkler arasında çok eski çağlardan itibaren yaygın olduğu görülmektedir. İnanç sistemine göre farklılık göstermekle birlikte kurgan tipi mezarlarda ölen kişinin şahsi eşyaları ve çeşitli yiyecek-içecekler de bulunabiliyordu. Bununla birlikte mezarlara eklenen kitabe ve benzeri yazıtlar değerlendirildiğinde MS. VIII. yüzyıla tarihlenen Orhun Abidelerinin- diğer tüm niteliklerine ek olarak- Türk diliyle hazırlanmış ilk kapsamlı mezar kitabesi olma özelliği taşıdığı görülmektedir. Ayrıca Yenisey Nehri boyunca bulunan ve abidelere göre oldukça kısa metinler içeren yazıtlar da yine mezar taşı olarak kabul edilmektedir. Beş ila on satırlık olan bu yazıtlarda genellikle ölen kişinin adı, yaşı ve çeşitli acıma ünlemleri kullanılarak yaşama doyamaması ortaya konmuştur. Tüm bu kitabelerin herhangi bir dinî amaç doğrultusunda hazırlanmadığı, dolayısıyla da lâdînî (dindışı) bir içeriğe sahip olduğu belirtilmelidir. Bununla birlikte Orta Asya ve Çin'de, Türklerden kalan dinî içerikli mezar kitabeleri de bulunmaktadır ki tebliğimizin konusu tam da budur. Yedisu Bölgesi (Semireçe) başta olmak üzere İç Moğolistan, Güneydoğu Çin gibi çeşitli yerlerde bulunan ve Hristiyanlığın Nestûrî mezhebine mensup Eski Uygur Türklerine ait bu mezar kitabeleri, gerek düzenleniş gerekse dil ve imla bakımından çeşitlilik arz eder. Türkçe dışında Süryanice de hazırlanan bu kitabelerin bir kısmında ise dil Türkçe olmakla birlikte Süryani alfabesinin kullanıldığı görülmektedir. Yalnızca mezarda yatanın adının bulunduğu kitabelere nazaran daha hacimli olanları özellikle tarih zaptı ve dinî ifadeler açısından oldukça değerlidir. Tebliğimizde bu Nestûrî mezar kitabelerinin düzenleniş biçimi, üslup özellikleri üzerinde durulacaktır. Ayrıca ölüm tarihinin hangi takvim veya takvimler kullanılarak tespit edildiği incelenecek ve kitabelerde yer alan ifadeler değerlendirilecektir.

Keywords: Eski Türkçe, kitabe, mezar taşı, Nestûrilik, Yedisu

Death of the Author: A Survey on Computational Literature

Merve Aydoğdu elik^{1*}

*: maydogdu@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Artificial intelligence technology, which is an important landmark in computer science, is a field of study which focuses on forming smart machines performing tasks that naturally necessitate human intelligence. AI, which models and mimics human behaviour such as reasoning, learning, and planning as well as the tools humans handle, has been widely used in several fields of expertise such as economy, finance, education, agriculture, and healthcare. Coupled with deep learning, artificial intelligence turns out to be one of the most significant technological advancements of the 21st century as it pioneers the digital transformation of modern society. As AI is drastically “scientific” and it is basically a preoccupation with numbers, literature, which is laden with figures of speech, has been regarded as the one and only branch that it can never master. The latest developments on computational literature indicate the opposite, though. Since the second quarter of the 20th century, there have been poems and novels written by AI. In this context, the aim of this study is to provide a survey on computational literature both in order to identify the works created by AI and to trace the developments in the literary field. Apart from providing comprehensive information on the evolution of computational literature, the study also illustrates how artificial intelligence creates literary works based on the examples produced using the software programme – OpenAI. It concludes that artificial intelligence technology has become prominent also in the literary field and that the death of the author might be sooner than it is actually expected.

Keywords: Artificial intelligence, computational literature, literature

Şahin Fazıl

İlaha Dadashova^{1*}

*: dadashova.ilaha@mail.ru

¹: Amia, Nizami Gencevi Adına Milli Azerbaycan Edebiyatı Müzesi, Doktorant, Bakü, Azerbaycan

Çalışmanın konusu tarihimize ve edebiyatımıza büyük katkıları olan, Azerbaycan Yazarlar Birliği üyesi, “Mecmeüş-Şüara” edebiyat meclisi başkanı Divanlardan “Khamsa” yaratarak bir yeniliğe imza atan Tarih Bilimleri Doktoru, Profesör Şahin Fazıl'ın “Divanlar”ında olan bazı konular odaklanmaktadır. “Divanlar” geniş ve konu bakımından zengindir. Ortaya çıkan konular alakalıdır. Konusu zengin ve dokunulan konuların aciliyeti ile öne çıkan 5 Divanda şairin vatan, dil, din, bilim, anne, eş, çocuk, genel olarak insan sevgisi, milli ve manevi değerlere saygısı ile beraber, söz, şiir, sanat sevgisi de özellikle dikkat çekicidir.

Şahin Fazıl'ın Divanı'nda söz, şiir ve sanata verilen değer bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Unutulmamalıdır ki, şiiri, sanatı sevdiren ve onun ebediyetini sağlayan gerçek bir yeteneğin sonucu olarak, çok çalışmanın, arayışın, başarıyla seçilmiş ve kullanılmış kelimedir. Şair, “Şiirin oluşması” adlı şiirinde her kafiyenin, her şiirin bir arayış, keşif, düşünce olduğunu belirterek konuya dikkat çeker. Söze bir doktor tarafından da ihtiyaç duyulduğunu ve bu kelimenin ilaçtan daha etkili olduğunu söylüyor. Şahin Fazıl, “Her seven sevildikten sonra güçlenir” gazelinin makta beyitinde şiirin şaire ölümsüzlük kazandırdığına da dikkat çeker. Şurada odak noktası, büyük bir coşku ve yeteneğin tezahürü olan, kuyumcu titizliğiyle seçilmiş, şaire ölümsüzlük kazandıran şiirdir. Ona şiirde zafer kazandıran kelimenin inceliklerini, değerini bilmek, ustaca kullanmak, onun inovasyonudur. Bütün bunlar, yabancı kelimeler yerine ana dili tercih etmenin ve zenginliğinin tadını çıkarmanın, sıkı çalışmanın sonucudur.

Keywords: Divan, aşk, kelimeler, şiir, sanat

Ahmed Ağaoğlu'nun “Ben Neyim” Eserinde Manevi ve Ahlaki Sorunların Sanatsal-Felsefi Algısı

Aysel Efendiyeva^{1*}

*: saib.efendiyev@gmail.com

¹: Namık Kemal University, Bakü, Azerbaijan

Azerbaycan muhaceret edebiyatının önde gelen temsilcisi, Milli fikir ta-ri-hi-miz--de özel bir yeri olan A.Ağaoğlu'nun sanatı, bütün dönemler için geçerli olan so-run--ları ele alması, bir çok meseleye özgün yaklaşımı ile dikkat çekmektedir.

Büyük düşünürün eserlerinde Doğu-Batı dikotomisi, sivil toplumun oluş-tu-rul-ması, manevi-ahlaki değerler, İslam ve modernizm gibi önemli konular yer a-l-mak-ta-dır.

A.Ağaoğlu, zengin ve çok yönlü çalışmalarının her alanında olduğu gibi, sa-nat-sal - felsefi nesrinde de kendisini ilgilendiren çeşitli sorunların yanı sıra, manevi ve -ahlaki saflaşma konusunu da işlemiştir.

Makale, A.Ağaoğlu'nun eserinde benzersizliği ile ayırt edilen «Ben neyim» sa-natsal - felsefi denemesindeki manevi ve ahlaki sorunları incelenmiş, konu ile il-gi-li diğer araştırmacıların fikirleri gözden geçirilmiş, yazarın bazı yaklaşımlarının ger-çeği yansıtmadığı somut kanıtlarla ispatlanmıştır.

«Ben Neyim»de başından sonuna gibi Doğu ve Batı toplumlarının kültürünü, ya-şam tarzını karşılaştıran yazar bu bağlamda onu rahatsız eden, hatta üzülmesine ne-den olan sorunların özüne inebilmek için «iç» ile «dış»ı karşılaştırır, böylece ken-dini tanımaya, kendi kimliğini anlamaya çalışır. Ayrıca A. Ağaoğlu, Türk hal-kı-nı yüceltmeye, toplumun refahı için çalışmaya, sadece kendi çıkarlarını düşünme fik-rinden vazgeçmeye seslemektedir.

Makalede A.Ağaoğlu'nun büyük başarıyla kaleme aldığı «Ben neyim» eseri ma-nevi-ahlaki sorunların sanatsal-felsefi algılanışı açısından sadece Azerbaycan mu-haceret nesrinin değil, bir bütün olarak Türk halklarının edebiyatının da değerli bir örneği olduğu ve dünya edebiyatının aynı düzeydeki eserleri ile bir sırada ol-ma-yı hak ettiği sonucuna varılmıştır.

Keywords: Muhaceret edebiyatı, bencillik, altruizm, özleşme, milli-manevi değerler

Filolojide Semantik Tahlil ve İki İlkesi: Zıtlık ve Yakınlık

İbrahim Taş^{1*}

*: ibrahim.tas@bilecik.edu.tr

¹: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik, Türkiye

Filoloji, esas itibarıyla metinleri filolojik açıdan tahlil ederek dilleri, kültürleri ve dünya görüşlerini tasvir eden bir bilim dalıdır. Metnin filolojik tahlili, temelde o dilin teknik bilgilerine (yani dil bilgisine) dayansa da önemli bir bileşene sahiptir ki bu da semantiktir. Başka türlü söylersek semantik, yazıya geçirilmiş -bu yönüyle diyalog metni olan 'sözcük'lerden ayrılmış olan- ve belirli bir dil bilgisine sahip olan 'ifadeleri konu edinir. Böylece dilbilim bileşeni olarak semantik, diyalog metinleri olan sözcüklere yüklenmiş keyfi anlamlarla ilgilenmez. Çünkü bireye ait sözcük, her ne kadar bireyin zihninde yer alan dilsel bir sistemin ürünü olsa da, tek başına bilimsel bir veri oluşturmaz. Buna göre semantiğin, ifadelerden oluşan metinleri, dil bilgisine yani filolojiye dayanarak, kendisiyle izah eden bir bilim dalı olduğunu söyleyebiliriz. Semantik tahlil de herhangi bir metnin kendi kavramlarını izah etmesi ve kendi adına konuşması demektir. Semantik tahlilde bir sözcüğün anlamı, onun etrafını çevreleyen ve ona yakın ya da karşıt duran sözcüklerle ilişkisine göre, yani dil birimlerinin birbirleriyle olan ilişkilerine göre belirlenir. Dil birimlerinin birbirleriyle olan ilişkileri ve bu ilişkilerin izahı semantik tahlilde birtakım ilkeleri var etmiştir. Bir pasajın semantik tahlil açısından stratejik değere sahip olduğunu gösteren ilkelerden birisi, herhangi bir sözcüğün semantik yapısının, o sözcüğün zıddıyla açıklığa kavuşturulduğu durumdur ki buna 'zıtlık' ilkesi diyebiliriz. Bir diğeri, yine herhangi bir sözcüğün semantik yapısının, o sözcüğün anlamca eş ya da yakınıyla birlikte ya da birbirlerinin yerine kullanılmasıyla belirginleşmesidir ki buna da 'yakınlık' ilkesi diyebiliriz.

Burada ele alınan bildiri konusunun amacı ise, semantik ve semantik tahlil ilkelerini kısaca izah ederek Türkçenin tarihî metinlerindeki bazı semantik problemleri zıtlık ve yakınlık ilkesiyle açıklığa kavuşturmak olacaktır. Böylece semantik tahlilin filolojik incelemelerde önemli bir bileşen olması gerektiği gösterilmeye çalışılacaktır.

Keywords: Filoloji, semantik, semantik tahlil, zıtlık, yakınlık

İskeçeli Mehmed Sıdkı'nın Edebi Tahlillerine Dair Dikkatler

Biol Bulut^{1*}

*: birol.bulut@klu.edu.tr

¹: Kırklareli University, Faculty of Science and Letters, Dept. of Turkish Language and Literature ,
Kırklareli, Türkiye

Eski bir Osmanlı toprağı olan Batı Trakya'nın İskeçe şehrinde dünyaya gelen ve bundan dolayı "İskeçeli" ön adını kullanan Mehmed Sıdkı, Edirne ve İstanbul'da edebiyat, felsefe öğretmenliği yapmış, yayıncılık faaliyetlerinden bulunmuş, birçok süreli yayında şiirleri ve yazıları çıkmış bir isimdir. Bu çalışmalarına rağmen edebiyat tarihlerinde hakkında sınırlı denilebilecek bilgi bulunmaktadır. Yaşamının büyük bir bölümünü Trakya bölgesinde geçiren Mehmed Sıdkı, Millî Mücadele döneminde Edirne'de kurulan Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne katılarak gerek siyasi olarak gerek kaleme aldığı şiirler ve yazılarla Kurtuluş Savaşı'nı destekler. Edebî mahsullerini ulusal nitelikli süreli yayınlarda ve Edirne'nin yerel gazetelerinde yayımlar. Bunların yanı sıra yüzyılın başında *Leylâk* (1320) adlı hikâye kitabı ve *Hüsn-i Melûl* (1327) başlıklı bir şiir kitabı basılmakla birlikte neşredilmemiş eserleri de mevcuttur.

Edebî nitelikli eserleri yeni edebiyat tarzında olan İskeçeli Mehmed Sıdkı'nın güncel edebî gelişmeleri yakından takip ettiğini, edebiyat tartışmalarına dâhil olduğunu hatta Süleyman Nazif gibi, önemli edebiyatçıları ile mektuplaştığını, *Rübâb* gibi döneminin hatırı sayılır mecmualarında şiirlerinin takdir edildiğini görmekteyiz.

Bu bildiride İskeçeli Mehmet Sıdkı'nın 1923 yılında Edirne'de yayımlanan *Trakya Bilgi Demeti* adlı mecmuanın ilk üç sayısında "Edebî Tahliller" üst başlığı ile çıkan Muallim Naci, Hakkı Bey ve Süleyman Çelebi hakkındaki değerlendirmeleri ele alınacaktır. Bu değerlendirmeler ışığında Mehmed Sıdkı'nın tenkit anlayışı ortaya çıkarılıp, ele aldığı sanatçılar hakkındaki değerlendirmelerinin edebiyat tarihine katkısı tartışmaya açılacak ve yazar tanıtılmaya çalışılacaktır.

Keywords: İskeçeli Mehmed Sıdkı, edebî tenkit, edebiyat tarihi

Bulgaristan Türk Kültüründe Eski ve Yeni Düğün Gelenekleri

Nevriye Çufadar^{1*}

*: enes2@abv.bg

¹: Şumen Piskopos Konstantin Preslavski Üniversitesi, Şumen, Bulgaria

Türk toplum hayatının en renkli şenliği düğün gelenekleridir.

Kaşgarlı Mahmut'un sözlüğünde düğün sözcüğü – (eskiden töy) ilk anlamı ile bağlama, bağlanma demektir. Yaşamın ikinci geçiş dönemi olan evlenme, gerek kızın ve oğlanın sosyalleşme sürecinde önemli bir aşama oluşturmaktadır. Geçiş dönemleri içinde adlandırılan evlenme, Türk halk kültüründe düğün, iki ailenin birbirine bağlanması etrafında oluşan gelenekler çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Çalışmanın amacı, eski ve yeni düğün geleneklerini ve bu dönemle iç içe olan doğum döneminin de , eskiden kalan ve hala uygulanan gelenekleri ve adetleri, karşılaştırmak, farklılıkları ve değişimleri tespit ve tahlil etmektir. Bu bağlamda, düğünden önce ve düğünde gerçekleştirilen adetler - Kalın (Başlık), Kız İsteme, Nişan, Kına yakma, Çeyiz Eşyalarının Sergilenmesi, Damat Traş, Gelin Karşılması, Giyim-kuşam (Yüz yazısı – gelinin telli, pullu süsleri) ve düğün sofraları; Düğünden sonraki adetler - Barışma/Kız Ardı, Ocağın Tütmesi, Kaynana-Gelin İlişkileri; Doğum gelenekleri ve doğumdan önceki ve sonraki gelenekler kaleme alındı ve incelendi. Doğum dönemin geleneksel uygulamaları modern tıbbın uygulamaları ile kaybolurken doğum sonrası uygulamalar yine geleneksel bir biçimde devam ettirilir.

Lohusaya yaklaşım, çocuğun göbek bağı, yıkanması, ad koyma, kırk basması, diş buğdayı, al basmasına ve ilk adımları adetleri eskilerden günümüze kadar taşınmış ve Türk halkından uygulamaya devam etmektedir.

Nesilden nesile, günümüze kadar taşınmış bazı eski geleneklere yeni gelenekler eklendiği halde, eski gelenekler özelliğini korumakta ve halk arasında hala yaşamaktadır.

Bulgaristan'da Türk halk kültürünün unutulmamış ve uygulanan düğün ve doğum gelenekleri günümüzde olduğu gibi gelecekte de özelliğini kaybetmeyecektir ve yaşamaya devam edecektir.

Keywords: Kültür, doğum, düğün, gelenekler, adetler

On the Acquisition of L2 Russian Pronunciation by L1 Turkish Speakers: Phonetic Interference

Aleksandra Zheveleva¹

Artem Davydov^{2*}

*: artdavydov@mail.ru

¹: St. Petersburg Devlet Üniversitesi, Şarkiyat Fakültesi, Orta Doğu Ülkeleri Tarihi Bölümü, St. Petersburg, Russian Federation

²: Saint Petersburg State University, Faculty of Asian and African Studies, Saint Petersburg, Russian Federation

Creating language-specific teaching methods and materials is one of the essential tasks of the theory of teaching Russian as a second language. The paper describes the mechanisms of phonetic interference in Turkish L2 speakers of Russian. The description is based on comparing Turkish and Russian phonetics and phonology. Comparative analysis of the sound systems of two languages makes it possible to predict the most probable interference errors L1 Turkish speakers of L2 Russian make and to give advice on how to eliminate these errors in class. The most common errors in vocalism include: sound substitution of some allophones of Russian vowels: over differentiation of Russian vowel allophones after palatalized and non palatalized consonants. In consonantism: underdifferentiation of some Russian palatalized consonants; underdifferentiation of /ʃ/ and /ɕ/. In syllabic structure, addition of a prosthetic vowel to Russian words if a consonant or a consonant cluster appears at the beginning: CCV>CVCV; CCV>VCCV. At the suprasegmental level: replacing Russian intonational contours by their Turkish equivalents. The comparative study is complemented by observations we made while teaching Russian to adult L1 Turkish speakers in a business setting in Russia. In our paper we discuss possible ways to approach these interference phenomena and teaching methods that allow to correct phonetic errors which they cause.

Keywords: Second language acquisition, phonetic interference, Russian, Turkish

Osmanlı Döneminde İstanbul'da Yayımlanan Türkçe ve Bulgarca Gramer Kitaplarının Metodolojik Karşılaştırması

Embiye Kazimova^{1*}

*: e.kyazimova@shu.bg

¹: Şumnu Üniversitesi Konstantin Preslavski, Şumen, Bulgaria

XIX. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak XX. yüzyılın başlarına kadar hazırlanmış Türkçe ve Bulgarca dil bilgisi kitapları bu iki dilin tarihi gelişiminde büyük önem taşımaktadır. Sözü geçen dönemde İstanbul'da basılan Türkçe ve Bulgarca kitapların pek çoğu yeni bir anlayışla ele alınmış olduğu, bugünkü gramer geleneğinin temelleri o zamanlarda atılmaya başlandığı bilinmektedir. Kitap yazarlarının birçoğu İstanbul'da eğitim görüp, eğitim-öğretim alanında yenilikleri ve sorunları yakından tanımaktadır. XIX. yüzyılın sonunda ve XX. yüzyılın ilk yarısında Bulgarca yazılmış ve yayımlanmış Osmanlıca (Türkçe) dil bilgisi ve ders kitapları mevcuttur. Bulgarların Türkçeyle ciddi olarak ilgilenmeleri, Türkçeyi öğrenme ve öğretme sebeplerinden başta gelenler, şüphesiz ticari imkanlardan faydalanabilmek ve Osmanlı devlet kurumlarında daha çok görevlerde bulunmaktır. Bunun için de Türkçeyi pratik ve kolay öğretecek gramer kitapları ve sözlükler hazırlanmaktadır. Bunların yanı sıra XIX. yüzyılda Bulgar okullarındaki edebi dilin özelliklerini öğretmek, dili sevdirmeye amaçlı Bulgarca ders ve yardımcı kitapları da hazırlandığı bilinmektedir. Mevcut eserler, Türkçe ve Bulgar dilinin tarihi ve gelişiminin kaynağı olup, dil özelliklerini ve eğilimlerini izlemek ve tanımlamakta kaynak sayılırlar. Bildirimizde bu kitaplarda kullanılan metodoloji göz önünde bulundurularak Türkçe ve Bulgarca dil öğretimi değerlendirilmeye çalışılacaktır. Mevcut eserler, tüm seviyelerindeki Türk dilinin tarihi ve gelişiminin kaynağı olup, dil özelliklerini ve eğilimlerini izlemek ve tanımlamakta kaynak sayılırlar. Bildirimizde bu eserlerden istifade edilerek konuşulan Türkçeyi, yani telaffuzu ortaya çıkarma, dilin gramer yapısı ve özellikleri yolunda bir takım hususlara değinilecektir.

Keywords: Bulgarca, Türkçe, Osmanlıca, dilbilgisi

Üsküp Sultan 2. Murat Camisinde Mermere Yazılmış Olan “Âgâh” Mahlaslı Ve Başlıklı Şiir, Yahya Kemal (Ahmed Âgâh)’e mi Ait?

Ertuğrul Karakuş^{1*}

*: ertugrul.karakus@ibu.edu.tr

¹: Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Arts and Science, Dep. of Turkish Language and Literature, Bolu, Türkiye

Yahya Kemal Beyatlı'nın hatıralarında, şahsiyeti ve edebî kişiliği üzerindeki tesirini uzun uzun anlattığı ve vurguladığı Üsküp şehri, 18 yaşına kadar şairin sayısız hatırasına mekân olmuştur. Bu sebeple şairin anılarında da üzerinde durduğu gibi Üsküp'teki Türk-İslâm medeniyetine ait her iz, şahsiyetinin oluşma çağında onu derinden etkilemiş ve bu izlerin daha ayrıntılı incelemesi elzem olmuştur. Şairin doğduğu mahalle, evlerinin yeri, neredeyse evleri ve bahçeleriyle bitişik sayılabilecek tarihî şahideler, türbeler, tekkeler, sanat eseri tarihî kitâbeler, yakın zamanda yeri tespit edilen merhume Nakiye Hanım ve Redife Hanım'ın şahideleri gibi her ayrıntı, şairin edebî şahsiyetine doğrudan veya dolaylı olarak tesir etmiştir. Bulunduğu mahalleye adını veren kadim “Saat Kulesi”ni üzerinde barındıran ve Yahya Kemal'in “Üsküp'ün en mübarek tepesi” diye andığı tarihî bir tepede bulunan Sultan 2. Murat Camii, Üsküp'ün en eski Osmanlı eserlerindedir. Şairin ilk okulunun (Yeni Mektep) bulunduğu ve “âmin alayı”yla Yeni Mektep'e başladığı tepe; üzerinde yaklaşık 600 yıllık bir cami, 600 yıllık bir mektep, yaklaşık 500 yıllık bir kule ve “üç kadim türbe” barındırır. Onun çocukluğunda Üsküp'ün önemli olaylarına şahitlik eden Sultan 2. Murat Camisi her ayrıntısında şairle ilgili izler taşımaya aday bir mekândır. Şairin çocukluk ve gençlik yıllarında önemli bir yer tutan bu tepe ve bu cami, onun kaleme aldığı ilk sosyal içerikli şiirine ilham olan ilk toplumsal olayın gerçekleştiği yerdir. İşte “Ahmet Âgâh” ile bu denli özdeşleşen bir mekânda yer alan Sultan 2. Murat Camii'nin son cemaat yerine yazılmış olan “Âgâh mahlaslı ve başlıklı” bir şiir, TİKA tarafından yapılan yenileme çalışmasıyla gün yüzüne çıkmıştır. Yahya Kemal'in asıl adının “Ahmed Âgâh” olması, şairin Üsküp'te kaleme aldığı ilk şiirlerinde “Âgâh/A. Âgâh”ı mahlas olarak kullanması ve şairin hatıralarında aktardığı birçok bilgi, 3 beyitten oluşan ve bazı kısımları gördüğü hasardan okunamayan ancak muhtevası umumî olarak anlaşılan bu şiirin, şairin “Ahmed Âgâh”lı yıllarından yadigâr olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir. Çalışmada, belirtilen hususlar çerçevesinde bu ihtimal tartışılacaktır.

Keywords: Yahya Kemal Beyatlı, Ahmed Âgâh, Üsküp, Sultan 2. Murat Camisi, şiir

Şiir Dilinde Zamanın Kavramsal Yapısı

Ferid İbrahimli^{1*}

*: feridibrahimoglu@gmail.com

¹: Gence Devlet Üniversitesi, Azerbaycan Dili Fakültesi, Dil Teorisi Bölümü, Gence, Azerbaycan

Edebi dilde zamanın farklı yönlerde gözlemlenmesi, zamanın bilişsel bir kategori olmasından kaynaklanmaktadır. Sanatsal düşüncenin ifade edilmesinde önde gelen unsur bilişsel zaman kategorisidir. Anı, güçlü duyguların ifadesi olan şiirde, zamanın ifadesinde bir takım üslupsal anlar yaratıcı süreçle eş zamanlı olarak ortaya çıkar. Bu açıdan bakıldığında, hem morfolojik hem de sözlüksel-anlamsal yapıda, bu tür ifade araçları, algının temeli olan bilişsel organların anlık refleksif aktivitesinin, dünya ile ilgili duyguların dönüşümünün bir sonucu olarak düşünülebilir. Bu, bilişsel kategorilerin bilimsel ve teorik temellerini incelemek için şiir örnekleri üzerinde yapılan araştırmaların pratik sonuçlarının daha etkili bir şekilde doğrulandığını göstermektedir.

Şiirde zamanın sunum araçları, anlam, tonlama, ölçü, uyum ilkesinin ana düzenleyici unsuru, metaforlar sisteminin bir bileşeni olarak kendini gösterir. Edebi dilde zamanı sunmanın ana araçları, zamanın kavramsal sözlüğünü oluşturur. Kavramsal zaman sözlüğü şiir dilinde kısa zaman dilimlerini, günün bölümlerini, mevsimleri, zaman birimlerini ve belirsiz dönemleri ifade eden adları içerir.

Sanat örneklerinde “Kavramsal Metafor Kuramı”nın iki alanlı modelleme yöntemiyle “hedef alan” ve “kaynak alan” belirlenmiş ve edebi dilde kavramsal metaforların bir unsuru olarak zaman incelenmiştir. Kavramsal metafor teorisine göre, edebi dilin materyalleri üzerindeki düşünce sistemindeki zaman metaforlarının gelişiminin incelenmesi, sanatsal düşüncede sanatsal kavramlar oluşturmanın bir aracı olarak sanatsal düşüncede kavramsal zaman haritasının belirlenmesini sağlar.

Edebi metinler üzerindeki bilişsel zaman kategorisinin ifade araçlarının incelenmesi, bilişsel dilbilimin modern araştırma yelpazesine karşılık gelir. Modern dilbilimin araştırma olanakları genişledikçe, bilişsel zaman kategorisinin incelenmesi, kavramsal içeriğinin bilgisine yeni değerler ekler.

Keywords: Zaman kavramı, bilişsel kategori, zamanın metaforları, sanatsal zaman

Mykola Gogol'un "Dykanka Yakınında Bir Çiftlikte Akşamlar" Adlı Eserinde Kültürel Kimlik İfade Yolları

Nadiia Senchylo-Tatlilioglu^{1*}

*: ifyc22@ukr.net

¹: National Aviation University, Faculty of Linguistics and Social Communications, Kyiv (Erzurum), Ukraine

Küreselleşen bir dünyada değişen kültürel düzenlerin, "kültürel savaşların" olduğu bir zamanda yaşıyoruz, bu nedenle farklı tarihsel dönemlerde kültürel kimliğin çeşitli çalışmaları araştırmacıların dikkatini çekiyor. Seçkin yazar Nikolai Gogol'un eseri, araştırma için önemli bir kaynak olmaya devam ediyor. M. Gogol, dünya edebiyatının zirvesi sayılan ve ilgisini kaybetmeyen eserlerin yazarı olarak karşımıza çıkıyor. M. Gogol'un iki ciltten oluşan ve dikkatimizi çeken ilk kitabı "Dykanka Yakınlarında Bir Çiftlikte Akşamlar" (1831-1832) adlı kitaptır. Eserlerde yazar, Ukrayna'daki hayatı farklı tarihsel dönemlerde -17. 18 ve 19. yüzyıllarda- tasvir ediyor. Gogol'un çalışması, tüm dünya için Ukrayna hakkında bir bilgi kaynağı olmuştur. Gogol'un sanat eserinde kültürel kimliğin ifade edilmesinin başlangıç noktası, ortak değerler, yaşam tarzı, ahlaki ilkeler, zevkler, tercihler etrafında bütünleşmektir. Bu çalışma, yazarın eseri inşa etmek için kullandığı kültürel kimliği ifade etmenin sanatsal yollarını analiz edecektir. Eserin kompozisyon, üslup, tematik seviyelerde analizi, yazarın esere temel oluşturan ana kültürel kimliklerin belirlenmesini sağlamaktadır. Kompozisyon düzeyinde, yazar Ukrayna halk sanatına (şarkılar, efsaneler) hitap eder ve hikâyeleri anlatıcılarla birleştirir. Stilistik ve tematik seviyelerde, örneğin, antitezin sanatsal alımının yardımıyla, M. Gogol, "kendi" ve "yabancı" karşıtlığını gösterir. Bu çalışma, dünyaca ünlü yazar M. Gogol'un "Dykanka yakınlarındaki bir çiftlikte Akşamlar" adlı eserinde ulusal bir kimlikle sosyo-kültürel ortamı oluşturan ve temsil eden teknikleri ortaya çıkaracaktır.

Keywords: Mykola Gogol, ulusal kimlik, kültürel kimlik, antitez, değerler

Türk Savunma Sanayii Ürünlerinden İnsansız Hava Aracı Kargu'nun Etimolojisi Üzerine

Hakkı Özkaya^{1*}

*: ozkayahakki@gmail.com

¹: Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kırklareli, Türkiye

Türk savunma sanayiinde kullanılan Türkçe silah adlarının dil yönünden incelenmesi hususuna daha önce bazı araştırmacılar tarafından işaret edilmişse de Türk silahlarının gerek dil ve kültür, gerekse tarihî özelliklerini ele alan ayrıntılı bir çalışma mevcut değildir. Oysa tarih boyunca kullanılan Türk silahlarının yapılarına ve teknolojik niteliklerine göre aldıkları adlar, Türk uygarlığının ve kültürünün gelişmişlik mertebesini, Türk dilinin zenginliğini göz önüne sermesi bakımından üstünde durulması icap eden önemli bir konudur.

İnsanlığın ilk dönemlerinden itibaren neredeyse her medeniyet tarafından savunma ve saldırı aracı olarak kullanılan silah, teknolojiye paralel olarak bir gelişme ivmesi kazanmıştır. Silahın bir saldırı ya da savunma aracı olarak kullanılması haricinde diğer bir hususu toplumlar için bir kültür aracı halini almasıdır. Bu bakımdan silah, milletin hayatta kalma ve ilerlemesi için saldırı veya savunma aracı olması; binası, şekli, üstündeki damga, işaret, süsleme ve kitabesi ile birlikte sahibinin unvan, mertebe, ve maddi durumunu göstermesi; ilahi bir kudret göstergesi olarak milletin kültür ve edebiyat dünyasında yer alması; dilin ve düşüncenin tarihini takip edebilmemize yardımcı olması hususlarıyla önemlidir.

Savaş ve askerlik konularının son derece mühim olduğu Türk toplumunda da kapsamlı bir silah kültürünün Türk devlet aklı ve kurumları vasıtasıyla oluştuğu görülmektedir. Günümüzde bu kurumların öncülüğünü üstlenenlerden biri de Savunma Sanayii Başkanlığıdır. Bu makalede Türk savunma sanayii ürünlerinden insansız hava aracı Kargu'nun etimolojisi üzerinde durulacak ve Kargı / Kargu kelimesinin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği evreler ve kökeni hakkındaki görüşler ortaya konurken; kelime etimolojileri üzerine yapılan çalışmalardan (makale ve tezlerden), Türkçenin etimolojik sözlüklerinden, Derleme Sözlüğü ve Tarama Sözlüğünden, Türk Dilinin tarihî ve çağdaş eserlerinden faydalanılacaktır.

Keywords: Etimoloji, silah, kargu, söz varlığı

Küçük Bir Rus Göçmenin Devrim ve İstanbul Anıları

Emine Zeynep Günal^{1*}

*: zeynep.gunal@hbv.edu.tr

¹: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, Türkiye

Rusya'da iç savaş sürecinde Ekim Devrimiyle uzlaşamadıklarını ve soylularla zenginlerin hâkim olduğu çarlık rejimini yıkarak politikasını eşitlik ilkesi üzerine kurmakta olan sosyalist düzen içerisinde yaşamlarını sürdüremeyeceklerini anlayan soylu kesim, bir grup aydın, sıradan halkın bir bölümü ve Beyaz Ordu askerleri dönmek üzere ülkeyi terk ederler. Bu, göçün 1920 Kasımından itibaren başlayan ikinci dalgasıdır. Yerleştiği Fransa'da doksan beş yaşında yaşama veda eden Zinaida Şahovskaya da (1906-2001) ailesiyle birlikte bu dalganın sürüklediği kişilerdendir. Rusya'dan ayrıldıktan sonra yetişkinlik yıllarında yazar, şair ve çevirmen olarak yoluna devam eden Şahovskaya, "Böyleydi Yaşadığım Yüzyıl" (Takov moy vek, 2006) adlı tüm yaşamını anlattığı anı kitabında çocukluk dönemine rastlayan Ekim Devrimi ve göç yıllarını da kaleme alır. Yazarın kitabında yer alan "Işık ve Gölgeler" (Svet i teni) ve "Yaşam Biçimi" (Obraz jizni) başlıklı bölümler gerek devrim ve iç savaş sırasında yaşananlar, gerekse göç yolu üzerindeki Büyük Ada ve İstanbul hakkında oldukça ilginç belgesel nitelikli bilgiler içerir. Şahovskaya ve ailesinin, Beyaz Ordu askerlerinin İstanbul'a gelişleri, Amiral Kolçak, Trotskiy'in de bir süre sığınağı olan Büyük Ada'da Beyaz Rusların yaşadığı hastane, burada askerlerin hem ruhsal hem de fiziksel olarak iyileşme süreçleri, İstanbul'daki Rus okulu, ayrıca yabancı uyruklu genç kızların devam ettiği okul ve İstanbul Şahovskaya tarafından detaylı bir şekilde anlatılır. Soylu ve çarlığa yakın bir aileden gelen Şahovskaya'nın dünya tarihinde kırılma noktalarından sayılan Ekim Devrimini, devrim karşıtı Rusların bir kısmının batıya olan göç sürecini ve çağdaş Mustafa Kemal Türkiye'sine hazırlanan İstanbul'a dair izlenimlerini bir çocuğun gözleriyle kâğıda dökmesi, onu göç dönemi anılarını kaleme alan diğer yazarlardan farklı kılar.

Keywords: Zinaida Şahovskaya, Ekim Devrimi, İstanbul

Post-Communicative Approach to Teaching Grammar to Generation Alpha

Marija Stevkovska^{1*}

*: m.stevkovska@ibu.edu.mk

¹: International Balkan University, Faculty of Education, ELT Department, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

The post-communicative approach to teaching languages appeared after 2000 as a reaction to the communicative methods, which focused on fluency rather than accuracy and resulted in students' lack of grammatical correctness. The post-communicative approach is characterized by social justice pedagogy, which aims to develop students' critical awareness. One such method is Processing Instruction (PI), proposed by Lee and VanPatten in 2003. PI is a psycholinguistically motivated approach to teaching grammar in the EFL classroom, which helps students focus on both form and meaning. First, it gives students information about a structure/form and pushes them to process it during activities with structured input. This kind of input makes students dependent on form to grasp sentence meaning. The aim of the article is to provide EFL teachers with practical advice on teaching grammar to generation Alpha within the post-communicative theoretical framework. Generation Alpha refers to children born between 2010 and 2024. These students have been born with smart technology, which presents an integral part of their lives. Practical implications include raising awareness of a) common (mis)conceptions about ways of teaching grammar, and b) the key characteristics of students belonging to generation Alpha, resulting in increased usage of technology in EFL classes and engaging, visual and multimodal teaching materials.

Keywords: Post-communicative approach, processing instruction, grammar, generation alpha

Dilbilgiselleşme ve Kutadgu Bilig'de İkincil Edatlar

Meltem Can^{1*}

*: mcan@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Science and Literature, Dept of Turkish Language and Literature, Tekirdağ, Türkiye

Dilbilgisel birimlerin nasıl ortaya çıktığını açıklamaya çalışan dilbilgiselleşme, dil değişim mekanizmasını dinamikleriyle birlikte ortaya koymayı amaçlayan önemli süreçlerden biridir. Dilin en bağımsız birimleri olan isim ve fiillerden, en bağımlı birimleri olan eklere doğru gelişimin ne şekilde gerçekleştiğini izlemeye çalışarak birimlerin özerklik ve bağımlılık derecesini saptamayı hedefler. Dilbilgiselleşme süreci içerisinde belirlenebilir ya da belirlenemez her bir değişim basamağı, hem birimin nasıl ortaya çıktığını hem de değişim boyunca hangi yeni birim ya da birimlerin türediğini göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Buna göre edatların meydana geliş sistemi bir hayli dikkat çekicidir. Edatlar kendinden önceki birime birden bire bağımlı yapılar şeklinde meydana gelen birimler değildir. Dilbilgiselleşmeleri boyunca kaynağı olan isim veya fiilden sıfata, zarfa, bağlaca kadar çok çeşitli ara aşamalardan geçer. Bu ara aşamalardan biri ise literatürde hangi sözcük türü adı altında değerlendirilmesi gerektiğiyle ilgili çokça soru işareti barındıran, üzerinde oldukça sık tartışılan, farklı ifadelerle açıklamaya çalışılan ancak, şimdiye kadar kabul edilebilir bir kavram alanı ve terimle karşılanamayan ikincil edat ara aşamasıdır. Bu bildiri iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde dilbilgiselleşme çerçevesinde ikincil edat kavram alanı, oluşum aşamaları ve özellikleri açıklanmıştır. İkinci bölümde bu bağlamda Türk dilinin en önemli eserlerinden biri olan Kutadgu Bilig'de ikincil edat yapıları incelenmiş, özellikleri belirtilmiş ve bu ikincil edatlar oluşum aşamalarına göre değerlendirilmiştir.

Keywords: Dilbilgiselleşme, ikincil edat, Kutadgu Bilig'de ikincil edatlar

Tarihsel-Yazınsal Bağlamda Ariadna Tyrkova Williams'ın "Eski Türkiye ve Genç Türkler. İstanbul'da Bir Yıl" (1911-1912) Adlı Eseri

Emine İnanir^{1*}

*: eminar@istanbul.edu.tr

¹: Istanbul University, Faculty of Letters, Dept. of Slavic Languages and Literatures, İstanbul, Türkiye

Çalışmamızda Rus göçmen kuşağı yazarlarından Ariadna Tyrkova Williams'ın (1869-1962) kaleme aldığı Eski Türkiye ve Genç Türkler. İstanbul'da Bir Yıl adlı eseri incelenecektir. A. Tyrkova, Londra'da Morning Post gazetesinin muhabiri olan eşi Harold Williams'ın görevi nedeniyle 1911 İstanbul'a gelir ve bir yıl burada kalmıştır. Liberal görüşlere sahip Tyrkova, 1906-1914 yılları arasında Rusya siyasetinde kadın ve basın konularından sorumlu olarak etkin bir yer edinmiştir. Rus basınının önemli yayınları olan "Russkiye Vedomosti"(Rusya'dan Haberler) gazetesinde, "Vestnik Evropiy" (Avrupa Haberleri) ve "Russkaya mıysl" (Rus Düşüncesi) dergilerinde muhabir olarak çalışmıştır. 1917 Ekim Devrimine karşı çıkışları olan Ariadna, 1918 yılından itibaren Yeni Zelanda vatandaşı olan eşiyle birlikte İngiltere, Fransa ve Amerika'da yaşamıştır. Gazeteciliğin yanı sıra şair A.S. Puşkin'in (1799-1837) yaşamını iki ciltlik çalışmasında kaleme alır, iki roman ve aralarında Eski Türkiye ve Genç Türkler. İstanbul'da Bir Yıl adlı deneme dizisinin de bulunduğu ve anılardan oluşan eserlerin yazarıdır. Çalışmamızın amacı, Rusya'da az araştırılmış olan, ülkemizde ise tanınmayan bu yazarın yedi bölüm ve dört söyleşi tarzında yayımlanmış olan Eski Türkiye ve Genç Türkler eserinde ağır basan edebi ilgi ve yeteneğinin özelliklerini ortaya çıkarmaktır. Adı geçen çalışmada Tyrkova, dönemin Türkiye'si ve İstanbul'da gelişmekte olan toplumsal değişimlerden ziyade gazeteci, yazar, siyasetçi. Hüseyin Cahit Yalçın (1875 - 1957), yazar, siyasetçi, akademisyen ve öğretmen Halide Edip Adivar (1884-1964) ve yazar ve diplomat Ahmet Hikmet Müftüoğlu (1870 - 1927) ile yaptığı görüşmelerine yer vermiştir.

Keywords: Ariadna Tyrkova Williams, eski Türkiye, deneme, Hüseyin Cahit, Ahmet Hikmet

Halide Nusret Zorlutuna'nın Şiirlerinde Kırklareli

Zafer Özdemir^{1*}

*: zafer.zozdemir@gmail.com

¹: Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Dept. of Turkish Language and Literature, Kırklareli, Türkiye

Cumhuriyet ile birlikte yaşanan değişim, sadece siyasi bir olgu olarak değil aynı zamanda sosyolojik ve kültürel yönleri bulunan yeni bir hayat anlayışı olarak karşımıza çıkar. Edebî eserler, bu çok yönlü değişimin görülmesine imkân tanır. Halide Nusret Zorlutuna'nın eserlerini, Cumhuriyetin diğer ilk edebiyatçıları gibi önemli kılan yönlerden biri budur. Birçok edebiyatçı gibi Halide Nusret de Cumhuriyet'i edebiyat yoluyla kurmak yönünde şiirsel bir dünya tasarlamıştır. Tarihî bağlam içinde Zorlutuna'nın şiirlerine yansıyan "kurucu irade"nin ortaya çıkarılması çalışmamızın önemli katkılarından biri olarak değerlendirilebilir. Halide Nusret, kuruluş sürecinde Türkiye'nin farklı şehirlerinde bulunmuş ve buralardaki gözlemlerini, tespitlerini eserlerine yansıtmıştır. Böylece Zorlutuna'nın konu edindiği Kars, Karaman, Urfa, Maraş, Ankara ve Kırklareli gibi şehirler üzerinden 'erken Cumhuriyet' dönemindeki değişimi tarihî açıdan değerlendirmek olanaklı hâle gelmiştir. Çalışmamızda, Halide Nusret Zorlutuna'nın Kırklareli ile ilgili şiirleri üzerinde durulmuştur. Bu şiirlerde Kırklareli, tarihî ve coğrafi özellikleri yanı sıra duygulu bir atmosfer içinde ele alınmıştır. Kırklareli'nin Cumhuriyet'le birlikte yaşadığı dönüşüm, şiirlerde, şehrin geçmişine yapılan göndermelerle yansıtılmıştır. Zorlutuna, şiirlerini Kırklareli'nde öğretmenlik yaptığı dönemde, Kırklareli Halkevi dergisi Batı Yolu'nda yayımlamıştır. Bu bakımdan şiirler, Cumhuriyetin en önemli kurucu unsurlarından biri kabul edilen Halkevlerinin kültür tutumu ile Zorlutuna'nın düşünceleri arasındaki ilişkiye de ışık tutmaktadır. Memleketçilik, ulusçuluk ve cumhuriyet düşüncesi Zorlutuna'ya şiirlerinde üslupçu bir nitelik kazandırmıştır. Bu açıdan coğrafi mekânın, dönemin kültürel iklimine uygun bir şekilde belli bir idealizm doğrultusunda şiirleştirildiğini, bir başka ifadeyle "okunduğu" söylemek mümkündür.

Keywords: Kırklareli, Halide Nusret Zorlutuna, şiir

Alman Çocuk Edebiyatında Pandemi Sürecinin Yansımaları

Neriman Nüzket Özen^{1*}

*: nnuzket@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

Tüm dünyada büyük bir değişim ve etkiyi beraberinde getiren koronavirüs pandemisi sosyal, ekonomik, fiziksel ve psikolojik anlamda pek çok olumsuzluk ile insanların hayatını etki altına almıştır. Günlük hayatta yaşanan değişiklikler yalnızca görünür hayat düzenini etkilemek dışında insanoğlunun yaşamının ayrılmaz bir parçası olan kültür, edebiyat, sanat, sinema, müzik vb. pek çok alanı da daha önce tanık olunmamış bir biçimde değişime uğratmıştır. Özellikle edebiyat ve bu bağlamda çocuk edebiyatı da bu değişimi oldukça kısa bir sürede içselleştirip metin örnekleri üzerinden yansıtmıştır. Her türlü tarihsel, toplumsal ve sosyo-ekonomik olgunun hayatın her alanını etkileyerek izlerini bırakıyor olması ne kadar doğal bir durumsa, çocuk edebiyatı bünyesinde var olan kitapların da yazıldıkları dönemlerin etkisi altında kalarak, bir amaca ya da bir düşünceye hizmet edecek şekilde biçimleniyor olmaları gerçeği de bir o kadar doğal bir olgudur. Kaminski ve Haas (1984: 88) her gençlik ve çocuk kitabının, genç okurlarının sosyal ve politik anlayışlarını etkileyen bilgiler içerdiklerini ve dolaylı olarak okurlarının zihninde dünyaya dair bir imgenin oluşmasını sağladıklarını belirtirler. Bu bağlamda kitaplar birer sosyalleşme aracıdır ve her çocuk kitabı kendi okurunu bir yandan eğlendirirken, dolaylı olarak aktardığı bilgilerle de onun gerçek dünyaya dair algısına şekil verir. Freud'a göre de (1996: 5) çocuk ve gençlik kitapları, çocuk ve gençlerin içinde buldukları toplumda, o toplum için ifade ettikleri anlam ve taşıdıkları önem konusunda kendilerini bilgilendirmek, bir bilinç oluşturmak amacı ile yazılırlar. Yani bir nevi ayna işlevinde bulunurlar.

Bu çalışmanın amacı da pandemi sürecinin etkilerinin özellikle Alman çocuk edebiyatı üzerindeki izlerini görünür hale getirerek, bu etkilerin kitaplar üzerinden çocuk okurlara nasıl aktarıldığı ve çocuk edebiyatının okurunu eğlendirerek bilgilendirme işlevinin nasıl yerine getirdiğini ortaya koymaktır. Bu amaca yönelik de betimleyici bir yöntem ile çalışılacaktır.

Keywords: Alman Çocuk Edebiyatı, koronavirüs, pandemi, işlev

Doğu Türkçesindeki *égiz* “yüksek, yüce” Sözcüğü Üzerine

Yeşim Çağlar^{1*}

*: ycağlar@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

Çalışmada, Eski Türkçenin sözvarlığı içerisinde yer alan *idiz* sözcüğü üzerinde durulmaktadır. “yüksek, yüce, ulu, azametli” anlamlarına gelen *idiz* sözcüğü ilk olarak *Uigurica, Türkische Turfan-texte* gibi Eski Uygur Türkçesi metinlerinde karşımıza çıkmaktadır. Clauson’un “yüksek, yüce” anlamlarıyla açıkladığı *idiz* sözcüğü, çeşitli ses değişimleri geçirerek tarihi Türk şivelerinde de kullanılmaya devam etmektedir.

Eski Türkçe söz içi /-d-/ ve söz sonundaki /-d/ sesi, Karahanlı ve Harezmi Türkçelerinde /d/ sesine, Doğu Türkçesinde ise /y/ sesine dönüşmektedir. Harezmi Türkçesi ile Doğu Türkçesini birbirinden ayıran en önemli ses özelliklerinden biri, /d/ > /y/ değişmesidir. /d/ sesinden gelen /y/ sesi, Doğu Türkçesinde birkaç sözcükte ise istisnai bir biçimde /g/ sesine dönüşmektedir. Eski Türkçedeki “sahip, efendi” anlamındaki *idi* sözcüğü Doğu Türkçesinde *ége* biçiminde, *Dîvânu Lugâti't-Türk'te* “eyer” anlamıyla yer alan *eğer* sözcüğü Doğu Türkçesinde *éger* biçiminde, Eski Türkçedeki “yüksek, yüce” anlamına gelen *idiz* sözcüğü ise Doğu Türkçesinde *égiz* biçiminde yer almaktadır. Çalışmada, Eski Türkçedeki *idiz* sözcüğünün Doğu Türkçesinde *égiz* sözcüğüne dönüşme süreci, geçirdiği ses değişimleri ve anlam farklılıkları ortaya konacaktır. Kök biçimindeki *idiz* sözcüğünün yanı sıra *idizlik*, *idizlen-* gibi sözcüğün genişlemiş versiyonları ve oluşturduğu ikilemeler üzerinde durulacaktır. Çeşitli etimolojik sözlük ve gramer kitaplarındaki sözcüğün kullanımları incelenecektir. Eski Türkçe metinlerden başlayarak Karahanlı, Harezmi ve Doğu Türkçesi gibi tarihi Türk şiveleri metinlerinde *idiz* sözcüğünün geçtiği örnekler tespit edilecek, *idiz* (>> *égiz*) sözcüğü bağlam içerisinde incelenip değerlendirilecektir.

Keywords: Eski Türkçe, Doğu Türkçesi, etimoloji, *idiz*>>*égiz*, yüksek

İsveçli Yazar Astrid Lindgren'in "Çatıda Yaşayan Karlson" Eserinin Tarihsel ve Edebi Yönleri

Rövşen Memmedov^{1*}

*: rrr_188@mail.ru

¹: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak, Türkiye

Astrid Lindgren dünyaca ünlü çocuk yazarıdır. 20. Yüzyıl dünya edebiyatında en çok eser yayınlayan isimlerden olup dünya çocuk edebiyatına önemli katkılar sağlamıştır. Eserleri 90'dan fazla dile çevrilmiş ve 100'den fazla ülkede yayınlanmıştır. Astrid Lindgren'in çalışması birçok prestijli edebiyat ödülü almıştır. Bunun başında, 1958'de Çocuk Edebiyatının Nobel Ödülü olarak adlandırılan Hans Christian Andersen Madalyasıdır. Bu ödülü aldıktan sonra eserleri ile dünya çocuklarının sevimli yazarına dönüşen Astrid Lindgren hayatının sonuna kadar onlar için çok sayıda ölümsüz eserler yazdı: "Pjaser För Barn Och Ungdom, Forsta Samlingen" (Çocuklar ve Gençler İçin Oyunlar, İlk Koleksiyon) – (1959); Lotta (1961); Jul i Bullerbyn (Bullerbyn'de Noel) – 1962; Marko Bor i Jugoslavien (Marko Yugoslavya'da Yaşıyor) – 1962; Mina Pahtit (İcatlarım) – 1971; Visst Kan Lotta Cykla (Tabi ki Lotta Bisiklete Binebilir) – 1971; Nar Lilla Ida Skulle Gora Hyss (Küçük Ida Dalga Geçtiğinde) – 1984 vb. eserler Astrid Lindgren kaleminden çıkan ünlü eserlerden bazılarıdır. Astrid Lindgren'e başarı kazandıran önemli eser Pippi Långstrump (Pippi Uzunçorap) serisi ve "Lillebror Och Karlson Pa Taket" (Küçük Kardeş ve Çatıda Yaşayan Karlson) üçlemesidir. Bu eserlerle mükemmel bir başarı kazanan Lindgren'i dünyaya tanıtan Sovyetler Birliği olmuştur. Sovyetler mekanında çevrilmiş "Küçük ve Çatıda Yaşayan Karlson" eseri kısa sürede bestsellere dönüşmüş, daha sonra çizgi filmine aktarılmıştır. Yayınlandığı günden herkesin sevgilisine dönüşen bu eser Karlson karakteriyle hafızalarda silinmez izler bırakmıştır. Günümüze kadar hâlâ sevilerek izlenen 1968 yapımı olan bu çizgi filmi, Sovyetler Birliği'nin tasarladığı karakterlerle hafızalarda kalmaktadır. Filmin yönetmeni Boris Stepançev, yazarı Boris Larin, ressamı Anatoliy Savçenko, müziği ise Gennadiy Gladkov'a aittir. Yapılan çalışmada Astrid Lindgren'in hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve özellikle "Lillebror Och Karlson Pa Taket" (Küçük Kardeş ve Çatıda Yaşayan Karlson) üçlemesi detaylı bir biçimde incelenmiştir.

Keywords: Astrid Lindgren, İsveç Edebiyatı, Küçük ve Çatıda Yaşayan Karlson, Pippi Uzunçorap, Dünya Çocuk Edebiyatı

In Onur Gürleyen's Illness, Novel Epidemic and Distopia

Nurullah Ulutaş^{1*}

*: nurullahulutas@gmail.com

¹: Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bitlis, Türkiye

After the 20th century, more dystopian products began to attract people's attention. dystopia; It can be defined as a bad dream product that has increased in popularity in the fear and anxiety-filled times of humanity with modernism. It is seen that the dystopia genre, first examples of which were given in the early 1900s, became popular during the First World War, the Second World War and the Cold War. The concept of dystopia is produced as the opposite of utopian literature that started with Thomas Moore in 1516. It was John Stuart Mill who used the word "dystopia" for the first time against "utopia" in a speech he gave to the parliament in 1868. In the modern century, human beings, who settled at the pinnacle of civilization in science and technology, destroyed millions of their fellow humans due to power greed and economic greed. All geographies turned into battlefields, cities were destroyed, water, air and soil were poisoned by nuclear weapons. In this way, dystopias were produced and continue to be produced by human beings without any outside intervention. The greed for domination that man exerts over his own kind has reached an unimaginable extent. Jack London's Iron Heel, written in 1908, Zamyatin's 'We' in 1921, addition to HG Wells' Brave New World in 1939, and George Orwell's Nineteen Eighty Eighty, written in 1948. His novels named Dört can be considered as the first examples of this genre.

Epidemics also offer suitable environments for dystopian dreams to come true. It is possible to see this from the times of plague, cholera, leprosy and Spanish flu. With the Covid-19 epidemic, interest in novels, stories, theater and cinema products about the disease increased. Onur Gürlenen, one of the young writers in Turkish literature, introduces the reader to a different dystopian world with his novel Illness, which he wrote in 2018. In this novel, the author tells about the savagery that a person who changes color after being caught by an epidemic disease inflicts on his own kind. In a sense, this can also be read as a criticism of the violence of today's civilization against the hungry and poor countries.

In this study, the violence that humanity inflicts on its own species will be analyzed in the axis of epidemics in Onur Gürlenen's novel Disease.

Keywords: Onur Gürleyen, disease, dystopia, Turkish novel, epidemics

Princess Marthe Bibesco: Oriental(ist) Travels

Michaela Mudure^{1*}

*: mmudurester@gmail.com

¹: Babes-Bolyai University, Faculty of Letters, Dept. of English, Cluj-Napoca, Romania

Princess Marthe Bibesco (1886-1973) was a very famous Romanian writer, an aristocrat very influential in Romanian politics, a socialite, and a gifted writer.

She started writing in 1908, when she published her travel memoir *Let Huit Paradis* (The Eight Paradises) that was met with great critical acclaim by French critics. This text is also the object of the present paper.

In 1905, George Bibesco, Marthe Bibesco's husband, was sent by Charles I, the King of Romania, on a diplomatic mission to Iran. Marthe Bibesco accompanied him and recorded her observations in a journal. Along the way, she also stopped in Turkey, at Istanbul and Trabzon. Three years later, upon the suggestion of Maurice Barres, a French writer and friend, Princess Marthe Bibesco published her impressions of this Asian trip under the title *Les Huit Paradis* (The Eight Paradises). In France the book was received with great enthusiasm and marked the beginning of Marthe Bibesco's literary career. She was awarded the Prize of the French Academy and Marcel Proust praised her book with the following words: "You are not only a splendid writer, Princess, but a sculptor of words, a musician, a purveyor of scents, a poet". The Romanian translation was published in 1946. It was the work of Tudor Nicolaescu, a young Romanian soldier who had tragically died during World War II. Marthe Bibesco prefaced the translation.

The present paper compares the French and the Romanian text with a view to Orientalism and its ideology. Namely, the comparisons between the two versions (the French and the Romanian one), the differences between the source text and the target text show that the implied reader has different perceptions of the Orient, ideologically there are distinctions which show that Edward Said's binary opposition East vs. West should be replaced/enriched with much more complex views and the awareness that there is no Orientalism, but rather Orientalisms.

Keywords: Turkey, Persia, Orientalism, female, traveller

Basit Dil Bilgisi Kurallarıyla İ'rab Yapılabilir Mi: İ'rabu'l-avâmilî'l-mi'e Üzerinde Bir İnceleme

Nazife Nihal İnce^{1*}

*: nihalince@akdeniz.edu.tr

¹: Akdeniz Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye

Bu çalışma, basit metinlerin i'rabında basit dilbilgisi kurallarının kullanıldığı varsayımına dayalı olarak, basit kurallarla i'rab yapmanın imkanını *İ'râbu'l-Avâmilî'l-mi'e* adlı eser örneğinde tartışmaktadır. Arap literatüründe birtakım metinler üzerine yapılan dilbilgisi çözümlenmeleri irâb türünü oluşturmaktadır. İ'rab çalışmaları çoğunlukla anlaşılması önemli bulunan metinlere uygulanır. Başka bir deyişle bir metnin i'rab edilmesi için karmaşık ifadeler ihtiva ediyor olması başlıca sebeptir. Şu var ki basit metinlerin i'rab edildiği de vakidir. Bunlardan biri de muhtasar dilbilgisi metinleridir. Başlangıç düzeyindeki öğrenciler için hazırlanmış basit metinlere uygulanan i'rabın ise öğretim amaçlı olduğu açıktır. Yine bu tür bir çalışmada dil bilgisinin bütün müktesebatının i'rab aracı olarak kullanılması da beklenmez. *el-Avâmilu'l-mi'e* adlı çalışma başlangıç düzeyindeki öğrenciler için hazırlanmış bir dilbilgisi eseridir. Dolayısıyla *İ'râbu'l-Avâmilî'l-mi'e*'nin de aynı seviyeye yönelik hazırlanmış ve öğretici olması beklenir. İncelememizde *İ'râbu'l-Avâmilî'l-mi'e*'de kullanılan dil bilgisi kurallarının basitlik ölçüsünü belirlemek için üç kriterle başvurulmuştur. Bunlar: kullanılan dilbilgisi kurallarının Avâmil metninde yer alan bilgilerle sınırlı olup olmaması, kullanılan dilbilgisi kurallarının ana konulardan olup olmaması ve yazarın i'rab uygulaması sırasında ihtilaflı konulara değinip değinmemesi şeklinde belirlenmiştir. İnceleme sonucunda; *İ'râbu'l-Avâmilî'l-mi'e*'de kullanılan dil bilgisi kurallarının Avâmil metnindeki bilgilerle sınırlı olması ve çoğunlukla ana konular üzerinden çözümlenme yapıp ihtilaflı konulara nadiren değinildiğinin tespit edilmesi beklenmektedir. Yine ihtilaflı konulara başvurunun çoğunlukla metin başı ve konu geçişlerinde rastlanan özel yapıları ifadelerde olması beklenmektedir.

Keywords: Dil bilgisi kuralları, İ'rab, el-Avâmilu'l-mi'e, İ'râbu'l-Avâmilî'l-mi'e

St. Petersburg-Petrograd-Leningrad'taki Türk Lehçe Bilimi Araştırmaları Üzerine Mülahazalar

Aleksei Pylev^{1*}

*: pylev_aleksey@mail.ru

¹: Saint-Petersburg State University, Faculty of Asian and African Studies, Dept. of Turkic Philology, Sankt Petersburg, Russian Federation

St.Petersburg'ta Türk dilinin lehçe bilimi üzerine araştırmalara temel atmış olan St.Petersburg Üniversitesi Doğu Dilleri Fakültesi mezunu V.A. Maksimov (1836-1900)'dur. O, 1863 ile 1865 yılları arasında Orta Doğu ülkelerinde bilimsel amaçla iş seyahatinde bulunarak Anadolu'daki Türk ağızlarının incelenmesine ilgi göstermişti. Petersburg'a dönmüş olan V.A. Maksimov, 1867 yılında "Hüdavendigar ve Karaman bölgelerindeki Türk diyalektlerinin araştırılması denemesi" yüksek lisans (master) tezini yayınlayıp başarıyla savunduktan sonra Fakülte'nin öğretim üyesi kadrosuna tayin edildi. Fakat aynı yıl o, Dışişleri Bakanlığı Asya Dairesi'nden bir teklif alıp Üniversitede istifa dilekçesini vererek diplomatik iş görmek için İstanbul'a gitti. V.A. Maksimov daha sonra türkoloji alanında bilimsel bir işe hiç dönmedi ve böylece St.Petersburg'ta Türk diyalektleri araştırma geleneği uzun süre için kesilmiş oldu.

XX. yüzyılda Leningrad'ta bir süre çalışan profesör N.K. Dmitriyev (1898-1954) ve profesör V.G. Guzev (d. y. 1939) bazı eserlerini Türk lehçe ve ağızlarının betimlenmesi ve incelenmesi sorunlarına adanmışlardı. Ama bu alanda en önemli ve verimli, Türkoloji Bölümünün baş öğretim üyesi Afrasiyab Paşayeviç Vekilov (1920-2004)'un faaliyeti oldu. İstidat sahibi araştırmacı, eğitimci ve öğretmen olan A.P. Vekilov, 1952'de Fakülteden mezun olup Leningrad Devlet Üniversitesi ve St.Petersburg Devlet Üniversitesi'nin Türk Filoloji Bölümünde 1955'ten 2002 yılına kadar ders vermişti. Aynı zamanda o, Doğubilim Fakültesinde 7 yıl süresinde dekan yardımcısı görevini yapmıştır. Bilimsel faaliyeti çok yönlü olan Afrasiyab Paşayeviç, Türk lehçe bilimine yaklaşık 10 eserini adanmıştır. Onlardan en büyüğü "*Turetskaya Dialektologiya. Çast I* [Türk Diyalektolojisi. I. Bölüm]". (Leningrad: "LGU", 1973) ders aracıdır. A.P. Vekilov lehçe bilimi (diyalektoloji) üzerine eserlerinde esas itibarıyla Anadolu'daki Türk ağızlarında ekler ses bilgisi sorunları, durumların (hallerin) anlamları ve sözdizimsel görevleri, adılların ve başka isimli söz bölüklerinin (ad, sıfat) çekimi sorunlarını yorumlamıştı. Araştırmacı, bu sorunların halledilmesinin Türk çekim ulamının oluşumu tarihinde birçok önemli konularını açıklığa kavuşturmaya yardımcı olacağını kaydedirdi.

A.P. Vekilov'un bu konuda olan eserleri, Türk ağızlarına merakın değişmez artışıyla ilgili olarak günümüzde de önemini yitirmeden istenir kalır.

Keywords: Türk lehçe bilimi, Türk ağızları, durum, çekim ulamı

A Necropolitical Reading of the Hunger Games

Suzan Deniz^{1*}

*: sdeniz@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, School of Foreign Languages, Tekirdağ, Türkiye

Michel Foucault introduced and developed the concept of biopolitics, elaborating on a governing system that focuses on a demography-centered ruling of people. Foucault defined several aspects of biopolitics that a government uses such as the penal system and health system along with a genealogical development of these in the Western social and political systems. His views were supported and criticized by many, and of these Achille Mbembe has developed the current situation of biopolitics into necropolitics. While the original viewpoint of biopolitics assumes the improvement of the individuals in a society so that the political system is maintained, this is often criticized to be a somewhat utopic view of the current politics. Mbembe introduces a reading of the political systems from the point of view of minorities and several disadvantaged groups of people who are marginalized. A similar political and social order can also be observed in literary works. Telling the story of a 16-year-old Katniss Everdeen and usually described to be a dystopic adult fiction, Suzanne Collins's *The Hunger Games* (2008) can be approached from a necropolitical angle by highlighting the isolated and marginalized communities that are called districts in the book. The geographic isolation, ban on travel, reaping ceremonies to control the population, the constant reminder of a previous civil war are examples that can be argued in terms of necropolitics as all these events include expressions of discipline and death. The aim of this study is to evaluate *The Hunger Games* from a necropolitical view through the geopolitical and social environment of the protagonist.

Keywords: Necropolitics, Achille Mbembe, the hunger games, biopolitics

Manastırlı Mehmet Emin'in "Hazan" Adlı Hikâye Kitabının Tematik Açıdan İncelenmesi

Seyhan Murtezan İbrahimi^{1*}

*: smibrahimi@ibu.edu.mk

¹: International Balkan University, Faculty of Education, Dept. of Turkish Language Teaching, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

Tarihsel ve toplumsal değişimlerde olduğu gibi medeniyetlerin de değişimine katkı sağlayan edebi metinler aynı zamanda bir medeniyetin köklerinin derinliğini de belgelemektedir. Kültürün ve tarihin bir dokusu olan edebiyat, geçmişle günümüzü bağlarken, tozlanmış raflara kaldırılan eserlerle geçmişimize ışık tutmak özelliğine de sahiptir. Osmanlı ihtişamından sonra Balkanlarda kalan Türklerde kimlik, ötekileşme gibi konularda olduğu gibi, edebi ve kültürel bağlamda da bilinmezlikler meydana çıkmış, siyasi ve sosyal hayattaki çalkantılardan edebiyat da nasibini almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte, Balkanlarda kalan Türkler de yeni Türk alfabesini kullanmaya başlamış, Balkan ülkelerinde Osmanlı Türkçesi ile yazılan eserler devlet arşiv koruması altına girmiştir. Belirli dönemlerde atlatılan birçok badire ve yangınlar sonucunda Kuzey Makedonya'nın farklı kütüphanelerinde Eski Türkçe el yazma ve basma eserlere ulaşılmıştır.

Çalışmamızda, 1906 yılında İstanbul'da, Ahmet İhsan Matbaası'nın yayınladığı, Manastırlı Mehmet Emin tarafından kaleme alınan, hikâye türünde yazılmış olan "Hazan" adlı eseri tematik açıdan incelenecektir. Eser, Üsküp'te "Aziz Kliment Ohridski" Ulusal Kütüphanesi'nin, Eski Türkçe El Yazmaları bölümünde, basma eser olarak tespit edilmiştir. Yaptığımız ön değerlendirmeler sonucu ve eserin 1906 yılında yayınlanmış olmasından yola çıkarak, kahramanların genellikle içe dönük, karamsar bir ruh hâline sahip olmaları, metinlerin Servet-i Fünun dönemi hikâye özelliklerini taşıdıkları görülmüştür.

Bu çalışmada Emin'in Osmanlıca olarak yayınladığı "Hazan" eseri incelenirken, hikâyelerde toplumsal sorunlar, umut(suzluk), ölüm gibi temalar tahlil edilecektir.

Keywords: Manastırlı Mehmet Emin, hikâye, hazan, toplumsal sorun, ölüm teması

Yusuf Edip Şiirinde Göç

Murat Yusuf Önem^{1*}

*: m.onem@ibu.edu.mk

¹: International Balkan University, Faculty of Education, Department of Turkish Language Teaching, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

Türklerin Balkanlardaki varlığı Kavimler Göçüne kadar takip edilebilmektedir. Balkanlar'ın Asya ve Avrupa arasında geçiş güzergahında olması bölgeyi etnik unsurlar açısından zenginleştirmiştir. Bölgede göç, özellikle siyasi yapılardaki hareketlilikle sürekli gündemde olan bir olgudur. Siyasi olarak bütünleşemeden kaynaklanan istikrarsızlık sosyal hayatın bütün alanlarını olumsuz etkileyerek göçü artırmaktadır. Osmanlı'nın Balkanlardaki beş yüz yılı aşkın hakimiyeti Balkan Savaşları (1911-1912) ile tamamen sona erer. Balkanlar'ın merkezinde bulunan Kuzey Makedonya geçmişte Türklerin yoğun olarak yaşadığı bir ülkedir. Başkent Üsküp, Türk kültürü ve dili açısından önemli bir merkezdir. II. Dünya Savaşı'na kadar Türkçe diğer etnik grupların da konuştuğu bir medeniyet dili durumundadır. Makedonya'nın Osmanlı döneminde edebiyata da önemli katkıları olmuştur. Ancak bölgenin anavatandan fiziksel olarak kopuşu neticesinde Balkan Savaşları'ndan II. Dünya Savaşı'na kadar Türk dili ve edebiyatı açısından durgun bir dönemden bahsedilebilir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Tito önderliğinde Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin kurulması siyasi istikrarı beraberinde getirirken Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı için de bir başlangıç oluşturur. Bu dönemde yeni sisteme Türklerin uyumunu sağlamak ve bölgede Türk varlığını devam ettirmek amacıyla yayın faaliyetleri hız kazanır. Gazete, dergi, radyo ve tiyatro çalışmaları ile Türklerin bölgeye aidiyetleri üst seviyede tutulmaya çalışılır. 1950'de Türkiye'deki siyasi gelişmeler Makedonya'dan Türkiye'ye göçleri kolaylaştırır. Bu dönemden sonra peyderpey göçler devam eder. 1963'teki Üsküp depremi de göçlerin hızlanmasına sebep olur. Tito'nun son dönemlerindeki yönetim zafiyetleri de Türkleri olumsuz etkiler. Artan siyasi baskılar Makedonya'daki aydın Türkleri de başta Türkiye olmak üzere göç etmek zorunda bırakır. Makedonya'dan göç eden her Türk ocağı, geride kalanlar için daha büyük bir acı ve ümitsizlik doğurur. Bu durumun edebî esere yansımaması düşünülemez. Göç, Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı içinde önemli bir izlek oluşturur. Bu durum diğer Üsküplü şair ve yazarlara nispeten Yusuf Edip'in şiirinde açıklıkla fark edilir. Bu bildirinin amacı, Türklerin Makedonya'dan göç etmelerinin sebep olduğu sosyolojik ve psikolojik etkinin edebî esere yansımalarını Yusuf Edip şiiri üzerinden ortaya koymaktır.

Keywords: Balkanlar, Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı, Yusuf Edip, şiir

Göç Edebiyatı

Chinara Maharramova^{1*}

*: maharramovachinara@gmail.com

¹: Atatürk University, Faculty of Arabic Language and Literature, Dept. of Arabic Language and Literature, Bakü, Azerbaijan

XIX yüzyılın sonlarında Lübnan'da meydana gelen iç karışıklıklar, mezhep parçalanmaları, ekonomik sıkıntılar, toplumsal ve psikolojik faktörler bölgeden göç hareketini hızlandırmıştır. Lübnan'ın Suriye ve Filistin'den de pek çok kişi de Amerika'ya göç ederek Arap kolonileri oluşturmuşlar.

Mehcer edebiyatçıları kendilerine has bir tarza sahiptirler. Kişisel özellikler bu tarz ya da üsluplar içinde kendini göstermekte ve onların pek çoğunun kullandığı kaynaklar hemen aynıdır ve her birinin edebi kişiliği bir diğerinden farklılık arz etmektedir. Emin er-Reyhani sosyal reformcu, Cübran Halil isyancı ruhuyla, Mihail Nu'ayma'nın hümanist, Reşid Selim el-Huri milliyetçiliği ile tanınmaktadır.

Mehcer üslubu Arap dünyasındaki modern gelişime oldukça büyük katkıda bulunmuş, taklitçilikten uzak, özgür düşünme ve vicdanın yolunu açmış, çeşitli edebi birlikler(ekoller) oluşmuştur. Önde gelen birliklerden olan Kuzey Amerika'da bulunanlar tarafından Cübran başkanlığında 1920'de New York'ta "Er-Rabitatu'l Kalemkiye" (Kalem Birliği), Güney Amerika'da ise 1932'de Sao Paulo'da "El-'Usbetu'l Endelusiyye" (Endülüs Birliği) kurulmuştur.

Mehcer edebiyatında ölçü ve uyakta yeniliklere ve Arap şiirinde, şiirin kafiye ve vezinlerinde yenileşmeye gidilmesi eskidir diye ifade edilmektedir. Dini adet ve geleneklere, baskıcı düşüncelere karşı çıkan, ölçü ve uyarı da şiirde vazgeçilmez olarak görmemişlerdir. Bu yenilikleri, basit, medid, tavil gibi aruz vezninin uzun bahirlerinden kaçınmışlar, tehşih denilen vezin türünü benimseyerek yenileme yoluna gitmişlerdir. Mehcer şairlerinin ölçüde yapmış oldukları değişiklikleri şu ana maddeler altına toplayabiliriz:

1. Pek çok kasidelerini tavil bahri ile yazmış ve tek bir uyak kullanmışlardır.
2. Aruzun tefilelerini bazen artırmışlar, bazen de azaltmışlardır. Bu durum, aruz kurallarının dışına çıkmalarına sebep olmuştur.
3. Zaman zaman da tek tefilenin kasidenin temelini oluşturduğuna, sonra da şairin tıpkı serbest şiirde olduğu gibi tefile ile istediği gibi oynadığına tanık olmaktadır.
4. Daha önce Endülüs edebiyatında kullanılmış olan muvassahatı kullanmışlardır. Bu yeni ölçü türü kullanmalarındaki amaç ise bu tarzda vezin bolluğunun ve serbest kafiyenin bulunmasıdır.
5. Uyak konusunda da yeni uygulamalara gitmişlerdir.
6. Şiirlerinde kısa ölçüler oldukça çoktur. Bunun yanı sıra dört ve beş tefileli şiirler de yazmışlardır.

Keywords: Göç, şiir, Arap, vatan, ekoller

Okulda Zorunlu Din Dersi Tartışmaları

Mehmet Zeki Aydın^{1*}

*: mehmetzekiaydin@gmail.com

¹: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Konya, Türkiye

Türkiye’de din eğitimi sorunu, yaygın olarak tartışılmakta ve sürekli güncelliğini korumaktadır. Bu konu tartışılırken toplumun ihtiyaçlarının değerlendirilmesinin yanında, başta Avrupa olmak üzere çeşitli ülkelerde din eğitimi uygulamalarını bilmemiz ve bu tecrübelerden yararlanarak kendi sistemimizi değerlendirmemiz gerekmektedir.

Bu bildiriye önce, okullarda din eğitimi ve din dersi uygulamaları açıklanmış ve bu uygulamalar sınıflandırılarak ortak noktalar belirtilmiştir. Bu çerçevede, din derslerinin okullarda yer alış modelleri ortaya konmuş; dünyadaki uygulamalara örnek olarak, uygulamada farklılıklar gösteren ülkelerdeki durumlar açıklanmıştır. Ayrıca eğitim bilimleri açısından okulda din dersinin yer alması tartışılmıştır.

Dünyadaki din öğretimi ile ilgili uygulamaları din dersinin statüsü açısından değişik uygulamalar vardır. Devlet okullarında din öğretimi vermeyip, ancak özel okullarda ve dinî kurumlarda, din öğretimine izin veren ülkeler; din öğretimine seçmeli ders olarak yer veren ülkeler; öğrencilerin din ya da ahlak derslerinden birisini seçmek zorunda olduğu ülkeler; din dersinin zorunlu olduğu ülkeler bulunmaktadır.

Din derslerinin içeriği açısından ise dinler hakkında öğretim, mezhebe/dine dayalı olmayan (non confessional) yaklaşımla ve sadece belli bir dinin ya da mezhebin öğretildiği din eğitimi, mezhebe/dine dayalı (confessional) yaklaşım olmak üzere iki yaklaşım bulunmaktadır. Türkiye; Danimarka ve Norveç gibi tüm öğrencilere zorunlu dinler hakkında öğretim, mezhebe/dine dayalı olmayan (non confessional) yaklaşımı uygulamaktadır.

Keywords: Din öğretimi, din eğitimi, din dersi, okulda din dersi

Romanya Türklerinin Dini Eğitiminde Mecidiye Medresesinin Rolü

Ali Aksu^{1*}

*: aaksu@cumhuriyet.edu.tr

¹: Sivas Cumhuriyet University, Divinity Faculty, İslamic History Department, Sivas, Türkiye

Türkler, eğitim, kültür, bilim ve sanata tarih boyunca önem vermiş ve bunun en güzel örneklerini sunmuşlardır. Bir Türk devleti olan Osmanlı İmparatorluğu da atalarının yolunu aynen takip etmiştir. XVI. yüzyılda Osmanlıların hâkimiyeti altında bulunan bölgeleri gezen bir Fransız seyyahı, söz konusu ülkenin gerek şehirlerinde, gerekse köylerinde olsun pek çok okullar gördüğünü, bunların Batı'ya oranla daha çok olduğunu açıkça belirtmektedir.

Dobruca bölgesinde eğitimin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Tarihi açıdan Dobruca bölgesinde eğitim, iki önemli döneme ayrılabilir. Bunlardan birincisi Osmanlı dönemi, diğeri ise Romen idaresi altında geçen dönemdir. Osmanlı dönemi Dobruca bölgesinde Türk hâkimiyetinin kurulduğu XIV. ve XV. asırlarda başlamakta ve 1878 yılında kadar sürmektedir. İkinci dönem yani Romen dönemi ise, 1878 yılından başlayıp günümüze kadar devam etmektedir.

Romanya Türklerindeki eğitim öğretim tarihini takip edilen özel amaçlar ve eğitim sisteminin somut içeriği açısından da birçok devreye ayırmamız mümkündür. Bunları dört dönemde gösterebiliriz.

1-Eğitimin dinî yönünün ağır bastığı dönem: Bu dönemde konuşma dili Türkçe olmasına rağmen, yazı dili Arapça/Osmanlıcadır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin Dobruca bölgesinde hâkimiyeti elinde bulundurmasından 1512 yılına kadar devam etmiştir.

2- Laik (modern/çağdaş) eğitim ve öğretimin eski eğitim usullerine oranla arttığı ve hâkim olduğu dönem: Bu dönem, 1912–1948 yılları arasında yavaş yavaş medrese eğitimine son verilmeye başlandığı dönemdir.

3- Din derslerinin tamamen yasaklanıp sadece pozitif derslerde eğitimin yapıldığı dönem: Bu süreç, 1948 yılında başlayıp 1959 yılına kadar devam etmiştir. Eğitim reformundan (1948) hemen sonra Romanya'da Türkçe okul ve öğrenci sayısı artmıştır. Yine bu dönemde çok sayıda okul kitapları basılmıştır.

4- Türkçe eğitim ve öğretim veren okulların tamamen kapatıldığı dönem: 1959 yılından 1989 yılına kadar devam eden söz konusu dönemde Türkçe eğitim veren okullar tamamen kapatılmıştır. Biz buna rağmen Romanya müslüman Türklerin eğitim durumlarını temel itibariyle iki dönemde inceleyeceğiz.

Keywords: Din eğitimi, Romanya Türkleri, Mecidiye Medresesi

Yardımla Üreme Teknolojileri Eliyle Kadınların Nesneleştirilmesi Problematığı

Ülfet Görgülü^{1*} Zekiye Demir²

*: ulfet.gorgulu@hbv.edu.tr

¹: Hacı Bayram Veli University, Faculty of Islamic Sciences, Basic Islamic Sciences , Ankara, Türkiye

²: Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

Geçtiğimiz yüzyılda, tıbbi teknoloji sahasında kaydedilen bir yenilik olarak, erkek ve kadın gametlerinin laboratuvar ortamında döllenmesiyle elde edilen embriyoların rahme yerleştirilmesi mümkün hale gelmiştir. Normal yoldan gebeliğin mümkün olmadığı durumlarda eşlere büyük bir fırsat sunan yardımla üreme teknolojileri, fazla sayıda üretilen, dondurulan, genetik ayıklamaya tabi tutulan ve imha edilen embriyoların ahlaki statüsü çerçevesinde yürütülen etik tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Ancak tüp bebek uygulamalarının doğurduğu sorun alanları sadece embriyo özelinde ele alınacak meselelerle sınırlı değildir. Söz konusu teknolojinin uygulanmasında zaman içinde karşılaşılan ve kadınların değersizleştirilmesi anlamına gelen hususlar da bulunmaktadır.

Tüp bebek yöntemine erkek sadece üreme hücresiyle dâhil olurken, kadının üreme hücresinin kullanılmasının yanında rahminin de bebek taşımaya elverişli olması gerekmektedir. Aksi takdirde embriyonun transferi için ikinci bir kadının rahmine ihtiyaç hâsıl olmaktadır. Taşıyıcı annelik olarak bilinen bu uygulamada rahmi kiralanan kadının, anlaşma gereği doğumdan sonra bebeği biyolojik ailesine teslim etmesi söz konusudur. Bu, gebelik süresince bebekle oluşan duygusal bağı yok sayan, kadını adeta bir doğum makinesi pozisyonuna indirgeyen bir durumdur. Tarafların bu işe karşılıklı rızayla giriştikleri öne sürülerek buna itiraz edilebilse de bu gerekçe sonucu değiştirmemektedir.

Diğer taraftan kimi kadınlar da tüp bebek için ya da embriyo araştırmalarında kullanılmak üzere yumurtalarını satmakta olup, kamuoyuna başış olarak yansıtılsa da yumurta satışı ticari bir sektöre dönüştürülmüş durumdadır. Bunun için oluşturulmuş platformlarda kadınların fiziksel ve mental özelliklerinin yumurtalarına talebi yönlendirici bir reklam aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Ortada “alan razı, satan razı” durumu var gibi görünse de yumurta satışı, kadını fiziksel özelliklerine göre kıymet biçilen bir nesneye dönüştürmektedir.

Bahsi geçen yollarla tüp bebek uygulamasına dâhil olan kadınların genellikle ekonomik nedenlerle bu işe giriştikleri yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır. Yoksulluk sebebiyle kadınların aile çevreleri tarafından bu işi yapmaya zorlanmaları da söz konusu olabilmektedir. Ayrıca bu kadınlar yumurtalarının olgunlaşması ya da rahimlerinin gebeliğe uygun hale gelmesi için aşırı hormon yüklemesine maruz bırakılmakta, hayatlarını riske atmaya yönlendirilmektedirler.

Bu çalışmada tüp bebek teknolojilerinin yol açtığı sorun alanı olarak kadın bedeninin sömürülmesi ve kadının araçsallaştırılması problematığı, uygulamadan örneklerle ortaya konacaktır. Bildiride bilimsel dokümanlardan hareketle kadınları, rahimlerini kiralamaya veya yumurtalarını satmaya yönelten sebepler irdelenecek, konu hem fihki perspektiften hem sosyolojik açıdan değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Keywords: Tüp bebek, rahim kiralama, taşıyıcı annelik ,yumurta satışı

Erken Yaşta Evlilik Olgusuna Bakışta Toplumsal Benzerlik ve Farklılıklar - Kız Çocukları Özelinde Bir Değerlendirme

Zekiye Demir^{1*} Ülfet Görgülü²

*: zekiyedemir@gmail.com

¹: Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

²: Hacı Bayram Veli University, Faculty of Islamic Sciences, Basic Islamic Sciences, Ankara, Türkiye

Evlilik kadim dönemlerden günümüze farklı formlarıyla tüm toplumlarda var olan evrensel bir sosyal kurumdur. Bu kurumun oluşmasında içinde yaşanılan maddi ve kültürel şartlar etkili ve farklılaştırıcı bir role sahiptir. Diğer alanlarda olduğu gibi evlilik kurumunda da tarih boyunca farklı dönemler ve kültürlerde hem benzerlik hem de farklılıklar söz konusudur. Değişim ve süreklilik birlikte gözlemlenir.

Toplumsal hayat gelenek, görenek, din, hukuk, ahlak gibi kurumlar tarafından düzenlenir. Tarihin her döneminde evlilik de bu düzenlemelere tabi olmuştur. Bu kurumlarca getirilen düzenlemeler evliliğin gerçekleşmesi, evlilik esnasında gelişecek durumlara göre takınılacak tavırlar ve evliliğin sona ermesi ile ilgili yapılacakları bir düzene sokar. Evlilikle ilgili toplumsal düzenleme yapan kurumların hemen hepsinde en başta evliliğin nasıl gerçekleşeceği, kimlerin birbiri ile evlenip kimlerin evlenemeyeceği hususu bulunur. Mesela birinci derece kan bağı olanla evlenmeme kuralı tüm toplumlarda bir şekilde görülür.

Tarih boyunca evlenecek kişiler arasında olması gereken yaş farkı hususunda sınırlamalar bulunmazken, evlenecek kişilerin asgari yaşı ile ilgili bazı sınırlamaların bulunduğu görülmektedir. Günümüz toplumlarının çoğunda resmi olarak evliliğin gerçekleşmesi için minimum yaş sınırı bir ön şarttır. Ancak kadim toplumlarda yaş sınırlaması bulunsa da bu sınırlamanın evliliğin gerçekleşmesi için ön şart olmadığı görülmektedir.

Genelde evlilik yaşı, özelde ise erken yaşta evlilik söz konusu olduğunda akla erkeklerden önce kız çocuklarının durumu gelir. Zira “küçük” yaşta evliliğin, evlilik suretiyle üstlendikleri sorumluluklar nedeniyle kız çocuklarını daha çok mağdur eden bir yönü bulunur. Ancak buradaki “küçük çocuk” nitelemesinin ne anlama geldiği müphemdir. Topluma, döneme ve kültüre göre “küçük çocuk” tanımı farklılaşabilmektedir. Bu farklılaşmada evrensel denebilecek bazı eğilimlerin olduğu söylenebilir. Tarih boyunca asgari evlilik yaşında oluşan farklılaşmaların cinsel ergenliğe ulaşma yaşı etrafında şekillendiği, ancak ailede kadın ve erkeğin rolüne dair inanç ve gelenekler, evlilik türü, aile yapısı, doğuştan beklenen ömür, sosyal güvenlik sistemleri başta olmak üzere bazı faktörlerin, kız çocuklarının evlilik yaşının farklılaşmasında önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu çalışmada kızların “küçük” yaşta evliliklerine farklı bakışın gerekçeleri ve bu gerekçelerin değişimi toplumsal örneklerle ele alınmaktadır.

Keywords: Erken evlilik, kız çocuklarının evlenmesi, evlilik yaşı

Tekirdağ Müftülerinden Ali Arslan'ın Tefsirinde İsrâiliyât Konusu

Yakup Yüksel^{1*}

*: yyuksel@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tekirdağ, Türkiye

İsrâiliyat konusu ilk müfessirlerden günümüze kadar tefsirle ilgili çalışma yapan bilginlerin gündeminde olmuştur. Çoğunlukla yahudi, kısmen de hıristiyan kaynaklarından aktarılan rivâyet, hikâye, efsane, kıssa, olay veya bilgi anlamında kullanılan isrâiliyât, tefsirle ilgilenen araştırmacıları oldukça meşgul etmiştir. İsrâiliyât bilgisinin tam olarak hangi tarihte ortaya çıktığı bilinmemektedir. Kur'an'ı baştan sona kadar tefsir eden bilginler, özellikle kıssalarla ilgili âyetleri detaylı bir şekilde açıklama ihtiyacı duymuşlardır. Bu bağlamda tefsirlerde geçen isrâilî haberlerin doğru olup olmadığı hususu, konuyla ilgilenen Kur'an araştırmacılarının ilgi alanına girmiştir. İlk dönem müfessirleri isrâilî haberler konusunda ihtiyaç duydukları rivâyetleri eserlerine almışlardır. Fakat bunların uydurma olup olmadığı konusunda bir elemeye tâbi tutulmadan klasik eserlere alınmış olması çağdaş müfessirleri, konuyla ilgili problemi çözüme ulaştırmaya sevketmiştir. Dolayısıyla kıssalarla ilgili âyetler hakkında rivayet edilen bazı hikayelerin artık günümüz araştırmaları neticesinde gerçek dışı olaylar olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kimi müfessirler konuyla ilgili rivayetleri olduğu gibi aktarmakla yetinmiş, kimileri de derinlemesine bir incelemeye tabi tutarak kendi görüşlerini ortaya koymuşlardır. Bu çalışmamızda son dönem müfessirlerinden olan Ali Arslan'ın "Büyük Kur'an Tefsiri" adlı eserinde isrâiliyât hakkındaki görüş ve yaklaşımını ele alacağız. Bu bağlamında diğer müfessirlerle benzeştiği ve ayrı düşüğü görüşlerini ortaya koyacağız. Amacımız isrâiliyât hususunda Ali Arslan'ın kendine özgü fikirlerini ortaya koymak ve eleştirel bir bakış açısıyla paylaşmak olacaktır.

Keywords: Tefsir, Kur'an, Ali Arslan, İsrâiliyât

Günümüzde Komşuluk Olgusunun Kur'an ve Sünnet Perspektifinden Değerlendirilmesi

Faruk Görgülü^{1*}

*: faruk.gorgulu@diyanet.gov.tr

¹: Presidency of The Republic of Turkey Presidency of Religious Affairs, High Board of Religious Affairs, Ankara, Türkiye

Fıtratı ve ihtiyaçları gereği insanoğlu toplum halinde yaşamak durumundadır. Toplumsal bir hayat süren insanın doğumundan vefatına dek hayatının tamamında ailesi, yakın-uzak akrabaları ve arkadaşlarından sonra en çok karşılaştığı, ihtiyaç duyduğu ve irtibat kurduğu grubu komşular oluşturur. Çünkü komşuluk, toplum hayatının vazgeçilmez bir gerçeğidir. Tarihi süreç içinde ilişkilerde farklılık, yaşantı biçimlerinde değişkenlik ortaya çıksa da, insanın varoluşundan itibaren komşuluk, her dönemde ve zeminde varlığını ve önemini sürdürmüştür. Komşu demek, bize yakın olan, bizden biri demektir. Bizim komşulukla ilgili kültür ve geleneğimiz, söz konusu değerlerin yaşanıp yoğrulmasıyla oluşmuştur. Nitekim üzerinde yaşadığımız topraklar, komşuluk ilişkilerinin en mutena hâliyle ve en üst düzeyde yaşandığı güzel örneklerle doludur.

Toplumda inanç, sosyal ve kültürel yapı ne olursa olsun, bir arada yaşamının insana yüklediği bir takım dinî, ahlâkî ve hukukî sorumluluklar vardır. Bunlardan birisi de komşuluk ilişkilerinin ortaya çıkardığı yükümlülüklerdir. Zira komşuluk, dinin ortaya koyduğu ölçülerde karşılıklı yardımlaşmayı, dayanışmayı ve kardeşlik duygularını içerisinde barındırır. Yaşadığımız hayatta sevinç ve mutluluklar kadar, acı ve kederler de vardır. Böyle bir durumda kişinin sıkıntılarını paylaşabileceği, derdine ortak edebileceği iyi komşularının olması büyük bir kazançtır. Hayat, başta aile fertleri ve akrabalar olmak üzere toplumun diğer fertleriyle kurulacak iyi ve anlamlı ilişkilerle değerli hale gelmektedir.

Çağımızda hızlı kentleşme, göç yoğunluğu ve değişen iş hayatıyla birlikte ortaya çıkan pek çok etken, insanların birbirleriyle ilişkilerini olumsuz anlamda etkilemiş, başta aile içi ilişkiler olmak üzere, akrabalık ve komşuluk bağlarının giderek zayıflamasına sebep olmuştur. Mekân olarak insanlar her ne kadar birbirlerine komşu olarak yakın olsalar da, bu yakınlık içe kapanık bir hâle dönüşmüş, giderek yalnızlaşan ve birbirine yabancılaşan toplulukların sayısında önemli bir artış olmuştur. Bugün başta yalnızlık olmak üzere ilgisizlik, paylaşmama, sevgisizlik, korku, ümitsizlik ve kaygı gibi pek çok problem, insanlar arasında var olan bu sağlıklı ilişkilerden kaynaklanmaktadır.

Günümüzde giderek yitirdiğimiz ve unutulmaya yüz tutan en önemli değerlerimizden biri olan komşuluk ilişkilerini Kur'an'ın ve Sünnetin öngördüğü tarzda yeniden yeşertmeye ve geliştirmeye, konuyla ilgili İslam'ın ortaya koymuş olduğu ilkeleri yeniden hayata ikame etmeye büyük ihtiyaç vardır. Bu çalışmamızda Kur'an'ın konuyla ilgili ayetlerinden ve Hz. Peygamber'in söz ve uygulamalarından yola çıkarak toplumsal hayatımızda önemli bir değer olan komşuluk olgusunu ele almaya çalışacak, bu konuda günümüzde yaşadığımız sıkıntıların neler olduğu ve bunların çözümüne yönelik İslam'ın ortaya koyduğu ahlaki ilkelerin üzerinde durmaya çalışacağız.

Keywords: Komşuluk, Kur'an, hadis, ihsan, güven

İnsan Yetiştirme ve Toplumunu Dönüştürme Sanatı Bağlamında, Bir Ahlak ve İrşat Kitabı Olarak Yazıcıoğlu Mehmet Efendi'nin Manzum Siyeri “Kitâb-ı Muhammediye”

Hasan Yaşaroğlu^{1*}

*: hasan1964mu@gmail.com

¹: Muğla Sıtkı Koçman Üniv., İslami İlimler Fak., İslam Tarihi ABD, Muğla, Türkiye

İnsan yetiştirme ve toplumu dönüştürme meselesi şüphesiz önemli ve zor bir meseledir. Tarih içerisinde bu konu ile alakalı çeşitli yöntemler ve araçlar denenmiştir. Bu yöntemler ya insandan insana ya da kitaptan insana şeklinde yürütülmüştür. İnsandan insana, yahut şeyhten müride irşat ve sohbet yolunun, kısa sürede sonuç vermesi, ölçülebilir ve de insanın tekamülüne hizmet eden pratik değeri haiz olması bakımından, yöntemlerin en iyisi olduğu herkes tarafından kabul edilmiştir. Bu yöntem daha çok mutasavvıflar tarafından tatbik edilmiştir. Bir başka yol ve yöntem ise kitaptan insana irşat yoludur. Bu daha zor ve uzun vadedir. Sonuçları itibariyle çok rahat değerlendirilebilir değildir. Ancak böyle bir yöntem de vardır ve bu yöntem çerçevesinde, tarihi süreç içerisinde, Anadolu ve Rumeli’de önemli eserler vücuda getirilmiştir.

Bu anlamda, insan yetiştirme ve toplumu dönüştürmeye matuf, 15. Yüzyılda “Müzekkinnüfûs”, “Envârülâşıkîn” ve “Muhammediye” gibi eserler kalem alınmıştır. Bunların bir kısmı manzum bir kısmı ise mensurdur. Manzum olanların en meşhuru olan “Kitab-Muhammediye” Gelibolu mintikasında, Yazıcıoğlu Mehmet Efendi tarafından yazılmıştır. Konusu spesifik olarak siyerdir. Aynı zamanda tasavvufî konuları da ele almıştır. Çok okunmuştur. Neredeyse türüne alem olacak kadar başarılıdır. Esas hedefi ise güzel ahlakı insanlara benimsetmek ve onların bu güzellikler ile bezenmelerini sağlamaktır.

Konuları genel olarak, din, ahlak, tasavvuf ve siyer olan bu tür çalışmaların esas itibariyle her biri bir ahlak kitabıdır. Hepsi de Anadolu insanının başucu eseri olmayı başarmıştır. Geniş halk tabakalarına ulaşmış ve aynı zamanda kalıcı olmuşlardır. Sadece halka değil üst tabakaya, havassa da hitap etmişlerdir. Sonuçta insanın ve toplumun dönüştürülmesine, dini-manevi açıdan ilerlemesine katkı vermişlerdir.

Kısaca ifade etmek gerekirse söz konusu bu kitaplar bir misyon ile ortaya çıkmışlardır. Bu misyon güzel ahlaktır. Dönemleri itibariyle üstlenmiş oldukları misyonlarını hakkıyla yerine getirmişler, hatta istikbale de tesir etmişlerdir. Özellikle fertlerin ahlaken yükselmelerine hizmet etmişlerdir. Şunu kabul etmek gerekir ki ahlaken yükselen fertler yaşadıkları toplumu da daima yükseltmişlerdir.

Bu tebliğ, bir dönem Anadolu’da ortaya çıkmış ahlak-irşat kitapları, bhusus “Kitab-ı Muhammediye” çerçevesinde yapılmış bir çalışmadır. Ahlak ve maneviyatın kök salmasına ve bu anlamda yapılacak çalışmalara, mütevazî bir katkı sunmayı hedeflemiştir.

Keywords: Siyer ve ahlak, irşat, Muhammediye, Yazıcıoğlu Mehmet

Mevlevilik Bektâşîlik İlişkisine Yansıyan Dini Edebi Terminoloji

Ömer Faruk Teber^{1*}

*: omerteber@yahoo.com

¹: Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, Türkiye

İslâm düşünce tarihi boyunca teşekkül eden İslâm tasavvuf geleneği, on dört asırlık bir dinî, felsefî, edebî ve kültürel birikimin sistematik kurumsal bir yapısıdır. Özellikle İslâm irfanını temsil eden tasavvufun çok çeşitli dönemlere ve kişilere göre tarifleri, yapılmış olmakla birlikte literal bir okumayla da insanın kalbî-ruhî-ahlâkî dünyasını derinleştirerek hakikatin önündeki engelleri kaldırma faaliyeti olarak tarif edilmesi mümkündür. Yine İslâmî öğretisi içerisinde ortaya çıkan tarikatlar da tasavvuf dediğimiz bu kurumsal yapının birer parçasıdır.

Hz. Mevlânâ'ya dayanan "Mevlevilik" ve Hacı Bektâş-ı Velî'nin temellerini attığı Bektâşîlik de söz konusu bu kurumsal yapıya referansla teşekkül edip tarihsel süreç içerisinde erkânı, evrâdı ve ritüelleri ile tekamül etmiş birer tarikat formlarıdır. Bütün İslâmî tarikatlar gibi Mevleviliğin de Bektâşîliğin de İslâm'ın temel öğretilerine binaen doğası gereği tevhide vuslatı esas almıştır. İslâm'ın ana kaynaklarından mülhem olan Mevlânâ'nın mana dünyasını okumayı ve yaşadığı devirde İslâm'ı anlayarak toplumunu aydınlatan Hacı Bektâş-ı Velî, yüzyıllardır içtimai, iktisadi ve siyasi söylem ve öğretileri ile kendi devirlerinin kalıplarına sığmayan çağlar boyunca yalnız kendi inananlarına değil aynı zamanda tüm insanlığa bir hakikat meşalesi olmuşlardır.

Anadolu coğrafyasından neş'et ederek tüm dünyaya insanlığın kurtuluşu için mesajlar veren Mevleviliğin ve Bektâşîliğin Türk düşünce ve kültürüne çok büyük ve kalıcı katkılar sunarak gönül dünyamızı derinden etkilemiştir. Onların bu etkisi şüphesiz zengin bir "Mevlevî ve Bektâşî edebiyatı sayesinde kültür ve medeniyetimize katmış olduğu her çağa hitap eden yüksek değer araştırmalara konu olmaktadır. Sanatsal değerleri, terennüm edilen musiki ve rakslar; çok açık bir şekilde icra edilen âdâp ve erkâna riâyet, bu iki Türk geleneğini birbirine kaynaştıran unsurlar olmuştur. Öte taraftan her iki tarikatın âyinlerinin insan ruhunda yarattığı cezbe, tevhide vuslata duyulan özlem ve sembolik davranış ve tutumların temsiliyeti gibi ortak yönler Bektâşîlik ve Mevleviliği teori ve pratikte kesiştiren yönler olmuştur.

Tasavvuf edebiyatının en bariz kavramı nûr-u Muhammedî anlayışının her iki tarikatın ana metinlerine yansması ve Hz. Ali'nin dinin teolojik anlamadaki rolü ile Ehl-i Beyt'e olan yüksek ihtiram, Aynü'l-Cem'lerde kullanılan terminoloji, beslenen kaynaklar, yer yer efsanevî ve çoğu zaman tarihsel şahsiyetler her iki sûfî damarda da kendisini çok net hissettirmektedir.

Biz bu tebliğimizde Mevleviliğe ve Bektâşîliğe rengini veren sembolik kavram ve ritüellere temas ederek Mevlevilik ve Bektâşîliğin müşterek yönlerine dikkat çekmek istiyoruz. Bunu da her iki tasavvuf akımının kendi metinlerine müracaat ederek âdâp, erkân ve dinî metinlerini tarayarak çalışmamızda sunmaya çalışacağız.

Keywords: Mevlevilik, Bektâşîlik, erkân, ayin

Basitlik İlkesinin Dini, Gelenekçi ve Metafiziksel Sistemlere Etkisi

Ahmet Bayındır^{1*}

*: abayindir@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Theology, Philosophy and Religious Studies, Department of Philosophy of Religion, Tekirdağ, Türkiye

Mantık ve epistemolojide sınırlı alanlarda kullanıldığında gerçeği anlamada veya geçerli olan seçeneği belirlemede kolaylık sağladığı yadsınamayan "basitlik ilkesi"; iş dini düşünce ve ontolojik meseleler söz konusu olduğunda, bu ilkenin, *derin kavrayışı* ve *maneviyatın üstünlüğünü* iskaladığı konusu şüphe götürmez. Basitlik ilkesiyle ortaya çıkan şey kolaycılıktır; niteliksel olarak anlamamız gereken alemin niceliksel olarak kavranılmak istenmesinden doğmaktadır. Doğada bulunan çeşitlilik (hayvanların ve bitkilerin çokluğu ve çeşitliliği) varlıkların çoğaltılmasını teşvik edercesine hareket ederken, modern yolu benimsemiş olanların bunu basitlik ilkesine sıkıştırma peşinde olduklarını görüyoruz. Bilimde modern yolu (via moderna) seçmiş olan William of Ockham ile dinde modern yolu seçmiş olan Martin Luther'in ortak noktası olan ve kısaca (varlıklar zorunlu olmadıkça çoğaltılmamalıdır/*Entia non sunt multiplicanda praeter necessitatem*), anlamına gelen bu ilke; aynı zamanda mantıkçı pozitivistlerle Protestan/Literalist bütün fraksiyonların da ortaklaştığı bir ilkedir. Modernlerin sıklıkla övdüğü bu ilke, epistemolojinin dışına taşırıldığı zaman; bilimciliği (scientism) göklere çıkarırken, aynı zamanda din eksenli olan bütün gelenekçi düşünceleri ve metafizik sel realist düşünceleri de tehdit etmektedir. Basitlik ilkesi; dini düşüncede uygulandığında manevi olanın değerini düşürmekle işe başlamaktadır ve inisiyasyon (Süluk)ü de ortadan kaldırmaktadır. "Öte dünya", "ahiret" tıraşlanarak varlık düşüncesi geliştirmek istenmektedir. Metafiziksel sistemlerin özellikle realistik görüşü benimseyen akımlarını da neredeyse tamamen boşa çıkarmaktadır. Sonuçta, basitlik ilkesi, giderek "din" yerine "din duygusu"nu öne çıkaran ve akıl-iman sentezini bozan veya evrimci bir akılla üretilen "ayıklanmış din" noktasına doğru giden bir potansiyeli barındırmaktadır.

Keywords: Basitlik ilkesi, protestanlık, literalizm, madde, öz

Endülüslü Matematikçi Kalesâdî: On beş Yıllık Kutsal Yolculuğu ve Bilginin Dolaşımı

Zehra Gözütok Tamdoğan^{1*}

*: ztamdogan@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Theology, Dept. of Islamic History, Tekirdağ, Türkiye

1401 yılında Gırnata Benî Ahmer Devleti'nin hüküm sürdüğü Endülüs topraklarından Baza şehrinde dünyaya gelmiş olan matematikçi ve Mâlikî fakîh el-Kalesâdî (ö. 1486), hem doğduğu topraklarda hem de Kuzey Afrika'da ilmî hayatına yön verecek olan ulemâdan dersler almıştır. 1436-1447 yılları arasında çıktığı kutsal yolculuk adeta uzun bir ilim rihlesine dönüşmüş, özellikle tefsir, hadis, fıkıh, hesap, cebir, hendese ve ferâizler ilgili ilmin tâlibi olmuş ve daha sonraki yıllarda bu konularda eserler kaleme almış, başka birçok esere telhis ve şerhler yazmıştır. Şöhret bulduğu konu sembol kullanarak cebir denklemlerindeki birçok karmaşık meseleyi kısa yoldan çözüme kavuşturmak olan Kalesâdî birçok talebe de yetiştirmiştir. Yolculuğu esnasında Tunus, Tilimsân, Kahire şehirleri özellikle ilmî meclislere çokça katıldığı şehirlerdir. Kalesâdî, ilimle meşguliyeti yanısıra yaşadığı toplumun problemleri ile de meşgul olmuş, ilminin ona kazandırdığı yetkinliği kullanarak çözümler üretmiştir. Şöyle ki Endülüslü Müslümanların Hristiyan reconquista düşüncesiyle istilaya uğradığı günlerde o, halkı cihada teşvik etmiş, çeşitli şehirlerdeki Müslüman âlimlere Endülüs'lülere destek çağrısı yapan mektuplar göndermiştir. Bu çalışmada yine Endülüslü olan âlim Belevî'nin (ö. 1378) yapmış olduğu beş yıllık kutsal yolculuk da Kalesâdî'nin yolculuğu ile karşılaştırılacaktır. Uğradığı ilim merkezlerinde karşılaştığı ulemâ, onların hayat hikâyeleri, ilmî hayatları ve onlardan aldığı icâzetlerle bilgiyi Kuzey Afrika ve Endülüs'e aktarımı, haccın 15. yüzyılda bilginin dolaşımına etkisi ve katkısı bu çalışmanın konusu olacaktır.

Keywords: Endülüs, Kuzey Afrika, Kalesâdî, rihle, hac

Edirneli Nazmi'nin Divanı'nda Şeyhlerin, Sufilerin, Zahitlerin, Vaizlerin, Âlimlerin, Kadıların, Ağa ve Beylerin Eleştirisi

Emrah Dindi^{1*}

*: emrah.dindi@deu.edu.tr

¹: Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İzmir, Türkiye

Edirneli Nazmi, (ö. 967/1559'dan sonra) Divanı'nda şeyhleri, zahitleri, vaizleri, âlimleri ve kadıları, ağaları, beyleri, beş vakit namazdan bir vaktini bile kılmayan Müslümanları, toplumsal tabakalardan daha nicelerini tasavvufi ahlaki duyarlılıkla tenkit etmiştir. Nazmi, kendilerini düzeltmeden, salih amel işlemeyen, kendileri heva ve heveslerinin esiri oldukları halde başkasını düzeltmeye, onlara din pazarlamaya çalışan, meyhânedekilere (yani âşıklara, muhiblere) dil uzatan, köy ve beldelerde kapı kapı dolaşıp cerre toplayan sufileri yermiştir. Ona göre döneminde tarikatta mürit olmaya eğilimli olanlara ne gerçek mürşit bulunmaktadır ne de gerçek sufi. Şeriatla onca kusuru bulunan, acayip hal ve tavırlar içinde olan nice müfsit, tasavvuftan dem vurmaktadır. Kendi dönemimde gerçek sūfiler bulunmadığı gibi sufi olduğunu söyleyenler de tamamen mukallittirler. Tasavvuftan dem vuran, sufiyi halvet nişân olanlar, sürekli dünya ile meşgul olmaktadır, bunların nezdinde küfr ile din, ehli hak ile ehli batıl eşittir. Tarikatten dem vuranlar tarikatın adab ve erkânını hiçbir zaman gözetmemekte, hakikatten dem vuranlar bidat ehli ile dost olmaktadır. Şeriate sarılmış olanlardan da ne yazık ki bir türlü dürüst Müslüman çıkmamaktadır. Ona göre, sufinin görevi, namaz kılmayanları, onların eksikliklerini dile getirmek, onları had cezalarıyla ta'n etmek değildir. Ona farz ve vacip olan yani onun üstüne düşen, başkalarının ayıp ve kusurlarını görmek değil, tersine kendi eksikliğini görmek ve kendini yetkinleştirmektir. Bir takım safi sufi geçinenler, gördükleri her şeye bakmakta, ahireti bir tarafa bırakıp daima dünyaya, dünya geleceği peşine düşmekte, zevk-ü sefa içinde bir yaşam sürmektedirler. Bu sufiler, aynı zamanda, Hakk'ı sesli zikirlerinde her dem riya içindedirler. Dolayısıyla, yukarıda sufiye sınıfı üzerinden örneklemi yaptığımız bu bildiride, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından neşredilen Edirneli Nazmi'nin Divanı'nda, yaşadığı dönemin şeyh, sufi, zahid, abid, vaiz, alim, kadı, ağa, bey vb tüm toplumsal tabakalardan olan insanlara yönelik eleştirileri, etraflıca ele alınacaktır. O bakımdan eser, döneminin dini-toplumsal yapısına ayna tutması, oradaki sorun ve sıkıntıları deşifre etmesi bakımından oldukça önemlidir. Yapılan literatür taramasında Türk Edebiyatı alanında bazı çalışmalar olsa da Edirneli Nazmi'nin Divanı'ndaki döneminin farklı dini-sosyal sınıfların işleyiş yapısına, dini anlayış ve yaşayışlarına ilişkin eleştirilerine dair bugüne kadar müstakil herhangi bir çalışmaya henüz rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu bildirinin özgün ve otantik olduğunu, alanına yeni katkılar sunacağını ümit etmekteyiz.

Keywords: Edirneli Nazmi, divan, tasavvuf, ahlak, eleştiri

Edirneli Nazmi'nin Hz. Peygamber Algısı

M. Hanefi Palabıyık^{1*}

*: hanefim@deu.edu.tr

¹: Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, İzmir, Türkiye

Hayatı hakkında fazla bilgi sahibi olamadığımız Edirne doğumlu Nazmi, XVI. yy.da yaşamış ve Divan'ıyla meşhur bir şairdir. çok yönlü bir âlimdir. Osmanlı Devleti'nin ordusuna katılmış ve bir müddet de kâtiplik yapmıştır. Şairlik yönü zayıf kabul edilse de, sade Türkçe ile (Türkî-i basît) kaleme aldığı şiirleriyle şöhret yapmış Mecmau'n-nezâir adlı eseriyile, edebiyat tarihine iz bırakmıştır. XVI. yüzyılda, Visâfî tarafından başlatılan şiirde Türkçe'den başka dil kullanmamaya çalışarak şiir yazma akımına önemli destek veren Edirneli Nazmî, kendinden önceki selefleri gibi, Türk zevkine uygun yabancı kelimelerden uzak şiirler yazdılar. Yazdıkları şiirler, dönemin Eski Anadolu Türkçesini aksettirmesi açısından da önem taşımaktadır. Mecmau'n-nezâir, Divan ve Pend-i Attâr Tercümesi adlı eserleri vardır.

Algı, "en genel anlamıyla, duyu organları vasıtasıyla alınan uyarıcıların (duyusal bilgilerin) tutarlı, anlamlı bir bütünlük oluşturacak şe-kilde örgütlenmesiyle, analiziyle, yorumuyla ve senteziyle ilişkili -duyu uyarıcılarının duyu alıcılarına ulaşmasından, algılanan şeyin tanınmasına, farkına varılmasına, kavranmasına, vb. kadar geçen fiziksel, nörolojik, fizyolojik, bilişsel ve duygusal-süreçlerin tamamı" olarak tarif edilmektedir.

Nazmi'nin Hz. Peygamber algısının, dönemin diğer alimleri gibi şüphesiz kendi dünyalarından beslediği ve o dünyayı da beslediği kabul edilebilir. O dünyadan beslenen ve orada yankı bulan bir takım algıların, bizim dünyamızda da aynen yankılanması ve kabul görmesi bazen kaçınılmaz olarak mümkün olamayacağı gibi, bazen de tabii ki kabul görmesi mümkündür.

Her halükârda öznel bir yaşantı olan algılama, kişinin geçmiş deneyimlerine, inançlarına, ihtiyaçlarına, dikkatini etkileyen iç ve dış etkenlere vb.ne bağlıdır ve bunlarla birlikte anlaşılmalıdır. Buradan yola çıkarak algılamanın, insanların hayatları boyunca karşılaştığı tüm olaylara karşı bir bakış açısı olduğunu da söyleyebiliriz. Kişiler ve toplumlar, sorunlarına ve muhataplarına gösterecekleri tepkilerin mahiyet ve biçimlerini, algılarından almaktadırlar.

Klasik ve çağdaş dönem âlim ve araştırmacılarımızın genellikle üç tür algı veya tasavvur içerisinde olduğu söylenebilir: Yüceltmeci, indirgemeci ve sahih algılar. Edirneli Nazmi'nin peygamber algısının, algılamanın oluşturucu öğeleri açısından örneklerle irdelenmesi hedefimizdir. Bize göre onun algısı şairane ve yüceltmeci algı olup, klasik ve çağdaş alim ve mutasavvıflarla aynı biçimdedir. Tebliğimde bu algıyı ortaya koymaya çalışacağım

Keywords: Edirneli Nazmi, Hz. Peygamber, Hz. Muhammed, algı, yüceltmeci yaklaşım

İslam Kültüründe Var Olagelen “Müzik Haramdır” Şeklindeki Düşünceye Fıkhî Bir Yaklaşım

Fatih Orhan^{1*}

*: fatihorhan@mu.edu.tr

¹: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, Türkiye

Sanat, estetik ve güzel olanın somut olarak ifade ediliş şeklidir. Bu bağlamda İslâm kültür ve medeniyet tarihine baktığımızda Müslümanların sanattan uzak kalmadıklarını, başta mimari olmak üzere hat, mûsiki ve tezhip gibi birçok sanat dalında güzel örnekler verdiklerini görürüz. Ancak bazı hadislerde resim ve müziği yeren ifadelerin bulunması, fıkhî yorumların da bu olumsuz düşüncüyü desteklemesi bu iki sanat dalının Müslüman yaşantıda geniş yer teşkil etmesine engel olmuştur. Ancak Müslümanların bu sanat dallarına mesafeli duruşları, mutlak bir kopuş şeklinde olmamış resim gibi müzik de dinî hassasiyetlere uygun olacak şekilde İslâm toplumunda varlığını sürdürmüştür. Bu bağlamda kabîh sözlerden ve eğlenceden soyutlanmış olan gınâ (şarkı), dinî içerikli semalar vasıtasıyla var olagelmıştır.

Müziğin, Müslüman bireyin hayatından çıkmamış olması, hatta tasavvuf musikisi şeklinde dini yaşantıya dahi sirayet etmesi, tıpkı faizin haramlığında olduğu gibi müziğin de mutlak haram olduğuna dair bir ittifakın bulunmaması ile ilişkilendirilebilir. Fakihler müziğe ilişkin delillerin zanni oluşuna ilaveten kullanılan müzik aletinin mahiyeti, şarkı söyleyen kişinin cinsiyeti gibi müziğin icrasına ilişkin unsurları da dikkate alarak müziğin haramlığı hususunda mutlak bir hüküm vermekten kaçınmışlardır. İçkili ortamlarda, kadınlar eşliğinde yapılan müzik ittifakla haram kabul edilirken diğer eğlencelerde icra edilen müzikler ihtilaf konusu olmuştur. İhtiyat delili ile hareket edenler, haram unsurlar içermeyen bu tür müziği, harama vesile olacağı kaygısıyla mekruh sayarken diğer fakihler müziğin yapıldığı eğlence ortamının meşru olmasını dikkate alarak bu tür müziği mubah kabul etmişlerdir.

Müziğin İslam kültüründe fazla gelişme göstermemesinin bir başka nedeni de müziğin toplumdaki eksikliğinin, yaşam kalitesi ve standartları açısından Müslüman bireye fazla bir olumsuzluk oluşturmamasıdır denilebilir. Kitle iletişim araçlarının olmaması sebebiyle bugün olduğu gibi günlük hayatta yaygınlık arz etmeyen, düğün ve hac uğurlaması gibi bazı özel günlere mahsus olan müziğin yasak oluşu o dönem için toplumu fazla rahatsız etmemiştir. Günlük hayatta yaygın olan, bireyin kendi kendine söylediği şarkı ise zaten mubah kabul edildiğinden müzik yasağı, o gün için çözülmesi gereken bir sorun olarak fıkıhçıların gündeminde fazla yer etmemiştir. Bu nedenle müzik fıkıh kitaplarında özel bir başlık altında ele alınmamış, namaz, şahitlik ve buyû gibi farklı bölümlerde sadece konuyla irtibatlı olarak temas edilmekle yetinilmiştir. Biz bu tebliğde İslam kültüründe müziğe ilişkin var olan bu yasak algısının oluşma nedenlerini ve fıkhın buna olan etkisini tahlil etmeye çalışacağız.

Keywords: Fıkıh, İslam Hukuku, sanat, müzik, haram

Osmanlı Son Döneminde Fakirlere Yapılan Kamusal Destek ve Yardımlar

Tuğba Aslan¹

Halide Aslan^{2*}

*: haslan@ankara.edu.tr

¹: Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

²: Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Araştırmanın Konusu: Geçimini güçlüğüyle sağlayan, yoksul olarak tanımlanan fakir, hayatında bazı hususların eksikliğini ya da yoksunluğunu hisseden kimsedir. Tarih boyunca zenginler ve fakirler olmuştur. İslam medeniyetinde ve tarihinde fakirler toplumun emaneti olarak görülmüş ve hem iyi bir insan hem iyi bir Müslüman olmanın gerekleri arasında fakirler ile paylaşım sayılmıştır. Bu bağlamda fakirlerin hayatını daha insani yaşamaları için, şahsi destekler sağlandığı gibi kamu ve sivil kurumlar tarafından da yapılagelmiştir.

Bir vakıf medeniyeti olarak Osmanlı Devleti'nde de fakirler, kimsesizler, yetimler, yaşlılar, kadınlar için çeşitli destek ve yardımlar kamusal alanda sağlanmıştır. Bu tebliğin konusu, Osmanlı son döneminde, fakirlere yapılan kamusal yardım ve destekleri ve bunların alanlarını, çeşitlerini ve kimlere yapıldığını ortaya koymaktır. Dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda bu yardım ve destekler daha anlamlı hale gelmektedir. İyiliğin yaygın hale gelmesini sağlayan, herkesi kucaklayan bu tür politikalar çağlar üstü bir aktarımla zamanımıza da uyarlanacaktır.

Araştırmanın Yöntemi: Nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemlerden çalışma konumuza en uygun olanı doküman analizidir.

Özellikle Osmanlı arşiv belgelerine dayalı çalışmada, tespit edilen belgeler çevresel faktörler ve içsel yönelimler açısından analiz edilmiştir.

Araştırmada Beklenen Bulgular: Osmanlı son döneminde fakirlere yönetim tarafından çeşitli alanlarda destek ve yardım sağlanmıştır.

- Fakir çocuklara eğitim desteği bağlamında; ücretsiz ya da daha düşük ücretle kitap, araç-gereç yardımı ve ücretsiz ve yatılı eğitim desteği.

- Fakir ve gurebanın doyurulması için yemek yardımı

- Kurban Bayramı dolayısıyla fakirlere et ve koyun yardımı,

- Hapishane fakirlerine ekmek, yemek ve kıyafet yardımı,

- Zaviye ve Hangahların fakirlere yaptığı yardımlara verilen destek,

- Dilekçe sunan ve destek isteyen kadınlara maddi ve manevi destek ve yardımlar,

Sonuç olarak Osmanlı yönetimi Tanzimat'tan önce olduğu gibi Tanzimat sonrasında da topraklarında yaşayan fakirlere her açıdan ve her alanda mümkün mertebe yardım ve destekte bulunmuş merhamet öğretisinin asırlarca aktarımına örneklik teşkil etmiştir.

Keywords: Osmanlı yardım, fakir çocuk, eğitim destek, kadın yardım, zaviye yardım

The Theory of Obligation Versus Objectivism in Classical Islamic Thought

Ömer Yılmaz^{1*}

*: omeryilmaz@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Theology, Dept. of Basic Islamic Sciences, Tekirdağ, Türkiye

From the first period, Muslims dominated a large population of non-muslims in a wide geographic area through conquests. The most important example of this is Iraq. The conquest movements against Iraq started in the period of Abu Bakr. During the time of Omar, Iraq became a region under the rule of Muslims. From this point of view, it is possible to say that Muslims have dominated the non-Muslim population in Iraq since the first period. Jews, Christians, and Magi occupied a powerful place in Iraqi social life. There is no hesitation in the existence of a dialogue on religious issues between them and Muslims.

This dialogue enabled members of different religions to defend their beliefs within a rational framework. It is not surprising that reason and logic are the common denominator in this dialogue. An opinion stating that good and evil are knowable through reason gains importance on this ground.

One step beyond this is to argue that God must create what is good for His servants. Mutazila defended this idea. According to them, the sovereignty of God requires wisdom in His every action. Shafi'i/ashari scholars objected that there is an obligation on God. According to them, God does not have to do what is good for His servants. However, they are also aware of the contradictory aspects of this thought. God does not have to do what is good for His servants. This idea led to questioning His wisdom. Defendants of this thought parallel with that God can do things without sagacity. Shafi'i/ashari scholars wanted to dispose of this vicious circle and produced the idea of objectives of Islamic law. The objectives of Islamic law express that religious provisions have some worldly goals. It includes the protection of life, the protection of the mind, and the protection of property. Therefore, it is not a coincidence that the shafi'i/ashari scholars first introduced the objectives of Islamic law. al-Qaffal Shashi, al-Juvayni, and al-Ghazali are the first examples that come to mind in this regard.

In this study, I examine source texts from scholars in Baghdad and in Central Asia writing across a range of times and under different governments, characterizing their views with the social, political, and intellectual currents around them.

Ultimately the question of objectives of Islamic law in the Classical period of early Islam has not been given an adequate overview elsewhere, and this manuscript seeks to fill that gap.

Keywords: Islamic law, theology, Islamic legal theory, obligation of God, objectives of Islamic law

Yahudilik ve Hristiyanlık Açısından Ölüdeniz El Yazmaları veya Kumran Metinlerinin Anlamı

Halil Temiztürk^{1*}

*: htemizturk@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Theology, Dept. of History of Religion, Tekirdağ, Türkiye

1947 yılında İngiliz mandasının hüküm sürdüğü dönemde Ürdün-Filistin bölgesindeki Ölüdeniz veya diğer ismiyle Lut Gölü civarında Muhammed ed-Dihb adlı bir çobanın bulduğu el yazmaları son yüzyılın önemli keşiflerinden biri olarak kabul edilmiştir. Yazmalar, Yahudilik ve Hristiyanlık adına birçok tarihsel verinin yeniden gözden geçirilmesine neden olmuştur. Çünkü yapılan tarihlendirme çalışmalarında el yazmalarının MÖ. 1 yüzyıl ile MS. 1 yüzyıl arasında yazıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla Yahudi kutsal metni Tanah'ın İbranice nüshalarının MS. 10 yüzyıla ait olduğu düşünüldüğünde (Halep ve Leningrad kanonu) bulunan el yazmalarının 10 asır daha otantik olması yazmaların önemini göstermektedir. Ayrıca mevcut kanonik metinle uyuşan noktalar yanında farklı edisyonların olması Tanah metninin yazılma süreçleri hakkında farklı tartışmaları beraberinde getirmiştir. Yazmaların sahiplerinin elindeki bu metinler, tarihsel süreçte Yahudi kutsal metnine ait farklı redaksiyonlar olduğu tezini kuvvetlendirmektedir. Diğer taraftan Hz. İsa'ya dair İnciller dışında tarihsel bir veri olabileceği beklentisi veya geleneksel İsa algısına zıt bir bilginin olma ihtimali yazmaları Hristiyan inancı açısından önemli hale getirmiştir. Bu nedenle yazmaların deşifre edilme sürecinde görev alan akademisyenlerin bir kısmının Katolik olması ve Vatikan tarafından sürecin dikkatle izlenmesi dikkat çekicidir. Yazmalar hakkındaki spekülasyonlar sürerken ayrıca yazmaların kendilerine ait olduğunu iddia eden İsrail ve Ürdün arasında tartışmalar günümüzde devam etmektedir. Bu çalışmada Ölüdeniz el yazmalarının Yahudilik ve Hristiyanlık açısından değerlendirilmesi yapılmakta ve yazmalar hakkındaki temel sorular cevaplandırılmaktadır. Özellikle son yıllarda bölgede yapılan yeni kazılar ve yazmaların sahiplerine yönelik hipotezler etrafında Ölüdeniz yazmalarının dinler tarihi çalışmalarına katkısı ele alınmaktadır.

Keywords: Dinler tarihi, Yahudilik, Hristiyanlık, Ölüdeniz el yazmaları

Transhümanizm Karşısında İslâm'ın Mükerrerrem İnsan Tasavvuru

Fatma Bayraktar Karahan^{1*}

*: hfzbayraktar@gmail.com

¹: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Ankara, Türkiye

Hümanizmin bir anlamda devamı kabul edilen transhümanizm, insan anlayışını şekillendiren ve insanı bulunduğu halden daha iyi bir duruma dönüştürme iddiasında olan bir akımdır. Günümüzde hayli popüler bu akımın, insanı psikolojik ve fizyolojik olarak dönüştürme ve böylelikle mükemmelleştirme çabası içinde olduğu görülmektedir.

İnsanın fizyolojik ve psikolojik kapasitesini artırmak ve hastalıklar karşısında daha güçlü olmasını sağlamak gibi son derece olumlu görünen katkıları yanı sıra transhümanizmin insana bakışının beraberinde getireceği bazı olumsuzluklar da bulunmaktadır. Nitekim amacını gerçekleştirmek için insan bedenini bir müdahale alanı, insanı da tıbbi imkânların denendiği bir denek haline dönüştürdüğü ve “sözde tıbbi bir ideoloji” olduğu eleştirileri ile karşı karşıyadır. Diğer yandan mükemmel bir insan hedefi için uygulanacak müdahalelerin meşruiyetinin tartışılmadan kabul göreceği bu yaklaşım, “tanrılaşan insan” anlayışını ortaya çıkaracak “mükemmel-insan” tasarımının dışında kalan insanların varlığı ise yeni bir toplumsal/küresel eşitsizlik ve çatışma alanına dönüşebilecektir.

İslam dininin insan anlayışına bakıldığında İslam'ın insanın “mükemmel” değil “mükerrerrem” oluşu üzerinde durduğu ve insanı bizzatıhi “yaratılmışların en şerefli” olarak tanımladığı görülmektedir. Tebliğimizde İslam dininin insan anlayışı, bu anlayışın ortaya çıkardığı insanın değeri, âlemdeki sorumluluğu ve konumu, toplumsal ilişkilerdeki rolü ele alınacaktır. İslam'ın insan tasavvurunun transhümanizm akımının ortaya çıkardığı/çıkaraacağı yeni insan modeli ile mukayesesi yapılacaktır. Böylelikle “kapasitesi artırılmış insan” ideali için yapılacak müdahalelerin İslam'ın insan anlayışı bağlamında meşruiyeti meselesi de tartışılma imkânı bulacaktır.

Keywords: Transhümanizm, insan, İslam

Hz. Ali'nin İmametine Dair Nass İddialarına Ebü'l-Hüseyin El-Basrî'nin İtirazları

Halil İbrahim Delen^{1*}

*: hidelen@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelam, Tekirdağ, Türkiye

İslam tarihinde Müslümanlar arasında cereyan eden ilk tartışmalardan bir tanesini de imamet/yönetim meselesi oluşturmaktadır. İtikadi konuların tartışılmasına da sebebiyet veren bu durum zamanla bazı mezheplerin ortaya çıkmasında da belirgin rol oynamıştır. Bu tartışmaların ve imamet meselesi etrafında şekillenen Şia gibi mezheplerin etkisi ile imamet konusu kelam eserlerinde incelenmeye başlamıştır. Şiiilerin özellikle imameti inanç esası olarak telakki etmeleri bu yönde bir sistem geliştirmeleri kelam eserlerindeki imamet bahislerinin işlenmesine de etki etmiştir. Diğer bir ifade ile kelam eserlerindeki imamet bölümleri Şiâ'ya bir reddiye mahiyetindedir. Şia'nın bu noktada en baskın şekilde ileri sürdüğü tezlerden bir tanesi de Hz. Ali'nin Hz. Peygamber'den sonra imamete geçmesi gerektiğinin nass yoluyla sabit olduğudur. Nass ile tayin Şif İmami düşüncenin temelini teşkil etmektedir. Onlara göre Hz. Peygamber farklı zamanlarda çeşitli vesilelerle Hz. Ali'yi kendisinden sonra imam olarak tayin etmiştir. Bu noktada bazı ayet ve hadisler ileri sürmüşlerdir. Bu ayet ve hadisleri kendi mefkurelerinde yorumlayan Şii alimler Hz. Ali'nin imametinin nass ile sabit olduğunu iddia etmişler ve dolayısı ile Hz. Ali'nin imamet hakkının gasp edildiğini ileri sürmüşlerdir. Son dönem Mu'tezile'nin en önemli ismi olan Ebü'l-Hüseyin el-Basrî'de Şerhu'l-Usûli'l-Hamse isimli eserinin -yakın zaman önce neşredilen- İmamet bölümünde Şia tarafından Hz. Ali'nin imameti ile ilgili ileri sürülen nakilleri nasıl anladıklarını ve yorumladıklarını detaylı bir şekilde inceleyerek kritik etmeye çalışmaktadır. Hatta Hz. Peygamber sonrası halifeler bölümünü bu konuya ayırmıştır da denilebilir. Çünkü sadece Hz. Ebû Bekir'in hilafetini çeşitli açılardan inceledikten sonra kalan kısımda bu konuyu incelemektedir. Ebü'l-Hüseyin el-Basrî "Mevlâ ayeti", "Mevla hadisi" ve "menzile hadisi" çerçevesinde bu konuyu kritik etmektedir. Çalışmada Ebü'l-Hüseyin el-Basrî tarafından oldukça erken bir dönemde kaleme alınan bu eleştirilerin tahlili hedeflenmektedir. Ebü'l-Hüseyin el-Basrî'ni bu noktadaki kaynaklarının tespiti ve aynı zamanda kendisinden sonraki çalışmalara ne derece kaynaklık ettiğinin tespiti de çalışmanın temel hedeflerindedir.

Keywords: İmamet, Mutezile, Şia, Hz. Ali, Nass

Gundissalinus'un Prolog'u: Bir Hristiyan Din Adamının İslam Felsefesi ile İmtihanı

Haris Macic^{1*}

*: haris.macic@ikcu.edu.tr

¹: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir, Türkiye

12. yüzyılda Endülüs'ün kuzeyindeki Toledo şehrinde ilginç bir fenomenle karşılaşyoruz. Cremona'lı Gerard (ö. 1187) ve Gundissalinus'un (ö. yak. 1190) başını çektiği ve din adamlarından oluşan bir grup, İslam felsefesinin en önemli eserlerini Latinceye çevirmeye girişmişlerdir. Yaptığı çevirilerin sayısı bakımından Gerard öne çıkarsa da çeviri faaliyetinin yanında yeni karşılaştıkları felsefî perspektifi dikkate alarak yarı-özgün eserler kaleme alması ile Gundissalinus'u ayrı bir yere koymak gerekmektedir.

Fârâbî'nin (ö. 950) İhsâ'u'l-Ulûm (İlimlerin Sayımı) isimli eseri bu çeviri ortamında özel bir ilgiye mazhar olmuştur. Hem Gerard hem Gundissalinus tarafından ayrı ayrı olarak çevrilmiş olmanın yanı sıra Gundissalinus'un kaleme aldığı De divisione philosophiae eseri için bir model oluşturmuş ve bugünkü tabirle 'ağır intihal' teşkil edecek kadar kaynaklık etmiştir. Fârâbî'den farklı olarak, Gundissalinus kendi kitabı için uzun sayılabilecek 15 sayfalık bir Prolog (mukaddime) yazmış ve orada neden bu eseri yazdığını uzun uzadıya açıklamaya çalışmıştır.

Bilindiği üzere, Fârâbî'nin bu eseri İslam coğrafyasının doğusunda olduğu gibi batısında da yüzyıllar boyunca ilmî metodolojinin ve eğitim müfredatının en önemli eseri olmuştur. Bu durumu göz önünde bulundurduğumuzda 12. Endülüs Hristiyanlarının esere yönelik bu yoğun ilgisi oldukça anlam yüklü gözükmektedir. Daha yakından bakıldığında, Avrupa'da daha sonra skolastisizmi ortaya çıkaracak sürecin burada başladığını söylemek mümkündür. Başka bir ifade ile 12. yüzyıla kadar Avrupa'da baskın olan Augustinus ve Boetius merkezli Platoncu felsefe anlayışı 13. yüzyılın başından itibaren Aristotelesçilik karşısında zemin kaybetmeye başlamıştır. Gundissalinus'un Prolog'unda bu geçişin ilk işaretlerini görüyoruz ve Avrupa'da felsefî paradigma değişiminin temelinde İslam felsefesinin rolüne şahit oluyoruz.

Bu bildiride Gundissalinus'un çoğu zaman gizlemeye çalıştığı İslam felsefesi (başta Fârâbî, İbn Sîna, Gazzâlî, Ebu Ma'sher el-Belhî, İshak el-İsrâ'ilî vd.) kaynaklarını ortaya çıkarmak ve başta Fârâbî olmak üzere İslam felsefî geleneğini ne kadar anlamış olduğunu tartışmak istiyorum. Buna ek olarak, Gundissalinus'un bazı hatalarının veya bilinçli müdahalelerin gerekçelerini ve sonuçlarını ortaya koymaya çalışacağım.

Sonuç olarak İslam felsefesi, genelde bilindiği üzere Batı'da güçlü bir şekilde giriş yaptığı 13. yüzyıldan önce de başta Endülüs olmak üzere, Avrupa'da bilinmekteydi. En önemlisi, çağın baskın medeniyeti karşısında çıkış yolu arayan ve uyanışın imkânlarını araştıran Hristiyanlar söz konusu felsefî paradigma değişiminin ilk adımlarını da ancak Müslüman düşünürler sayesinde atabilmiştir.

Keywords: Gundissalinus, Toledo, De Divisione Philosophiae, Farabi, İhsaul-Ulum

İmâm Mâtürîdî'de İnsan Tabiatı Akıl ve Nefs

Mehmet Kenan Şahin^{1*}

*: msahin@odu.edu.tr

¹: Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ordu, Türkiye

İnsan, düşünen, üreten ve kendini sürekli geliştirebilen sosyal bir varlıktır. İnsan düşünerek fikir sahibi olabildiği gibi aldığı eğitimle, öğrendiği yeni bilgilerle, yaşadığı deneyimlerle de her geçen gün bilgi ve tecrübelerini artırmaktadır. İnsan potansiyel olarak beş duyusunun yanı sıra akıl, irâde ve bilgi gibi insanı yücelten güçlü yönler de sahiptir. İmâm Mâtürîdî'ye göre de insan akıl ve tabiatlardan oluşmuştur. İyi ve kötüyü ayırtmak için, insan tabiatı ve nefsin yanında düşünme, muhakeme ve istidlâl özelliği olan akli da insan veren Allah'tır. İmâm Mâtürîdî'ye göre akıl ve din Allah'ın insana birer lütfudur. Her ikisi de doğruya ulaşmada güvenilir vasıtalar. Hakikati görmede insana kapı aralayan bu iki bilgi kaynağının yaratıcısı da Allah'tır. Bu nedenle de birbiriyle çatışmaları ya da çelişmeleri de düşünülmez.

İmâm Mâtürîdî doğru genel geçer ahlâkî eylemlerin gerçekleştirilmesi için doğru ahlâkî bilginin gerekliliğine inanmıştır. İmâm Mâtürîdî'ye göre insan bir tabiat üzerine yaratılmıştır. İnsan tabiatı, sahip olduğu özelliklerinin yanı sıra dışarıdan da aklın ve nefsin etkisine ve yönlendirmesine açıktır. Akıl Yüce Allah'ın yarattığı muhakeme edebilme, doğru olanı tespit edebilme ve yanlışları görebilme yeteneğine sahip bir yeti olması açısından, İmâm Mâtürîdî'de önemli bir bilgi kaynağıdır. İmâm Mâtürîdî'ye göre akıl bir mizandır, onun sayesinde ahlâkî değerleri belirlemek mümkün olabilmektedir. Dinden ve vahiyden haberdar olmayan bir kişi, bu yeteneği sayesinde doğru olanı tespite ve yanlış olanı da algılamaya memurdur ve sahip olduğu bu yetenekten dolayı da yaratıcının varlığına ve birliğine imandan sorumludur.

İmâm Mâtürîdî aklın bilgi edinme gücünün ve bilgi alanının sınırlılığını da kabul etmektedir. Çünkü akıl eşyayı ve hadiseleri, her yönüyle ve ayrıntılarıyla bilemez. Ancak bu durum yine de akli, güvenilir ve doğru bilgi sağlayan bir bilgi kaynağı olmaktan çıkarmaz. Kaldı ki İmâm Mâtürîdî'ye göre insan, bir eylemde bulunurken kendi tabiatın isteklerini ve arzularını, mizan dediği akıl süzgecinden geçirmesi önem arz etmektedir. İmâm Mâtürîdî'ye göre, insan birtakım davranış kalıplarına sahiptir. İnsanın fiilleri sayesinde oluşan bu davranış kalıpları, ahlâkî kimliği oluşturmaktadır. İnsan fiillerini gerçekleştirmede iyiye ya da kötüye meyletmeye elverişli bilkuvve tabiatında yerleşik bulunan kudret ve irâde gibi güçlere sahibidir. Düşünce ve fiillerinde karşılaştığı seçeneklerinden birine yönelmede özgürdür. Bu nedenle de insan, ahlâkî fiillerinin sahibi olarak sorumluluk yüklenmektedir. Biz de bu çalışmamızda İmâm Mâtürîdî'nin Kitâbü't-Tevhîd ve Te'vilâtü'l-Kur'ân adlı eserlerini temel alarak onun "insan tabiatı", "insan tabiatına etki eden akıl ve nefis" gibi unsurların yanı sıra "insan tabiatı akıl ve nefis mücadelesi" gibi konulara ilişkin görüşlerinin tespitine çalışacağız.

Keywords: İmâm Mâtürîdî, insan tabiatı, akıl, nefis

Nâmık Kemal'in "Selâhaddîn-i Eyyûbî" İsimli Biyografi Çalışmasının Tarih Malzemesinin Kullanımı Yönüyle İncelenmesi

Yasemin Sarı^{1*}

*: ysari@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Nâmık Kemal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi Ve Sanatları, Tekirdağ, Türkiye

18. ve 19. yüzyıllar dünya üzerinde çeşitli bölgelerde yaşamakta olan Müslüman toplulukların emperyalizm ile tanıştığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde Osmanlı Devleti de emperyalist düşüncenin yol açtığı istilalardan nasibini almıştır. Osmanlı topraklarının bölge bölge gayrimüslimlerin isyanlarına maruz kalması, Avrupalı güçlerin devletin bünyesindeki gayrimüslimlerin haklarını korumak bahanesiyle devletin iç işlerine müdahalesini gündeme getirmiştir. Bunun doğal sonucu olarak gayrimüslimler ile sömürgeci güçlere karşı oluşan tepkiler, Müslüman halk arasında İslâm birliği düşüncesinin doğmasına zemin oluşturmuştur. Bu konuda önyak olan dönemin mütefekkirleri, Osmanlı Devleti'ni mevcut durumdan kurtarmak için ideal çözümün ittihâd-ı İslâm fikri olduğunu ortaya atmışlardır. O dönemin önemli aydınlarından biri olan Nâmık Kemal, ittihâd-ı İslâm düşüncesinin Osmanlı'nın kurtuluşu için çözüm olarak görenlerdendir. Bu saikle hareket ederek Kudüs'ü Haçlıların elinden almakla tüm Müslüman halkların gönlünde taht kurmuş ve yüzyıllarca adından söz ettirmeyi başarmış tarihî bir şahsiyet olan Selâhaddîn-i Eyyûbî ve onun hayatını merkeze alan bir biyografi kaleme almıştır. Nâmık Kemal bu eseri ile dönemin devlet adamlarına ideal devlet liderinin nasıl olması gerektiği konusunda mesaj vermek istemiştir. Böylece onun örneğinde hem bir tarih yazıcılığı denemesi gerçekleştirmek hem de böyle bir şahsın biyografisinden hareketle ittihâd-ı İslâm düşüncesini ortaya koymak istemiştir. Bu çalışma Nâmık Kemal'in Selâhaddîn-i Eyyûbî üzerinden verdiği mesajların tarihî açıdan tahlili ile birlikte kaynakların ve tarih malzemesinin kullanılması yönüyle incelemeyi hedeflemektedir.

Keywords: Nâmık Kemal, Selâhaddîn-i Eyyûbî, İttihâd-ı İslâm

Kuzey Makedonya'da Kurban İbadetine Dair Uygulamalar

Hüseyin Okur^{1*}

*: huseyin.okur@kocaeli.edu.tr

¹: Kocaeli University Faculty of Theology, Department of Islamic Law, İzmit, Türkiye

Kuzey Makedonya, Osmanlı Devleti'nin uzun yıllar egemenliğinde kalmış bir bölgedir (1389-1913). Bu bölgede İslamiyetin kabul edilişi Osmanlı fetihlerinin hemen kabinde başlamıştır. Osmanlı fethettiği diğer bölgelerde olduğu gibi kültür yozlaşmasının önüne geçmiş insanları dini ve kültürel yaşamlarında serbest bırakmış ve hatta yerel halkların sahip olduğu tüm değerlere karşı koruyucu politikalar takip etmiştir. Hatta fethedilen yerlerde uygulanacak olan Osmanlı örfi hukuku ile bölge halkının sahip olduğu hukuk mezcedilerek korunmuş ve böylelikle Osmanlı bu bölgede de bu uzlaşmacı politikayı en geniş kapsamıyla uygulamıştır.

Osmanlı Devleti coğrafi ve kültürel yakınlık sebebiyle fethedilen diğer yerden daha çok Balkanlarla ilgilenmiştir. Bunun neticesinde de özellikle kültür, sosyal, ekonomi ve demografi alanlarında büyük ve zengin bir miras bırakmıştır. Bunlardan biri de kurban ibadetidir. Kurban sosyal yanı olan bir ibadettir. Zaten İslam'da ibadetlerin genel yapısı fert ve toplumu inşa etmektir. Bu yönüyle kurban ibadeti bir adım daha öne çıkmaktadır. Balkanlarda hala uygulanmaya devam eden kurban, başta sahip olduğu ibadet olma vasfı ve sosyal yapıyı birleştirici özelliğinden ötürü, müslüman ve hatta gar-i müslim vatandaşlar tarafından uygulanmaya devam etmektedir. Kurban ibadeti sadece kurban bayramına mahsus olmadığından ötürü çeşitli doğum, ölüm, adak gibi vesilelerle bir ritüel olarak da bölgede varlığını devam ettirmiştir.

Bu tebliğimizde İslam'ın şiarı olan ibadetlerden biri olan kurban ibadetinin Makedonya ve çevresinde nasıl uygulandığı; kaynaklar taranmak suretiyle ve bölgede yaptığımız gözlem, röportajlardan elde ettiğimiz verilerle inceleyeceğiz.

Keywords: İslam kültürü, Makedonya, Üsküp, ibadet, kurban

Kur'an'daki Sıla Cümlelerinin Meallerdeki Çevirisi Meselesi

Osman Arpaçukuru^{1*}

*: oarpacukuru@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagati, Tekirdağ, Türkiye

Araştırmada, Kur'an'da çekimli fiil olarak gelmiş olan sıla cümlelerinin, Diyanet İşleri Başkanlığı ve iştirakleri tarafından "Kur'an-ı Kerim Meâli", "Kur'an Yolu Meâli" ve "Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli" adlarıyla yayımlanmış üç meâldeki çevirileri meselesi konu edinildi.

"Sıla cümlesi", kendi başına mana ve maksadı açıkça anlaşılmayan, "mevsûl" olarak adlandırılan müphem bir isimden sonra gelen cümledir. İsm-i mevsûl, dil bilgisi ve anlam yönünden cümlede asıl öğedir; görevleri o yüklenmiştir. Ancak ism-i mevsûl ile kurulmuş sözün anlam ve maksadının tam ve doğru anlaşılabilmesi büyük oranda sıla cümlesinin tam ve doğru anlaşılmasına bağlıdır. Öte yandan sıla cümleleri asıl anlamlarının yanında söze; sona erme, kesinlik, süreklilik ve hareket gibi birtakım yan anlamlar ile merak, arzu, heyecan ve ürperti gibi çeşitli duygu ve düşünceler katmaktadır.

Sıla cümlelerinin Türk dilinde nasıl ifade edildiği Arapça çevirmenleri başta olmak üzere Arapçayla ilgilenen herkes için önemli bir meseledir. Bu sorunun en fazla görüldüğü yerlerin başında hiç kuşkusuz Kur'an'ın Türkçe çevirileri gelmektedir. Kur'an'ın dilini anlayanların ondaki sıla cümlelerinden anladıkları anlamları ve hissettikleri duygu ve düşünceleri, onun meâlini okuyanların da Türk dilinin imkânları ölçüsünde anlayıp, hissedebilmeleri asıldır. Bu beklenti ve hedef, âyetlerdeki sıla cümlelerine meâl verilirken azami dikkat ve titizlik gösterilmesini gerektirmektedir. Bu dikkat ve titizlik ise, ancak sıla cümlesinin hedef dil bilgisindeki karşılığının ve ifade biçimlerinin iyi bilinmesiyle mümkün olabilecektir.

Araştırma sonunda, âyetlerde çekimli fiil halinde gelmiş olan sıla cümlelerinin söz konusu üç meâldeki çevirilerinin genel olarak sorunlu olduğu görüldü. Bu meâllerde sıla cümlelerinin çevirisinde, Türk dilinin uygun bütün ifade biçimleri kullanılmayıp, anlatım belli ifade kalıplarıyla sınırlandırılmıştır. Bundan ötürü, âyetlerdeki sıla cümlelerinden anlaşılan birtakım yan anlamları, duygu ve düşünceleri bu meâllerden anlamak kolay değildir.

Araştırma, Türk dilinde metin eleştirisi üzerine kuruldu. Belge analizi yöntemi kullanılarak, Kur'an'da çekimli fiil halinde gelmiş olan sıla cümlelerinin meâllerdeki ifade biçimleri karşılaştırmalı metin analizi yöntemiyle incelendi. Ancak Arap dil bilgisindeki sıla cümlesinin Türk dil bilgisindeki teorik zeminini oluşturan "sıfat-fiil" konusu tarafımızdan başka bir araştırmada etraflıca karşılaştırmalı incelendiğinden burada tekrar ele alınmadı. Sıla cümlesinin Türk dilindeki ifade biçimlerine kısaca değinildi.

Araştırmada, Arapça nahiv kitaplarının yanında Osmanlı ve Türkiye Türkçesinde yazılmış dil bilgisi kitaplarından faydalanılmıştır. Meâllerin tercihinde, son yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "Kur'an Yolu Meâli"ndeki çeviri ve dil-üslup sorunlarının en aza indirilmesi maksadıyla yapmaya başladığı toplantı ve çalıştaylar belirleyici olmuştur.

Araştırmada özellikle "Kur'an'da çekimli fiil olarak gelmiş olan sıla cümlelerinin Türk dilinde münasip ve muvafık çevirileri nasıl yapılabilir?" sorusuna cevap arandı. Ulaşılan bulgu ve sonuçlarla, Kur'an'daki sıla cümlelerinin Türk diline çevirisi meselesine katkıda bulunma hedeflendi.

Keywords: Arap Dili ve Belagati, sıla, mevsul, çeviri, meal

Mevlâna'nın Mesnevî'sinde Hz. Salih

Hasan Keskin^{1*}

*: hasankeskin@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Kur'an-ı Kerim'in büyük bir kısmını oluşturan kıssalar bazen doğrudan bazen de dolaylı öğütler vermektedir. Bu kıssaların büyük bir bölümünü de peygamber kıssaları oluşturmaktadır. Bir ahlâk ve edebiyat klasiği olmasının yanı sıra, tasavvufî düşünce ve hayat için de vazgeçilmez bir başucu kitabı olan Mevlâna'nın Mesnevî'sinde peygamberlerin kıssalarına sıklıkla yer verilmiş, pek çok konu sözü edilen bu kıssalar eşliğinde anlatılmıştır.

Mesnevî'de anlatılan peygamberle ilgili kıssaların görünenin ötesindeki anlamlarını içeren bölümleri başlıklar şeklinde ele alınmış olup birinci bölümde Hz. Âdem, Hz. Nûh, Hz. İbrâhim, Hz. Mûsâ, Hz. İsâ, Hz. Muhammed; ikinci bölümde ise Hz. Hûd, Hz. Sâlih, Hz. Yûsuf, Hz. Dâvûd, Hz. Süleyman, Hz. Lokman, Hz. Üzeyr anlatılmıştır. Mesnevî'de anlatılan bu peygamberlerden Hz. Salih'i tebliğimizde konu edindik. Bunun nedenlerini de tebliğimizde ele almaya çalışacağız. Salih peygamber ile ilgili Kur'an'da çok sayı da ayet bulunmaktadır. Bu ayetler ile ilgili tefsirlere de yer yer bakacağız. Tefsirlerde Hz. Salih ile ilgili konuları nasıl yorumladıklarını tespit etmeğe çalışacağız. Mesneviyi incelediğimizde gördük ki Hz. Salih'in etrafında birçok konu işlenmiştir. Sözü ettiğimiz kıssada anlatılan şahıslar, nesnelere ve olaylar hakkında klasik tefsirlerde pek rastlamadığımız oldukça farklı yorumlar yapılmıştır.

Hız. Sâlih'in kavmini cezalandırmanın üç gün ertelenmesi, Hız. Sâlih'in devesi, kavmine üzülmesi, Semûd kavminin helâki konuları başta olmak üzere, Hız. Sâlih ile ilgili pek çok rivâyeti değerlendirerek okuyucusuna vermek istediği mesajları bu rivâyetler üzerinden gayet anlaşılır ve zihinde kalıcı bir şekilde gözler önüne serer. Tebliğimizde Hız. Salih ile ilgili, Mesnevî'de geçen kıssa, hikâye, nakil ve atıfların, Mevlâna'nın diğer eserlerinden ve Mesnevî şerhlerinden de yararlanmak sûretiyle bir değerlendirmesini yapmaya çalışacağız.

Keywords: Mesnevî, peygamber, salih, Mevlana, ayet

Felsefeyi Savunmak ya da Karşıtı Olmak Üstüne Bir Değerlendirme

Mustafa Necip Yılmaz^{1*}

*: necibyilmaz@gmail.com

¹: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

Felsefe, düşünce tarihi boyunca üzerinde en çok durulan kavramlardan biridir. Filozof kadar felsefe tanımı vardır. Filozoflar kendi bakış açıları doğrultusunda felsefeyi tarif etmişlerdir. Felsefeyi Sokrates, neleri bilmediğini bilmek, Platon, doğruyu bulma yolunda düşünsel bir çalışma, Aristoteles, ilkeler ya da ilk nedenler bilimi, Farabî, var olmaları bakımından varlıkların bilinmesi, Bacon'un deney ve gözleme dayanan bilimsel veriler üzerinde düşünme olarak tarif etmişlerdir. Felsefe, varlık, bilgi, hayat, insan, ahlak, sanat ve din gibi pek çok konuda genel, objektif, tutarlı, eleştirel bir düşünce etkinliğidir. Felsefenin önemi sık sık dile getirildiği gibi özellikle Gazzâlî'nin İslam filozoflarına yönelttiği eleştirisiyle birlikte İslam dünyasında felsefeye karşı bir tutumun gelişmesine sebep olmuştur. Gazzâlî filozofların ortaya koyduğu fikirleri eleştirmiştir. Ancak bu felsefeye yapılan bir eleştiri gibi anlaşılmalıdır. Tarihi süreç içerisinde materyalizm, pozitivism, spiritüalizm, idealizm, empirizm, rasyonalizm, vb. birçok felsefi görüş ortaya çıkmış, bunları savunanlar olduğu gibi bu anlayışlara karşı çıkan, eleştirenler de olmuştur. Zira eleştiri felsefi bakış açısının en temel özelliğidir. Kindî'nin de dediği gibi felsefeye karşı çıkmak istenirken bile felsefe yapmaktan kaçınabilmek mümkün değildir. Düşünce tarihinin değişik dönemlerinde kimi zaman alevlenen felsefe karşıtlığı toplumların karşı karşıya olduğu gerçek sorunları görmesine engel olmuştur. Çünkü felsefi bakış açısı olmadan tutarlı bir düşünce sistemi oluşturabilmek mümkün değildir. Bu tebliğde felsefe karşıtlığının imkânı ele alınıp değerlendirilecektir.

Keywords: Felsefe, düşünce, eleştiri, Gazzâlî

Nüzûl Kronolojisi Açısından Kur'an'da Kelimelerin Anlam Ayrışması (habl Kelimesinin Anlamı Üzerine Bir Değerlendirme)

Sema Yiğit^{1*}

*: semayigit32@gmail.com

¹: Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, Türkiye

Yaklaşık olarak 23 yıl süren nuzûl süreci Mekke ve Medine dönemi olmak üzere iki temel zaman diliminden oluşmaktadır. Hicretin sınırlarını belirlediği bu iki dönem sadece zaman bakımından değil mekan ve muhataplar olarak da ayetleri kategorize etmektedir. Arapça olarak nazil olduğu beyan edilen Kur'an, bu dilin muhataplarının anlaşılması gayesi ile yerel unsurları göz önünde bulundurmaktadır. Bu durumun nuzul döneminde kullanımda olan dilin anlamlarını gözetmek demek olduğu açıktır. Kur'an'ın Arapça olan dilinin yerel unsurları içinde, farklı inançlarla bir arada yaşayan ve bir çok bakımdan birbirinden etkilenen Medine halkının dil alışkanlıkları bulunduğu gerçeği de yer almaktadır. Dolayısıyla bu hususun göz ardı edilmesi Kur'an'da yer alan kelimelerin anlam derinliğinin kaybolmasına neden olacaktır. Bu kapsamda tefsir ve meallerde "habl" kelimesinin geçtiği ayetlerin kronolojik ayrımının gözden kaçırıldığı ve anlam derinliğinin yeterince yansıtılmadığı görülmektedir.

Kuranda "habl" kelimesi; dört ayet Mekki iki ayet Medeni olmak üzere altı ayette yer almaktadır. Mekki ayetlerde "habl" ve çoğul hali olan "hibâl" kelimesi ip, urgan, halat ve "hablu'l-verîd" kelimesi, şah damarı anlamlarına gelmektedir. Medeni olan ve her ikisi de Al-i İmran suresinde bulunan iki ayette geçen "habl" ve "hablullah" kelimeleri ise bu anlamlarda kullanılmamaktadır. Ancak Mekki ayetlerdeki anlamı genel geçer bir anlam kabul eden yaklaşım, Medeni olan söz konusu iki ayete de ip anlamı verdiğinde, kelimenin Medine halkının düşünce dünyasının ve özelde Yahudilerin muhatap alındığı bağlamın derinliğini yansıtamamış olmaktadır. Bu tutum ayetlerin iniş maksadının tam olarak anlaşılmasının önünde bir engel teşkil etmektedir.

Kur'an ayetlerinin muhataplarının belirlenmesi ve ayetlerin muhataplarına söylemeyi kastettiği anlamın ortaya konulması bugünün muhatapları olan bizlerin ayetlerle nasıl ilişki kuracağımızı belirlemek bakımından önemlidir. Bu nedenle ayetlerin anlamlarını tespitite kronolojinin ve yerel dil kullanımlarının farklılık arz edebileceği hususu göz önünde bulundurulmalıdır.

Keywords: Tefsir, kronoloji, medeni ayetler, habl, hablullah

Fusûs Şârihi Abdullah Bosnevî'nin Asr Suresi Tefsiri

Oğuzhan Şemseddin Yağmur^{1*}

*: oguzhan.yagmur@ege.edu.tr

¹: Ege Üniversitesi, Birgivi İslami İlimler Fakültesi, İzmir, Türkiye

İslam dininin temel kaynağı Kur'ân-ı Kerîm, nüzulünden günümüze geniş halk tabakaları tarafından okunmuş, ezberlenmiş ve mütevatir bir şekilde günümüze ulaşmıştır. Bu sarf edilen emeklerin yanında onu anlama çabası da inkâr edilemez bir gerçektir. Kur'ân-ı Kerîm'i anlama ve halka anlatma yolu olan tefsir ilmi de çeşitli dallarda ürün yelpazesine sahiptir. Kimi müfessirler, sadece rivayet naklinde bulunurken kimileri fıkıh ağırlıklı, kimileri dil ilimleri ağırlıklı, kimileri de ayetlerin işaret ettiği tasavvufî yorumları dikkate alarak tam bir Kur'ân tefsiri ya da müstakil sûre ve âyet tefsiri yazarak kendi dönemlerinde yaşayanların isteklerine cevap vermeye çalışmışlardır.

Osmanlı dönemi, söz konusu âyet ve sûre tefsiri yazımı bakımından oldukça zengin bir zaman dilimidir. Devletin hâkim olduğu coğrafya ve ilim adamlarına sunduğu imkânlar olumlu anlamda geniş olunca bunun semeresi de aynı çizgide ortaya çıkmıştır.

İbnü'l-Arabî'nin önemli şârihlerinden olan Abdullah Bosnevî 992/1584 yılında Bosna'da doğmuştur. Bosna, İstanbul ve Bursa ilim yolculukları yanında Bayrâmî Melâmîliği hilafetini de yürütmüştür. Pek çok tasavvufî esere sahip olan Bosnevî aynı zamanda işârî anlamda pek çok ayet ve sure tefsiri de yazmıştır.

Bu bildiride yazarın, Asr Suresi tefsiri hakkında yazmış olduğu risale tahkik edilecek ve tefsir metodolojisi açısından değerlendirilecektir. Tefsirinde ruhun mahiyeti, asr kelimesinden muradın ne olduğu, iman ve amelin neliği, sabrın çeşitleri, insanın kulluğunun aşamaları gibi çeşitli konuların hem tasavvufî hem de dirayet ve rivayet metodları eşliğinde işlenmesi göze çarpmaktadır. Ana metin olarak Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Carullah kısmı 2129 demirbaş numaralı eserdeki 97a-103a varakları esas alınacaktır.

Keywords: Tefsir, Abdullah Bosnevî, Asr Suresi, insan

Muhyiddîn Muhammed B. Ali El-Edirnevî El-Acemî'nin Şehit Kavramının Kapsamına Dair Ta'lıka Alâ Bâbi's-şehîd Min Şerhi'l-vikāye İsimli Risalesi

Emine Nurefşan Dinç^{1*}

*: endinc@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tekirdağ, Türkiye

Burhâneddin el-Mergînânî (593/1197) tarafından yazılan el-Hidâye Hanefî fıkhnın temel kaynaklarından. Eser yazıldığı dönemden itibaren büyük bir ilgiyle karşılanmış, asırlarca medreselerde ders kitabı olarak okutulmuş ve üzerine birçok çalışma kaleme alınmıştır. Hanefî fıkhnın dört temel metninden biri olan Vikâyetü'r-rivâye bu çalışmalar arasındadır ve Burhânüşşerîa el-Mahbûbî (ö. VII-VIII/XIII-XIV. yüzyıl) tarafından el-Hidâye'den ihtisarla telif edilmiştir. Vikâye üzerine de Sadrüşşerîa Ubeydullah el-Mahbûbî (ö. 747/1346) tarafından bir şerh çalışması yapılmış, birçok mesele derinlemesine tahlil ve tenkide tabi tutulmuştur. Bu meselelerden biri de şehit kavramının kapsamına dairdir.

Mantık ilminde geniş bir şekilde ele alınan tanım konusuna Fıkhn ilminde de önem verilmiş, "efrâdını câmî ağıyârını mânî" olacak şekilde tanımlar yapılması esas kabul edilmiştir. Tanımlanan kavramın kapsamının tam olarak tespit edilebilmesi için tanımda geçen her bir kaydın dikkatle seçilmiş olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Şehit kavramının kapsamının tespiti uygulanacak dünyevî ahkâm açısından önem arz etmektedir. Sadrüşşerîa, şehit olarak vefat ettiğine hükmedilmesi gereken bazı kimseleri dışarıda bıraktığı gerekçesi ile Mergînânî'nin tanımında geçen bazı kayıtlara itiraz etmiş, kendisi yeni bir tanım oluşturmuştur. Osmanlı döneminde aralarında Kemalpaşazâde (ö. 940/1534), Hüsâmeddin et-Tokâdî (860/1456) ve Tâc Beyzâde Sa'dî Çelebi'nin (ö. 922/1516) bulunduğu alimler de tartışmaya dahil olarak eserler telif etmişlerdir. Bu konuda çalışma yapan âlimlerden biri de Muhyiddîn Muhammed b. Ali el-Edirnevî el-Acemî'dir. IX/XV. asırda yaşamış olan, Sahn-ı Seman'da müderrislik ve Edirne'de kadılık yapmış olan müellif, bu çalışmanın konusunu teşkil eden Ta'lıka alâ Bâbi's-şehîd min Şerhi'l-Vikâye isimli çalışmasında Mergînânî'nin tanımı ile Sadrüşşerîa'nın itirazlarını tahlil ve tenkide tabi tutarak tercihini delilleriyle ortaya koymuştur.

Risale Arapça olarak kaleme alınmıştır. Halihazırda mahtût olarak yazma eser kütüphanelerinde bulunan risalenin üç nüshası tespit edilmiştir. Bu nüshalar Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonunda bulunan 816 numaralı eserin 146-149., Lala İsmail Koleksiyonundaki 708 numaralı eserin 153-159., Amasya İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümünde 1849/28 numaralı kayıtlı eserin ise 216b-221a. varakları arasında yer almaktadır.

Ta'lıka alâ Bâbi's-şehîd min Şerhi'l-Vikâye'nin matbû olarak neşrinin ve değerlendirilmesinin hedeflendiği bu çalışmanın ilk bölümünde eserin muhtevası tanıtılacaktır. İkinci bölümünde ise eserin konuya dair diğer risalelerle mukayesesi ve tahlili yapılacaktır. Son kısımda ise risalenin tercih yöntemi kullanılarak yapılan tahkikli neşrine yer verilecektir.

Keywords: Ta'lıka alâ Bâbi's-şehîd min Şerhi'l-Vikâye, Muhyiddîn Muhammed b. Ali el-Edirnevî el-Acemî, şehit, hidâye, vikâye

All Rulings Are Final: Reality Shows as the Metaphor of Patriarchal Justice

İlknur Gürses Köse^{1*}

*: ilknur.gurses@ege.edu.tr

¹: Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Mass media continue their broadcasts within the framework of a certain ideology or understanding. In general, this understanding is aimed at protecting the commercial lives of channels other than public broadcasting and satisfying social expectations. In other words, television contents affect social thoughts and values as well as being influenced by social expectations. While morning and daytime periods' programs try to understand and explain their world by targeting audiences who stay at home in the morning and afternoon; the target audience of sports programs is mostly male viewers. One of the popular television genres of recent years is Reality Shows. Programs of this kind often present the extraordinary elements of ordinary people's lives that seem ordinary, in a dramatic narrative. Reality Shows, which are frequently featured in the daytime and primetime periods, are taken as a direct presentation of reality in the world of the audience. However, like every television content, Reality Shows mostly consist of the reconstruction of realities based on fiction with social norms and cultural codes in particular gender roles and codes. Especially daytime reality shows which are often described as woman centered tv show in Turkish Culture focuses on family issues, love and marriage affairs, addictions, lost people, murders, criminal and forensic stuff etc. All the speakers or host of these shows are almost women and there are always some professionals invited such as policemen, lawyers, doctors, psychologists etc. to explain the details about the issues presented in this episode and unfortunately all these professionals are almost men.

These Reality Shows generally focus on the sacred family dream and they reproduce the gender roles over and over. Mansplaining, otherization, cursing, slut-shaming, body-shaming, ignorance of the emotional issues, and stigmatization are the main elements in these programs. The host is always trying to solve the issue like a detective but the main issue in these programs is that they are like schools teaching the system and its gender roles/norms. In this study, daytime reality shows which broadcast in Turkish mainstream television networks, using qualitative content analysis four different programs from different channels will be analyzed through the perspective of gender studies.

Keywords: Television reality, patriarchal system, otherization, reproduction of gender

Sinema Eğitiminde Alternatif Üretim ve Uygulama Yöntemi Olarak Oyun Motorlarının Kullanımı

Hüsnü Çağlar Doğru^{1*}

*: Caglardogru@comu.edu.tr

¹: Çanakkale 18 Mart University, Faculty of Communication, Radio, Cinema and Television, Çanakkale, Türkiye

Türkiye’de sinema alanındaki uygulamalı üniversite eğitimi iletişim ve güzel sanatlar fakültelerinde benzer isimler ile yer almaktadır. Bölümler, sadece sinema alanında olabildiği gibi radyo ve televizyon gibi yakın disiplinler ile bir arada bulunabilmektedirler. Her yıl binlerce öğrencinin mezun olduğu uygulamaya yönelik, sinema bölümleri hem öğrenci hem de kurum için yüksek maliyetli donanımlara ihtiyaç duymaktadır.

İçinde bulunduğumuz yüzyıl ile birlikte, sinema sektörü farklı disiplinlerin ve teknolojilerin altyapılarını kendi üretim sürecine adapte etmeyi başarmıştır. Oyun, animasyon ve yazılım sektörünün üretim süreçleri ve araçları günümüzde birbirine benzer altyapılar kullanılmaktadır.

Özellikle sanal stüdyolar (Virtual Production) ve hareket yakalama (MOCAP) sistemlerinin tüm dünyada yaygınlaşmasıyla yeni uzmanlık alanları doğmuş, bu sayede sinema üretim süreçleri hibrit bir yapıya kavuşmuştur. Sanal stüdyoların altyapıları, günümüz oyun sektörünün temel yazılımları olan oyun motorları sayesinde işler hale gelmiştir. Temel amacı oyun yazılımlarının çalışmasını sağlamak olan bu yazılımlar, hem kod hem de görselleştirme üzerine araçlar içermektedirler. Gerçek zamanlı görselleştirme yeteneğine sahip olan oyun motorları, film üretimi için gerekli olan donanımları (kamera, ışık, lens, vb.) bilgisayar ortamında simule edebilmektedir. Günümüzde açık kaynak kodlu ve ücretsiz bir çok alternatifi olan bu yazılımlar, temel donanıma sahip birçok bilgisayarda çalışabilmektedirler.

Bu bağlamda, hem kurumlar hem de öğrenciler için yüksek maliyetli uygulama biçimi olan sinema ekipmanlarına alternatif olarak, oyun motorları üzerinden film üretim tekniklerinin eğitim sürecindeki avantajları ve dezavantajları değerlendirilmiştir.

Keywords: Sinema, oyun motorları, virtual production, sinema eğitimi

İngiliz Romantik Şiirin Yapay Zekâ Teknolojisiyle Görselleştirilmesi

Merve Aydoğdu Çelik¹   Yarkın Çelik^{2*}

*: ycelik@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Marmaraereğlisi Meslek Yüksekokulu, Tekirdağ, Türkiye

İnsanların ve doğadaki tüm canlı varlıkların hareketlerini ve onların kullandıkları araçları modelleyen yapay zekâ teknolojisi, günümüzde ekonomiden sanata, eğitimden spora birçok alanda yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Yapay zekâ her ne kadar bilgisayar, yazılım gibi mühendislik alanlarıyla yakından ilgili olsa da disiplinlerarası ele alınan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapay zekâ özellikle insanların davranış ve düşüncelerini kopyalayarak iş yüklerini azaltabilmektedir. Derin öğrenme ile birlikte yapay zekâ teknolojisi 21. yüzyılın en önemli teknolojik, ekonomik, kültürel ve entelektüel gelişmelerinin başında yer almıştır. Bununla birlikte, çevreci bir yaklaşımla kıt kaynakların etkili kullanımını da mümkün hale getirmektedir. Yazılım ve donanım teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak derin öğrenme ağları ile ilgili yapılan çalışmalar da artmaktadır. Benzer şekilde, sanatın ortaya çıkışından günümüze, insanlık yeniyi keşfetme güdüsüyle çağının teknolojik araçlarıyla farklı etkileşimler içine girmiştir. Bilgi çağının ve toplumunun en önemli araçlarından biri olan bilgisayarın sanat ile etkileşime girmesi sayısal sanatların oluşumunda etkili olmuştur. Bu çerçevede, bu makalenin amacı, yapay zekâ uygulamasının edebi eserlerdeki doğa tasvirini ne şekilde görselleştirdiğini ele almaktır. Çalışmada, doğayı odak noktası alan, insanın doğa ile ilişkisini betimleyen 18. yüzyıl İngiliz Romantik Dönem şiiri örneklerinden bir seçki oluşturulmuştur. Seçilen eserlerdeki doğa ve manzara tasvirleri yapay zekâ uygulamasıyla somutlaştırılarak resmedilmiştir. Araştırmaya konu olan Romantik Dönem şiirlerinde betimlenen doğanın yapay zekâ teknolojisi ile nasıl görselleştirildiği içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Keywords: Yapay zeka, derin öğrenme, dijital sanat, İngiliz romantik şiiri, doğa

Gündem Belirleme Kuramı Çerçevesinde Ana Haber Bültenlerinde Rusya Ukrayna Savaşı Üzerine Bir Analiz

Murat Sayar¹   Hicran Özlem Ilgin^{2*}

*: hicranozlem@gmail.com

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Medya ve Kültürel Çalışmalar Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale, Türkiye

²: Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Communication, Department of Public Relations and Advertising, Çanakkale, Türkiye

Çağımızın en önemli olaylarından biri olan Rusya-Ukrayna Savaşının; pandeminin hemen sonrasında dünyanın kıtlık ve ekonomik krizle boğuştuğu bir dönemde 2022’de ortaya çıkmasıyla bu savaş daha da kritik bir hal almıştır. Batıyla Doğunun karşı karşıya geldiği ve sonuçlarının bütün dünyayı etkilediği bir süreç yaşanmaktadır. Böylesine önemli gelişmelerin yaşandığı zamanlarda kitle iletişim araçlarının önemi de bir o kadar artmaktadır. Gelişmeleri anında öğrenmek isteyen halklara bilgi vermek ve onları doğru yönlendirmek son derece önemlidir. Kitle iletişim araçlarının ve haberin son derece önemli olduğu bu zaman diliminde gündem belirleme ve kamuoyunu yönlendirme de oldukça kritiktir. Bu çalışmada, Türkiye’de en çok reyting alan ilk dört ana haber bülteni (Fox TV, ATV, Kanal D ve Show TV Ana Haber Bültenleri), Rusya-Ukrayna Savaşı’nın başladığı 24 Şubat 2022 tarihinden 2 Mart 2022 tarihine kadar olan süreç, gündem belirleme kuramı kapsamında içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İnceleme sonucunda haber bültenlerinde toplamda 492 haber yapıldığı ve bunlardan 207 haberin Rusya-Ukrayna Savaşı ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Haber bültenlerinde toplam 1244,77 dk süreyle yayınlanan haberlerin 680,53 dakikalık süresinin Rusya-Ukrayna Savaşı haberlerine ayrıldığı görülmüştür. İncelemede kanallar arasında konuya farklı açılardan bakıldığı ve kamuoyunu yönlendirmede benzer başlıklara farklı yorumlamalar yapıldığı tespit edilmiştir.

Keywords: Haber, gündem, gündem belirleme, Rusya-Ukrayna Savaşı

Metaverse Dünyasında Marka İletişimi ve Müşteri Deneyimi: Gucci Örneği

Burcu Öksüz^{1*} Mikail Batu²

*: burcuokz@gmail.com

¹: İzmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Social Sciences and Humanities, Dept. of Media and Communication, İzmir, Türkiye

²: Ege University, İzmir, Türkiye

Metaverse kavramı kitlelerin dikkatini çektikçe, hem medyada hem de akademik çalışmalarda kendine daha fazla yer bulmaktadır. Metaverse dünyasında gelecekte neler yaşanacağı, insanların bu evrende nasıl davrandığı veya davranacağı, başkalarına karşı nasıl suçlar işleyebileceği ve ne tür yaptırımların mümkün olabileceği konusunda pek çok soruya yanıt aranmaktadır. Ancak bu soruları yanıtlamak hâlihazırda çok kolay görünmemektedir. Ekonomi, siyaset, yönetim, kişilerarası iletişim, psikoloji gibi pek çok alanda değişimlere neden olan metaverse, kuşkusuz markaların iletişim çalışmalarına ve müşterileriyle ilişkilerine de yenilikler getirmektedir. Markalar, müşterileri neredeyse orada var olmakta ve mesajlarını çeşitli platformlarda ulaştırmaktadır. Eğer müşteriler, metaverse dünyasında iseler markalar da onlara ulaşabilmek için bu sanal evrende varlık göstereceklerdir. Günümüzde modadan otomotive, bankacılıktan telekomünikasyona pek çok sektörde yer alan markalar metaverse dünyasında varlık göstermeye başladılar ve bazıları ise bu evrende var olabilmek için hazırlıklarını sürdürmektedirler.

Bu çalışmanın amacı, metaverse dünyasında aktif şekilde var olarak öncü marka iletişimi çalışmalarını sürdüren ve müşteri deneyimine ilişkin yaratıcı faaliyetlere yön veren moda sektörünün en önemli markalarından biri olan Gucci markasının çalışmalarını metaverse evreni perspektifinden ele almak ve böylece marka ile metaverse kavramlarını birlikte tartışmaktır. Vaka analizi deseninden yararlanılacak olan araştırma kapsamında Gucci'nin yaptığı çalışmalar incelenerek; metaverse dünyasının markalara sağladığı fırsatlar, müşterilere ulaşmanın yaratıcı yolları, müşterilerin marka iletişiminin nasıl parçası olduğu ve olası meydan okumalar değerlendirilecektir. Böylece henüz yeni şekillenen bir sanal dünyanın markalara getirdikleri üzerine bir tartışma yapmak hedeflenmektedir.

Keywords: Metaverse, marka iletişimi, müşteri deneyimi, moda sektörü, Gucci

Cumhuriyet Dönemi Otomobil Yarışlarında 1929-1935 Yılları Arasında Basında Kadın Yansımaları: Cumhuriyet Gazetesi Örneği

Aykan Şahin¹   Hicran Özlem İlgin^{2*}

*: hicranozlem@gmail.com

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye

²: Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Communication, Department of Public Relations and Advertising, Çanakkale, Türkiye

Genç Cumhuriyetin yenileşme hareketleri ve kendini tanıtmaya çalışmalarının kamuoyu üzerinde oluşan etkilerinin otomobil sporları ile bu değişimin süreci ele alınacaktır. Toplumsal roller göz önüne alındığında kadın bireylerin sosyal hayata dahil olması ve bireylerde farkındalığı uzun soluklu bir süreci içerisinde barındırmaktadır. Bağımsızlık mücadelesinin kazanılmasından sonra girilen milli kimlik oluşturma çabası zamanla bireye kültürel benlik kazandırma amacına dönüşmüştür. Bu dönüşüm toplumun farkındalık düzeyinden, gündelik hayatının bütün noktalarını içine alacak şekilde revizyona uğramasını amaçlamıştır. 1929-1935 yılları arasında yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti göz önüne alındığında kadın bireylerin sosyal ve ekonomik hayatın içerisine dahil olma mücadelesi verdiği görülmektedir. Her alanda öncü isimlerin gayretleri neticesinde yeni gelişmeler yaşanmıştır. Sosyolojik ve toplumsal çerçevede otomobil yarışları ve kadın konusu başlığında ise Samiye Burhan Hanım öne çıkacaktır. Otomobil yarışları ülke tanıtımı ve yaşanan gelişmeleri Avrupalı ülkelere aktarılması noktasında basamak olarak görülmüş, bu düşünce kadınların yarışlara olan ilgisiyle birlikte yaratılan imajın anlatılması noktasında öncülük etmiştir. Bu çerçevede araştırmanın amacı ise 1929-1935 yılları arasında yapılan otomobil yarışları üzerine kadın bireylerin basında yansımalarını incelemektir. Araştırmanın örneklemini 1929-1935 yılları arasında yayınlanan Cumhuriyet Gazetesi oluşturmaktadır. Cumhuriyet Gazetesinde otomobil yarışları başlığı altında yayınlanan haberler içerisinde kadın göstergeleri içerik analizi yöntemiyle incelenerek veriler elde edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen Cumhuriyet gazetesinin dijitalle aktarılan kısmı araştırmanın örneklem teşkil ederek çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Bireylerin toplumsal rolleri neticesinde otomobil yarışları ve kadın olgusunu birleştirerek değişim ve dönüşümün anlatılması amaçlanmıştır.

Keywords: Kadın, otomobil yarışları, basın, Cumhuriyet Gazetesi

Sosyal Medya Çerçevesinde Siber Suç Olgusunun Twitter Uygulaması Üzerinden Analizi

Sefa Harranoğlu¹ Tamer Bayrak^{2*}

*: tamer.bayrak@comu.edu.tr

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye

²: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye

Günümüzün en önemli teknolojilerinden internet, dünyanın farklı bölgelerinden ve farklı saat dilimlerinden aynı anda veri akışı sağlayan bir iletişim ortamı halini almıştır. Bu nitelik, dolaşımda olan verileri artırmış, insanlar birbirleriyle daha çok yakınlaşmış ve belli başlı aktiviteler ile sosyal ilişkiler de bu sayede internet ağına taşınmıştır. Bir nevi McLuhan'ın bahsettiği küresel köy kavramına da işaret eden bu durum birçok kavramın da yeniden şekillenmesine sebep olmaktadır. Yasal çerçevede bir dayanağı olan, yapılmasının bir suç teşkil ettiği durumlar da sanal ortamda dönüşmüş, bu bağlamda farklı suç türleri ortaya çıkmıştır. Siber suç, siber zorbalık ve sanal taciz gibi farklı isimlerle nitelendirilen bu suçların özü internet ortamında kamuya açık bir şekilde yapılabilmesinden gelmektedir. Geneli itibariyle bu suçlar internet üzerinden yayınlanan bir içeriğe karşı hakaret, kötü söz, teşvik etme amacı taşımakta ya da doğrudan kişilerin internet üzerindeki güvenliğini hedef almaktadır. Siber suçları işlemek için fazla teknik bilgi ve becerinin gerekmemesi, bu suçların diğer suçlara göre daha kolay işlenebilir hale gelmesine de sebep olmuştur. Bunun bir sonucu olarak siber suç sayısı ile bu suçlardan zarar gören kişilerin sayıları da doğru orantılı bir şekilde artmaktadır. Bu çalışmada siber suç kavramı literatür açısından tanımlanmakta, bu kavram çerçevesinde 2012-2022 yılları arasında atılmış, kadına yönelik şiddeti öven veya teşvik eden kişilerin Twitter paylaşımları içerik analizi yöntemiyle analiz edilmektedir. Bununla birlikte siber suç kavramı tanımlanmasına giren sanal şiddet içerikli tweetlerin varsa aldığı toplumsal karşılıklar da incelenecektir.

Keywords: Siber güvenlik, siber suç, Twitter, sosyal medya, yeni medya

İnteraktif Yayıncılık Sisteminde Görsel Kimliğin Dönüşümü ve İçerik Endüstrisi Etkileşimi

Mustafa Aydemir^{1*}

*: dr.mustafa.aydemir@gmail.com

¹: Ege University, Faculty of Communication, Dept. of Radio, Television and Cinema, İzmir, Türkiye

Yeni nesil ağ araçlarının kullanıcı davranışlarını ve tercihlerini belirlediği günümüz yayıncılık anlayışının beslendiği ana öge görsel iletişim alanıdır. Görsel iletişim, tasarımsal, estetik ve endüstriyel süre.ler sonucunda ortaya çıkmaktadır. Yeni medya alanı içinde görselliğin inşa edilmesi süreçleri özellikle interaktif yayıncılık sisteminin kimliğinin dönüşümünde de belirgin katkılar sağlamaktadır. İçerik Endüstrisinin en nitelikli özelliği olarak etkileşim kurabilme eylemi, interaktif yayıncılık sistemi içinde Ip TV ve Web yayıncılık sisteminin daha geniş ölçekte bilinirlik sağlaması konusunda kullanıcıların OTT adı verilen sistemlere yönelmesini sağlamaktadır. Birey eksenli yayıncılığın inşa edilmesinde İnteraktif yayın, görsel-işitsel mükemmellik ve java uygulamalarının nitelikli kullanımı ile şekillenmektedir. Web tarama ve inceleme noktasında kullanıcının aktif konuma erişmesi, iki ve üç boyutlu nesnelere grafik ve video tabanlı uygulamalar üzerinden yeniden tasarlanmasında görsel kimlik belirleyici olmaktadır. İnteraktif yayıncılık sistemi, bilişim ve teknoloji altyapısına bağlı olarak kullanıcı ile araç(lar) arasındaki bağlantıyı sağlayan ve standartlaşma amacına yönelik olarak düzenlenen bir sistemi ifade etmektedir. Sistem, temel olarak birbirinden farklı unsurları, birbirini tamamlayan bağımsız bileşenler haline getirmektedir. Görüntü ve araçlar bir enstrüman gibi bir uyum sağlayabilmektedir. Bilgi teknolojileri, yeni medya sistemi içinde kişiselleştirilmiş iletilere dönüştürme gücünün doğal bir sonucu olarak, geleneksel ve kitlesele reklamcılık anlayışı çerçevesinde daha yoğun ve bireye odaklanmış olarak kitlelere aktarılabilir. İnteraktif yayıncılık sistemi, program içeriği ve izleyici davranışını yeni nesil ağ politikalarının da etkisiyle çevrimiçi toplum ve çevrimiçi izleyici modeline göre biçimlendirmeye başlamıştır. Bu çalışma, interaktif yayıncılık sisteminin etkinlik kazanmasında kullanılan görsel içeriğin rolünü, içerik endüstrisinin önemli araçlarından birisi olan web tabanlı yayıncılık sistemi ve arayüz yapıları ile protokol standartlarının oluşumu üzerinden ele almaktadır.

Keywords: Etkileşim, yapay zekâ, görsel kimlik, içerik endüstrisi, Ip TV

Turistik Destinasyonların Tanıtım ve Pazarlanmasında Influencerlar

Cavit Yavuz^{1*}

*: cyavuz@odu.edu.tr

¹: Ordu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ordu, Türkiye

Günümüz küresel ortamında bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de değişim ve dönüşümlere sebebiyet vermiştir. Bu değişim ve dönüşümlerden birisi ürün, marka ve destinasyonların pazarlanmasında geleneksel yaklaşımlardan uzaklaşıp daha çok dijital ortamlarda pazarlama çabaları içerisinde olunmasıdır. İnternetin yaygınlaşması ve son yıllarda sosyal medya mecralarının yoğun bir şekilde kullanımı sonrasında giderek daha fazla insan birbirleriyle iletişim ve etkileşim halinde olabilmek için bu platformlardan yararlanmaya başlamıştır. Dünyada 4 milyar civarında insanın sosyal medya mecralarında zaman geçirmesi bu platformların tanıtım ve pazarlama aracı olarak kullanılmasını gerekli kılmıştır. Her sektör, ülke ve destinasyon bir şekilde ürünlerini ve kendilerini tanıtmak ve pazarlamak için bu mecralarda yer almaya çalışmaktadır. Önemli sayıda insanın var olduğu bu platformlar turistik bir destinasyonun kendini tanıtmayı ve ürünlerini pazarlamayı için önemli bir fırsat olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda bu platformlarda gerçekleşen "Influencer Marketing" olarak ta ifade edilen ve daha çok tanınmış insanların yorumlarının ve deneyimlerinin paylaşıldığı, ancak bu insanları takip eden insanların tüketim kararlarında etkili ve yönlendirici bir rol aldığı bir pazarlama şekli gelişmeye başlamıştır. Bu mecralarda deneyimlerini, üretmiş oldukları içerikleri paylaşan influencerlar tüketiciler için önemli birer kanaat önderi haline gelmişlerdir. Tavsiyeleri dikkate alınan ve kendilerine güvenilir bir arkadaş olarak bakılan influencerlar çok önemli bir etkileme aracı olarak görülmeye başlanmıştır.

Bulunmuş oldukları destinasyonun gelişmesini arzu eden yöneticiler ve o destinasyonun tüm paydaşları, destinasyonlarının tanıtılmasında ve pazarlanmasında bir fenomen haline gelen influencerlar dan faydalanma çabası içerisinde olmaktadır. Influencerları destinasyonlarına davet ederek, burada zaman geçirmeleri, deneyimlerini sosyal medya hesaplarında paylaşarak destinasyonun tanıtımına ve pazarlanmasına katkı sağlamalarını istemektedirler. Bu çalışmanın amacı Influencer Marketing olarak da ifade edilen bu pazarlama anlayışı içerisinde önemli etkileri olan influencerların turistik destinasyonların tanıtılmasında ve pazarlanmasında önemini ve katkılarını ortaya koymaktır. Bu çerçevede Karadeniz bölgesindeki turistik destinasyonların tanıtılmasında ve pazarlanmasında influencerların etkisine yönelik bazı örnek uygulamalara yer verilecektir.

Keywords: Influencer, influencer marketing, turistik destinasyon, tanıtım ve pazarlama

İkinci Dünya Savaşı'nda Simplificissimus Mizah Dergisi'nin Görsellerinde Churchill'e Yönelik Kişiliği Hedef Alan Propaganda

Abdülhakim Bahadır Darı^{1*} Caner Çakı²

*: daribahadir@gmail.com

¹: Yalova Üniversitesi, Yalova, Türkiye

²: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir, Türkiye

İkinci Dünya Savaşı'nda kişiliği hedef alan (ad hominem) propaganda, Nazi Almanya'sı tarafından Müttefik Devletleri'ne karşı etkili bir şekilde kullanılmıştır. Bu dönemde Nazi propagandası, ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt'i, Sovyetler Birliği lideri Joseph Stalin'i ve İngiltere Başbakanı Winston Churchill'i hedef almıştır. Nazi Almanya'sının Müttefik Devletleri liderine yönelik gerçekleştirdiği kişiliği hedef alan propagandasında Alman mizah dergilerin önemli bir rol üstlenmiştir. Bu dergilerden biri de 1896 yılında yayın hayatına başlayan ve Nazi Almanya'sında önde gelen mizah dergilerinden biri olan Simplificissimus olmuştur. Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'nin (NSDAP) Almanya'da iktidara gelmesinden sonra da yayın hayatını sürdüren Simplificissimus'daki görsellerde de sık sık Churchill'e yönelik kişiliği hedef alan propagandaya yer verilmiştir. Çalışmada İkinci Dünya Savaşı'nda Simplificissimus'da Churchill'e yönelik kişiliği hedef alan propagandayı kapsayan karikatürlerde Churchill'in ne şekilde sunulduğunun ve kişiliği hedef alan propaganda bağlamında Churchill karşıtı hangi mesajların verildiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada Simplificissimus'un Churchill'e yönelik kişiliği hedef alan propagandayı kapsayan karikatürleri, Alman dilbilimci Karl Bühler'in Organon Modeli üzerinden analiz edilmiştir. Çalışmada elde bulgularda dergideki görsellerde Churchill'in, başarısız ve ülkesini yanlış politikalarla yöneten bir lider şeklinde sunulduğu ve Avrupa'nın yıkımına yol açtığı ve Stalin'in Avrupa'da egemen olmasına zemin hazırladığı algısının oluşturulmaya çalışıldığı ortaya çıkarılmıştır. Bu şekilde dergideki görseller üzerinden Alman kamuoyunda Churchill'in itibarsızlaştırılmasının amaçlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Keywords: Kişiliği hedef alan propaganda, Churchill, mizah dergisi, propaganda, İkinci Dünya Savaşı

Dijital Oyunlarda Kahramanı Oynayan Oyuncuların Gündelik Yaşam Uyumları

Arzu Gürdal^{1*}

*: arzugurdal@sdu.edu.tr

¹: Süleyman Demirel Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, Isparta, Türkiye

"Benim için video oyunu aynı zamanda bir tür sihirdir: İyi yapıldığında oyuncular inançsızlıklarını askıya alır ve bir etki altına girerler. Oyuncunun beynini anlamak, hedef kitleniz için tasarladığınız büyülü deneyimi oluşturmanıza yardımcı olacak araçlar ve yönergeler sağlayacaktır." (Hodent,2018).

Hodent'tin da bahsettiği üzere günümüzde neredeyse her yaş ve cinsiyetin deneyim yaşadığı dijital oyun dünyasında ikinci bir yaşam alanı kuran oyuncu kitlesi mevcuttur. Bu sayı son yıllarda öyle artmıştır ki kişi neredeyse yaşamının çoğunu gerçek yaşamdan ziyade dijital oyun ortamında geçirmektedir. Biliniyor ki dijital oyunlarda daha da önemlisi mücadele gerektiren aşama oyunlarında kazanma-başarı duygusunun belirli bir reçetesi yoktur. Kişinin azim ve oyuna ayırdığı zamanla doğrudan ilgisi vardır. Ayrıca araştırmalar da gösteriyor ki bilimsel kurgu, oyuncu psikolojisi ve oyun geliştirme uzmanlığı üçlüsüyle oyun ele alındığında; oyuncunun dijital dünyanın büyüsüne kapılmaması planlı bir çerçevede imkânsızdır.

Çalışmada, dijital oyunların ve oyun dünyasının büyüsüne kapılan oyuncuların karakter yapısında kahraman olma veya oyunda galip gelme dürtüsünün yaşanmasını gerçek yaşamda neleri etkilediğinin araştırılması yapılmıştır. Ayrıca bu eğlence ve bağımlılık yaratan haz duygusunu planlı şekilde tasarlayan oyun içeriklerinin en yaygın senaryolarını ele alınmıştır.

Çalışmada oyuncuların oyuna olan bakış açıları ve oyuna yaklaşma psikolojileri ele alınmış; bağımlılığa sebep olan dürtü mekanizmaları ortaya çıkarılmıştır. Dolayısıyla oyuna olan yaklaşımları oyuncunun zaaflarını veya güçlü yönlerini de öğrenmeye olanak sağlamıştır. Ayrıca yapılan araştırma ile oyuncuların deneyimleri oyunun seviyesini geliştirmekle birlikte oyunun bir üst aşamaya geçmesinin planlamasının da yapılmasına olanak sağlamıştır.

Keywords: Dijital oyun, dijital yaşam, dijital oyun senaryosu, dijital kimlik, dijital kahramanlık

Geleneğin Yeniden İcadı Bağlamında Yeni ve Eskiye Sentezleyen Bir Olgı: Folklor, Batılılaşma ve Ulus Devlet Ekseninde Türk Müzik Devrimi

Gülşen Erdal^{1*}

*: glsnerdal@gmail.com

¹: Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli/İzmit, Türkiye

Türk Müzik devrimi, Modern Türkiye'nin gelenekle modernini bağdaştıran, tüm geleneksel ve modern öğeleri sentezleyen bir bakış açısıyla yapılandırılmıştır. Türk Müzik Devrimi, Türk Müzik Kültürünü yeniden tanımlayıp, geleneksel olanla yeninin bir sentezini ortaya koymayı hedeflemiştir. Fransız Devrimi'nin Uluslaşma sürecini başlatması, folklor alanının da değer kazanmasına neden olurken, kendi kültürlerine ilişkin farkındalık geliştiren uluslar kendi benlikleriyle işin içine dahil olma çabasına girerler. Bu bağlamda Türk Müzik Devrimi, toplumsal iletişimin geleneksel ile modernin birbiriyle iç içe girmesiyle "Batılılaşma" konsepti ile birlik sağlamak amacıyla kurgulandığına işaret etmektedir. Kendinden olanı kabul edip baştaçı yapmak ama ötekini bakış açısıyla da kendini ifade edebilmek, Türk Müzik Devriminin dayanağı olan bir bakış açıdır. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı geleneğin yeniden icadı kavramının, muasır medeniyet seviyesine ulaşması istenen genç Cumhuriyetin müzikal yolculuğunun folklor ve batılılaşma kavramlarıyla ve ulus devlet anlayışıyla senkron bir şekilde nasıl kurgulandığını ele alan bir bakış açısı geliştirmektir. Bu amaca yönelik olarak tarihsel müzikoloji ve etnomüzikoloji kavramlarından yola çıkılarak Türk Müzik Devriminin Türk toplumundaki izdüşümü folklor ve Batılılaşma ve ulus devlet kavramlarının katkılarıyla ortaya konulacaktır. Sonuç olarak yeni kurulan bir cumhuriyetin ulus olarak müzikal varoluşunun temellerinin folklordan dayanak alarak batılı bir görünüme dönüştürdüğü bir süreç betimlenecektir. Bu betimleme esnasında gelenek ile yeninin birleşiminin müzikte bir ifade tarzı olarak kullanılması da ele alınacaktır.

Keywords: Gelenek, müzik, folklor

Filmin Ayrılmaz Ögesi: Evrensel Duygu Aktarım Aracı Olarak Müzik

Sümevra Betül Tayfur^{1*}

*: sbtayfur@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım Ve Mimarlık Fakültesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

Müziğin görsel bir sanat olan film ile birlikteliği en az sinemanın tarihi kadar eskidir. Sessiz sinema dönemi dahil olmak üzere sinemada müzik kullanımı değişik sebeplerle hep var olmuştur. Başlarda müzik, sinemada yalnızca projeksiyon sesini maskeleyen işleviyle yer alırsa da sinemada sesli döneme geçilmesiyle birlikte önemini arttırmış ve filmin ayrılmaz bir parçası olarak görülür olmuştur. Müziğin eğlence ve vakit değerlendirme aracı olmasının ötesinde, geçtiğimiz yıllarda yapılan bir çok çalışmanın da işaret ettiği üzere, insan psikolojisi ve duyguları üzerinde etkili olduğunun anlaşılmasıyla müzik, film içerisinde sahneler arası bağlaç görevi görenin ötesinde çeşitli işlevler edinmiştir. Bu işlevlerin başında izleyiciye filmin atmosferi ve karakterlerin duygu durumunu aktaran bir evrensel dil olmak bulunan müzik, bilişsel ve duygusal algılamaya etkileri üzerine bir çok akademik çalışmaya da konu olmuş ve olmaya devam etmektedir. Bu makale, film müziğinin; tarihsel süreçte kaydettiği gelişme ve değişimlere değinerek ve sinemadaki önemi ve rolü vurgulanarak, "Film müziği kolektif ve kültürel hafızanın ötesinde evrensel bir algı oluşturabiliyor mu?" sorusuna cevap aramayı amaçlamıştır. Bu amaçla Türk olmayan 21 katılımcı ile 70'li yılların Türk film müziği tarihinde yer edinmiş eserlerden oluşan bir anket çalışması yapılmıştır. 2 kısımdan oluşan ankette ilk kısımda farklı janrlara ait 5 film müziği dinletilen katılımcıların ne hissettikleri ve müziğin ne tür bir filme ait olabileceği sorulmuştur. Ardından bu müziklerin yer aldığı 3 film sekansı önce sessiz daha sonra sesli izletilerek müziğin sahneyi algılamada etkisi sorgulanmıştır. Sonuç olarak, açık uçlu soruları cevaplaması istenen katılımcıların birbirine benzer ifadeler kullandığı ve özellikle komedi türüne ait filmlerde bu benzerliğin daha yoğun olduğu görülmüştür.

Keywords: filmlerde müzik kullanımı, müziğin işlevi, evrensel dil, duygusal algılama

Alternatif Tiyatroda Sürdürülebilirlik Sorunu/Sustainability Crise for Alternative Theaters

Ahmed Baran Dural^{1*}

*: abarandural@trakya.edu.tr

¹: Trakya University, Economics and Administrative Sciences Faculty, Department of Political Science and Public Administration, Edirne, Türkiye

“Alternatif tiyatro” (almasıık) kavramını 1968 Öğrenci Olayları, ABD'nin Vietnam Savaşı'yla ilintilendiren Sevinç Sokullu, 1970'lerde gelişen “fringe (kenar)” tiyatro topluluklarının, kendilerini ödenekli/ kurumsallaşmış tiyatroların almasıığı olarak gördüklerini vurgular. (Sokullu, 1988: 51) Sadece kurumsallaşmış tiyatrolarla değil, aynı zamanda burjuva ya da merkez tiyatrolar denen, ideolojik olsun olmasın tüm tiyatro topluluklarının karşısına çıkan almasıık tiyatrolar, ana- akım tiyatronun geleneksel- kalıcı tiyatro izleyici kitlesinin beyinlerini uyuşturduğunu öne sürerler. Kenar tiyatrolar, maddi yoksunluk- kurumsal destekten yoksun ama daha ucuz ve bağımsız tiyatro metinlerini tiyatro- severlere ulaştırarak sektörde farklılık yaratırlar.

Keywords: Burjuva tiyatrosu, ana akım tiyatro, minor metinler, "fringe" tiyatro

Estetik Kavramına Epistemolojik Bakış

Yıldırım Onur Erdiren^{1*}

*: yoerdiren@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

Estetik sözcüğü Grekçe “aisthesis” ya da “aisthanesthai” sözünden gelir. “Aisthesis” sözcüğü, duyum, duyulur algı anlamına geldiği gibi “aisthanesthai” sözcüğü de, duyu ile algılanmak anlamına gelir. Bazı düşünürlerde “estetik” sözcüğünün her iki anlamda da kullanıldığı görülebilir. Örneğin, Kant estetik sözcüğünü hem duygusallık anlamında hem de bugünkü estetik bilimi anlamında kullanır (Tunalı, 2012: 13). Estetik’in bir bilimsel araştırma alanı olarak ele alınmasının kurucusu Alexander G. Baumgarten’dır. Ona göre duyumun kendi mantığını ifade edecek özel bir terime ihtiyaç vardı ve sonunda Yunancada “duyularla ilgili” anlamına gelen aisthesis’ten hareketle buna estetik adını verdi (Baumgarten, 23: 1954). Baumgarten’e göre, mantıksal kavramanın hedefi gerçek, estetik (duyusal) kavramanın hedefi ise güzeldir. Estetik güzelin bilimidir. Güzel, duyularla kavranan mükemmellik ve gerçek, usla kavranan mükemmelliktir. İyi ise, ahlaksal istençle ulaşılan mükemmelliktir (Tolstoy, 2015: 21). Baumgarten, 1750- 1758 yıllarında yayımladığı *Aesthetica* adlı yapıtında, ilk kez böyle bir bilimi temellendirir, onun konusunu belirler ve bu bilimin sınırlarını çizer. 1735 yılında yayınladığı “*Meditationes philosophicae de nonnullis ad poema pertinentibus*” (Şiir Üzerine Bazı Felsefi Düşünceler) adlı doktora tezinde böyle bir bilimin olanağından söz açar. İlk kez olarak estetik sözcüğü, böyle bir bilimin adı olarak estetik kitabında kullanılır. Estetik, açık ve seçik olmayan bir bilginin, sensitiv (duyusal) bilginin bilimi olarak tanımlandığına göre, açıklık ve seçiklik, estetik bilginin ölçütü değildir; açıklık ve seçiklik, intellectiv bilginin ölçüsüdür. Sensitiv, yani estetik bilginin özelliği, açık ve seçik olmak değil tersine, açık ve seçik olmamak, bulanık olmaktır (Tunalı, 2012: 14). Buradan anlaşıldığı gibi Baumgarten’a göre, sensitiv tasavvurları araştırarak bir bilimin varlığı zorunludur. Böyle bir bilim estetik olacaktır. Baumgarten’a göre, estetik bir çeşit mantıktır yani mantığın küçük kız kardeşi olarak tanımlamaktadır. Mantığın yukarı bilgi alanına araştırmasına karşılık, estetik aşağı bilgi alanını araştırır: “*Aesthetica est scientia cognitionis sensitivae*”. Bu tanım, bizi kolaylıkla estetik’in öbür temel belirleyicisine götürür, gnoseologia inferior kavramına (Tunalı, 2012: 14). Bu tanım, gnoseologia inferior kavramını belirlemektedir. Bu çalışmada, estetik kavramının epistemolojik incelemesi yapılacak olup, filozoflar tarafından nasıl yorumlandığı ve nasıl bakış açılarının olduğu irdelenecektir.

Keywords: Estetik, kavram, epistemoloji

Güncel Sanatın Janr Resimleri

Mahpeyker Yönsel^{1*}

*: myonsel@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Janr resminin geçmişi çok eskilere uzanır ve ilk örnekleri 16.yy'ın sonunda Avrupa'da takvimlerin günlük yaşamın parçası haline gelip yaygınlaşması ve baskı tekniklerinin gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. O sürece dek resim, dinsel temaları işlemeyi, kutsal konu ve kişileri betimlemeyi amaçlamış ve fresklerle okuma yazması olmayanlara adeta bir resimli roman gibi, İncil'den sahneler aktarmıştır. 17.yy'da Flaman ressamlarla farklı bir boyut kazanan ve uzun bir tarih diliminde karşılaştığımız bağımsız bir form olan janr (genre) resmiyle sanatçı, insanların gündelik yaşamlarındaki eylemleri anlatmayı amaçlamıştır. Janr konuları dadaistlerin, kübistlerin, fütüristlerin ilgisini çekmemiştir. Onlar felsefe, kuram, belli bir biçim yaratma peşindedirler. Bu süreç pop kültürüne gelene kadar devam etmiştir. Pop sanatta günlük yaşam en yalın haliyle ele alınmıştır. Pop sanattan sonra fotorealizm 1960-70'ler de çok popüler olmuştur. Ondan hemen sonra post modernizm dediğimiz süreç her şeyi içinde barındırmıştır. Modern teknoloji ve medya ile gelen kavram zenginliği sanatta tür bakımından büyük bir çeşitliliği beraberinde getirdiği için postmodernizmde janr resmi ayrımını yapmak oldukça zordur. Pop Art, Hiperrealizm, Arte Povera ve Neo Ekspresyonizm gibi akımlarda örnekleri görülse de janr resmi örneklerini Eric Fischl, David Salle, John Currin, Edward Hopper, Kara Walker, William Kentridge, Philip Guston gibi bireyin gündelik yaşamla kurduğu ilişkileri sorgulayan sanatçıların bireysel yaklaşımlarında daha fazla görmek mümkündür. Bu makale, ağırlıklı olarak gündelik yaşamın görüntü ve öykülerine yer vererek güncel sanatın janr ilişkisine odaklanacaktır.

Keywords: Genre, gündelik yaşam, modernizm, güncel sanat, popüler kültür

Türk Sanatında Kadın Bedeninin İkonografik Açıdan Değerlendirilmesi

Yunus Berkli¹

Ayşegül Zencirkiran^{2*}

*: aysegul.zencirkiran@atauni.edu.tr

¹: Atatürk Üniversitesi , Erzurum , Türkiye

²: Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye

Tarih öncesi dönemin anaerikil aile düzenine paralel olarak gelişen ana tanrıça kültü, kadına cinsiyetinin yüklediği biyolojik özellikler sebebiyle gizemli/ilahi olarak kabul edilmiştir. Bedeni genişleyip daralan, karnında büyüttüğü çocuğu doğurup onu göğüslerinden gelen sıvı ile besleyen kadının, o dönemlerde anlamlandırılmayan bu mucizevî özellikleri sebebiyle kutsal olduğuna inanılmaktadır. Bu anlayışa paralel olarak ana tanrıça kültü gelişmiş ve bu anlayışın neticesi olarak Kibele veya Venüs gibi steatopik denilen iri göğüslü ve kalçalı, sarkık göbekli kadın bedenlerine sahip heykel ve betimleri karşımıza çıkmıştır.

Steatopik veya çıplak bedenli kadın figürü gerek İslamiyet'ten önce gerekse İslami dönemi kapsayan geniş zaman diliminde Türk Sanatında da kullanılmıştır. Bu imge, kimi zaman Umay Ana gibi Türk kültür ve mitolojisinde derin iz bırakan kutsal ruhu, Umay'a benzetilen hanedan mensubu hatunu, Türklerin ünlü türeyişini konu edinen Bozkurt efsanesinde kadını temsil eden dişi kurdu veya sembolik bir kuş tarafından göğe çıkarılan kadını kimi zaman ise çocuğu ile birlikte Türk kadınının eski zamanlardan beri en kutsal vazifesi olan anne figürünü simgelemektedir. Dolayısıyla çoğunlukla ilahi kökenli kişiler, olaylar veya anne sıfatı ile kadını yani doğurganlığı, bereketi ile ön plana çıkan kişilerde kullanılmıştır. Kısacası erken çağlardan itibaren kadın bedeninin yarı çıplak veya tamamen çıplak görselleştirilmesi veya belirgin cinsiyet uzuvlarının öne çıkarılması, kadının doğurganlığı ile beraber, bereket sembolü ve dolayısı ile ona yüklenen kutsallığı ifade eder ki bunun da saygı ve hürmeti sembolize ettiği söylenebilir. Ayrıca betim özelliklerinin bilhassa kadınlarda yoğunlaşması ve Türk sanatında erkek figürlerinin çıplak veya yarı çıplak tasvir edildiği örneklerin azlığı, Türk kadınına yüklenen kadim değere işaret etmesi bakımından da önemlidir. Nitekim Türk toplumunun kadına karşı olumlu bakış açısı ile dünyaya öncü milletlerden biri olduğu düşünülürken bu durumun oldukça tabii olduğu da anlaşılmaktadır.

Konumuz kapsamında menşei Paleolitik döneme kadar dayanan kadın bedeninin kutsallığının, Türk Sanatında yüzyıllar boyunca kullanılmaya devam edildiğini gösteren kaya ve duvar resimleri, heykeller, sikkeler hatta takı olarak dahi tasarlanan figürler, buldukları konum ve sembolize ettikleri anlam bakımından değerlendirilecektir.

Keywords: Türk kadını, kadın bedeni, kutsal kadın

Yurt Gezileri ve Trakya

Kübra Yıldız¹

Melihat Tüzün^{2*}

*: melihattuzun@gmail.com

¹: Trakya Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Edirne, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal University Faculty of Fine Arts, Design and Architecture, Tekirdağ, Türkiye

20. yy başında belli bir ivme kazanmaya başlayan Türk resim sanatı, Cumhuriyetin dönemindeki gelişmelere rağmen toplumdan kopuk olduğu dikkat çekmiştir. Bu yüzden Devlet tarafından yurdun güzelliklerini yerinde tespit ettirmek ve sanatçıların memleket mevzuları üzerinde çalışmalarını kolaylaştırmak için Anadolu'da Yurt Gezileri düzenlemiştir.

Bu geziler için katılacak olan sanatçıların seçimi Devlet Güzel Sanatlar Akademisine bırakılır. Yurt Gezileri, sanatçıların memleketin sorunlarını ve güzelliklerini yansıtmaları için önemlidir. Bu sayede sanatçılar resim sanatında Anadolu'yu inceleme şansı yakalamış ve Anadolu'nun gerçeklerini, doğasını, güzelliklerini ve halkın kendisini çalışmalarında resmetmişlerdir. Yurt Sergileri, topluma sanatçıyı ve sanatını sevdirenken, sanatçıya da memleketini tanıtmıştır. Böylece bu geziler sanata yepyeni bir ruh kazandırmış, sanatçıların üslupları değiştirmiş ve sanatçıyı toplumun bir parçası haline getirmiştir.

Ressamlar, mesleklerinin ilk kez hükümet tarafından kabul görmesi ve kendilerine sanat üretimi için olanaklar sağlanması olarak değerlendirdikleri bu etkinliği çok önem verirler. Hatta övgüyle karşılarlar. Sanatçıların devlet tarafından yol paraları ve zorunlu harcamaları karşılanır. 1 ay süre ile yurdun değişik illerine gönderilirler.

1938-1943 yılları arasında 63 ilde 6 gezi düzenlenmiş ve toplam 675 eserden Yurt Resimleri koleksiyonu oluşmuştur. Günümüzde bu koleksiyonun bir kısmı devlet resim heykel müzelerindedir.

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılarak, literatür taraması ile Trakya Bölgesine Yurt Gezisi gerçekleştiren Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nurullah Berk, Saip Tuna ve Arif Kaptan'ın eserleri araştırılacak, incelenecek ve eser çözümlemesi yapılacaktır.

Keywords: Yurt, gezi, resim, ressam, Trakya

Yücel Çakmaklı'nın Sanatsal Evreninde Bosna: "Aliş ile Zeynep" ve "Kanayan Yara: Bosna"

Veysel Battal¹

İhsan Koluacı^{2*}

*: ikoluacik@nku.edu.tr

¹: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, Tekirdağ

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Tekirdağ

1960'lı yılların başından itibaren Türk Sineması üzerine yazılar ve mülakatlar hazırlayarak sinemanın teorik alanında varlık gösteren ve 1960'ların ortalarında yönetmen asistanı olarak sinemanın uygulama alanına adım atan Yücel Çakmaklı, 1969 yılında "Kâbe Yollarında" isimli ilk dramatik belgesel filmini çekip seyirciyle buluşturmuş, 1970 yılında yönettiği "Birleşen Yollar" isimli ilk kurmaca filmiyle filmciliğini hem sanat dünyasına hem geniş kitlelere kabul ettirmiş ve Milli Sinemanın kurucusu, kuramcısı ve uygulayıcısı olduğunu ilan etmiştir. 1975 yılına dek art arda çektiği filmlerle Milli Sinema akımını geliştiren Yücel Çakmaklı, 1975 yılından itibaren Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) çatısı altında çeşitli televizyon dizileri yapmıştır. 1990 yılına kadar TRT namına birçok değerli dizi, film ve televizyon filmine imza atan Yücel Çakmaklı'nın, bu dönemde edebi metinlerden hususiyetle etkilendiği görülmüştür. Üretmiş olduğu yapımlarda milli ve manevi değerleri ön plana çıkaran Çakmaklı, çeşitli yazarların metinlerini hem beyaz perdeye hem de televizyon ekranlarına aktarmıştır. Yücel Çakmaklı'nın teorik yazılarında ve filmlerinde milli ve manevi değerlere önem verilmesinin yanı sıra Türk İslam medeniyetini ve kültürünü tüm dünyaya yayan Osmanlı İmparatorluğu özel bir yer tutar. Yücel Çakmaklı'nın sanat dünyasında, Osmanlı sınırları içinde yer almış bölgeler millet sistemi çerçevesinde Osmanlı'nın birer emaneti olarak görülür. Yücel Çakmaklı'ya göre değerli emanetler olarak bu bölgelerden birisi de Bosna-Hersektir. Yücel Çakmaklı'nın 1984 yılında TRT adına çektiği "Aliş ile Zeynep" dizisinde ve 1994 yılında TGRT adına çektiği "Kanayan Yara: Bosna" dizilerinde hem tarihsel hem de güncel olarak Bosna meselesi ele alınır. Bosna'da yaşanan katliamları beyaz perdeye aktarmak ve dünyaya duyurmak gayesi güden "Kanayan Yara: Bosna" dizisi evvela sinema filmi olarak düşünülmüş olsa da filmin uzunluğu sebebiyle 5 bölümlük televizyon dizisi olarak televizyon ekranlarına taşınmıştır. Bosna Müslümanların yoğun olarak yaşadığı bölgelerden biridir ve dizi filmde Bosna'nın bağımsızlık mücadelesi doğu ve batı düşünce sistematğine vurgular çerçevesinde ele alınır.

Sinema ve televizyon alanında son derece önemli işlere imza atmış olan Yücel Çakmaklı'nın Bosna'ya bakışı ve yaklaşımı, 1960'lardan itibaren zihniyet dünyasını şekillendiren düşünsel gelişimine paralel olarak ve yönettiği filmler arasından seçilmiş "Aliş ile Zeynep" ve "Kanayan Yara: Bosna" isimli dizi filmlerinden yola çıkılarak tarihsel ve toplumsal çerçevede ele alınacaktır. Buna bağlı olarak da yapımlar sosyolojik ve tarihsel film eleştiri yöntemiyle analiz edilecektir.

Keywords: Türk Sineması, Yücel Çakmaklı, milli sinema, Bosna-Hersek

Kırkağaç Çiftehanlar Camii'nin Neo-Barok Karakterli Süslemeleri Üzerine

Ali Murat Aktemur^{1*}

*: muratakemur@hotmail.com

¹: Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye

İç dekorasyonu ve süslemeleri ile, XIX. yüzyıl Neo-Barok mimari anlayışının önemli bir örneği niteliğindeki Çiftehanlar Camii, Manisa'nın Kırkağaç İlçesi'nde yer almaktadır. 1865 yılında Küçük Ağazade Mustafa'nın yaptırdığı yapının mimarı Çelebi Ali'dir. Yapı özellikle Neo-Barok karakterdeki son derece gösterişli ve zengin iç dekorasyonu ve aşırı plastik şekilde işlenmiş süslemeleri ile dikkati çeker. Kapı ve pencere çevrelerindeki yüzeyden kabarık şekilde işlenmiş kıvrık dal, yaprak ve çiçek motiflerinden oluşan dekorasyonlar, alçı (ştuk) süslemeler ve duvar resimleri, Osmanlı cami mimarisinin XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yoğun şekilde etkilendiği değişimi yansıtmaktadır. Kible duvarını simetrik şekilde üç eşit alana bölen plasterlerin gövdelerindeki ince oyuk silmeler ve korint tarzı başlıklar, Neo-Barok mimarinin karakteristik özelliklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde mihrap nişinin köşe sütuncelerinin korint başlıkları ile niş çevresi ve alınlığındaki "S" "C" kıvrımları şeklindeki akant yaprak ve dallarından oluşan yüzeyden aşırı kabarık süslemeler, yapının süsleme karakterini yansıtmaktadır. Ahşap minberin dal ve yapraklardan oluşan aşırı plastik bitkisel dekorasyonu, yapının Neo-Barok karakterine katkı sağlamaktadır. Akant yaprakları, kıvrık dallar, çiçek ve üzüm salkımı motifleri, geç dönem Osmanlı cami mimarisinin alçı süsleme karakterini ortaya koymaktadır. Çiftehanlar Camii'nin iç dekorasyon unsurlarının önemli bir bölümünü de, panolar halinde işlenmiş duvar resimleri oluşturmaktadır. Bu resimler, işleniş tarzları ve içerdikleri konular bakımından değerlendirildiğinde, hem geleneksel minyatür sanatından hem de Batı üslubundaki Türk resim sanatına geçiş aşamasından izler taşıdıkları anlaşılmaktadır.

Keywords: Kırkağaç, Çiftehanlar Camii, neo-barok, mimari, süsleme

Tekirdağ Eski Mezarlık'taki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları: Tipoloji, Süsleme Ve İkonografi Üzerine

Semiha Altier^{1*}

*: semihaaltier@comu.edu.tr

¹: Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Science and Letters, Department of Art History , Çanakkale, Türkiye

Çanakkale ve İstanbul boğazları arasında konumlanan Tekirdağ'ın bulunduğu coğrafi alan prehistorik dönemlerden bu yana yerleşim görmüş; Osmanlı devletinin erken dönemlerinde Süleyman Paşa tarafından 1357 yılında fethedilmiştir.

Tekirdağ'ın eski ve yeni başkentler İstanbul ve Edirne arasında konumlanması, bu şehre İstanbul'un kara ve deniz üzerinden yaşesinin karşılanması, Balkanlara yapılan seferler sırasında konaklanmasında da önemli bir rol yüklemiştir. Osmanlıların bu şehre verdiği önem inşa ettirdikleri, ancak birçoğu günümüze ulaşamayan çeşitli yapılarda belirir. Aynı zamanda dönemin bezeme zevkini yansıtan bildirinin konusunu oluşturan mezar taşları da Osmanlı Tekirdağ'ında yaşamış ve adına bezemeli mezar taşları hazırlanmış kişilerin kimliklerinde kendini gösterir.

Tekirdağ merkezdeki en eski mezarlık alanı şehir merkezinin doğusunda, Hürriyet Mahallesi sınırları içerisinde Tekirdağ Otogarın yanındadır. Farklı mezar tür ve tiplerini gösteren bu alan, büyük oranda tahrip edilmiş ve bir kısmı insitu, bir kısmı ise başlıkları kırılmış, baş ve ayak taşları eksik olarak yüzeye dağılmıştır. Şu haliyle gerekli ilgiyi göremeyen bu ata yadigarlarının giderek yok olmadan belgelenmesi ve değerlendirilmesi zaruri olmuştur.

Bu alandaki çalışmalarımız sırasında tespit edilen mezar taşlarının tam olarak baş ve ayak taşları bulunan, baş taşında başlığı olmasa da kitabesi bulunan, baş ve gövdesi kırılmış ancak kitabesinde isim ve tarih bulunabilen örnekler seçilerek değerlendirilmiştir. 1960'lara kadar gömü yapılan bu mezarlığın Osmanlı dönemine ait daha çok 17.-20. yüzyıllardaki kadın ve erkeklere ait olduğu; mezarların çoğunluğunun baş ve ayak taşlarından müteşekkil toprak mezarlar şeklinde tasarlandığı anlaşılır. Öte yandan kapak taşlı mezarlar, yerden yüksek çerçeveli mezarlar da görülmüştür.

Osmanlı döneminde erkeklerin mesleği, meşrebi, eğitim durumu gibi bilgileri giyimlerinin bir parçası olarak başlıklarına yansır. Bu başlıklar öldükten sonra mezar taşlarına konur. Burada da çeşitli meslek gruplarına ait sarıklar, kavuklar ve 19. yüzyılın ortalarından itibaren çeşitli kalıplarda fesler görülür.

Kadın başlıklarının ise hotoz, bitkisel tepelikli, dilimli kemerli, sivri kemerli, üçgen biçimli oldukları anlaşılmıştır.

Mezar taşlarındaki süslemelerde üzüm, gül, servi gibi Osmanlıların erken dönemlerinden itibaren çeşitli malzemeler üzerine işlenen motiflerin yanı sıra Osmanlı sanatına 18. yüzyılda Lale devrini kapsayan Batılılaşma sürecinde giren bereket boynuzu, akant yaprakları, natüralist çiçekler, gibi motiflerin kullanıldığı anlaşılır.

Titiz bir işçilikle işlenen; üsluplarıyla Başkent örneklerine yaklaşan, zengin bir motif-kompozisyon dağarcığı içeren mezar taşları üzerindeki meslek ve isim ve tarihleriyle Tekirdağ'ın Osmanlı Dönemindeki sosyal hayatına da ışık tutmaktadır.

Keywords: Tekirdağ, mezar taşı, Osmanlı süsleme sanatı, motif/kompozisyon, ikonografi

Ardahan'ın Çıldır İlçesi, Âşık Şenlik Köyü Heybe ve Kilim Dokumaları

Eren Yasubuğa¹

Esra Kavci Özdemir^{2*}

*: esra.kavci@deu.edu.tr

¹: Dokuz Eylül University, Faculty of Fine Arts, Traditional Turkish Arts, İzmir, Türkiye

²: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İzmir, Türkiye

İnsanlık tarihinde önemli bir yere sahip olan dokumacılık, Altaylarda başlayıp Anadoluya, kadar uzanan, farklı dönemlerde kültür ve medeniyetlerin etkisi ile değişime uğrayarak günümüze kadar ulaşmış kültürel mirasımızdır. Dokuma, insanoğlunun yaşamını kolaylaştırmak, dış etkenlerden korunmak, yaşam alanlarını süslemek gibi gereksinimler ile ortaya çıkmış, gelişim ve değişim yaşamış, geçmişten günümüze kadar varlığını sürdürerek gelmiştir. Türk kültürünün en önemli yapı taşlarından birisi olan dokumacılık bir yandan Türk sanatının geçmişle olan ilişkisini ortaya koymakta, diğer yandan sonraki kuşaklara bilgilerin doğru aktarımını sağlamakta oldukça önemli rol oynamaktadır. Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde kurulan dokuma merkezlerinin de bu bilgi aktarımında önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Doğu Anadolu bölgesinde yer alan önemli dokuma merkezlerinden birisi eskiden Kars'a bağlı, günümüzde ise Ardahan iline bağlı Çıldır ilçesidir. Çıldır'ın nüfus olarak en kalabalık köyü olan Âşık Şenlik köyünde geçmişte yiyecek, giyecek, yük vb. ürünleri taşıma amacıyla at üzerinde kullanıldığı bilinen halı heybeler dışında, yer yaygısı, duvar örtüsü, yolluk olarak kullanılan kilimler de dokunmuştur. Genellikle çeyizlerde görülen heybeler damatlar tarafından kullanılırken, eskiden yük taşımak için de pazarlarda sıkça kullanıldığı bilinmektedir. Yörede kilim örnekleri ise öncelikle günlük kullanım ihtiyaç için daha sonra da hem çeyiz için, hem de kazanç sağlaması amacıyla dokunmuştur.

Yapılan alan araştırmasında Çıldır ilçesi Âşık Şenlik köyünde yaklaşık 17 adet dokuma örneği görülmüştür. Ancak bildiride birbiri ile benzer özellikte olan dokuma örneklerine yer verilmemiş, özellikle farklı kompozisyon ve motif özellikleri olan 5 adet heybe dokuma ve 5 adet kilim dokuma örneği ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca buna ek olarak geleneksel kültürümüzü temsil eden bu dokumaların renk, desen, kompozisyon, teknik ve motif özellikleri ayrıntılı olarak açıklanacak, üretimi gittikçe azalan, hatta yok olma noktasına gelmiş olan bu dokumaların tanıtılması, yeniden üretilebilmesi ve sürdürülebilmesi için gerekli olan çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

Keywords: Ardahan, Çıldır, heybe dokuma, kilim dokuma, Âşık Şenlik

Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi

Necla Öztürk ^{1*}

*: ozturknecla@gmail.com

¹: Akdeniz University, Faculty of Law, Antalya, Türkiye

Yabancı mahkemeler tarafından verilen kararların Türk hukukunda hüküm ve sonuç doğurması, yabancı kararın niteliğine göre tanıma ya da tenfizle mümkün olmaktadır. Bir yabancı mahkeme kararının Türkiye'de tanınması, yabancı ilamın kesin hüküm ve kesin delil kuvvetinin Türkiye'de kabul edilmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yabancı mahkeme kararının tanınması halinde o kararın icra edilmesi söz konusu değildir. Yabancı mahkemelerden verilen eda kararları icrai etkiye sahip olduğundan Türk mahkemesinde tenfiz edilmesi gerekmektedir.

Türk hukukunda yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi MÖHUK 50 ilâ 59. maddelerinde ve Türkiye'nin bu konuda taraf olduğu sözleşmelerde düzenlenmektedir. Türk hukukunda yabancı mahkeme kararının tenfizi için aranan şartlar ile tanınması için aranan şartlar -karşılıklılık esası hariç olmak üzere- aynıdır. Bu koşulları ön koşullar (yabancı mahkeme tarafından verilmiş, hukuk davalarına ilişkin ve kesinleşmiş bir karar olmalı) ve esasa ilişkin koşullar (ilam Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olmalı, karşılıklılık sağlanmış olmalı, hüküm kamu düzenine açıkça aykırı olmamalı, davalıya savunma hakkı tanınmış olmalı gibi) olmak üzere iki başlık altında toplamak mümkündür.

Bu bildirinin amacı, yabancı mahkemeler tarafından verilen kararların Türk hukukunda tanınması ve tenfizi meselesi konusunda bilgi vermektir. Bu çerçevede öncelikle tanıma ve tenfizin tanımına, tanıma-tenfizin ön ve asli koşullarına ve tanıma-tenfizde izlenecek usule yer verilecektir. Daha sonra konuya ilişkin özellikle Nüfus Hizmetleri Kanunda yapılan düzenlemelere ve güncel gelişmelere değinilecektir.

Keywords: Yabancı mahkeme kararı, tanıma, tenfiz, karşılıklılık

İran ve Türkiye'de Çocuk Haklarına ve Çocuk Hakları Sözleşmesine Ne Ölçüde Uyulduğuna Yönelik Bir Makale

Foroogh Azimi^{1*}

*: Dr.foroogh.azimi@gmail.com

¹: Islamic Azad University Of Shiraz, Shiraz, Islamic Republic of Iran

Çocuklar sosyal, ailevi ve siyasi krizlere karşı savunmasız oldukları için ulusal ve uluslararası hukukta korunan gruplardan biridir. Bu nedenle yasa koyucuların onları hukuken korumak adına özel hukuk kuralları vardır. Yasa koyucular, toplumdaki suçlardan ve tehditlerden çocukları korumak adına çocuk hukuk kuralları getirmiş ve onları özel olarak korumaya almaya çalışmıştır. Bu görüş İran'da şeriat hukuku ve yasa koyucular tarafından da dikkate alınmaktadır. Aynı zamanda Çocuk Hakları Sözleşmesi ile de özel olarak uyumludur. Türkiye, İran ile kültürel ve dini anlamda çok yakın olduğundan, bu makalede İran'da var olan çocuk haklarını anlamak adına İran ve Türkiye'deki çocuk haklarının karşılaştırması yapılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada betimsel-analitik yöntem kullanılmıştır.

Keywords: Çocuk hakları, çocuk işçiliği, İran hukuku, Türk hukuku, çocuk hakları sözleşmesi

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve İdari Yargı Meseleleri

Mutlu Kağıtcioglu^{1*}

*: mutlukagitcioglu@gmail.com

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Law, Tekirdağ, Türkiye

2013 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, getiriliş amacı çerçevesinde önemli bir mevzuat boşluğunu doldurmuştur. Öte yandan, pratikte ortaya çıkan ve yargı kararlarında tespit edilebilen uyuşmazlıklardan anlaşılacağı üzere, Kanun'un uygulanması açısından birtakım bariz ve ciddi hukuki sorunlar bulunmaktadır. Özellikle, Kanun'da öngörülen çeşitli idari kararlar için farklı usul ve esaslar getirilmesi, her karar türü için ayrı bir değerlendirme yapmayı gerektirmektedir. Öngörülen idari usule ilişkin düzenlemeler yanında yapılan idari işlemlere karşı öngörülen idari ve yargısal başvuru yolları çeşitli sorunlara kapı açmaktadır. Kanun'da adli ve idari yargı arasında yaratılan ayrımlardan kaynaklı hak ihlalleri olduğu gibi, idari yargı açısından farklı usul ve meseleler gündeme gelmektedir. İdari yargılama usulüne dair gerek şekli açıdan yapılan yasal değişiklikler gerekse idari yargı yerlerinin işin esasına dair verdikleri kararlara yansıyan inceleme eksiklikleri bu meselelerin bir parçasını oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun kabulü ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun konu edildiği idari yargı uyuşmazlıklarında çok çeşitli hak ihlali kararları verildiği görülmektedir. Söz konusu ihlal kararları, idari yargı yolundaki uyuşmazlıkların çözümünde adeta bir rehber olarak değerlendirilebilecek çeşitli tespitleri beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamındaki uyuşmazlıklara dair idari yargı önündeki bazı sorunların değerlendirilmesinin ve bu sorunların giderilmesine dair çeşitli önerilerin gündeme getirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Keywords: Yabancılar ve uluslararası koruma kanunu, mülteci, göç, idari işlem, idari yargılama usulü

Emeğini Evin Geçimini Özgüleyen Eşin, Diğer Eşten Karşılık Talebi

Gökçe Canarlan^{1*}

*: gcanarlan@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Law, Tekirdağ, Türkiye

Evlenmeyle kurulan evlilik bağı eşlere, aile hukukundan doğan bazı borçlar yüklemektedir. 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4271 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) md.185'de eşlerin ailenin mutluluğunu birlikte sağlamak, çocukların bakım, eğitim ve gözetimlerine elbirliğiyle özen göstermek, birlikte yaşamak ve sadakat yükümlülükleri, genel kapsamıyla belirtilmiştir.

Eşlerin evlilik birliğindeki yükümlülükleri bunlarla sınırlı tutulmayarak kanunun çeşitli hükümlerinde diğer yükümlülüklerden de bahsedilmektedir. Söz gelimi TMK md.186/III'de eşlerin evlilik birliğinden kaynaklanan giderlere katılmalarının kendilerinden beklendiği belirtilmektedir. Yürürlükten kalkan 17.02.1926 tarihli, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi (eMK) md.152'de yer alan ailenin reisinin koca olması sebebiyle evin geçiminin de kendisi tarafından temin edilmesine yönelik ifade, yürürlükteki kanunda eşler arasındaki eşitlik ilkesi göz önüne alınarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte eşlerin sadece mal varlıklarıyla değil, meslek sahibi olup olmalarından bağımsız şekilde emekleriyle eve yapacakları katkıları da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Başka deyişle yürürlükteki kanunda, evin giderlerine yapılacak katkının mal varlığıyla olması gerekmekte ve yemek pişirme, ütü veya temizlik işleri yapma gibi evin düzeninin sağlanmasıyla ilgili işlerin yürütülmesinin yanında varsa çocukların bakımlarının, yetiştirilmelerinin sağlanmasına yönelik emeğin ön planda olduğu faaliyetler de aile birliğine katkı olarak ele alınmaktadır.

Öte yandan evlilik birliğinin yararını göz önüne alarak ev dışında kazanç getiren bir işte çalışmak yerine gelir elde etmekten feragat ederek emeğini evin geçimine özgüleyen eşin bu davranışı, evlilik birliğinin giderlerine katılımı olarak değerlendirilerek, konulan emeğin evin geçimine katılması gerekli miktarın üzerinde olduğu tespit edildiği takdirde, diğer eş tarafından kendisine, üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği adil bir ücretin ödenmesi gerekliliği sonucuna ulaşılabilir.

Keywords: Evlilik, aile birliği, eş, kazanç

The Role of Ethnicity in the Enjoyment of Political, Social and Cultural Rights in Islamic Republic of Iran and Turkey

Forough Azimi^{1*}

*: Dr.forogh.azimi@gmail.com

¹: Islamic Azad University of Shiraz, Shiraz, Islamic Republic of Iran

Different tribes and religious minorities are currently living in the country's most strategically significant regions and border areas, while their background stretches beyond borders and out of the influence and reach of national sovereignty. From this standpoint, and given the contacts and connections of those areas with over-the-border regions, any type of external tension would easily expand into the country's borders, leading to a sharp decrease in national sovereignty's supervision and rule over those areas. On the one hand, developments pertaining to globalization, with issues related to time and place restrictions, have crossed geographical borders. Although addressing ethnic minorities' rights seems necessary and their political, economic and social demands in both Turkey and the Islamic Republic of Iran are legitimate; in the current situation, parts of Kurdish, Turkish, Baluchi and Arab minorities reside in Iran and parts of them in border areas in neighboring countries. Although the existence of such minorities in Iran's border regions may bring about Iran's cultural influence; in an adverse cycle of events, this may also result in foreign intervention in Iran's domestic areas. The idea of "National Citizen" reaches beyond dialect and insight. When people feel the respect and benevolence, while freedom and equality are observed about them according to the constitution, then they would certainly pose no danger and threat against the country's territorial integrity and totality. Therefore, it is necessary to have a law-oriented and balanced approach towards the issue of adjudicating the rights of Iranian ethnic minorities in order to prevent the foreign intervention and to safeguard national cohesion.

Keywords: Political rights, social rights, cultural rights

Temsil Hakkının Kötüye Kullanılması: Kosova Örneği

İbrahim Ömer^{1*}   Esin Ömer Ulukaya²

*: ibrahim.omer@universum-ks.org

¹: Kolejji Universum (Kosova), Pristine, Kosova

²: Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye

Avrupa'nın en genç ülkesi olan Kosova'da, anayasa ile çoğunluk teşkil etmeyen topluluklara önemli sayılabilecek haklar tanınmıştır. Bunlardan bir tanesi de parlamentoda temsil garantisinin oluşturan güvenceli sandalyelerdir. Anayasa'nın 64. maddesine göre, parlamentonun 120 üyesi bulunmaktadır.

Kontenjan olarak ayrılan 20 sandalyenin 10 tanesi Sırp, 3 tanesi Boşnak, 2 tanesi Türk, 1 tanesi Rom, 1 tanesi Aşkali, 1 tanesi Mısırlı, 1 tanesi Rom-Aşkali-Mısırlı topluluklarının arasından en çok oy alan parti veya listeye, 1 tanesi de Gorali topluluğunun siyasi temsilcilerine ayrılmıştır. 20 sandalyenin dağılımı ile ilgili seçim yarışı ise, %5'lik seçim barajına tabi olmaksızın bu toplulukları temsil etme iddiasına sahip siyasi parti ve adaylar arasında geçmektedir. Buradaki amaç, olağan koşullarda yeterli oyu alamayabilecekleri için parlamentoda temsil edilmeyecek toplulukların temsil haklarının güvence altına alınmasıdır.

2021 genel seçimleri ise bu konuyla ilgili daha önce yaşanmış olmayan ilginç bir gelişmeye sahne olmuştur. Seçime ilk kez katılan ve Boşnak ve Rom topluluğunun temsilcisi olduğunu iddia eden bazı siyasi partilerin temsilcileri gerekli oyu alarak parlamentoya girmeye hak kazanmıştır. Ancak bu adayların Sırp topluluğunun çoğunluk teşkil ettiği belediyelerden çok oy almaları büyük bir tartışmaya neden olmuştur. Her ne kadar gizli oy prensibi geçerli olduğu için kimlerin kimlere oy verdiğini tespit etmek mümkün olmasa da, seçim sonuçlarından hareket ederek bu temsilcilerin Sırp topluluğunun siyasi partisi olan Sırp Listesinden (SL) örtülü destek aldığı ve bu oyların aslında Sırlar tarafından verildiği konuşulmuştur. Özetle iddialara göre asıl amaç, Boşnak ve Rum topluluğunun anayasal temsil hakkını kullanmaları değil, Sırp Listesinin etkisi altında Boşnak ve Rum milletvekillerinin seçilmesidir.

İtiraz sürecinin başlamasıyla bu belediyelerde kullanılan oyların önemli bir kısmı iptal edilmiş ve bu durum seçim sonuçlarında değişikliğe yol açmıştır. Konuyla ilgili son söz Kosova Yüksek Mahkemesi (Gjykata Supreme) söylemiş ve Sırların çoğunluk teşkil ettiği belediyelerde kullanılan bazı oyların iptal edilmesini yasalara uygun bulmuştur.

Keywords: Kosova, temsil hakkı, topluluk hakları

İşveren Değişikliğinin Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanma Hakkına Etkisi

Mehmet Nusret Bedük^{1*}

*: mnbeduk@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Law, Dept. of Labour and Social Security Law, Tekirdağ, Türkiye

İşveren değişikliğinin bireysel iş ilişkileri yanı sıra toplu iş ilişkileri bakımından da önemli hukuki sonuçları bulunmaktadır. İşveren değişikliği, uygulamada genelde işyeri veya iş sözleşmesinin devri şeklinde ortaya çıkmaktadır. İşyeri veya işyerinin bir bölümünün hukukî bir işleme dayalı olarak bir başka işverene devri 4857 sayılı İş Kanunu'nun 6. maddesinde, iş sözleşmesinin devri ise 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 429. maddesinden düzenlenmiştir.

İş sözleşmesi veya işyeri/işyerinin bir bölümü hukukî bir işleme dayalı olarak başka birine devredildiğinde, devir tarihinde işyerinde veya bir bölümünde mevcut olan iş sözleşmeleri bütün hak ve borçları ile birlikte devralan işverene geçer. Bu durumda hizmet süresine bağlı haklar bakımından işçinin devreden işveren yanında işe başladığı tarih esas alınır. İşletmenin devri halinde işyerinde çalışan işçinin toplu iş sözleşmesinden nasıl yararlanabileceği ise 6356 sayılı Kanunun 38. maddesinde düzenlenmiştir.

İş sözleşmesi veya işyeri/işyerinin bir bölümünün devri halinde devralan işverenin devreden işverenden farklı bir iş kolunda faaliyet sürdürüyor olması, devir ile işkolu değişikliğinden kaynaklanan sorunları beraberinde getirebilir. Zira iş kolu değişikliği, işçinin sendika üyeliği ve toplu iş sözleşmesinden yararlanma hakkını olumsuz yönde etkileyebilir. O nedenle uygulamada karşılaşılabilecek uyuşmazlıklarda işçinin bireysel sendika özgürlüğünün korunması ve toplu iş sözleşmesinden yararlanma hakkının gözetilmesi yönünde çözüm yolları önermek gerekir.

Bu çalışmamızda işveren değişikliğinin toplu iş sözleşmesinden yararlanma hakkına ne gibi etkisi olduğu konusunda değerlendirme yapılacaktır.

Keywords: Toplu iş ilişkileri, toplu iş sözleşmesinden yararlanma hakkı, iş sözleşmesinin devri, işyerinin devri, iş kolu değişikliği

Arbuluculuk ve Uzlaştırma Kurumlarının Karşılaştırılması

Oğuz Ersöz^{1*}

*: oersoz@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye

Günümüzde kişiler arasındaki uyuşmazlıkların mahkeme dışında tarafsız ve uzman bir üçüncü kişinin rehberliğinde gönüllülük esasına dayalı olarak çözülmesine ilişkin modeller artmakta ve uygulama alanı genişlemektedir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri olarak adlandırılan bu modellerle taraflar uyuşmazlıkları dava sürecine gerek kalmadan menfaat ve ihtiyaçlarına en uygun bir çözüm tarzı yaratma esnekliğine sahip olarak hızlı, az masraflı ve kalıcı biçimde ortadan kaldırma imkân ve kabiliyetini haizdirler. Bu modellerin gerek başlaması gerek devam etmesi ve gerekse de sonunda varılacak anlaşma ve içeriği hukuk ve ahlaka uygun olmaları koşuluyla taraf iradelerine dayalıdır. Söz konusu modeller, Anglo-Sakson Hukuku kökenli olmakla beraber artık diğer hukuk sistemlerinin uygulandığı ülkelerde de kendilerine göre farklılıklar içerse de uygulanmaktadır. Türk Hukukunda da bu modellere yer verilmektedir. Bu modellerin gerek sayısal anlamda gerekse de kapsamı anlamında hem ceza uyuşmazlıkları hem de özel hukuk uyuşmazlıklarında etkin kılınmak istendiğini söylememiz gerekir. Bu modellerden gerek dünyada gerekse de ülkemizde yaygın uygulanan ve bilinenleri arbuluculuk ve uzlaştırmadır. Her iki modelde hukuk sistemimize girdikleri tarihten bu yana uygulama alanlarını ve kamuoyunca tanınırlıklarını arttırmalarının yanı sıra uyuşmazlıkların çözümünde kalıcı ve taraf menfaatlerine uygun çözümleri yaratma ve adalet sisteminin yükünü hafifletme noktalarında ciddi başarılar elde etmektedirler. Ancak her iki modelin başta alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin başlıca örnekleri arasında yer alma olmak üzere çeşitli benzerliklerinin yanında önemli farklılıkları da bulunmaktadır. Bu iki kurumun kavramsal çerçeve ve özelliklerinin ortaya konulmasından sonra farklılık ve benzerliklerinin ortaya konulması iki kurumun daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı gibi bu kavramların birbirleri yerine kullanılması gibi yanlışlıkların da önüne geçecektir. Biz de bu çalışmamızda arbuluculuk ve uzlaştırma kurumlarına dair genel hatlarıyla bilgi verdikten sonra benzerlikleri ve farklılıklarını ortaya koyarak bu iki kurumun karşılaştırmasını gerçekleştireceğiz.

Keywords: Alternatif uyuşmazlık, çözüm yöntemi, arbuluculuk, uzlaştırmacılık, arbulucu, uzlaştırmacı

Human Rights Violations During the Covid-19 Pandemic

Nikola Dacev^{1*}

*: n.dacev@ibu.edu.mk

¹: International Balkan University, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

The pandemic defined as an epidemic spread to larger regions is not unknown in the world. There are many pandemics in history that have had far-reaching consequences for humanity, but so far there has been no pandemic of this magnitude and such consequences as the Covid-19 pandemic. It has literally paralyzed life and led to unprecedented health, economic, political consequences on a global scale. Governments across the world have taken exceptional measures in response to the Covid-19 pandemic. Some measures were justified and accepted by the majority of the citizens, but some measures were not and people have protested in many countries, especially related to the restrictions and violations of human rights. In this paper the main focus will be on the need, content and effects of those disputable measures incorporated into new laws or decrees with a force of law to combat the coronavirus. The legislation adopted during the pandemic of the Republic of North Macedonia that directly violated the basic human rights guaranteed by the Constitution will be analyzed in the paper, although many other countries had similar regulations. Therefore, the conclusions in the paper can refer to those countries also. The key question that needs an answer is the appropriateness of those measures contained in the decrees, whether and to what extent they prevented the spread of the virus and were the restrictions of human rights justified or not? But it is also equally important to find the answer to the question of the role of the legal systems, whether law as such will continue to exist in the same form and with the same content or we are already in the process of creating the so-called pandemic law.

Keywords: Human rights, decrees, pandemic laws, violations, covid-19

Delivering Administrative Justice Through Administrative Courts in Republic of Albania

Entoni Miska^{1*}

*: entonimiska1997@gmail.com

¹: International Balkan University, Department of Legal Studies, Faculty of Law, Tirana, Albania

Administrative law, as a notion, is the set of legal norms, included in the field of public law, that regulate the relationships between a private individual and the institutions of public administration. In order for the public organs to function properly, we need administrative justice, whose duty is to make the organs of public administration accountable toward any activity or inactivity that violates the legitimate and constitutional rights and interests of private individuals. In the Republic of Albania, the administrative courts were established in 2013, with the creation and adoption of the law No.49/2012 "On the organization and functioning of administrative courts and adjudication of administrative disputes." Throughout the years, administrative courts in the Republic of Albania had faced many challenges when it came to length of hearings, implementation of final decisions and free legal aid. In each of these areas positive steps are made, but again certain improvements need to be taken. In the situation of the length of hearings, the increasing of the number of judges has become possible, but again the pileup of cases has not been reduced. In free legal aid improvements are made by establishing the staff of Directorate of Free Legal Aid and many other policies, but in the law No.49/2012 "On the organization and functioning of administrative courts and adjudication of administrative disputes." The section of free legal aid is not mentioned. In the end, the implementation of final decisions of administrative court has taken a positive direction through adoption of the governmental order no.5151 "On the implementation of final court decisions by public administration institutions, in the field of implementation of the law on civil service.", but still challenges are referred to the reaction of the civil servants regarding the implementation of final decisions, and the discordance in the relations between administrative courts and the organs of public administration.

Keywords: Administrative law, administrative justice, organs of public, administration, administrative courts, private individual

Aile Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Arabuluculuğa Elverişliliği

Derya Keskinci^{1*}

*: dkeskinci@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Law, Dept. Civil Procedure and Enforcement-Bankruptcy Law, Tekirdağ, Turkey

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden arabuluculuk kurumu, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile 2012 yılında hukukumuzda girmiştir. Bir uyuşmazlığın bu Kanun kapsamına girip girmediği belirlenirken, ilk dikkat edilecek husus uyuşmazlığın özel hukuk uyuşmazlığı olmasıdır. Ancak özel hukuk uyuşmazlıklarının tamamı değil, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları Kanununun kapsamına girecektir. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilmesi ibaresinden anlaşılması gereken, uyuşmazlığın kamu düzeninden olmaması, yani sulh olmak suretiyle sona erdirilebilir bir uyuşmazlık olmasıdır.

Türk Hukuku'nda aile arabuluculuğuna ilişkin özel bir kanun henüz bulunmamaktadır. Aile hukukundan doğan uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olup olmadığı belirlenirken bu Kanun'da konulan sınırlama geçerlidir; diğer bir deyişle bir aile hukuku uyuşmazlığının arabuluculuğa elverişli olması için, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği bir uyuşmazlık olması gerekmektedir. Aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olmadığı açıkça Kanunda düzenlenmiştir. Öğretide, bu konunun tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği konu olması sebebiyle aslında düzenlenmesine gerek olmadığı ifade edilmiştir. Ancak kanaatimizce bu düzenleme yerindedir. Arabuluculuğa elverişli konuların kazuistik yöntemle sayılmaması, arabuluculuğun kapsamını geliştirmeye açık hale getirmek açısından olumlu görülebilir. Öte yandan, aile hukuku bakımından hangi uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olmayacağına sayılması faydalı olacaktır. Zira, aile kurumu toplumun temelidir ve aile hukukunun da kendi özgü ilkeleri vardır. Bu da, devletin aile hukukundan doğan ilişkilere müdahale etmesi sonucunu doğurmuştur.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 21.1.1998 tarihli tavsiye kararında, üye ülkelere aile arabuluculuğunu uygulamaya koymayı veya teşvik etmeyi ya da gerekliyse mevcut aile arabuluculuğunu geliştirmeyi tavsiye etmektedir. Bu bağlamda, birçok yabancı hukuk sisteminde aile arabuluculuğu uygulanmakta ve ülkemizde de bu konuda çalışmalar yapılmaktadır. Tebliğimizde, aile arabuluculuğunun yabancı hukuk sistemlerinde nasıl uygulandığı ve Türk hukuku açısından aile hukukundan doğan uyuşmazlıklarının arabuluculuğa elverişli olup olmadığı incelenmektedir.

Keywords: Arabuluculuk, aile arabuluculuğu, aile hukukundan doğan uyuşmazlıklar, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri

Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Tüketici Uyuşmazlıkları Çözüm Performansına Etkileri

Sima Nart¹

Mustafa Yasan^{2*}

*: avmyasan@yahoo.com

¹: Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye

²: İzmir Democracy State University, Faculty of Law Commercial Law Department, İzmir, Türkiye

Arabuluculuk 6325 sayılı Kanun ile geçerlik kazanmış bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Gizlilik ve eşitliğin yanında arabuluculuk sürecine hakim olan ilkelerden biri de iradiliktir. Ancak kanun koyucu bir yandan arabuluculuk uygulamasının yaygınlaşması bir yandan da mahkemelerin iş yükünün azaltılarak davaların sonuçlandırılması sürelerinin kısaltılması amacıyla arabuluculuğa elverişli istisnai uyuşmazlık türlerinde dava şartı arabuluculuk sistemini benimsemiştir. Önce iş hukuku ve devamında ticaret hukuku uyuşmazlıklarında dava şartı arabuluculuk uygulaması geçerlik kazandıktan sonra 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da 22.07.2020'de 7251 sayılı Kanununun 59. maddesi ile yapılan değişiklikle tüketici hukukunda da dava şartı arabuluculuk sistemine geçilmiştir. Buna göre, tüketici mahkemelerinin görev alanına giren tüketici uyuşmazlıklarında dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulması bir dava şartıdır. Bu şart yerine getirilmediği takdirde mahkemede dava açılmayacak, açılrsa dahi bu dava şartı yerine getirilene kadar mahkeme tarafından usulen reddedilecektir. Tüketici uyuşmazlıklarının hızlı, ucuz ve güvenilir bir şekilde çözümünü hedefleyen dava şartı arabuluculuk sistemi yaklaşık 2 yıldır Türk Hukukunda geçerli olmasına rağmen tüketicilerin adalete erişimlerinin kısıtlandığı, beklenen faydayı sağlayamadığı, ticaret erbabının karşısında ekonomik olarak handikaplı durumda bulunan tüketicilerin güç dengesinin bulunmadığı bir sürecin tarafını zorunlu olarak teşkil ettiği gibi gerekçelerle eleştirilere de muhatap olmaktadır. Bu kapsamda tüketici hukukunda uygulanmaya başlanan dava şartı arabuluculuk uygulamasının tüketici lehine beklenen faydaları sunup sunmadığı ayrıca getirilen eleştirilerin ne kadar gerçekçi olduğunun incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu çerçevede, Tüketici Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk uygulamasının başlamasından bu yana Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından sunulan veriler (istatistikler) analiz edilmiştir. Çözüme ulaşan başvuru sayılarında zaman içindeki değişim, dava konularının kapsamı ve dağılımı gibi özellikler detaylı şekilde incelenerek çıkarımlarda bulunulmuştur.

Keywords: Arabuluculuk, dava şartı arabuluculuk, tüketici hukukunda dava şartı arabuluculuk, tüketici hakları, tüketicinin korunması

Sağlıkta Şiddet Haberlerinin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi: Medimagazin Örneği

Fuad Selamzade¹

Fuat Korkmazer^{2*}

*: f.korkmazer@alparslan.edu.tr

¹: Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Dept. of Health Management, Muş, Türkiye

²: Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Muş, Türkiye

Bu çalışmada sağlık alanında şiddet içerikli haberlerin farklı açılardan incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Medimagazin haber portalından istifade edilmiştir. Çalışmanın yapılması için Haber portalının arama motoruna Sağlık Çalışanı, Doktor, Hemşire, Şiddet, Darp, Saldırı, Silah, Tokat, Dayak gibi anahtar kelimeler yazılmış ve tarama yapılmıştır. Çalışmada sağlıkta şiddet ile ilgili yasal düzenlemelerin gündemde olduğu, 01 Ocak ve 30 Nisan 2022 dönemini kapsayan 4 aylık süreçte Sağlık Profesyonellerinin Gazetesi olan Medimagazin Haber Portalının internet sitesinde sağlık çalışanlarına yönelik yapılan şiddetler ile ilgili yayınlanmış olan haberlerin içerik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak dört aylık süreçte yayınlanmış olan 143 haber incelenmiştir. Bu çalışmanın verilerinin toplanmasında doküman analizinden, verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizinden yararlanılmıştır.

Çalışma sonucunda haber portalında Türkiye'nin farklı bölgelerinden şiddetle ilgili haberlere yer verildiği, gündem haberlerinin bulunduğu, şiddetle ilgili istatistiki bilgilerin yer aldığı, sivil toplum kuruluşlarının sağlık çalışanlarına uygulanan şiddet karşısında tutumu ve dile getirdikleri talepleri ile hükümetin şiddetin önlenmesine yönelik uyguladığı politikalara ve suçlulara verilen cezalarla ilgili haberlerin yer aldığı görülmüştür. Mediamagazin haber portalında sağlık çalışanlarına yönelik şiddetle ilgili Ocak ayında 37, Şubat ayında 31, Mart ayında 52, Nisan ayında ise 23 habere yer verilmiştir.

Şiddet olaylarının genellikle Büyük şehirlerde özellikle İstanbul ve Ankara'da hasta ve hasta yakınları tarafından gerçekleştiği tespit edilmiştir. Şiddet türlerinin en çok darp, taciz ve silahlı saldırı şeklinde olduğu, genellikle yaralanma ile sonuçlandığı, bazı saldırıların ölümlerle sonuçlandığı haberleri ile karşılaşmıştır. Haber kaynağı olarak uzman kişilerin ön planda olduğu belirlenmiştir. Haberlerde gerçek görsel kullanımına önem verilmiştir. Haberlerde şiddete karşı tutumun sergilendiği, suçluların gereken cezayı alması için gerekli politikaların sergilenmesi yönünde bir dilin hâkim olduğu tespit edilmiştir. Medimagazin gibi bir sağlık haber portalında kullanılan olumlu ve özendirici bakış açısı günümüzde insanların bilgiye erişimde çoğunlukla internet ortamından faydalanıyor olması açısından önemlidir.

Keywords: Sağlık çalışanları, şiddet, sağlıkta şiddet, Medimagazin

Genç Futbolcularda Alt ve Üst Ekstremitte Kuvvetinin Dayanıklılık, Sürat ve Tekrarlı Sprint Becerisi ile İlişkisi

Asım Tunçel^{1*} Sultan Harbili² Erbil Harbili³

*: atuncel@nku.edu.tr

¹: Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Sport Sciences, Tekirdağ, Türkiye

²: Selcuk University, Faculty of Sport Sciences, Konya, Türkiye

³: Selcuk University, Faculty of Sport Sciences, Konya, Türkiye

Amaç: Bu çalışmanın amacı genç futbolcularda alt ve üst ekstremitte kas kuvveti ile dayanıklılık, sürat ve tekrarlı sprint becerisi arasındaki ilişkileri incelemektir.

Yöntem: Çalışmaya yaşı (16.20±0.77 yıl), boyu (174.70±5.08 cm), vücut kütlesi (68.02±9.95 kg) olan 22 genç futbolcu dahil edilmiştir. Futbolcuların üst ekstremitte kuvveti önden aşağı çekiş (ÖAÇ), bench press (BP) ve omuz press (OP) hareketlerinin 10 tekrar maksimal (10 TM), alt ekstremitte kuvveti sağ bacak ekstansiyon (SAE), sol bacak ekstansiyon (SOE), sağ bacak curl (SAC), sol bacak curl (SOC) ve skuat (S) hareketlerinin 10 TM'si belirlenmiştir. Futbolcuların dayanıklılık performansı Yo-yo aralıklı toparlanma testi-1 (Yo-yo AT-1) ile sürat performansı 10m-30m sürat testleriyle tekrarlı sprint becerisi ise 7x34.2m tekrarlı sprint testi ile ölçülmüştür. Değişkenler arası ilişkiler Pearson çarpım-moment korelasyon analizi ile yapılmıştır.

Bulgular: Sağ bacak curl kuvveti ile 10m ve 30m sürat performans arasında orta düzey anlamlı negatif korelasyon bulunmuştur (sırasıyla $r=-.444$, $p<0.05$ ve $r=-.532$, $p<0.05$). Sol bacak curl kuvveti ile 30m sürat performans arasında orta düzey anlamlı negatif korelasyon belirlenmiştir ($r=-.473$, $p<0.05$). Omuz press kuvveti ile 10m, 30m sürat ve tekrarlı sprint performansının en iyi derecesi arasında orta düzey anlamlı negatif korelasyon belirlenmiştir (sırasıyla $r=-.502$, $p<0.05$; $r=-.598$, $p<0.05$; $r=-.485$, $p<0.05$). Skuat kuvveti ile 30m sürat performans arasında orta düzey anlamlı negatif korelasyon belirlenmiştir ($r=-.473$, $p<0.05$).

Sonuç: Kas kuvveti ile sürat performansı arasındaki negatif korelasyon genç futbolcularda quadriceps ve hamstring kas kuvvetindeki artışın sürat performansını olumlu etkileyeceğini göstermiştir.

Keywords: Futbol, sürat, dayanıklılık, kuvvet, tekrarlı sprint

Voleybolcularda Fiziksel Özellikler ve Performans Değerleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Barış Baydemir¹

Duygu Aksoy^{2*}

*: duyguaksoy@nku.edu.tr

¹: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye

²: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Tekirdağ, Türkiye

Voleybol, hareket paternleri açısından kombine hareketlerin yer aldığı patlayıcı kuvvet sürat ve denge parametrelerinin önemli olduğu bir spor branşıdır. Müsabaka süre olarak düşünüldüğünde ise en az 3 set ve ortalama 90 dakika süren ve sporcuların performansını en üst düzeyde sergilemesi gerekmektedir. Voleybolda müsabaka sürecinde dengeli bir manşet, en üst düzeye sıçrama (patlayıcı kuvvet) ve en hızlı şekilde topa müdahale etme gibi hareketler bulunmaktadır. Voleybolcuların fiziksel özellikleri ve performans kriterleri araştırmacılar tarafından her dönem merak konusu olmakta ve bu konuda yapılan çalışmalar güncelliğini korumaktadır. Bu çalışma Voleybolcularda fiziksel özellikler ve performans değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Çanakkale ilinde faaliyet gösteren voleybol okullarından toplam 43 erkek voleybolcu katılmıştır. Araştırmada voleybolcuların fiziksel özelliklerinden boy, vücut ağırlığı ölçümleri alınmış ve beden kitle indeksi hesaplanmıştır. Voleybolcuların performans özelliklerini belirlemek için sürat, denge ve patlayıcı kuvvet değerleri alınmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için Spss paket programı kullanılmıştır. Verilerin tanımlayıcı istatistikleri yapılmış ve normalliği sınanmıştır. Voleybolcuların fiziksel özellikleri ve performans arasındaki ilişki nonparametrik testlerden Spearman's testi ile tespit edilmiştir. Anlamlılık düzeyi 0.05 ve 0.01 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda voleybolcuların performans değerlerinde sürat, denge ve patlayıcı kuvvetleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Voleybolcularda performans bütünleşik olarak düşünülmeli ve sürat, denge ve patlayıcı kuvvetin kombine çalıştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Keywords: Voleybol, denge, sürat, patlayıcı kuvvet

Diş Hekimliği Öğrencilerinin Endodontik Tedavi Eğitimlerinde Kendilerine Güveninin Değerlendirilmesi

Hakkı Sunay¹

Mehmet Kutluhan Uçuk^{2*}

*: m.kutluhan.u@gmail.com

¹: Altınbaş Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²: Altınbaş Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Diş hekimlerinin tıbbi müdahalelerinde, hekimin kendine güvenmesi ve kendini yetkin hissetmesi çok önemlidir. Çünkü, diş hekimliği, insan sağlığını temel alan bir meslek grubudur. Bazı tedavi prosedürlerde hekimlerin kendini yetersiz hissettiği aşamalar bulunmaktadır ve tedavi süreçleri bu durumdan etkilenmektedir. Hekimlerin aldığı teorik ve pratik eğitimler, ve bu eğitimler dahilinde hasta bakmaları, mezuniyet sonrasında yapacakları tedavilerin ve bu tedavilerdeki kendilerine güvenin temelini oluşturur. Hasta bakarken uyguladıkları tedavilerde, hekimin uyguladığı tedavilerde kendini yetkin hissetmediği veya daha az yetkin hissettiği aşamaların tespiti ve bu yönlerin geliştirilmesi için bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Altınbaş Üniversitesi diş hekimliği 3.sınıf, 4.sınıf ve 5. Sınıf öğrencilerine, Google Forms platformu kullanılarak Likert ölçeğine uygun çoktan seçmeli 16 soru bulunan bir anket yapıldı. Elde edilen veriler ile öğrencilerin fakülte dahilindeki teorik-pratik eğitimlerinde düzenlemeler ve iyileştirmeler için öneriler belirlendi. Yapılan anket çalışması sonucunda diş hekimliği fakültesindeki 3,4 ve 5.sınıf öğrencileri arasında %85 katılım oranı ile 170 katılımcıya ulaşıldı. Sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde, öğrenciler genel olarak tedaviler için kendilerine güvenmekte, teşhis tedavi süreçlerini başarı ile tamamlayabilmektedirler. Bununla birlikte, kanal tedavi tekrarı, rubber-dam uygulamaları ve komplikasyonlarda kendine güvenme oranı azalmaktadır. Üzerine yoğunlaşılması gereken hususlar arasında, anestezi yapılması, acil durumlar, radyografi alınması, pratik derslerinin artırılması, klinik gözlemin artırılması, klinik uygulamalarda seans artırılması, endomotor kullanımı gibi öğrencilerin eksiklik bildirdiği diğer hususlar bulunmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin kendini eksik hissettiği aşamalar üzerine yoğunlaşılması için ek dersler, kurslar yapılması ve laboratuvar derslerinde düzenlemeler yapılması planlanmaktadır. Eksik olunan aşamaların üzerinden gelinmesi hem öğrenci motivasyonunu artıracaktır hem hastalara yapılan tedavilerin kalitesini artıracaktır ve diğer kurumların kendi iç denetimlerini düzenleyebilmeleri adına örnek olacaktır

Keywords: Eğitim, diş hekimliği, endodonti, kendine güven

A New Scientific Approach to the Garajemirli Jar by Using 3D Modelling

Aslan Gasimov^{1*}

*: aslangasumov@gmail.com

¹: Milli Azərbaycan Tarihi Müzesi, Arkeoloji Departmanı, Bakü, Azərbaycan

Being one of the centres of human formation, Azerbaijan is home to countless archaeological cultures and monuments. Archaeological study of Azerbaijan started in the late 19th century. However, scientific approaches were not used during excavations conducted at that time. In recent years, with the application of modern technologies, the study of monuments is entering a new phase. New approaches used in world archaeology are beginning to be applied by local experts. The development of archeometry can shed light on many archaeological problems. With the development of photogrammetry, it facilitates the use of 3D modelling in documentation, as well as in the study of artifacts and architectural monuments. I should note that photogrammetry is of special importance in the development of 3D modelling in the conduct of documentation without damaging the ancient archaeological artifacts, which contain information for hundreds, thousands of years.

In this report, we take for the research the jar with various ornaments on it, found during the excavations in Garajemirli kurgans, which is preserved in The National Museum of History of Azerbaijan. Our goal is to develop a 3D model of it and take the registration and documentation of the pottery to a new level. Garajemirli kurgans (burial mounds) are considered as the monument of Khojaly-Gedabek culture. The necropolis is believed to have been used since the 16th century BC. The study of pottery found in the burial mound by 3D modelling will lead to the emergence of new approaches to them.

Keywords: Archaeology, 3D modelling, photogrammetry, jar, pottery

Improving Learner Autonomy Concepts for Omani Higher Education Institutions: Sultan Qaboos University as a Case Study

Nour Eldin Elshaiekh^{1*}

*: n.osman@squ.edu.om

¹: Sultan Qaboos University, College of Arts and Social Sciences, Department of Information Study, Muscat, Oman

Learner autonomy has been a subject of many studies in the past few decades. The term refers mainly to the construction of the learner's ability to participate in taking responsibility for his/her learning. This paper attempts to explore the needs of autonomous learners in the digital environment at Omani higher education institutions. The study will be adopted using a mixed methods approach. A triangulation approach of collecting data is adopted in this paper to identify the above needs. Questionnaires, interviews, and observations will be used as tools for collecting required data.

The expected results will help the importance of paying attention to the participation of students in choosing and creating the assignments and academic assessments because of its impact on stimulating their interest and enhancing their confidence in learner autonomy, decision-making and assignments. The students should be encouraged to do some work independently outside the classroom, using modern tools and methods that are compatible with their aspirations, and to search for information using different sources. In general, the paper will focus on the need of Learner Autonomy in the Omani Higher Education Institutions, as a must technique for the coming future era. The study will be conducted at one Omani university. Further studies need to be conducted to investigate the topic in wider context.

It is hoped that this paper will improve the quality of digital services that meet autonomous learners' needs. Consequently, such learners will become more confident using them. Once this confidence is established, academic institutions' goals in facilitating the spread of a culture of learner autonomy will perhaps seem more viable. It is also hoped that this paper will intrigue the interest of non-beneficiaries and introduce them to the research in the digital environment.

Keywords: Learner autonomy, Omani higher education, Sultan Qaboos University

Martin Luther'in Eserlerinde Türkler

Aleksandra Zheveleva^{1*}   Alexei Pervushin²

*: zheveleva@gmail.com

¹: St. Petersburg Devlet Üniversitesi, Şarkiyat Fakültesi, Orta Doğu Ülkeleri Tarihi Bölümü, St. Petersburg, Russian Federation

²: St. Petersburg Devlet Üniversitesi, Şarkiyat Fakültesi, Orta Doğu Ülkeleri Tarihi Bölümü, St. Petersburg, Russian Federation

Osmanlıların 1453 senesinde Bizans İmparatorluğu'nun başkenti olan İstanbul'u ele geçirmesi dünya tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Türklerin Avrupa kıtasına yayılmasıyla «Osmanlı tehdidi», genel olarak Avrupa etnik kimliğinin ve özel olarak modern Avrupa uluslarının oluşumunda en önemli çatışmacı ve aynı zamanda bütünleştirici faktör haline gelmiştir. Bu olayların çağdaşları olan Hıristiyan Batı'nın büyük zihinlerinin, XV.-XVI. yüzyılların başındaki Osmanlı devletine dair verdikleri tepkiler büyük bilimsel ilgi taşımaktadır. Bunların arasında Alman Hıristiyan ilahiyatçı ve kilise reformcusu Martin Luther'in eserleri önemli bir yer tutmaktadır.

Ortaçağ Avrupası sakinlerinin gözünde Türklerin imajı sorunu, son zamanlarda Doğu ve Batı medeniyetleri arasındaki etkileşimdeki genel eğilimleri incelemenin sürecinde ortaya çıkmaktadır. Martin Luther'in Türklere karşı savaş ihtiyacını tartıştığı sözde "Türk kitapları" bilim dünyası için bir keşif değildir. Bununla birlikte, Martin Luther'in eserlerinde Türklerin anlayışına tam bir genel bakış sağlayacak çok az araştırma vardır. İşbu çalışma, eksik olan boşlukları doldurmaya yönelik bir çalışmadır. XVI. yüzyılın başlarındaki tarihi olayların prizması üzerinden «Alman Reformu» liderinin Türkler karşısındaki konumunu ve gelişimini analiz etmektedir.

İşbu çalışmanın kaynak tabanını sadece Martin Luther'in "Türk kitapları" değil, aynı zamanda «Türk tehdidinde» karşı tutumunu da ifade eden, ancak çoğu zaman modern bilim adamlarının araştırmalarından uzak kalan eserlerinden oluşturulmaktadır. Martin Luther'in «95 tez» diye anılan "Endüljansın Kuvvetine Dair Tezler» buna dahildir.

Kaynakların incelenmesi sürecinde, Martin Luther'in Türkler hakkındaki görüşünün, Avrupa'daki Türk fetihlerinin etkisi altında sadece gelişip değişmekle kalmayıp, Osmanlı ordusunun Alman prensliklerine tehlikeli yakınlığı koşullarında bile heterojen kaldığı ortaya çıkmaktadır. Bu, bir yandan Martin Luther'in Türklerle bir savunma savaşı olasılığına ilişkin görüşlerinin evrimi ve diğer yandan Türklerin genel imajına ilişkin sarsılmaz konumu ile doğrulanmaktadır. Martin Luther'in Türklerden genel olarak hoşlanmaması ve korkusunun, eserlerinde onlara samimi bir ilgiyle yan yana olması şaşırtıcıdır.

Aynı zamanda işbu çalışmanın sonuçları, «Alman Yenilikçi Devrimi'nin babası»nın Türk karşıtı yazılarının, Katolik ve Protestan Avrupa'nın siyasi güçlerinin çatışma dönemlerinde ve Osmanlı İmparatorluğu karşısında konsolidasyon süreçlerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Keywords: Martin Luther, Osmanlı İmparatorluğu, Türklerin imajı, Ortaçağ Avrupası

Sovyet Aydınlarının Gözüyle Türkiye Cumhuriyetinin İlk 10 Yılı

Aleksandra Zheveleva^{1*}

Aleksandra Yagafarova²

Natalya Sokolova³

*: zheveleva@gmail.com

¹: St. Petersburg Devlet Üniversitesi, Şarkiyat Fakültesi, Orta Doğu Ülkeleri Tarihi Bölümü, St. Petersburg, Russian Federation

²: St. Petersburg Devlet Üniversitesi, Şarkiyat Fakültesi, Türkoloji Bölümü, St.petersburg, Russian Federation

³: St. Petersburg Devlet Üniversitesi, Şarkiyat Fakültesi, Türkoloji Bölümü, Sankt-Petersburg, Russian Federation

1920'liiler haklı olarak Rus-Türk ilişkilerinin "altın çağı" olarak kabul edilmektedir.

16 Mart 1921 tarihinde Sovyet Rusya, Türkiye ile Moskova Antlaşmasını imzalayıp Cumhuriyetin ulusal egemenliğini ilk tanıyan ülke olmuştur. Hemen ardından iki ülke arasında verimli bir işbirliği dönemi başlamıştır. Milli mücadele sırasında Vladimir Lenin'in Mustafa Kemal Atatürk'e yaptığı mali ve askeri yardımların yanı sıra ekonomi ve ticaret, sanayi, tarım, bilim, eğitim, kültür ve sanat gibi alanlarda işbirliği gelişmiştir. Böylece, Türk tarihçisi Prof. Mehmet Fuat Köprülü Rusya'yı ziyaret ederek bir dizi ders vermiş, Rus bilim adamı ve Ortadoğu ülkeleri uzmanı Prof. Vasiliy Barthold ise Türkiye'de seminerlere katılmıştır.

İşbu çalışma kapsamında Cumhuriyetin ilk on yılında Türkiye'yi ziyaret eden ve başta yazar ve gazeteciler olmak üzere Rus aydınlarının anıları incelenmiştir.

Rus sanatçılarının Türkiye'yi ziyaret eden ilk temsilcilerinden biri de ressam Yevgeny Lansere idi (1875-1946). Sanatçı Ankara'yı 1922 yazında, Cumhuriyetin ilanından önce görmüş ve yolculuğuyla ilgili büyüleyici resimli notlar yayınlamıştır.

En önemli yazarlar arasında 1924-1925 yıllarında Türkiye'yi ziyaret eden ilk Sovyet kadın yazarı Lidia Seifullina'yı (1889-1954) anmak gerekmektedir.

Stalinist döneminin ünlü yazarı, senaristi ve gazetecisi Pyotr Pavlenko (1899-1951), 1924'ten itibaren 1927'ye kadar Türkiye'de çalışmış ve Rusya'ya döndükten sonra ülke hakkında "İstanbul ve Türkiye" (1930) ve "Anadolu" (1932) adlı bir dizi makale yayınlamıştır.

1933 yılında Türkiye'nin en büyük şehirleri olan İstanbul, Ankara ve İzmir'i ziyaret eden yazar, şair ve oyun yazarı, gazeteci, savaş muhabiri Lev Nikulin'den (1891-1967) bahsetmeden de olmaz.

1920-1930'lularda Türkiye'yi ziyaret eden Sovyet aydınlarının listesine devam etmek mümkündür. Genç Cumhuriyetin çağdaşlarının hatıraları, modern Türkiye'nin ilk 10 yılı hakkında bizlere çok değerli bilgiler sunmaktadır.

Keywords: Türkiye Cumhuriyeti, Sovyet aydınları, seyahat, anılar

Ahıska (Meshet) Türklerinin Gürcistana Dönmelerinde Engel Olan Ermeni Örgütleri

Naziya Mammadova^{1*}

*: mamedovanaziya@mail.ru

¹: Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü, Baku, Azerbaycan

Samtshe-Cavaheti Gürcistan'ın güneybatısında idari bir bölge ve bu bölgenin idari merkezi Ahıska kenti. Samtshe-Cavaheti'nin güneyinde Ermenistan ve Türkiye, batısında Acaristan yer alır. Bölgedeki başlıca kentler, Ahılkelek, Ahıska, Borcomi ve Ninotsminda'dır. Stalin döneminde başka bölgelere göç ettirilmesinden dolayı bölge nüfusuna yapılan müdahale nedeniyle Ermeni nüfusu arttığından bugünkü durum ortaya çıktı. Stalin'in göç ettirme ve yer değiştirme politikaları nedeniyle Sovyet coğrafyasında anlaşmazlık ve kriz bölgeleri oluştu. 31 Temmuz 1944 tarihli SSCB Halk Komitesi'nin Gürcistan'ın sınır güvenliğini arttırmak adına almış olduğu 6279 sayılı (Tamamen gizli olan) karar ile bizzat Stalin'in imzası ile bölgeden 40.000'i Kazakistan'a, 30.000'i Özbekistan'a 16.000'i Kırgızistan'a ve diğer bölgelere olmak üzere toplam 86.000 kişinin "göç ettirilmesi" karara bağlanmıştır.1944 yılında Stalin tarafından sürgün edilen Ahıska Türkleri'nin yerine Gürcüler ve Ermeniler yerleştirildiğinden günümüzde nüfusun yaklaşık yarısı Gürcülerden ve Ermenilerden oluşuyor. Ahıska Türkleri sıklıkla göç etmek zorunda kalan bir toplum olmakla birlikte üç sürgün yaşamıştır: 1944 Ahıska/Gürcistan, 1989 Fergana/Özbekistan ve 2004 Krasnodar/Rusya. Bu gün Ahıska Türkleri Rusya (70 bin), ABD (50 bin), Azerbaycan (106 bin), Ukrayna, Özbekistan, Kırgızistan ve Kazakistan'a kadar geniş bir coğrafyaya dağılmışlardır. Türkiye'de 65 binden fazla Ahıska Türkünün yaşadığı tahmin edilmektedir. Ahıska Türkleri, Gürcistan parlamentosunun 2007 yılında aldığı kararla ülkeye geri dönme hakkına sahip olmalarına rağmen bölgedeki Ermeni halkının karşı çıkmasıyla çözümsüzlük sürüyor. Ahıska (Meshet) Türklerinin anavatanlarına dönmeleri bölgede etkili olan Ermeni diasporası tarafından engellenmektedir. SSCB döneminde Gürcistan'dan sürgün edilmiş Ahıska Türkleri ve dolayısıyla Samtshe- Cavaheti bölgesi ile ilgili çalışma yürüten DATÜB başta olmak üzere birçok sivil toplum kuruluşu, vakıf ve dernekler Ahıska Türklerinin anavatanları olan Ahıska'ya dönmeleri ile ilgili çalışmalar yürütmektedir.

Keywords: Gürcistan, Ahıska Türkleri, Ermeni örgütleri, Samtshe-Cavaheti, sürgün

Arslantepe'de Karaz Kültürü

Veli Ünsal^{1*}

*: vunsal@ahievran.edu.tr

¹: Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Kırşehir, Türkiye

Anadolu'nun diğer bölgelerinden tamamen farklı bir gelişim izleyen ve doğuda Trans-Kafkasya'dan Urmiye Gölüne, batıda Divriği-Kangal yörelerinden Malatya-Elazığ bölgesine, güneyde Kahramanmaraş ve Amik ovasından Filistin'e ve kuzeyde Karadeniz Dağlarına kadar yayılan bir kültüre, Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı boyunca rastlanır. Adı geçen tüm yerleşmelerde hâkim keramik türü, bilim çevrelerince Karaz, Erken Transkafkasya, Khirbet Kerak, Yanık/Siyah Açıklı Mal olarak tanımlanan keramik grubudur. Doğu Anadolu'da Karaz kültürüne ait yerleşmeler oldukça çoktur. Bunlardan hemen hemen hepsi hem Kalkolitik hem de Tunç Çağına ait verilere sahiptir. Malatya yakınlarındaki Arslantepe bölgenin Karaz ve İlk Tunç Çağı kültürlerinin anlaşılmasını sağlayan çok önemli bir yerleşmedir.

Arslantepe bölgenin büyük höyüklerinden biridir. Yapılan kazıların sonuçlarına göre höyük, Geç Kalkolitik Çağdan Geç Hitit Çağına kadar kesintisiz yerleşme görmüştür. Höyüğün hemen her dönemde iskâna uğraması ticaret yollarının üzerinde ve su kaynaklarının merkezinde bulunması ile açıklanır. Bu zamana kadar gerçekleştirilen ve hala devam eden kazıların sonucunda höyükte sekiz tabaka tespit edilmiştir. Bunlardan Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı I (M.Ö. 3300–3000)(VI A) tabakalarında Karaz türü mal örnekleri bulunmuştur. Yerleşmenin VI B katında da Doğu Anadolu tipi Karaz tipi keramikler devam etmektedir.

Bilindiği gibi Karaz kültürünün iki önemli özelliği vardır. Bunlardan biri keramik bir diğeri mimaridir. Bu yerleşmede kültürün her iki özelliği de belirgin bir şekilde göze çarpar. Keramik olarak Arslantepe'de Karaz türü mallara gerçek kültür katmanları içinde rastlanmıştır. Mimari olarak ise yerleşmede çok sayıda yuvarlak planlı yapılara ve çok odalı büyük mekânlara rastlanır. Bu tür yuvarlak planlı yapılar Karaz kültürüne ait en iyi bilinen yapı türleridir. Sonuç olarak, Arslantepe, yerleşmenin başladığı M.Ö. 5. bin yılın sonlarından, M.Ö. 1. binin başlarına kadar siyasi ve ekonomik açıdan çevresi için önemli bir merkez olmuştur. Ayrıca Arslantepe de ki yerleşmenin özelliklerine bakarak, buranın M.Ö. 3. bin yılda çok önemli bir şehir olduğu söylenebilir.

Keywords: Karaz, Malatya, Kalkolitik Çağ, Eski Tunç Çağı, Doğu Anadolu

Osmanlı Bilim ve Düşünce Dünyasında Katip Çelebi (Hacı Halife)

Fatimah Merie Hammood Abbosh^{1*}

*: vunsalveli@gmail.com

¹: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir, Türkiye

Hacı Halife, Hacı Kalfa isimleriyle de bilinen Kâtip Çelebi, I. Ahmed (1603- 1617), I. Mustafa (1617-1618), II. Osman (1618-1622), IV. Murad (1623-1640), Sultan İbrahim (1640-1648) ve IV. Mehmed (1648-1687) dönemlerinde yaşamıştır. Çelebi, başta Osmanlı tarihinin en büyük bibliyografyası sıfatı olmak üzere tarihçi, coğrafyacı gibi diğer sıfatlarıyla düşünce ve bilim tarihimiz açısından çok önemli bir mevkide bulunan Osmanlı bürokrati ve âlimidir. Yaşadığı dönem, XVI. yüzyılın sonlarından itibaren Habsburglar ve Safevîler ile yapılan uzun savaşlar sonucu ortaya çıkan sosyal ve ekonomik sorunlar, bazı padişahlarda görülen zayıflıklar, saray içi mücadelelerin sebebiyet verdiği iktidar boşluğu, nüfus artışının ortaya çıkardığı topraksız genç nüfus problemi, Amerikan gümüşünün XVI. yüzyıl sonlarından itibaren yol açtığı ekonomik sorunlar, devleti oldukça sıkıntıya sokan Celâlî isyanları ve coğrafi keşiflerin olumsuzlukları gibi devletin birçok konuda sıkıntı yaşadığı bir dönemdir. Bunun sonucu olarak bu yüzyıl, devletin çeşitli unsurlarında bir dönüşümün yaşanmaya başladığı dönem olarak kabul edilmektedir. Bahsedilen dönemde yazılan tarih, ıslahat risalesi ve devlet teşkilatı ile ilgili kaynaklar da bunu ortaya koymaktadır. Aynı durum, düşünce ve bilim hayatı, dolayısıyla bunların üretildiği ve topluma yaygınlaştırıldığı kurum olan medreseler için de söz konusu edilebilmektedir. Kâtip Çelebi tarihçi, bibliyografyası ve coğrafyacı olarak eserlerine çok başvurulmuş biri olmasının yanında, yaşadığı dönem için yapmış olduğu aklî ilimler merkezli olarak yaptığı “ilmin gerilediği” yolundaki eleştirisiyle Tanzimat ve özellikle II. Meşrutiyet sonrası birçok çalışmaya konu olmuş, bu özelliği sebebiyle de gerek Osmanlı medrese tarihi gerekse düşünce ve bilim tarihi yazıcılığında başvurulmuş temel referans noktalarından biri haline gelmiştir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde, yukarıda belirtilen bakış açısıyla gerilemenin sebepleri sıralanmakta, bu sebeplerden birisi mutlaka aklî ilimlerin öğretiminin aksaması, bu ilimlerin yasaklanması ya da ilmî zihniyetin bozulması olarak zikredilmektedir. Bu anlamda Osmanlı bilim ve düşünce dünyası içinde pek çok sebebin yol açtığı olumsuz sonuçları eserlerinde ifade eden kişi Kâtip Çelebidir. Dolayısıyla onun aklî ilimlerin ihmaliyle ilgili “Osmanlı ilim paradigması içinden” yaptığı eleştiri ve değerlendirme, çalışmamızın ana çerçevesinin oluşturmaktadır.

Keywords: Kâtip Çelebi, Hacı Halife, tarihçi, bibliyografyası, coğrafyacı

Management of Pharmaceutical Products via a Digital Platform.

Tadj Meziane^{1*}

*: mezianetadj@gmail.com

¹: Higher School of Management, Tlemcen, Alegria

Since 2002, the Algerian health system has undergone several reforms aimed at improving the supply and public organization of health care, the reform is stipulated in the health code N° 18-11 of July 2, 2018, and Executive Decree N° 07-140 of May 19, 2007, on the creation, organization and operation of (EPH) and (EPSP), has brought to the national level the creation of 192 EPH, 271 EPSP, 1495 polyclinics and 5117 treatment rooms, and at the level of the wilaya of Tlemcen, the creation of 5 EPH, 7 EPSP, 1 EHS, 1 CAC, plus the CHU thus putting an end to the health sector. The increase in expenditure on pharmaceutical products is one of the main causes of the dysfunction of the Algerian health system, thus, several reform measures have been taken by the Algerian public authorities in order to remedy these expenses which are constantly growing. The analysis of expenditure and current consumption (2020/2021) of drugs and pharmaceutical products in the various establishments of the wilaya shows us a considerable and rapid increase that the only health needs of hospitalized citizens are effectively taken care of at the level of the structures. do not justify. The budgetary allocations concerning (13) establishments (EHS+ 5 EPH+ 7 EPSP) of the wilaya of Tlemcen for the year 2021 are distributed as follows: Chapter 13: 555 460 000.00 which represents 30.46% of title 2. Chapter 14: 333 300 000.00 which represents 27.14% of title 2. The stock of pharmaceutical products of the establishments of the wilaya (without specific action products) valued and estimated on 10/07/2021 is in the order of 720,285,030.95. Twenty-four (24) of the pharmacy doctors' staff are concerned in the public health establishments. The management of drugs and specific actions is currently carried out by software purchased or developed locally, or by the famous Epipharm software developed in 1994 with an old graphic interface, many anomalies only manage stocks, do not ensure exact calculation, do not display total costs, does not accept to remove products, and does not accept updates.... etc.

In this international contribution, we present an integrated project of a digital pharmaceutical product management platform developed by a multidisciplinary research and working team. The project will develop good practices and help in timely decision-making in the management of pharmaceutical devices in public institutions considering the inevitable shift towards organizational transformation in the era of digital health.

Keywords: Digitization, patient, management, platform, pharmaceutical products

Sözlü Tarih Görüşmelerinde Katılımcılardan Kaynaklanan Sorunlar

İlker Dere^{1*}

*: dr.ilker.dere@gmail.com

¹: Necmettin Erbakan University, Konya, Türkiye

Sözlü tarih, görüşme seansları aracılığıyla insanların anılarını kaydetmektedir. Hem tarihsel bir araştırma hem de bir veri toplama yöntemi olan sözlü tarih; tarih, sosyoloji, folklor, psikoloji, müzik, eğitim gibi birçok sosyal bilim alanında uzun yıllardır kullanılmaktadır. Katılımcılar, sözlü tarihin birincil veri toplama yöntemi olan görüşmelerin ana kaynağı olduğu için sözlü tarih verilerinin kalitesi, katılımcıların özelliklerinden ve onlar tarafından anlatılan hikâyelerin kanıtlanabilirliğinden önemli ölçüde etkilenmektedir. Hâlihazırda çeşitli sözlü tarih çalışmalarında katılımcı kaynaklı sorunları ve bunların olumsuz sonuçlarını tartışılmıştır. Bu çalışmada araştırmacı, katılımcılardan kaynaklanan sorunları belirlemiş ve uygulanabilir çözümler önermiştir. Bu bağlamda araştırmacı, katılımcılardan kaynaklanan sorunları betimlemek için hem literatür çalışmalarını hem de sözlü tarih uygulamalarında yaşadığı durumları göz önünde bulundurmuştur.

Ön değerlendirme sonucunda kaynak kişilerden kaynaklanan bazı önemli sorunlar tespit edilmiştir. İlk olarak, bazı katılımcılar araştırma konusu hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. İkincisi, bilgili katılımcılar görüşmelere katılmayı reddedebilmektedir. Üçüncüsü, bazı katılımcılar çelişkili ve tutarsız ifadelerle tarihi gerçekleri tahrif etmeye çalışmaktadır. Dördüncüsü, bazı katılımcılar feragat formunu imzalamayı reddetmekte ve görüşmenin sesli veya görüntülü olarak kaydedilmesine rıza göstermemektedir. Beşincisi, çoğu insanın tarihi materyalleri veya eserleri koruma alışkanlığı yoktur. Altıncısı, bazı insanlar hassas konular hakkında konuşmak istemezken, bazıları gereksiz ayrıntılar anlatmaktadır. Son olarak, bazıları başkalarını suçlamakta, bir imaj yaratmaya (manipülasyon) çalışmakta, uydurabilmekte, ayrımcı konuşmakta, kanıt göstermeyi reddetmekte, görüşmeci üzerinde kontrol kurmaya çalışmakta ve sonraki görüşme oturumlarına katılmayı reddetmektedir. Araştırmacı, bu sorunların çözümü için bazı öneriler sunmuştur.

Keywords: Sözlü tarih, kaynak kişi, sorunlar, güvenilirlik

Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Siber Aylaklık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Mehmet Oğuz Günşen¹

Deniz Mertkan Gezgin^{2*}

*: dmgezgin@hotmail.com

¹: Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Edirne, Türkiye

²: Trakya Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği, Edirne, Türkiye

Bilgi iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi hem olumlu hem de olumsuz olguların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu olgulardan biri de siber aylaklık olarak bilinmektedir. Siber aylaklık, bireylerin gerek iş ortamında gerekse eğitim ortamında, İnternet ve mobil teknolojileri amaç dışı kullanımları olarak tanımlanmaktadır. Çalışmanın amacı, özel eğitim alanın çalışan öğretmenlerin siber aylaklık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Çalışma grubunu farklı illerde ikamet eden ve özel eğitim alanında çalışan 412 öğretmen oluşturmaktadır. İlişkisel tarama yöntemi ve genel tarama yönteminin birlikte kullanıldığı çalışmanın analiz sürecinde betimsel istatistiklerden ve parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi(ANOVA), Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde ise parametrik olmayan testlerden Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre özel eğitimde çalışan öğretmenlerin siber aylaklık davranışlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenler internette paylaşım yapmak ve içeriğe erişmek açısından daha yoğun bir şekilde siber aylaklık davranışı göstermektedirler. Demografik verilerden cinsiyete göre ise siber aylaklık açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Fakat kadın öğretmenlerin internette yaptıkları paylaşımların erkek öğretmenlere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Erkek öğretmenlerin ise internette oyun oynama ve gerçek zamanlı güncelleme açısından siber aylaklık düzeyinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin mezun oldukları bölüm, çalıştıkları kurumların türü ve yaşadıkları bölge açısından siber aylaklık düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Fakat internette içeriğe erişim açısından Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinde çalışan öğretmenlerin Ege bölgesinde çalışan öğretmenlere göre siber aylaklık düzeyleri daha yüksektir. Medeni durum açısından ise bekâr öğretmenlerin, evli öğretmenlere göre siber aylaklık düzeyi, internette içeriğe erişim ve gerçek zamanlı güncelleme davranış düzeyi anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. İlişkisel analizler sonucunda ise öğretmenlerin siber aylaklık düzeyleri ile yaş, meslekte geçirilen süre arasında anlamlı negatif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Meslekte geçirilen süre ile internette içeriğe erişim ve alışveriş yapma davranışı arasında anlamlı negatif yönde düşük düzeyde ilişkinin varlığı görülmektedir. Son olarak yaş değişkeni ile internette içeriğe erişim arasında anlamlı negatif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Bulgular sonucunda özel eğitim alanında çalışan bazı öğretmenlerin siber aylaklık açısından risk altında olduğu söylenebilir.

Keywords: Siber aylaklık, öğretmenler, özel eğitim, mobil teknolojiler

Kripke'nin, Wittgenstein'in Özne Dil Argümanı Üzerine Geliştirdiği Şüpheciliği Hakkında Bir İnceleme

Raşit Görkem Aytimur^{1*}

*: gorkemaytimur@gmail.com

¹: Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Bu çalışmada Saul Kripke'nin, Ludwig Wittgenstein'in öznel (özel) dil argümanı üzerine geliştirdiği şüpheciliği hakkında bir inceleme gerçekleştirilmek istenmiştir. Bu bağlamda Kripke'nin Wittgenstein'in öznel dil hakkındaki soruşturmasını nasıl ele aldığını belirtmek amaçlanmıştır. Birçok araştırmacı tarafından "Wittgenstein'in ikinci dönemi" olarak belirtilen düşünce periyodunun temel metni "Felsefi Soruşturmalar" olarak ifade edilir. Wittgenstein bu kitapta öznel dilin olanaklılığı üzerine bir argüman ortaya atmıştır. Argüman, öznel duyguların kişiye özel, tek olduğunu, bir tekrarı içermediğini ve başka biri tarafından anlaşılmasının olanaksızlığını ele almaktadır. Bu durum öznel duygunun dile gelmeyen yapısıyla belirtilmiştir. Bir başka deyişle, kişi kendi zihninde bir duyguyu tanımlayabilse bile -ki bu da Wittgenstein'a göre tekrarlanabilecek bir durum olamayacağından dolayı belirsizdir- dilsel olarak onu ifade edemez. Dil özneler arasında ortaklıklar ve kabuller sayesinde iletişimi mümkün kılan bir araçtır. Oysa öznel duygular ortaklık içermeyen doğasıyla sadece kişiye özel bir yapıdadır ve kişiden kişiye mutlaka farklılıklar içermektedir. Kripke, Wittgenstein'in öznel dilin olanaksızlığı üzerine yürüttüğü tartışmayı ilerleterek, dil içinde nesneye karşılık gelebilecek hiçbir sözcüğün olamayacağını ve her bir tanımlama hakkında şüphe duyulması gerektiğini söylemektedir. Ona göre, dil dünyayı ya da sözcük nesneyi resmetmez. Her bir dilsel tanımın özünde üstdilsel (metalinguistik) bir kabul taşıdığını iddia etmektedir. Bu tanımların her birine şüpheyle yaklaşılması gerektiğini söylemekte ve bunu da matematikteki toplama işlemine dair bir soruşturma ile örneklendirmektedir. Şüphecinin (septiğin) toplama işlemi aracılığıyla sürdürdüğü, dilsel kabullerin doğruluğu üzerine bir olgusallığın temellendirilmesi ile ilgili olanaksızlığı ele aldığı soruşturmasını Kripke, bir çözüm düşüncesiyle sonlandırır. Sonuç olarak, ona göre iletişimin kapısını açabilmek için, öznel dil mümkün değilse de, ortak bir topluluk dili olanaklıdır. Wittgenstein dilde şüphe duyulabilecek, iletişimde sorun olarak duran bu konuların yüzeysel gramerle ilişkili olduğunu söylemektedir. Bu ise dilin yanlış yapılanmasından başka bir şey değildir. Aslında temelde bütün ortaklıklar ve kabullerin bulunduğu, dile ait derin bir gramer söz konusudur. Özneler arası iletişimi mümkün kılan unsurlar da dilin bu derin gramerle olan ilişkisiyle açığa çıkmaktadır.

Keywords: L. Wittgenstein, S. Kripke, öznel dil, şüphecilik

Ali Bey Huseynzade's Way of Turkification, Islamization and Europeanization in the National Identification of the Turkic Peoples

Turkan Mammadova^{1*}

*: mammadzadehturkan@gmail.com

¹: Azerbaijan National Academy of Sciences, The Institute of Philosophy and Sociology, Dept. of History of Philosophy, Baku, Azerbaijan

The article is dedicated to one of the prominent intellectuals of the Turkish world Ali Bey Hüseyinzade, who struggled against colonial policy throughout his life. His ideological thoughts served the political awakening of the Turkish peoples living in the Russian Empire in the process of determining their national identity. Ideological reformists desired to achieve a high level of development of the people through reforms in their identity, without deviating from the historically acquired language, religion, customs and moral principles. And in order to ensure the sustainability of this development, the scientist put forward his ideological ideas in three directions: Turkification, Islamization and Europeanization. For this purpose, the article examines Ali Bey Hüseyinzade's ideological thoughts in three directions.

The first part of an article is devoted to the study of the principle of unity among the Turks based on Ali Bey's works on Turkism. It reflects the promotion of the idea of Turkism to provide the basis of unity and development among the Turkic peoples. The scientist, who asked the question of "Who are the Turks and who do they consist of?" believes that political awakening and development is possible only by relying on historical roots and values of people. From this point of view, it is claimed that the basic principle of the idea of unity is that the Turks should be familiar with their national historical identities.

The second part of the article is based on the study of the principle of Islamization, which is the second of the trinity of ideologist. Ali Bey Hüseyinzadeh, who advocate Islam as a religion based on human values, aims to ensure the sustainability of development by reforming Islam without deviating from Islamic culture and values.

The third chapter is devoted to the study of the idea of Europeanization. Although Ali Bey Huseynzadeh advocated the use of European scientific achievements for modernization, his attitude towards two factors, such as conservatism and imitation, which he sees as an obstacle to modernization, is also studied.

In conclusion, the creation of new directions among the Turkic peoples by Ali bey Huseynzade are once again emphasized.

Keywords: Turkic people, Turkification, Islamization, Europeanization, political self-awareness

Karnavalesk Kavramı Bağlamında İncili Çavuş Fıkraları Üzerine Bazı Tespitler

Erkan Kalaycı^{1*}

*: edeberkan@gmail.com

¹: Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kırklareli, Türkiye

Ortaçağ Avrupası'nda kast, mülkiyet, meslek ve yaş gibi ölçütler üzerinden insanların ayrışması, halk kültürünün şekillendirdiği eğlenceler olan karnavallar esnasında kısa süreliğine de olsa askıya alınmış ve toplumu oluşturan fertlerin eşitlenmesi mümkün olmuştur. Eğlence, alay, itibarsızlaştırma ve mizah ile öne çıkan ve tabu sayılan davranışların sıradanlaştığı etkinlikler olan karnavalların zaman içinde kendine has imgelerle örülür bir dil inşa ettiğine işaret eden Mihail Bahtin, karnavalın edebiyata da tesir ettiğini dile getirir ve bu tesiri "Dostoyevski'nin Poetikasının Problemleri" adlı eserinde "edebiyatın karnavallaşması/karnavallaşmış edebiyat" olarak nitelendirir. Karnavalın edebiyat ve edebi türler üzerindeki etkilerini irdeleyerek temellerini attığı söz konusu görüşünü daha sonra "*Rabelais ve Dünyası*" adlı eserinde geliştiren Bahtin, bu eserinde 'karnavalesk' terimini kullanarak tıpkı karnavallardaki gibi yüksek, ideal ve hiyerarşik olanın yıkılmasına, itibarsızlaşmasına dayalı olan mizahi bir edebiyat anlayışına işaret eder.

Halk kültürüne dayanmak suretiyle Bahtin tarafından ortaya konulan ve evrenselliğine vurgu yapılan karnavalesk güldürünün izlerinin görülebileceği edebi ürünlerden biri halk edebiyatının önemli unsurlarından olan fıkralardır. Türk mizah kültürünün önemli bir parçası olan fıkralarda halkın kendisini temsil etme yetkisini verdiği fıkra tipi aracılığıyla, otoritenin yerilmesi, dokunulamaz gibi görülenlerin itibarsızlaştırılması, hiyerarşi duvarının ortadan kaldırılması söz konusudur. Bu bağlamda halkı temsil etme yetkisi verilen ve etrafında pek çok fıkra teşekkül eden tiplerden biri de İncili Çavuştur. İncili Çavuş, mizahın sunduğu hoşgörü kalkanından istifade ederek tabu gibi görülen pek çok olguyu ve kavramı, itibarsızlaştırma ve ideal gibi görüneni yukarıdan aşağı indirmek gibi karnavalesk anlayışın bir parçası olan grotesk gerçekçiliğe de başvurarak yıkmaktadır. Bu hususlardan hareketle, bu çalışmada öncelikle karnavalesk kavramı üzerinde durulacak ve burada sunulan veriler ışığında İncili Çavuş fıkralarının karnavalesk yönüyle ilgili tespitlere yer verilecektir.

Keywords: Mizah, fıkra, İncili Çavuş, karnavalesk

Balkanlarda Tören Giysilerinden Gelinlik

Fatma Ayhan^{1*}

*: kaanlight7@gmail.com

¹: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Türk milletinin kültür tarihi incelendiğinde Orta Asya'dan Anadolu ve çevresine kadar uzanan göç yollarında karşılaştıkları kültürlerden de etkilenerek günümüze kadar uzanan zengin bir giyim kuşam potansiyeline sahip olduğu bilinmektedir. Türk giyim kuşamı uzun geçmişi yayıldığı geniş coğrafi alan kültür etkileşimi ve inanç sistemlerinin etkisi ile oluştu. Bunların günümüze kadar gelebilen örnekleri tarihi değer ve eser niteliğini taşıması yanı sıra etnografik açıdan el sanatlarının da kıymetli parçalarını oluşturmaktadır. Bu giysiler, Kültür Bakanlığı bünyesindeki etnografya müzeleri başta olmak üzere özel müzeler, özel koleksiyonlarda yer almakta, bazıları ise sandıklarda saklanmaktadır. Kültür tarihimizin pek çok niteliğini üzerinde barındıran Türk giyim kuşam ürünlerini çeşitli nedenlerle gerektiği şekilde tanıtılmamaktadır. Bazı durumlarda kişilerin sadece giyim ve kuşamlarına bakılarak onların hangi toplum olduklarını belirleme olanağı bulunmaktadır. Farklı toplulukların bireyleri ile bir araya geldiklerinde fiziksel görünümleri dışındaki farklar, ancak ulusal giysilerini giydiklerinde belirginleşir. Günümüzde genellikle kentlerde var olan ve çok büyük boyutlara varan kültür alışverişi dünyanın globalleşmesi ile modanın etkileri sonucunda giyim kuşamda benzerlikler oluşmasına rağmen, kırsal kesimde geleneksel giysiler önemli etkilerini sürdürmektedir. Kültürün her alanda olduğu gibi giyimde de toplumsallığı veya ulusallığı belirleyen ve değişimleri sağlayan bazı temel etkenler vardır. Bu etkenler koruma içgüdüsü, doğa koşullarına uyma, dinsel yada felsefi inançlar, yapılan işe uygunluk sağlama, yönetsel düzenlemeler, ekonomik koşullar, psikolojik eğilimler ve moda olarak sıralanabilir. Bu farklılıklar içerisinde tüm dönemlerde kadının en önemli tören giysisi hiç kuşkusuz gelinlikler olmuştur. Gelinlik için seçilen model, renk kumaş değişse de amaç hep aynı kalmıştır. Osmanlı geleneği gereği, simli, pullu, işli giyimleri ayıp sayıldığından genç kızlar genellikle sade elbiseler giyerlerdi. Kadınların süslü giyinebilmelerinin yolu evlilikle başladığından ilk gösterişli elbise olan gelinlik her zaman önemli bir giysi olmuştur. Gelinin diğer kadınlardan farklılığını belirtmesi açısından da önemlidir. Gelinin diğer kadınlardan farklı kıran gelinliğinin yanı sıra gelinliği tamamlayıcı gelin başı, duvağı ve aksesuarlarıdır. Dönem modasını yansıtan pahalı kumaşlardan yapılan gelinlikler gösterişli ve süslüdür. Saray, hanedanlık rengi olarak kırmızı renk benimserken, Osmanlı devrine ait kadın giyimi ve gelinliği yaşanan hayat tarzına uygun saray, şehir ve kırsal kesim gibi grupların kendine özgü kuralları gelenek ve göreneklerine göre kullanılan değişik boya, dokuma, işleme ve model ile zenginleşmiştir. Osmanlılar da düğünün kaç gün süreceği evlenenlerin sosyal statülerine göre değişim göstermektedir. Düğünün her gününde farklı bir kıyafet giyildiği bilinmektedir. Osmanlı İmparatorluğunun kültürel değerleri açısından oldukça zengin ve kendine özgü geleneksel giysileri diğer ülkelerde kullanılan giysilerden farklı özelliklere çeşitliliğe sahip olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada; Türk kültürü içerisinde önemli bir yeri olduğunun düşündüğümüz Osmanlı İmparatorluğunda kullanılan tören giysilerinden gelinliklerin özelliklerini giyim alanının gerektirdiği sistematik ile inceleyerek tespit edilmesi, ortaya konulması ve kullanıldığı modelleri ile kültür değerleri açısından gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarabilmesine katkıda bulunmaya çalışmaktır.

Keywords: Balkanlar, Türk, gelinlik, saray, kültür

In Search for the Squarc Effect

Atanas Kirjakovski^{1*}

*: kirjakovski@ibu.edu.mk

¹: International Balkan University, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia

Processing quantitative information is one of the most remarkable abilities of the brain. A large body of psychophysical research has shown the intricate relation between the physical quantities (or magnitudes) and our subjective perceptual experiences. In recent years, however, many researchers focused on the cognitive organization of quantities, particularly in numerical cognition. Such research showed an underlying spatial organization of numerical information with small numbers associated with the left and the larger numbers with the right space (SNARC effect). Since then, a similar organization has been demonstrated for other quantitative dimensions like the time durations (STEARC effect) or sounds (SMARC effect). That led some researchers to propose a common cognitive theory that interrelates time, space, and quantity (ATOM theory). The purpose of the current experiment was to look for evidence if pitch and loudness are spatially organized in line with the small-left and large-right pattern and if such organization interacts with visual attention. More specifically, in a priming paradigm, participants were presented with sound stimuli that varied in pitch (500 Hz and 2000 Hz) and loudness (47 dB and 72 dB) preceding a target that could appear left or right on the screen after two stimulus onset asynchronies (SOAs; 450 ms and 900 ms). Participants' task was to press the designated keyboard button as soon as they detected the target, and their reaction time was recorded. The idea was to measure if the prior exposure to two different pitch and loudness magnitudes would be enough to shift the visual attention in the small-left and large-right pattern. Such finding would be convincing evidence for the existence of a more cognitively generalized spatial representation of quantity ("SQUARC effect"). However, the analysis showed no interaction between either dimension of the sound with the subsequent target's location. In other words, there was no evidence that low sound magnitudes cued and facilitated the visual target in the left visual field nor the high magnitudes the target in the right. Therefore, no crossmodal effect between the auditory cues and visual targets was observed, and no evidence was found for the possible SQUARC effect. However, the current study suffers from few participants, a small number of trials, and perhaps, a task that more directly activates quantitative processing (for example, a comparison task) instead of the priming task.

Keywords: Quantity perception, squarc effect, priming, attentional shift, cross modal perception